ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ

৬০ সংখ্যক বছৰেকীয়া আলোচনী

প্ৰান্তজ্যোতি

২০২০-২০২১ আৰু ২০২১-২০২২ বৰ্ষৰ বৰ্দ্ধিত সংস্কৰণ

তত্ত্বাবধায়ক -

ড° পলী বেজবৰুৱা

সম্পাদকদ্বয় -

আব্দুল হানিফ খান, উবাইদুল্লাহ আহমেদ

ভোলানাথ মহাবিদ্যালয় সংগীত

কথা/সুৰ ঃ লোকনাথ গোস্বামী

প্ৰাণৰ আপোন
জ্ঞানৰ দাপোণ
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়
ৰত্নপীঠৰ ৰত্নপুৰী
ধুবুৰীৰ অনন্য পৰিচয়
আমাৰ মহাবিদ্যালয়।।

কুৰি শতিকাৰ পৰাধীনতাৰ
এন্ধাৰ নেওচি
জ্ঞান মন্দিৰৰ পাতি থাপনা
জ্বলালে শলিতা গছি
সেই বন্তি শিখাৰ উজ্জ্বল
জ্যোতিৰে জ্যোৰ্তিময়
আমাৰ মহাবিদ্যালয়
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়।।

পশ্চিমৰ দ্বাৰ
প্ৰান্তপ্ৰহৰী পুৰাতন ইতিহাস
নেতাই ধুবুনী, চান্দৰডিঙা,
পাঁচপীৰ দৰগাহ
গুৰুদ্বাৰ, তেগ বাহাদুৰজী
সম্প্ৰীতিৰ পৰিচয়
নানাধৰ্ম, নানামৰ্মৰ
সংহতিৰ সমলয়
আমাৰ মহাবিদ্যালয়
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়।।

কত শতজনে মিলি
একেলগে কাটে পোহৰৰ [illegible]
মহামিলনৰ মাহেন্দ্ৰক্ষণত
শতকোটি প্ৰণাম
শুনিছোঁ শঙ্খ-ঘন্টাৰ ধ্বনি
আৰতি মঙ্গলময়
জগত সভাত উজ্জ্বলি উঠক
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়
আমাৰ মহাবিদ্যালয়
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়।।

ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ
৬০ সংখ্যক বছৰেকীয়া আলোচনী

প্ৰান্তজ্যোতি

২০২০-২০২১ আৰু ২০২১-২০২২ বৰ্ষৰ বৰ্দ্ধিত সংস্কৰণ

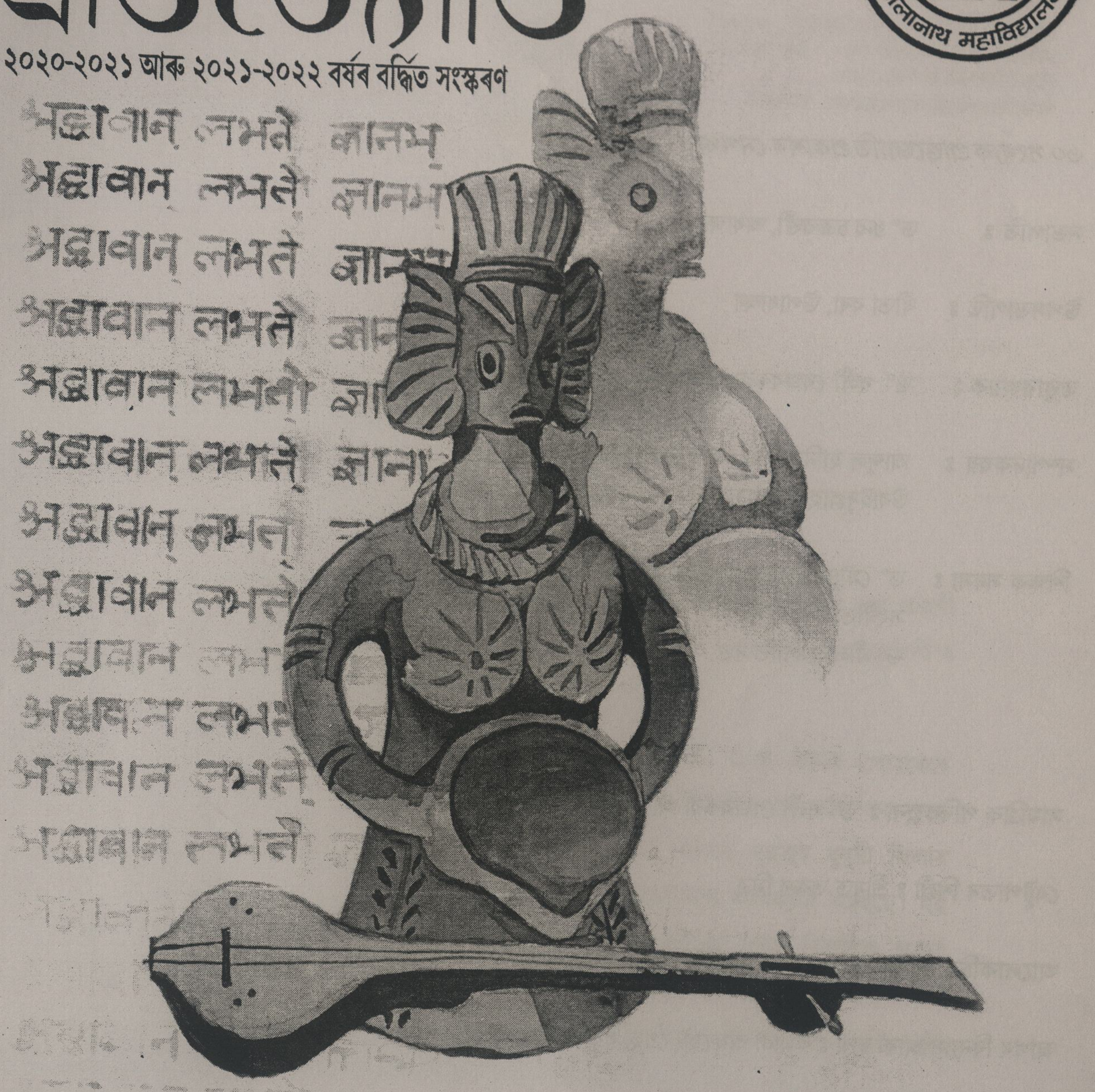

প্ৰতি,

মাননীয়,

....

....

সম্পাদনা সমিতি
প্ৰান্তজ্যোতি

"PRANTAJYOTI" : A College Magazine of Bholanath College, Dhubri, published by Magazine Editorial Board : 2020-21 & 2021-22 (Enlarge Edition), B.N. College, Dhubri & Edited by : Editorial Board, Prantojyoti

৬০ সংখ্যক প্ৰান্তজ্যোতি প্ৰকাশৰ নেপথ্যত —

সভাপতি ঃ ড° ধ্ৰুৱ চক্ৰৱৰ্ত্তী, অধ্যক্ষ

উপসভাপতি ঃ ৰীতা বৰা, উপাধ্যক্ষা

তত্বাৱধায়ক ঃ ড° পলী বেজবৰুৱা, সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ

সম্পাদকদ্বয় ঃ আব্দুল হানিফ খান (স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষান্মাসিক)
উবাইদুল্লাহ আহমেদ (স্নাতক পঞ্চম ষান্মাসিক)

শিক্ষক সদস্য ঃ ড° মৌচুমী ভট্টাচাৰ্য, সহযোগী অধ্যাপিকা, সংস্কৃত বিভাগ
সংগীতা সিংহ, সহকাৰী অধ্যাপিকা, হিন্দী বিভাগ
ড° নীলমজ্যোতি দত্ত, সহকাৰী অধ্যাপক, পদাৰ্থ বিজ্ঞান বিভাগ

সামগ্ৰিক পৰিকল্পনা ঃ ড° পলী বেজবৰুৱা আৰু মুন

বেটুপাতৰ শিল্পী ঃ শ্ৰীযুত তৰুণ মিত্ৰ

আলোকচিত্ৰ সম্পাদনা ঃ সম্পাদনা সমিতি, প্ৰাক্তন ছাত্ৰ মিনহাজুল আবেদিন

আখৰ বিন্যাস আৰু ছপা ঃ ৰুমানা অফছেট প্ৰেছ, ধুবুৰী (অসম)

বিঃ দ্ৰঃ আলোচনীত অন্তৰ্ভূক্ত লেখাসমূহৰ মৌলিকত্বৰ বাবে নিৰ্দ্দিষ্ট লেখকগৰাকী দায়বদ্ধ। এই ক্ষেত্ৰত সম্পাদনা সমিতি জগৰীয়া নহ'ব।

Ranoj Pegu
Minister
Education, Tribal Affairs (P),
Indigenous and Tribal Faith & Culture (LM) Deptt

সত্যমেৱ জয়তে

Dispur, Guwahati - 781006, Assam
Ph. No. : +91 99547 03825 (M)
+91-361-2237023 (O)
E-mail : ranojpegu@gmail.com

শুভেচ্ছাবাণী

মই জানিবলৈ পাই সুখী হৈছোঁ যে ধুবুৰী জিলাৰ অন্তৰ্গত উচ্চ শিক্ষাৰ এক অগ্ৰণী আৰু ঐতিহ্যমণ্ডিত শিক্ষানুষ্ঠান ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক আলোচনী 'প্ৰান্তজ্যোতি'ৰ ৬০তম সংখ্যাটি প্ৰকাশৰ দিহা কৰা হৈছে।

এই শিক্ষানুষ্ঠান খনে প্ৰতিষ্ঠা কালৰ পৰাই ইয়াৰ শিক্ষা আৰু জ্ঞানৰ পোহৰেৰে উজলাই তুলি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক সময় উপযোগী আৰু গুণগত শিক্ষা প্ৰদান কৰি শত-সহস্ৰ মানৱ সম্পদ গঢ় দিয়াত এক গুৰুদায়িত্ব বহন কৰি অহাৰ লগতে বৃহত্তৰ ধুবুৰী জিলাৰ শৈক্ষিক, সাহিত্যিক আৰু সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰখনত এক বিশেষ অৰিহনা আগবঢ়াই আহিছে। মই আশা কৰোঁ এই আলোচনী খনিয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ সুপ্ত প্ৰতিভা সমূহ বিকশিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ অৰিহণা যোগাব। মই সম্পাদনা সমিতিৰ সদস্য সকলক তেওঁলোকৰ এই প্ৰয়াসৰ বাবে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰাৰ লগতে আলোচনী খনে পাঠকৰ সমাদৰ লাভ কৰিব বুলি আশা কৰি শিক্ষানুষ্ঠানখনৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যত কামনা কৰিলোঁ।

(ডাঃ ৰণোজ পেগু)

Keshab Mahanta

सत्यमेव जयते

MINISTER
Health & Family Welfare,
Science,Technology and
Climate Change Department,
Information Technology,
Government of Assam

শুভেচ্ছা বাৰ্তা

উচ্চ শিক্ষাই এখন উজ্জীৱিত, জ্ঞানোদ্বীপ্ত, উৎপাদনক্ষম, সমৃদ্ধ, উন্নতিকামী, উদ্ভাৱনীমূলক আৰু কৌশল্যশীল ৰাষ্ট্ৰ নিৰ্মাণত মূল চালিকাশক্তিৰ ভূমিকা লয়। এনে শিক্ষাৰ জৰিয়তেই দেশ নিজা সমস্যাৰাজিৰ সমাধান বিচাৰি লোৱাৰ সামৰ্থ ও আহৰণ কৰে। উচ্চ শিক্ষাক গতিশীল আৰু ভৱিষ্যদৰ্শী কৰি তোলাত আমাৰ মহাবিদ্যালয় আৰু বিশ্ববিদ্যালয়সমূহে বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। অসমৰ অন্যতম ঐতিহ্যমণ্ডিত উচ্চ-শিক্ষানুষ্ঠান ধুবুৰীৰ ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়েও জন্মলগ্নৰে পৰা এই দিশত অৰিহণা যোগাই আহিছে। দেশৰ স্বাধীনতাৰ প্ৰাক-ক্ষণত অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলা তথা বৃহত্তৰ পশ্চিম অসমৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণত সুবিধা হোৱাকৈ ধুবুৰীৰ শিক্ষানুৰাগী, সমাজহিতৈষী, দূৰদৃষ্টিসম্পন্ন ব্যক্তিসকলৰ ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টাত ১৯৪৬ চনত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা মহাবিদ্যালয়খনে বিগত ৭টা দশকৰো অধিককালজুৰি আমাৰ সমাজত শিক্ষাৰ প্ৰসাৰত অনন্য অৰিহণা যোগাই আহিছে। মহাবিদ্যালয়ৰ বাবে ভূমিদানৰ লগতে সেইদিনতে ১ লাখকৈ টকাৰ অৰিহণাৰে সামাজিক দায়বদ্ধতাৰ উজ্জ্বল নিদৰ্শন দাঙি ধৰা মেছপাৰাৰ জমিদাৰ ভোলানাথ চৌধুৰীদেৱৰ পৰিয়ালৰ বদান্যতাৰ লগতে সেইসময়ৰ অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাৰ উপায়ুক্ত জহিৰুল হক এছকাৰ, ৰায়বাহাদুৰ বিএম দত্ত, ৰায়বাহাদুৰ অপূৰ্ব কুমাৰ ঘোষ, জি পি জামান, খান বাহাদুৰ আব্দুল মজিদ জিৱাছ সমেছ, আৰ কে বসু, মৌলৱী জাহানুদ্দিন আহমেদ, মুকুণ্ড নাৰায়ণ বৰুৱা, এছ কে বসু, প্ৰথমগৰাকী অধ্যক্ষ ড° ফণীভূষণ ৰয়কে প্ৰমুখ্য কৰি ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠাতাসকলৰ অপৰিসীম ত্যাগ আৰু অতুলনীয় সামাজিক দায়বদ্ধতাৰ বিষয়ে অৱগত হৈ অভিভূত হৈছো আৰু তেখেতসকলৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা জনাইছো।

মই জানিবলৈ পাই সুখী হৈছো যে, ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ সমাজৰ মুখপত্ৰ 'প্ৰান্তজ্যোতি'য়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক নিজৰ প্ৰতিভাৰ প্ৰকাশ আৰু বিকাশৰ বাবে এক উপযোগী মাধ্যম প্ৰদান কৰি বৌদ্ধিক আৰু মানসিক উত্তৰণত গুৰুত্বপূৰ্ণ অৰিহণা যোগাই আহিছে। আমি আশা কৰিছো, ছাত্ৰ একতা সভাৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰখনিৰ এইবাৰৰ ষাঠিতম সংখ্যাটিয়েও মহাবিদ্যালয়খনৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সৃজনশীল প্ৰতিভাক অধিক জীপাল কৰি তোলাৰ সুন্দৰ সুযোগ প্ৰদান কৰিব।

এই আপাহতে প্ৰতিষ্ঠাকালৰে পৰা এতিয়ালৈকে সমাজলৈ সেৱা আগবঢ়োৱা ধুবুৰীৰ ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিচালনা সমিতি, অধ্যক্ষকে ধৰি শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী তথা কৰ্মচাৰীসকল আৰু বৰ্তমান অধ্যয়নৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ লগতে প্ৰাক্তন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকললৈ আন্তৰিক শলাগ যাঁচিছো।

সম্পাদনা সমিতিলৈ শুভেচ্ছাৰে

(কেশৱ মহন্ত)

Tel : 0361-2237007 (Fax) / 2237063 (O)/ +91 94350 60006, 99540 60006 (Mobile)

শুভেচ্ছাবাণী

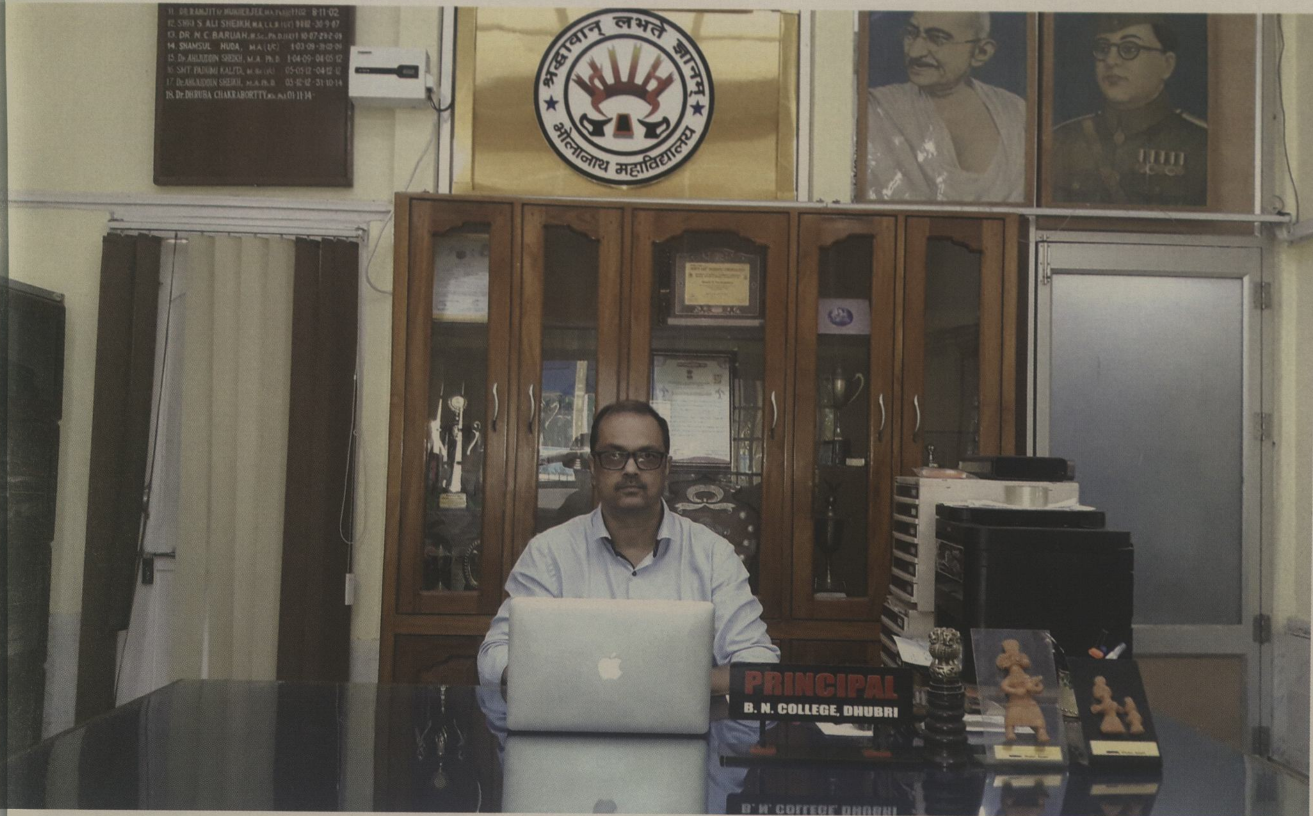

ধুবুৰীৰ গৌৰৱ, পশ্চিম অসমৰ অন্যতম জ্ঞান সাধনাৰ থলী ঐতিহ্যমণ্ডিত ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ে ইতিমধ্যে ৭৬ টা বছৰ অতিক্ৰমি ৭৭ বছৰত খোজ ৰাখিছে। এই সুদীৰ্ঘ পৰিক্ৰমাত এই মহাবিদ্যালয়ে অনেক সুদক্ষ মানৱ সম্পদ গঢ়িবলৈ সক্ষম হৈছে। মহাবিদ্যালয়ৰ বৌদ্ধিক যাত্ৰাত জেউতি চৰায় বাৰ্ষিক আলোচনী প্ৰান্তজ্যোতিৰে ইতিমধ্যে ৫৯টা সংখ্যা প্ৰকাশ হৈ ওলাইছে আৰু ৬০তম সংখ্যাটি বৰ্তমান প্ৰকাশৰ পথত। মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী অধ্যাপক-অধ্যাপিকা তথা অতিথি লেখক লেখিকাৰ লেখনিৰে এই সংখ্যাটি সমৃদ্ধ হ'ব বুলি জানিব পাৰিছো। আলোচনীখনে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগতে সকলো শ্ৰেণীৰ পাঠকৰে মন আকৰ্ষণ কৰিব বুলি আমি আশাবাদী।

আলোচনীখনৰ সম্পাদনাৰ লগত জড়িত প্ৰতিগৰাকী সদস্য তথা লেখক লেখিকালৈ আন্তৰিক শুভেচ্ছা আৰু অভিনন্দন জ্ঞাপন কৰিছোঁ। প্ৰান্তজ্যোতিয়ে প্ৰান্তৰ সৌৰভ চৌদিশে বিয়পাই দিবলৈ সক্ষম হওঁক -

ড° ধ্ৰুৱ চক্ৰৱৰ্ত্তী
অধ্যক্ষ
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়, ধুবুৰী

শুভেচ্ছাবাণী

ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক আলোচনী প্ৰান্তজ্যোতিৰ ৬০ তম ... াটিৰ প্ৰকাশৰ লগ... জড়িত সকলোলৈকে মোৰ শুভেচ্ছা জ্ঞাপন কৰিলো। মহাবিদ্যালয়ৰ শৈক্ষিক বা... ৱৰণ তথা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী... সৃষ্টিশীলতা সবল সতেজ কৰি ৰখাত মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীখনে এক বি... ভূমিকা পালন কৰে... 'প্ৰান্তজ্যোতি'য়ে ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ সৃষ্টিশীল প্ৰতিভাক সদায় উৎসাহি... কৰি আহিছে। পূৰ্ব... সংখ্যাবোৰৰ দৰে এই বছৰৰ প্ৰান্তজ্যোতিয়েও ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মানসিক উৎকৰ্ষ সা... ৰ বাবে সাৰুৱা ভূ... তৈয়াৰ কৰক।

আন্তৰিক অভিনন্দনসহ-

ৰীতা বৰা
উপাধ্যক্ষা
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়, ধুবুৰী

তত্ত্বাৱধায়কৰ একলম

বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিৰ দ্ৰুত উন্নতিয়ে মানুহৰ জীৱন ধাৰণৰো দ্ৰুত পৰিবৰ্তন সাধন কৰিছে। পৰিবৰ্তন দুই ধৰণেৰে আহিব পাৰে, শুভ আৰু অশুভ। শুভ পৰিবৰ্তন সদায় গ্ৰহণীয়, অশুভ পৰিবৰ্তন বৰ্জনীয়। সাম্প্ৰতিক যুগ ডিজিটেল বা অনলাইনৰ যুগ। ইণ্টাৰনেট আধুনিক বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিৰ আশ্চৰ্যকৰ অভিনৱ উদ্ভাৱন। ইয়াৰ সুবিধা অলেখ, অজস্ৰ। সেয়ে ইণ্টাৰনেট অবিহনে সাম্প্ৰতিক জন-জীৱন প্ৰায় অচল। যিবোৰ অত্যাধুনিক সুবিধাৰে জীৱনটোক সুচাৰুৰূপে চলাব পাৰি সেই সুবিধাৰ বাবে অহা পৰিবৰ্তনবোৰ নিশ্চিতভাৱে আদৰণীয়। কিন্তু এই সুবিধাবোৰৰে আলমত গা-কৰি উঠা কেতবোৰ দিশ অশুভ, নেতিবাচক তথা চিন্তনীয়। ফেচবুক, টুইটাৰ, হোৱাটচএপ আদি দ্ৰুতবেগী গণ সংযোগ মাধ্যম বা ছ'চিয়েল মিডিয়াই পৃথিৱীখনকে হাতৰ মুঠিলৈ আনি দি তাৎক্ষণিকভাৱে বৃহৎ গণসংযোগ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ই ধনাত্মক দিশ। কিন্তু ইয়াৰ প্ৰবল আসক্তিয়ে শিশুৰ পৰা বয়োজেষ্ঠ জনলৈ শাৰিৰীক অলসতা বৃদ্ধি কৰিছে, কাষতে থাকিও ইজনৰ লগত সিজনৰ মানসিক দূৰত্ব বঢ়াই তুলিছে, শিশু, ছাত্ৰ বা যুৱসমাজ শাৰিৰীক ভাৱে খেলা ধূলা কৰাতকৈ ইণ্টাৰনেট উপলব্ধ গেমছৰ বাবে অধিক আকৃষ্ট হৈছে, ফলস্বৰূপে তেওঁলোকৰ শাৰিৰীক মানসিক উৎকৰ্ষ সাধনত ব্যাঘাত জন্মিছে। কিতাপ পঢ়াৰ অভ্যাস ছাত্ৰ সমাজত কমি আহিছে, তাৰ পৰিবৰ্তে মোবাইলত খুচৰি সহজতে তথ্য লাভ কৰাৰ প্ৰৱণতা বৃদ্ধি পাইছে। কিতাপ কিনা, নিজাকৈ কিতাপৰ সংগ্ৰাহালয় এটি ৰখা, বিবাহ বা ওপজা দিনত কিতাপ এখন উপহাৰ দিয়াৰ নিচিনা শুভ পৰম্পৰাবোৰ যেন ক্ৰমাৎ নাইকিয়া হৈ পৰিছে। ইণ্টাৰনেট আসক্তিয়ে কিতাপ পঢ়াৰ অভ্যাসৰ প্ৰতি প্ৰত্যাহ্বান সৃষ্টি কৰাৰ সময়ত আমাৰ মনলৈ অহা প্ৰশ্ন হ'ল সঁচাকৈয়ে কিতাপৰ ঠাই ইণ্টাৰনেটে ল'বলৈ সক্ষম নে? ইণ্টাৰনেটত সকলো তথ্য-পাতিয়েই শুদ্ধ ৰূপত উপলব্ধ হয়নে? ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মৌলিক চিন্তা-চৰ্চাৰ জগতখন কিছু পৰিমাণে সংকোচিত হৈ পৰা নাইনে?

অনলাইনৰ বিভিন্ন মাধ্যম যেনে ফেচবুক, ইন্সট্ৰাগ্ৰাম আদিত সাহিত্য চৰ্চাৰ মঞ্চ এখন তৈয়াৰ হৈছে। ই অতিকে শুভ সংকেত। কিন্তু ঢৌতে উঠি দেখাক দেখি সস্তীয়া জনপ্ৰিয়তা লাভৰ আশাত লিখা লেখক-লেখিকাৰ সংখ্যা মাত্ৰাধিক হৈ পৰা চকুত পৰে। তেনে লেখক লেখিকাৰ সকলোবোৰ লেখা আদৰি ল'ব পাৰিনে? সাহিত্যৰ গুণগত মানদণ্ড উপলব্ধ নে তেনে লেখাবোৰত? তেনে মঞ্চত লাভ কৰা লাইক, কমেণ্টবোৰৰ দ্বাৰা সাহিত্যৰ মান নিৰূপণ কৰা যায়নে? সাহিত্য সাধনাৰ বিষয়। এজন লেখকৰ গভীৰ চিন্তন-মননেৰে সৃষ্টি হয় উৎকৃষ্ট সাহিত্য। ইণ্টাৰনেট জ্বৰত আক্ৰান্ত নতুন প্ৰজন্মৰ মাজত তেনে সাধনাৰ অভাৱ বাৰুকৈয়ে পৰিলক্ষিত হয়। মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনী, প্ৰাচীৰ পত্ৰিকাসমূহ তেজাল তৰুণ ছাত্ৰ শক্তিৰ সৃষ্টিৰ কঠীয়াতলি। সেই কঠিয়াতলিত তেওঁলোকৰ সাধনালব্ধ শ্ৰমেৰে, মৌলিক চিন্তাৰে সেউজ শস্যৰ বীজ অংকুৰিত হওক, তেনে আশাৰে প্ৰতি বছৰে আমি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লেখাকেই প্ৰাধান্য দিব বিচাৰো। আমি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পৰা লেখা পাইছো কিন্তু মৌলিকত্বৰ অভাৱ কিছু অনুভৱ কৰিছো। সেয়ে ইণ্টাৰনেটৰ পৰা প্ৰায় হুবহু তুলি অনা লেখা সমূহ বাদ দিবলৈ বাধ্য হৈছো। যিসকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লেখা প্ৰকাশ পাইছে সেইয়াও উৎকৃষ্ট বুলি আমি ক'ব নোৱাৰো, কিন্তু শ্ৰম কৰি কঠিয়াতলি চহাবলৈ বোকা মাটিত এটা খোজ তেওঁলোকৰ ৰাখিছে। আশাবাদী আমি, সেই শ্ৰম প্ৰচুৰ সম্ভাৱনা হৈ উঠক!

কভিদ' মহামাৰীৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত ২০২০-২১ বৰ্ষৰ সংখ্যাটি সময়মতে উলিয়াব পৰা নগ'ল। ৬০তম সংখ্যাটি সেয়ে ২০২০-২১ আৰু ২০২১-২২ বৰ্ষৰ বৰ্দ্ধিত সংস্কৰণ ৰূপে প্ৰকাশৰ দিহা কৰা হৈছে। আলোচনীখনি প্ৰকাশ হৈ ওলোৱাৰ ক্ষেত্ৰত দুয়োগৰাকী সম্পাদকে যথেষ্ট কষ্ট কৰিছে। তেওঁলোকৰ উদ্যমৰ শলাগ ল'লো।

আমি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ উৎসাহ বৃদ্ধিৰ বাবে কেইগৰাকীমান অতিথি লেখকৰ পৰা লেখা বিচাৰি যোগাযোগ কৰিছিলো। তেখেতসকলে অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে তেখেতসকলৰ লেখা আমাৰ হাতত তুলি দিলে। আমি কৃতজ্ঞ তেখেতসকলৰ প্ৰতি।

সদৌ শেষত অনিচ্ছাকৃতভাৱে ৰৈ যোৱা ভুল ভ্ৰান্তিৰ বাবে ক্ষমা প্ৰাৰ্থনাৰে —

জয়তু ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়।

ড° পলী বেজবৰুৱা,
তত্ত্বাৱধায়ক, প্ৰান্তজ্যোতি,
সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
ভোলনাথ মহাবিদ্যালয়, ধুবুৰী

সম্পাদকীয়

"কোটি কোটি জন্ম অন্তৰে যাহাৰ
আছে মহাপুণ্য ৰাশি।
সি সি কদাচিত মনুষ্য হোৱয়
ভাৰত ভূমিত আসি।।"

ভাৰতভূমি ঋষি মুনিৰ ভূমি, এসময়ত এই দেশৰ বুকুত বিধৃত হৈছিল মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধৰ অমৰ গান। এই গান চিৰকালৰ চিৰমানৱৰ বাবে আলোক দীপশিখা স্বৰূপ। বৰ্তমান সময়ত বিশেষকৈ নতুন প্ৰজন্মৰ মাজত এই মহান সংস্কৃতি তথা মূল্যবোধৰ প্ৰতি এক গভীৰ বিৰাগ দেখা যায়। বিশ্বায়নৰ যুগত পশ্চিমীয়া সংস্কৃতিৰ যি বিস্তৃতি আৰু প্ৰভাৱ সেয়া সঁচাকৈ চিন্তাজনক বিষয়। এই পটভূমিক কেন্দ্ৰ কৰি 'Nativism' বা 'দেশীবাদ'ৰ দৰে কিছুমান বিশেষ ধাৰণাৰ উদ্ভৱ হৈছে যদিও ভাৰতীয় সংস্কৃতি তথা মূল্যবোধৰ প্ৰতি যি ভাবুকি, সেয়া এতিয়াও বৰ্তি আছে।

সংস্কৃতিয়ে মানুহৰ চিন্তাধাৰাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি প্ৰায় সমগ্ৰ জীৱন প্ৰক্ৰিয়াক সামৰি লয়। গতিকে সংস্কৃতিৰ প্ৰকৃত স্বৰূপ পৰিস্ফুট হয় মানুহৰ ব্যৱহাৰিক জীৱনৰ যোগেদি। সংস্কৃতি সংৰক্ষণ মানে বিহুৰ দিনা মঞ্চত উঠি নচাকে নুবুজায়, অথচ আমি তাকে ধৰি লৈছো আৰু ব্যৱহাৰিক জীৱন সজাই তুলিছো পশ্চিমীয়া ফচলেৰে। ফলত আমাৰ অৱস্থা 'বাহিৰে ৰং চং ভিতৰি কোৱা ভাতুৰী'।

সাম্প্ৰতিক যুৱ প্ৰজন্মৰ মাজত যি বিশৃংখলতা, তাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত সৃষ্টিশীল পাৰিপাৰ্শ্বিকতা এটা গঢ়ি তোলা সহজ কথা নহয়। এই ক্ষেত্ৰত মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনী এখনৰ ভূমিকা গুৰুত্বপূৰ্ণ। যুৱ প্ৰজন্মক সৃজনশীলতাৰ প্ৰতি উৎসাহিত কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীখনে এক বৌদ্ধিক, সাংস্কৃতিক পৰিৱেশ গঢ়ি তুলিবলৈ দায়বদ্ধ।

অন্ধকাৰৰ মাজত দীপ্তিমান সূৰ্যৰ দৰে অসমৰ পশ্চিম প্ৰান্তত জ্ঞানৰ আলোক বিলাইছে ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ে। বিদ্যাৰ পোহৰেৰে অন্তৰাত্মাক আলোকিত কৰাৰ তথা ছাত্ৰসমাজৰ মৌলিক চিন্তা তথা সৃজনশীলতাক গুৰুত্ব দি সমাজ গঢ়াৰ প্ৰচেষ্টাৰে এক স্বৰূপ 'প্ৰান্তজ্যোতি'। তত্বাৱধায়ক ড° পলী বেজবৰুৱা বাইদেউৰ অক্লান্ত পৰিশ্ৰম আলোচনীখনৰ অন্তৰালত নিবিড় ভাৱে জড়িত। এই ছেগতে বাইদেউলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। আলোচনীখন যিমান সম্ভৱ নিৰ্ভুলভাৱে প্ৰকাশ কৰি উলিওৱাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে তথাপি 'পখী সৰে উৰয় পখা অনুসাৰে' গতিকে বিজ্ঞজনে সহিষ্ণুতাৰে ইয়াক গ্ৰহণ কৰিব বুলি আমাৰ আশা।

উবাইদুল্লাহ আহমেদ
স্নাতক পঞ্চম ষান্মাসিক,
ইংৰাজী বিভাগ,
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়, ধুবুৰী

আব্দুল হানিফ খান
স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষান্মাসিক,
অসমীয়া বিভাগ,
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়, ধুবুৰী

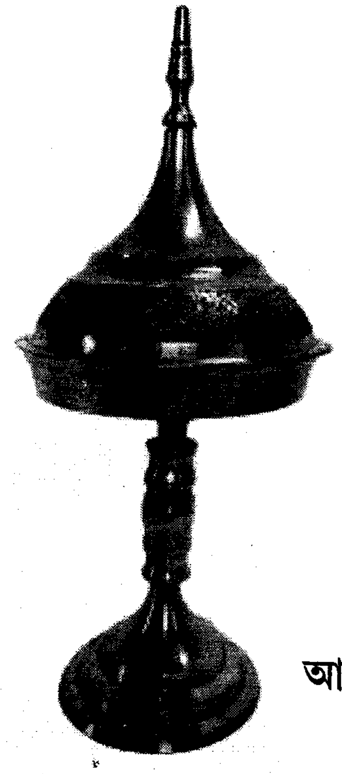

কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই

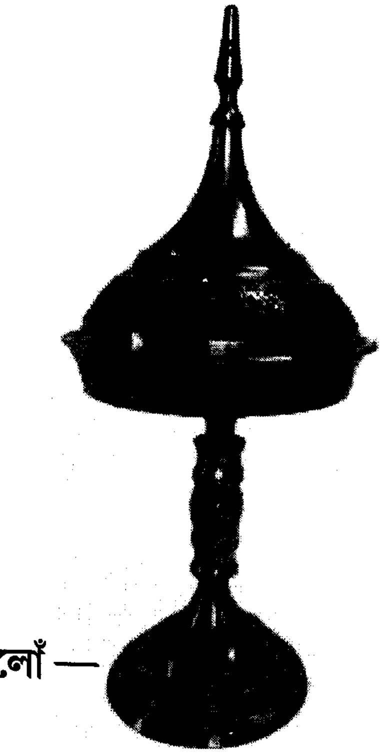

আমি আন্তৰিকভাৱে কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ কৰিলোঁ —

- অসম চৰকাৰৰ মাননীয় কেবিনেট মন্ত্ৰী শ্ৰীযুত কেশৱ মহন্ত ডাঙৰীয়া আৰু ডাঃ ৰণোজ পেগু ডাঙৰীয়া
- ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ ড° ধ্ৰুৱ চক্ৰৱৰ্তী
- উপাধ্যক্ষা ৰীতা বৰা
- এই সংখ্যাৰ সমূহ লেখক-লেখিকা
- বেটুপাত শিল্পী তৰুণ মিত্ৰ ডাঙৰীয়া
- ড° মৌচুমী ভট্টাচাৰ্য, সংগীতা সিং ৰয়, ড° নীলম জ্যোতি দত্ত
- প্ৰাক্তন ছাত্ৰ মিনহাজুল আবেদিন
- ৰুমানা অফছেট প্ৰেছৰ স্বত্বাধিকাৰী প্ৰমুখ্যে সমূহ কৰ্মচাৰীবৃন্দ

সূচীপত্ৰ

অতিথি শিতান —

জয়াল নিৰ্জনতা	ৰূপম দত্ত	02
শিশুকালত দাঁতৰ যতন	ডাঃ ৰূপম শৰ্মা	06
মোৰ টি-চাৰ্টটি	অজয় বৰুৱা	08
মোলাই কাঠনিৰ মানুহজন	ড°ৰীতা বৰা	09

অসমীয়া বিভাগ

মোৰ তৃতীয় কৰ্মক্ষেত্ৰ, ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়	*ড° ব্ৰজেন্দ্ৰকান্ত শৰ্মা*	11
প্ৰাচীন বৌদ্ধ ধৰ্মত নাৰীৰ স্থান	*ৰীতা বৰা*	14
ড° বাণীকান্ত কাকতিৰ অনন্য সৃষ্টি — পুৰণি কামৰূপৰ ধৰ্মৰ ধাৰা	*ড° উপেন্দ্ৰজিৎ শৰ্মা*	18
সাহিত্যৰ এটি সুখপাঠ্য প্ৰশাখা - নতুন জীৱনী	*ড° পলী বেজবৰুৱা*	27
চৰ্যাপদত অসমৰ সমাজ জীৱনৰ চিত্ৰ (এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন)	*ড° অলকা শৰ্মা*	30
'ৰাসক্ৰীড়া' মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ		
"কাম জয় নামে ইটো কেশৱৰ কেলি" এটি আলোচনা	*ড° কৰুণা কান্ত দাস*	33
বিশ্বায়নৰ যুগত মাতৃভাষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা	*নৱনীতা দেৱী*	37
গোলাপৰ মুকুলন প্ৰক্ৰিয়া	*ড° শান্তনু শৰ্মা*	41
এপাহি ৰঙা গোলাপ আৰু সন্ত্ৰাস	*ৰাইহানা ইছলাম*	43
দেৱব্ৰত দাসৰ 'ধূসৰতাৰ কাব্য'	*মুক্তি তিৱাৰী*	46
সপোন	*নুৰুল ইছলাম*	47
বিপৰ্যয়ে আমাৰ সঁচাকৈয়ে শক্তিশালী কৰেনে?	*দীয়া শৰ্মা*	48
জীৱনৰ মায়াজাল	*মশিৰ উদ্দিন আহমেদ*	49

কবিতা কানন —

মোৰ স্নেহৰ ভোলানাথ কলেজ	*মশিৰ উদ্দিন আহমেদ*	50
মা	*মজনু ৰহমান*	51
ভালপোৱাৰ স্মৃতি	*জয়ন্তী বালা দাস*	51
জকমকী জোন	*ৰোশনা বানু*	52
বসন্তৰ ব'হাগীৰ মিলন	*শীলা সৰকাৰ*	53
হে প্ৰভু	*মজনু ৰহমান*	53
প্ৰেম নামৰ অভিশাপত	*খালেদা আমিন*	54
জীৱনৰ গতি	*আৰজুমা খাতুন*	55
মোৰ মৰমৰ আই	*ছৈয়দা খালিদা বেগম*	55
সময়	*মনোজ কুমাৰ বৰ্মন*	56

সূচীপত্ৰ

বিলীনতা	*সুহান ইকবাল সেখ*	57
আমি ভাওৰীয়া এই সংসাৰ নাটৰ	*চিন্তি তালুকদাৰ*	57
নিয়ৰৰ সৰু সৰু টোপাল	*সাহানাছ বেগম*	58
অ' মোৰ দেউতা	*সাহানছ বেগম*	58
স্তব্ধ ভৰলু	*মৃগেন দাস*	59
বৰষুণ	*ভনিতা দাস*	59
সংগ্ৰামী জীৱন	*অপৰ্ণা পাল*	60
মৰমৰ বকুলপাহি	*প্ৰিয়ংকা ৰায়*	60

ENGLISH SECTION

Diwali & Fire Crackers	Dr. D. Chakrabortty	62
The New Education Policy	Dr. Noor Hussain	64
Chocolate : the Love drug	Dr. Malabika Borah	69
My Misadventures on Gunotsav Duty	Dwitun Basumatary	72
Mental Illness and how to Overcome it	Ubaidullah Ahmed	75
The Bose Mystery	Anindita Karmakar	77
Wordsworth and Poetry-A study	Mirza Sabana Prodhani	81
Anonymous : A History of Hacking & Hacker Culture	Yeashik Ali Sk.	83
India's Most Widely Sold Novel	Anika Sanjida	86
Libraries are Still relevant in the digital age	Dalimi Roy	87
Contribution of Indian Women in Science	Ankriti Prasad	89
Good Traveller Bad Traveller	Kriti Kashyap	91
Gender Equality	Riya Saha	93
Seclusion	Noshin Ibtida	95
Lost Self hood	Sudipta Mahanta	96
Just take it easy	Nurul Islam	96
Years	Simran Das	97
Sepian Leaves	Mirza Sabana Prodhani	98
I Miss you daddy	Mamtazur Rahman	98
Life : The Pretty Journey	Arish Ahmed	99
Your Presence	Sreelekha Roy	99
What Should I do ???	Rohit Kumar Mahanta	100
Open a Book	Rajdeep Saha	101
A Summer Evening	Monishree Nath	101
Bygone Days	Ubaidullah Ahmed	102

সূচীপত্র

বাংলা বিভাগ

ঋগ্বেদে প্রতিফলিত ভারতীয় জীবনাদর্শের বর্তমান প্রাসঙ্গিকতা	ড° মৌসুমী ভট্টাচার্য	104
আমি বিদ্রোহী নারী	নিবেদিতা দেবনাথ মল্লিক	108
শ্রেষ্ঠ কবি	অঙ্কিতা কুণ্ডু	109
ভয় করো না ভয়	অঙ্কিতা কুণ্ডু	109
ছলনাময়ী	বেগম জেছমিনারা খান	110

हिन्दी विभाग

आषाढ़ का एक दिन नाटक का मुल्यांकन	Sangita Singh Roy	112
मैं खुश हूँ	Deepa Kumari Choudhury	114
माँ	Monoj Kumar Barman	115
जिंदगी	Priya Devi	116
बूढ़ी दादी की कविता	Raima Choudhury	117
हालात ने सबको बदल दिया	Afrin Naz	118

অতিথি শিতান

জয়াল নির্জনতা

ৰূপম দা

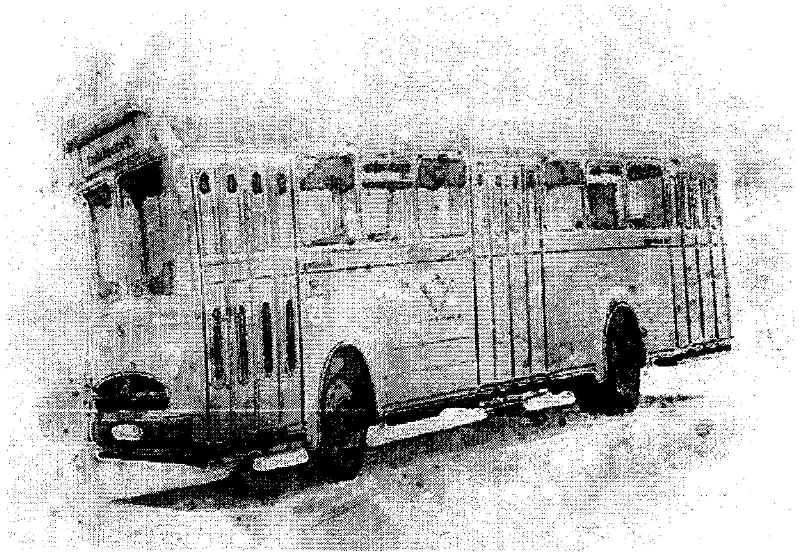

বাছ চলাই থকাটো মোৰ বাবে অতি উত্তম সময় চিন্তা ভাৱনা কৰিবলৈ। মাজনিশা সকলো যাত্ৰী টোপনিৰ লগত যুঁজি থাকে। ইমান ডাঙৰ গাড়ীখন অকলে মই দুচকু মেলি চলাই থাকোঁ। কিবা এটা ভাল লাগি আহে। যেতিয়া মনটো ফৰকাল হৈ থাকে নানান সুন্দৰ চিন্তা মনৰ মাজত ঘূৰিবলৈ ধৰে। সৰু ডাঙৰ নানান ঘটি যোৱা ঘটনা সজীৱ হৈ মনলৈ আহে। ভুল শুদ্ধৰ অন্তৰাল বুজিব পাৰি।

আমি যেতিয়ালৈকে নিজৰ লগত কথা নাপাতো তেতিয়ালৈকে নিজক বুজিব নোৱাৰো।

মই ৰাতি অজস্ৰ সময় পাওঁ নিজৰ লগত। বেজান ঘৰবোৰ, গছবোৰ, সৰু সৰু চুবুৰীবোৰ পিছলৈ গতি কৰে। সাপডালৰ দৰে পৰি থকা ৰাস্তাটোৱে আগলৈ নিমন্ত্ৰণ দিয়ে। এক গম্ভীৰ গতিত বাছখনে গতি কৰি থাকে।

কেবিনত আজি অকল মই আৰু হেণ্ডিমেন ৰাতুল। একেবাৰে চুকৰ ছিটটোত বহি সিও টোপনিয়াই আছে। মই ইহঁতক দিগদাৰ নকৰোঁ। আৰাম কৰক। আচলতে দিগদাৰ কৰিবলৈ হেণ্ডিমেনৰ লগত মোৰ কাম বিশেষ নাথাকে। মাজে মাজে দুই এটা চিগাৰেট খাওঁ, সেইয়া নিজেই কৰিব পাৰোঁ। খালি মাজে মাজে বাটত যাত্ৰী নামিবলগীয়া থাকিলে হেণ্ডিমেনক মাতিব লগীয়া হয়।

কেবিনৰ দুৱাৰ কোনোবাই নক কৰা শব্দ শুনিলোঁ। মাজে ৰাতি প্ৰায়ে মানুহে এনেদৰে কেবিনৰ আহে। কিছুমানে চিগাৰেট খাবলৈ কিছুমানে বাহিৰলৈ যাবলৈ, কিছুমানে কথা পাতিবলৈ।

"ৰাতুল......ঐ.... কোনোবাই দুৱাৰত মাৰিছে। চা চোন......"

লাহেকৈ কেবিনৰ দুৱাৰখন সি খুলি দিলে। এজনী ছোৱালী সোমাই আহিল। কম বয়সীয়া ছোৱালীজনী মই ভা খাবলৈ যাওঁতে দেখিছিলোঁ। বোধ হয় তাই অকলে আহিছে।

"দাদা, ইয়াতে অলপ দেৰি থাকিব পাৰিম নে? ভিতৰ ভাল লগা নাই। টোপনিও ধৰা নাই।"

"বহা, বহা। ক'ত নামিবা?"

"মই ডিব্ৰুগড় ইউনিভাৰ্চিটিত নামিম। কেইটাত পা বাৰু?"

"চাৰি বাজিব। কোনোবা আহিবনে তোমাক নিবলৈ?

"লগৰ কেইজনী আহিম কৈছে। মোক পোৱাৰ অল আগতেই ক'ব দেই। মই ফোন কৰি দিম।"

"ঠিক আছে।"

"নদীত যদিহে নাথাকে ঢৌ...

জোনত যদিহে জোনাক...

মৰমী মাতেৰে নামাতো....."

পুলক বেনাৰ্জীৰ গান বাজি আছে এক মৃদু স্বৰত।

আগফালৰ দুৱাৰৰ ওচৰৰ ছিটটোত তাই বহি আগলৈ চাই আছে। মৰমলগা এজনী ছোৱালী। আগতে আমাৰ বাছত তাইক দেখা নাই। জামুগুৰিৰ পৰা আহিছে।

বোকাখাত পাৰ হৈ আহিছোঁ। ৰাস্তাত গাড়ীৰ সংখ্যা কমি আহিছে। গাড়ী কম হ'লে নিৰ্জনতা বাঢ়ি আহে। সেই নিৰ্জনতাই ভাবিবলৈ সুযোগ দিয়ে। ৰাতুলে আকৌ টোপনিৰ লগত যুঁজিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে।

"দাদা, আমনি নালাগেনে এনেদৰে সদায় অকলে অকলে ৰাতিখন গাড়ী চলাই থাকিবলৈ?"

কিছু সময় চিন্তা কৰিলোঁ। ঠিকেই, এনেদৰে দেখিলে সকলোৰে মনত এই প্ৰশ্নই আহিব। প্ৰতিদিনেই একেটা ৰাস্তাতে অহা যোৱা। মানুহ দেখোন এদিন আহিয়েই আমনি পায়।

"আমনি লাগে মাজে মাজে। কিন্তু আমাৰ কামেই এইটো। গা বেয়া লাগিলেও চলাব লাগিব। টোপনি ধৰিলেও চলাব লাগিব। উপায় নাই।"

"হয়, হয়।"

কিছু সময় তাই আকৌ আগলৈ চাই থাকিল। হয়তো তাইৰ মনত নানান প্ৰশ্ন ঘূৰি আছে। সুধিম বুলি ভাবিও তাই ৰৈ গৈছে অথবা সংকোচ কৰিছে।

নাইটচুপাৰ বুলি ক'লেই মানুহৰ মনত কৌতুহল বাঢ়ি আহে। এনেদৰে ৰাতি অকলে কেবিনত ড্ৰাইভাৰজনক অকলে পালে কথা পাতিবলৈ বেছি ভাগ মানুহৰে মন যায়।

"দাদা, কথা পাতিলে দিগদাৰ হয় নেকি?"

" না না.... ভালহে লাগে। প্ৰায়ে মানুহ আহে ৰাতি ইয়ালৈ। নানান কথা পাতে মোৰ লগত। মোৰ টোপনিও ভাগি যায়।"

"দাদা, ৰাতি কিবা বেয়া বস্তু ওলাই নে? মানে মানুহে কোৱা শুনো যে কিছুমান ঠাইত বেয়া বস্তু ওলায়। আপুনি পাইছে নে?"

অলপ সময় মই চিন্তা কৰিলোঁ। বেয়া বস্তু কেইবাবাৰো পাইছোঁ। দেৰগাওঁ, বনগাওঁ, নুমলীগঁড়, যোৰহাট বাইপাছ এইবোৰৰ কিছুমান ঠাইত কিবা ওলায়। এইয়া মই পোৱা সকলোতকৈ বেছি প্ৰশ্ন। বেছিভাগ মানুহে এইটোকে সোধে।

"মই দুবাৰ মান পাইছোঁ। কিন্তু ভাগ্য ভাল আছিল বাবে এক নোহোৱাকৈ বাছি আহিছিলোঁ।"

"দাদা, যোৰহাটৰ বাইপাছত এজনী ছোৱালী ওলাই বুলি শুনিছোঁ। মোৰ লগত ছোৱালী কেইবাজনীয়েও ৰাতি বাছৰ খিৰিকীৰ পৰা দেখিছিল। সেইবোৰ কথা হোষ্টেলত খুব ওলায়। সেই কাৰণেই আজি মই ইয়ালৈ আহিছোঁ।"

"বাইপাছৰ ভোগদৈ দলঙৰ পাৰত এজনী ছোৱালী ময়ো দেখিছিলোঁ। ৰাস্তাৰ ইটো পাৰৰ পৰা আনটো পাৰলৈ লাহে লাহে আহি নদীৰ তললৈ নামি যায়। তাইৰ কাষেদি পাৰ হৈ গ'লে আচৰিত এক হাঁহি মাৰি তললৈ নামি যায়। সেই হাঁহি আচৰিত। মনৰ ভিতৰত সোমাই যায়। চকু মুদিলেও সেই হাঁহিৰ সৈতে মুখখন ভাঁহি থাকে। এনে লাগে যেন সকলো এৰি তাইৰ পিছে পিছে নদীলৈ নামি যাম।"

ৰাতিৰ নীৰৱতা আৰু চকাৰ শব্দই পৰিৱেশটো বেছি জয়াল কৰি তুলিছে। নেটৱৰ্ক চলোৱা শৰ্মাদা এনেকৈয়ে ঢুকাইছিল। এই দলঙৰ পাৰতেই ডাঙৰ এক্সিডেণ্ট হৈছিল। খালি ৰাস্তা, কোনো কাৰণ নোহোৱাকৈ বাছখন দলং পাৰ হৈয়ে দ খাৱৈত বাগৰি পৰিছিল। কেইবাজনো যাত্ৰীৰ মৃত্যু হৈছিল। শৰ্মা দাৰ মৃত শৰীৰ প্ৰায় পাঁচশ মিটাৰ দূৰত পৰি আছিল। আমি সকলো আচৰিত হৈছিলো, ইমান দূৰলৈ তেওঁ গ'ল কেনেকৈ?

তেওঁৰ মৃতু স্বাভাৱিক এক্সিডেণ্টৰ বাবে হোৱা নাছিল। এক ৰহস্য সোমাই আছিল সেই মৃত্যুত। আমি সকলো ড্ৰাইভাৰে খুব ভয় খাইছিলো।

তাৰ কেইমাহমানৰ পাছতেই ব্লু হিলৰ মুৰাৰী ড্ৰাইভাৰো তাতেই এক্সিডেণ্ট হৈ ঢুকাইছিল। তেওঁৰো মৃত শৰীৰ পৰি থকা বাছৰ পৰা বহু দূৰত পাইছিল।

এইবোৰ সঁচা ঘটনা তাইক কৈ গ'লো। মোৰ কথাবোৰ তাই খুব মনোযোগেৰে শুনি আছিল। হয়তো মনৰ মাজতেই মই কৈ যোৱা কথাবোৰ কল্পনা কৰি লৈছিল। তাইৰ অন্তৰত মৃদু এক ভয়ৰ ভাব আহিছিল, তাইৰ চকুত ফুটি উঠিছে।

"ভয় লাগিছে নেকি?"

"নাই....মানে একে ঠাইতে ইমান কেইটা এক্সিডেণ্ট হ'ল, আপোনালোকৰ ভয় নালাগনে? সদায়তো সেই ফালেদিয়ে অহা যোৱা কৰে।"

"ভয় নালাগে। কিন্তু কিবা এটা লাগে। সেই দলং পালেই

প্ৰান্তজ্যোতি

নিজে নিজে ভগৱানৰ নাম মনলৈ আহে।”

“আজি দেখিম নে?”

“কি?”

“দলঙখন...”

“দেখিবা....দেখিবা। আৰু আধাঘণ্টা মান লাগিব।”

কিছু সময় দুয়ো মৌন হৈ পৰিলোঁ। পকা ৰাস্তাত চকাৰ ঘৰ্ষণত হোৱা এটা ফেট ফেট শব্দই ৰাতিৰ জয়াল নীৰৱতা ভাঙি আগুৱাই গৈ আছে।

এই বেয়া বস্তু মই কেতিয়াও বিশ্বাস কৰা নাছিলোঁ। কিন্তু কিছুমান অলৌকিক ঘটনাই মনৰ মাজত কিছুমান ভয়ৰ বীজ সিঁচি থৈ গৈছিল।

আমাৰ 59 চুপাৰখন ইটানগৰ লাইনৰ সকলোতকৈ ধুনীয়া বাছ আছিল। বুঢ়া কোঁৱৰ আৰু হৰবন সিঙে চলাইছিল। সেই বাছতেই ঘটিছিল এক আচৰিত ঘটনা। গৰমৰ দিন। তেতিয়া সেইটো লাইনত বাছৰ সংখ্যা তেনেই কম। এক নম্বৰ ছিংগোল ছিট। পাঁচ-ছয় ডাবোল ছিটৰ দুই নম্বৰ লাইন। তাতেই ছয় নম্বৰ ছিটত এজন মানুহ যাত্ৰী হিচাপে গৈছিল। তেতিয়া মাজনিশা জামুগুৰি পাৰ হৈ ইটানগৰলৈ বুলি বাছ গৈ আছিল। সেই মানুহজনৰ বেগত আছিল বহুত টকা। কাষত বহি যোৱা অচিনাকী আনজন যাত্ৰীয়ে তেওঁক হত্যা কৰি খিৰিকীৰে পেলাই থৈ গৈছিল। বাছৰ ষ্টাফৰ কোনো খবৰেই নাছিল। আনকি এজনো যাত্ৰীয়ে ইমান ডাঙৰ ঘটনা ঘটাৰ গমেই নাপালে।

পাছত মৃত শৰীৰৰ ছাৰ্টৰ পকেটত আমাৰ বাছৰ টিকেট দেখি বাছখন ঘুৰি আহোতে ৰখালে। তেতিয়াই সকলো কথা ওলাই পৰিল। কেচ চলিছিল। যিজন অপৰাধী আছিল তেওঁ ধৰা পৰিছিল।

কিছু দিনৰ পাছত বাছখনে থানাৰ পৰা উলিয়াই আনিছিল। কিন্তু প্ৰতি দিনেই বাছখনত কিবা নহয় কিবা আচৰিত ঘটনা ঘটিবলৈ ধৰিলে। কোনো ষ্টাফ থাকিব নোৱাৰা হ’ল। কেতিয়াবা গৈ থাকোঁতে ব্ৰেকে কাম নকৰা হয়। কেতিয়াবা সকলো ঠিক থাকে যদিও ষ্টাৰ্ট নহয়। কেতিয়াবা নিজে নিজে সকলো বন্ধ হৈ পৰে। সেই বাছত ছয় নম্বৰ ছিটত যিজন যাত্ৰীয়ে যাত্ৰা কৰে, তেওঁৰ অৱস্থা বেয়া হৈ পৰে। তেজ বমি কৰে, অজ্ঞান হৈ পৰে। বাছখনত এক সেমেকা অদ্ভুদ গোন্ধে আৱৰি থাকে। বাছখনত উঠিয়েই কিবা এটা ভাল নালাগে।

বাছখন চলাব নোৱাৰি বহু দিন গুৰুজী গেৰেজত পেলাই থলে। লাহে লাহে বাছখন জহি পঁচি যাবলৈ ধৰিলে। গেৰেজটো প্ৰায়ে ৰাতি বাছখনত কিছুমান অদ্ভুত গেঙণি নিচিনা শব্দ ওচৰ মানুহে শুনিবলৈ পাইছিল।

এবছৰ মান পৰি থকাৰ পাছত ৰবীন্দ্ৰ সিং আৰু মই বাছখন আকৌ বনাবলৈ ধৰিলোঁ। দাদাই বাৰে বাৰে মানা কৰিছিল, কি দৰকাৰ সেইখন বনাবলৈ। নতুন দুখন আনি দিওঁ।

কিন্তু জিদ ধৰি আমি বাছখন বনালো। ফ্লৰ, বডী ইঞ্জি সকলো ধুনীয়াকৈ সজাই পৰাই ল’লো। এখন দেখনিয়াৰ বা হৈ পৰিল।

সেইখনেই এইখন বাছ, আজি মই চলাই থকাখন। টিলিঙা মন্দিৰত পূজা কৰালোঁ, বুঢ়ী আই মন্দিৰত সদায় বুনিয়া, ধূপ দি আহোঁ। তথাপিও অন্তৰত এক ভয়ে খেলি থাকে। এইখন বাছে আমাৰ বাকী সকলো বাছতকৈ কম তেল খায়। বাছখনৰ এৰে কামেই নোলায়। আচৰিত ধৰণে যিমান বেয়া বজাৰ হ’লে বাছখন সদায়ে ভৰ্ত্তি থাকে। আজি দুমাহ একো দিগদাৰ নিদিয়াকৈ চলি আছে।

“দাদা বাছখনৰ ভিতৰত কিবা এটা ভাল লগা নাছিল কিবা যেন আছে তেনেকুৱা লাগিল। মই সঁচাকৈ ভয় খাই ইয়ালৈ আহিলোঁ।”

বুকুখন চিৰিংকৈ মাৰিলে। মানে বাছখনত এতিয়াও কিব আছে। সেই এক্সিডেন্টৰ পাছত বহুত যাত্ৰীয়ে অভিযোগ দিছিল কিবা বেয়া গোন্ধৰ বাবে। মানুহ শুব নোৱাৰে, কিবা নেদেখা ব এটাই যেন সকলোকে আমনি কৰি থাকে। আজি আমি চলোৱাৰ পাছত প্ৰথমবাৰৰ বাবে কোনোবাই আকৌ সেই গোন্ধৰ অভিযো দিছে।

মিটাৰলৈ চকু গ’ল...হাৱা মিটাৰ শূন্যত আছে। গৈ থকা গাড়ীখনৰ বতাহ কেনেকৈ নাইকিয়া হ’ব পাৰে? বেটেৰী চাৰ্জিং মিটাৰটো খুব জোৰে লৰিছে। এক ভয়ৰ আবেষ্টনীত মই সোমা পৰিলোঁ।

মই জানো, এতিয়া ব্ৰেকে কাম নকৰে। লাহেকৈ গীয়ে ডাউন কৰি স্পীদ অলপ কমাবলৈ ক্লাটছ গছকিলোঁ, একেবাৰে ঢিলা হৈ আছে ক্লাটছ পেডেল। সৰ্বশৰীৰ মোৰ ঘামি উঠিল। প্ৰচণ্ড গৰম অনুভৱ কৰিবলৈ ধৰিলোঁ।

মোৰ হাতত একোৱে উপায় নোহোৱা হ’ল গাড়ীখন স্পীড কমাবলৈ।

লাইটৰ পোহৰত যোৰহাট বাইপাছৰ ভোগদৈ দলঙখন

দেখিছোঁ। থৰ থৰকৈ মই কঁপিবলৈ ধৰিছোঁ। বাছখনৰ স্পীড বাঢ়ি গৈ আছে।

ৰাস্তাটো একেবাৰেই খালি। এখনো গাড়ী নাই। তুফান গতিত গাড়ীখন ঢাপলি মেলিছে। আহি দলঙত উঠিলোঁ। দলঙৰ ইটো পাৰে এজনী ছোৱালী বৈ আছিল। লাইটৰ পোহৰ দেখি তাই ৰাস্তাৰ সোঁফালৰ পৰা বাওঁফালে পাৰ হবলৈ খোজ দিছে। ব্ৰেক যিমান পাৰোঁ সিমান

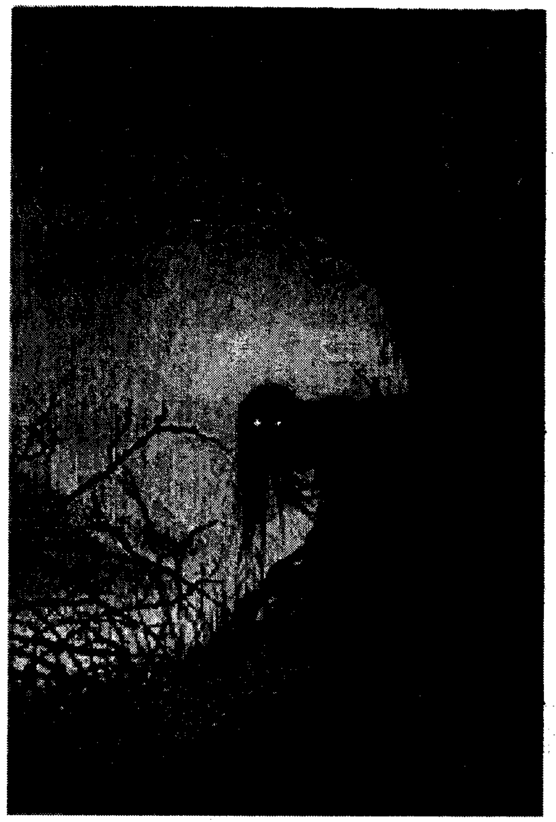

চেপিছোঁ, নাই গাড়ীৰ গতি একো সলনি নহ’ল। এক প্ৰচণ্ড শব্দ কাণত পৰিল। কিবা যেন কোনোবাই মোক খুব জোৰেৰে চেপি ধৰিছে। কিহবাত মই খুন্দিয়ালোঁ সেইয়া গম পাইছিলোঁ। তাৰ পাছতেই সকলো ঠাণ্ডা হৈ পৰিল। মোৰ জ্ঞান নোহোৱা হৈ পৰিল।

হয়তো এতিয়া মোক কোনোবাই টানি বাছখনৰ পৰা দূৰলৈ লৈ যাব। ঠিক নেটৱৰ্ক আৰু ব্লুহিল বাছ দুখনৰ ড্ৰাইভাৰক নিয়াৰ দৰে।

*****

(লেখক “Life of a driver কেবিনৰ ইপাৰে”, ‘সপোনৰ শেষত’ গ্ৰন্থৰ ৰচয়িতা, যুৱ প্ৰজন্মৰ মাজত অত্যন্ত জনপ্ৰিয় এই গৰাকী লেখকৰ প্ৰথমখন গ্ৰন্থ “Life of a driver” য়ে ৩৩ সংখ্যক গুৱাহাটী গ্ৰন্থমেলাত শ্ৰেষ্ঠ বিক্ৰী হোৱা গ্ৰন্থ হিচাপে অভিলেখ গঢ়িবলৈ সক্ষম হৈছিল। ইতিমধ্যে গ্ৰন্থখনৰ ৩০,৫০০ ৰো অধিক সংখ্যক বিক্ৰী হৈছে। মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীৰ বাবে এই লেখাটি প্ৰদান কৰি তেখেতে আমাক কৃতাৰ্থ কৰিছে।)

শিশুকালত দাঁতৰ যতন

ডাঃ ৰূপম শ

কল্পনা কৰকচোন এটাও দাঁত অবিহনে আপোনাৰ অৱস্থাটো কেনেকুৱা হ'ব। দৰাচলতে আমাৰ দাঁতকেইটা শৰীৰৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ। আনহাতে মুখখন দেহৰ খিৰিকীস্বৰূপ। খিৰিকীৰে যেনেকৈ ঘৰ এখনৰ ভিতৰত জুমুকিয়াই চাব পাৰি ঠিক তেনেদৰে মুখমণ্ডল (Oral cavity) চাই ব্যক্তি এজনৰ সামগ্ৰীক স্বাস্থ্য সম্পৰ্কে ধাৰণা কৰি ল'ব পাৰি। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যবশতঃ আমাৰ ভাৰতবৰ্ষৰ গৰিষ্ঠ সংখ্যক মানুহেই দাঁত আৰু মুখৰ যত্ন সম্পৰ্কে সজাগ নহয়। বিভিন্ন কাৰকৰ লগতে এটা সুসংহত জনস্বাস্থ্য নীতিৰ অভাৱ আৰু আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থাই ইয়াৰ বাবে প্ৰধানত দায়ী। সজাগতা পূৰ্বৰ তুলনাত বৃদ্ধি পাইছে যদিও এই প্ৰধানতঃ চহৰাঞ্চলতেই সীমাবদ্ধ। গাঁওৰ বৃহৎ সংখ্যক জনগণৰ মাজত মূলতঃ সজাগতাৰ অভাৱৰ বাবেই দাঁত আৰু মুখৰ ৰোগসমূহ বহুলভাৱে দেখা দিছে। উল্লেখযোগ্য যে পাশ্চাত্যৰ উদ্যোগিক বিপ্লৱৰ পিছত পৃথিৱীৰ জনগণৰ পৰিৱৰ্তিত খাদ্যাভাসৰ লগে লগে এই ৰোগসমূহৰো বহুল প্ৰভাৱ দেখা গৈছে। আনহাতে, ভাৰতবৰ্ষৰ দৰে বৃহৎ সংখ্যক দুখীয়া মানুহে বসবাস কৰা দেশ এখনত বৰ্দ্ধিত চিকিৎসা ব্যয়ৰ

বাবে বহুতৰ বাবে উপযুক্ত চিকিৎসা লাভ কৰাটোও প্ৰত্যাহ্বানস্বৰূ
হৈ পৰিছে। যাৰ ফলত যোগ্যতাসম্পন্ন চিকিৎসক থকাৰ পিছ
বহুতো দুখীয়া লোক বেজ-বেজালিৰ সৰঞ্জাম পাতিৰে চিকিৎ
কৰি হেপাটাইটিছ বি, এইডছৰ দৰে মাৰাত্মক বেমাৰৰ চিকাৰ হোৱ
উদাহৰণো বিৰল নহয়। কিন্তু জনসাধাৰণ দাঁত আৰু মুখৰ স্বা
সম্পৰ্কে সচেতন হ'লে এই ৰোগসমূহ বহু পৰিমাণে প্ৰতিৰো
কৰিব পা
লগতে ব্যয়বহু
চিকিৎসাৰ পৰা
ৰক্ষা পাব পাৰি
শেহতীয়াভা
হোৱা অধ্যয়
পৰা দেখা গৈ
যে- দাঁত আ
মুখৰ য
আৰম্ভণি শি
কালৰ পৰা
হোৱা দৰকা
বহুতে ভবাৰ দ
শিশুৰ গাখী
দাঁতবোৰ (Milk teeth/Primary teeth) অদৰকাৰী নহয়। ব্য
এজনৰ দাঁত আৰু মুখৰ সুস্বাস্থ্য বৰ্তাই ৰখাত গাখীৰ দাঁতবো
ভূমিকা অপৰিসীম। কাৰণ—

১। গাখীৰ দাঁতবোৰৰ সহায়ত শিশু এটাই চোৱ
শিকে। পৰ্যায়ক্ৰমে টান খাদ্যবোৰ চোবোৱাত সহায় কৰি দে
পুষ্টি সাধনত অৰিহণা যোগায়।

২। শিশু এটা কথা ক'বলৈ শিকা সময়ছোৱাত

গাখীৰ দাঁতবোৰ শব্দ উচ্চাৰণত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভুমিকা গ্ৰহণ কৰে।

৩। প্ৰতিটো গাখীৰ দাঁতৰ দলত একোটা স্থায়ী দাঁতৰ কলি (tooth bud) থাকে। স্থায়ী দাঁতবোৰ মুখৰ ভিতৰত ওলাব সাজু নোহোৱালৈকে গাখীৰ দাঁতবোৰে কলিবোৰ ৰক্ষা কৰি থাকে।

৪। অন্যহাতেদি শিশু এটাৰ মগজুৰ প্ৰায়খিনি বিকাশ সাধাৰণতে দুবছৰৰ ভিতৰত সম্পন্ন হয়। কিন্তু দাঁতৰ বিভিন্ন সমস্যাৰ ফলত সঘনে বিষ হৈ থাকিলে মগজুৰ স্নায়ুকোষ (Neuron) বোৰৰ বিকাশত বাধা আনে আৰু ইয়েই শিশুটিক ভৱিষ্যতৰ বৃদ্ধি আৰু বিকাশত বিৰূপ প্ৰভাৱ পেলায়।

শিশুৰ দাঁতৰ আৰু মুখৰ যতন প্ৰথম গাখীৰ দাঁত অহাৰ আগতেই আৰম্ভ কৰিব লাগে। প্ৰথমাৱস্থাত শিশুৰে মাকৰ গাখীৰ খোৱাৰ পিছত পৰিষ্কাৰ কঁপাহেৰে ওপৰ আৰু তলৰ দাঁতৰ মাৰি মচি চাফ কৰিব লাগে। দাঁত অহাৰ পিছত শিশুৰ বাবে উপযুক্ত টুথপেষ্ট আৰু ব্ৰাছেৰে অভিভাৱকে লাহে লাহে ব্ৰাছ কৰাই দিব লাগে। এনেকৈ অভ্যাস কৰোৱাৰ ফলত শিশুৱে এটা সময়ত নিজেই সঠিক পদ্ধতিৰে ব্ৰাছ কৰিব পৰা হ'ব। প্ৰতি ছমাহৰ মূৰত দন্ত চিকিৎসকৰ ওচৰলৈ শিশুক লৈ যাব লাগে। শিশুৰ দাঁত আৰু মুখৰ যতনৰ ক্ষেত্ৰত আগভাগ লওঁতে শিশুৰ বাবে নিৰ্দ্ধাৰিত মাত্ৰাত ফ্লুৰাইড থকা টুথপেষ্ট ব্যৱহাৰ কৰা, সময়ে সময়ে দন্ত চিকিৎসকৰ ওচৰলৈ নি গাখীৰ দাঁত সময়মতে সৰোৱাৰ লগতে অন্যান্য চিকিৎসাসমূহ কৰোৱাটো অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ।

এইক্ষেত্ৰত সৰুৰে পৰাই দাঁত আৰু মুখৰ যত্ন সম্পৰ্কে অভিভাৱকসকলে ল'ৰা-ছোৱালীক সচেতন কৰাৰ লগতে নিজেও সচেতন হ'ব লাগে। মনত ৰাখিব সুস্বাস্থ্যসম্পন্ন দাঁত আৰু মুখৰ অবিহনে কোনো ব্যক্তিয়েই সম্পূৰ্ণভাৱে স্বাস্থ্যবান নহয়।

*****

(লেখক ভাৰতীয় দন্ত চিকিৎসক সন্থা, নামনি অসম শাখাৰ সম্পাদক)

মোৰ টি-চাৰ্টটি

অজয় বৰুৱা
দৰং

মোৰ টি-চাৰ্টটি
বাৰ্তাবাহক
প্ৰেমৰ, নীৰৱতাৰ, ৰাজনীতিৰ, সমাজনীতিৰ
মৌনতাৰ,,,,,,
কাৰণ মোৰ টি-চাৰ্টটিয়ে কথা কয়,
হৃদয়ৰ, মনৰ।
মাজে মাজে শিৰোনামো দখল কৰে
সংবাদ মাধ্যমত . . .
কেতিয়াবা কাৰোবাৰ হৃদয়ত . . .
যি মোৰ মনৰ নিভৃত কথাৰ বাহক।
টি-চাৰ্টটি মোৰ বাবে
গ্ৰীষ্মত দগ্ধ দিনৰ সকাহ,
হাই প্ৰফাইলৰ বাবে ফেশ্যন,
খাটি খোৱাৰ বাবে আভৰণ।
যাৰ বাবে যি নহওক
সকলোৰে বাবে ই এটা পচন্দৰ নাম
কিয়নো ইয়াৰ বুকুত থাকে বাৰ্তা
পিঠিত কেনভাচ
'মই অসমীয়া', 'I M RT', 'চিটি লাভ',
'বাট ফাষ্ট কফি', 'MISS U',
'ইউ মাইট ফল ইন লাভ উইথ'
অথবা 'মাই বেষ্ট ফ্ৰেইণ্ড',
'I LOVE MY INDIA'
ইত্যাদি ইত্যাদি।
মোৰ টি-চাৰ্টটিয়ে প্ৰেমৰ কথা কয়,
কয় পৰিশ্ৰম, মানৱীয়তা, ঘৃণা, দুখ শোক
নাইবা ৰাজনীতি বিষয়ৰ দৃষ্টিকোণ।
মোৰ টি-চাৰ্টটিয়ে কেতিয়াবা
মোৰ ব্যক্তিত্বক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে,
কেতিয়াবা ৰুচি, সংস্কৃতিৰ।
ই যেন সাজ পোচাকৰ প্ৰসাৰণ।
অসাধাৰণ হাথিয়াৰ।
কেতিয়াবা প্ৰচাৰ, প্ৰতিবাদ, শ্লোগানৰ ভাষা
আৰু কেতিয়াবা অনুভূতি, মৌনতা।
মোৰ টি-চাৰ্টটি যি নামেৰেই নামাংকিত
নহওক
যি প্ৰচাৰেই নহওক বা যি শ্লোগানেই নিদিয়ক
গাঁৱৰ নিমখীয়া শ্ৰম (ঘাম)
সোৱাদ আৰু গোন্ধৰ ভাষা
কোনো দেশ, বেশত বিচাৰি নাপাওঁ
য'ত আছিল
দেউতাৰ পথাৰৰ বোকা-পানী-মাটিৰ গোন্ধ,
আইৰ সিঁয়নি (হাতেৰে চিলোৱা),
সমনীয়াৰ স'তে খেলোতে
জাৰ্চিত (গেঞ্জিত) দিয়া নম্বৰ
১, ২, ৩ . . . ৯, ১১, ১২ . . .।

*****

(কবি অজয় বৰুৱা বৃত্তিত এগৰাকী শিক্ষক। তেওঁ এগৰাকী কবি, গল্পকাৰ আৰু প্ৰবন্ধকাৰ। তেওঁৰ প্ৰকাশিত কবিতা পুথি - সাকোঁ সোণালী সাকোঁ, তুমি জগতৰ গুৰু, মাতাল হোৱাৰ জোখাৰে নিঃসঙ্গ মই আদি। তদুপৰি তেওঁ ভালেমান গ্ৰন্থৰ সম্পাদনাও কৰিছে।

মোলাই কাঠনিৰ মানুহজন

ড° ৰীতা বৰা

ওপজাৰে পৰা তেওঁৰ বুকুত এখন অৰণ্য
শুকান বালিত মৰা সাপে তেওঁক কথা কয়
বতাহত হেৰাই যায় হুমুনিয়াহ
সেউজীয়াৰ বাবে উচুপি কান্দে তেওঁৰ কলিজাই।
কলীয়া আখৰ নালাগে জানিব,
বৃক্ষৰ মহাকাব্যতো তেওঁৱেঁই লিখে।
এবাতি আপং আৰু ঐনিতম এটাৰ ৰাগীত
সেউজীয়াক আপোন কৰে, যেন কনেঙৰ
বুকুৰ আদৰ।
মুখদেখা মজিয়া, মখমলৰ পৰ্দা অথবা
ঝাৰলণ্ঠনৰ ঘৰ নিবিচাৰে তেওঁ।
চৰাইক ঘৰ দিয়া মানুহ।
গছবোৰে কথা কয়
কেৱল তেওঁ শুনে
চৰায়ে গান গায়
কেৱল তেওঁ বুজে
তেওঁ জানে গছ পৃথিৱীৰ প্ৰিয়তম সন্তান।
গছবোৰ তেওঁৰ, তেওঁ গছবোৰৰ।
সেউজীয়াৰ ভালপোৱা বিচাৰি তেওঁ ঘূৰি ফুৰে
অৰণ্যৰ অলিয়ে গলিয়ে।

*****

(কবি ড° ৰীতা বৰা শিৱসাগৰ মহাবিদ্যালয়ৰ জ্যেষ্ঠ সহযোগী অধ্যাপক। ড° বৰা এগৰাকী কবি, গল্পকাৰ আৰু সমালোচক। তেওঁৰ ইতিমধ্যে কেইবাখনো গ্ৰন্থ প্ৰকাশ হৈ ওলাইছে। তেওঁৰ প্ৰকাশিত কবিতা পুথি হ'ল অন্য জীৱন অন্য বৰ্ণ, কথকতাঃ জীৱন-প্ৰেম ইত্যাদি, তোমাক দেখিলেই সূৰ্যোদয়, প্ৰবন্ধ সংকলন- প্ৰিয় গল্পকাৰৰ গল্পৰ আলোচনা, সাহিত্য বীক্ষণ, চুটি গল্প আৰু অন্যান্য প্ৰসংগ, ইমৰাণ শ্বাহৰ গল্পৰ শৈলী বিশ্লেষণ আদি।)

অসমীয়া বিভাগ

মোৰ তৃতীয় কৰ্মক্ষেত্ৰ, ভোলনাথ মহাবিদ্যালয়

ড° ব্ৰজেন্দ্ৰকান্ত শৰ্মা
অৱসৰ প্ৰাপ্ত উপাধ্যক্ষ তথা সহযোগী অধ্যাপক
পৰিসংখ্যা বিভাগ, ভোলনাথ মহাবিদ্যালয়, ধুবুৰী

মোৰ কৰ্মজীৱনৰ প্ৰথম পাতনি মেলিছিলো কামৰূপ জিলাৰ দদৰা বালিকা উচ্চ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ত বিজ্ঞানৰ শিক্ষক হিচাপে। ১৯৮৩ চনত বি.এছ.ছি পৰীক্ষা দি এম, এছ, ছিত নামভৰ্তি

বাবে অপেক্ষা কৰি থকা সময়ছোৱাত সেই বিদ্যালয়ত প্ৰায় ডেৰ বছৰ কাম কৰিছিলো। এম, এছ, ছি, পাচ কৰাৰ পিছত মোৰ দ্বিতীয় কৰ্মস্থল আছিল গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান বিভাগৰ অধীনস্থ আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ বিভাগৰ দ্বাৰা পৰিচালিত জনসংখ্যা গৱেষণা কেন্দ্ৰত (Population Research Centre) গৱেষণা পৰিদৰ্শক (Research Investigation) হিচাপে। গৱেষণা পৰিদৰ্শক হিচাপে মই ৩মে, ১৯৮৮ৰ পৰা ২ অক্টোবৰ, ১৯৮৮ চনলৈ প্ৰায় পাঁচ মাহ কাম কৰিছিলো। মোৰ তৃতীয় তথা অন্তিম আৰু দীৰ্ঘসময়ৰ বাবে কৰ্মজীৱন আৰম্ভ কৰিছিলো ঐতিহ্যমণ্ডিত চহৰ ধুবুৰীত অৱস্থিত জ্ঞানৰ মন্দিৰ ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ত। ১৯৮৮ চনৰ ৩ অক্টোবৰ তাৰিখে পৰিসংখ্যা বিজ্ঞানৰ প্ৰবক্তা হিচাপে। সুদীৰ্ঘ ৩৩ বছৰ ৪ মাহ (মঞ্জুৰীকৃত পদত) কাৰ্যকালৰ সামৰণি মাৰিলো যোৱা ৩১ মাৰ্চ ২০২২ তাৰিখে। ছাত্ৰাৱস্থাতে ভোলনাথ মহাবিদ্যালয়ৰ গুণ-গৰিমাৰ বিষয়ে শুনিছিলো। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ১ নং ছাত্ৰাবাসত লগ পোৱা দুজনকৈ জ্যেষ্ঠভাতৃ শ্ৰীযুত দ্বীপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ অধিকাৰী (পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান বিভাগ) আৰু শ্ৰীযুত তিলক চন্দ্ৰ দাসে (গণিত বিজ্ঞান) সেই সময়ত ভোলনাথ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰবক্তা হিচাপে কাম কৰি আছিল। তেওঁলোকে মোক খবৰ দিছিল যে ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান বিভাগত এটা প্ৰবক্তাৰ পদ খালী আছে। গতিকে মই দৰ্খাস্ত দিব লাগে। ডাকযোগে মই এখন দৰ্খাস্ত পঠিয়াইছিলো। এম, এছ, ছি প্ৰেক্টিকেল পৰীক্ষা শেষ হোৱাৰ দিনাই (১৯৮৭ চনৰ নবেম্বৰ মাহ) সাক্ষাত কৰাৰ বাবে মাতি পঠিওৱা এখন টেলিগ্ৰাম পাইছিলো আৰু প্ৰথম বাৰৰ বাবে প্ৰৱক্তাৰ সাক্ষাতকাৰত বহিছিলো। অৱশ্যে কিবা কাৰণত সেই সাক্ষাৎকাৰ বাতিল হোৱা বুলি পিছত জানিব পাৰিছিলো। ইতিমধ্যে এম, এছ, ছি পাছ কৰাৰ পিছতেই গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ জনসংখ্যা গৱেষণা কেন্দ্ৰত গৱেষণা পৰিদৰ্শক হিচাপে যোগদান কৰিছিলো। তাত কাম কৰি থাকোতে ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ত আকৌ পৰিসংখ্যা বিজ্ঞানৰ প্ৰৱক্তাৰ পদৰ সাক্ষাতকাৰ দিছিলো আৰু কৰ্তৃপক্ষই মোক সেই পদত নিযুক্তি দিছিল। সেয়েহে মই গৱেষণা পৰিদৰ্শকৰ পদ ইস্তফা দি ১৯৮৮ চনৰ ৩ অক্টোবৰ তাৰিখে অমঞ্জুৰীকৃত পদত প্ৰৱক্তা

হিচাপে যোগদান কৰিছিলো। ইয়াৰ কিছুদিন পিছতে মঞ্জুৰীকৃত পদৰ সাক্ষাতকাৰত বহাৰ পিছতহে অৰ্থাৎ ১৯৮৮ চনৰ ২৯ নবেম্বৰ তাৰিখে মোৰ প্ৰৱক্তাৰ পদটো মঞ্জুৰীকৃত হৈছিল। এইখন মহাবিদ্যালয়ত মই তিনিবাৰকৈ সাক্ষাতকাৰত বহিছিলো। ঐতিহ্যমণ্ডিত এইখন মহাবিদ্যালয়ত কাম কৰাৰ সুযোগ পাই মই নিজকে ধন্য মানিছো। এই ছেগতে মই গু. বি. ১ নং ছাত্ৰাবাসত লগপোৱা শ্ৰদ্ধাৰ অধিকাৰীদাৰ আৰু তিলক দাক মোৰ কৃজ্ঞতা জনাইছো।

মই প্ৰৱক্তা হিচাপে যোগদান কৰাৰ সময়ত এইখন মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ আছিল প্ৰয়াত কালীন্দ্ৰ নাথ নাথ ছাৰ আৰু উপাধ্যক্ষ আছিল প্ৰয়াত অমল কান্তি সেন ছাৰ। দুয়োজনে অত্যন্ত মৰমিয়াল আছিল। হয়তো তেওঁলোকৰ পৰা পোৱা মৰমৰ বাবে ইয়াতে থাকি যাবলৈ বাধ্য হলো। মই লগ পোৱা আন আন ছাৰ, বাইদেউ সকলেও মোক যথেষ্ট মৰম কৰিছিল। এওঁলোকৰ সান্নিধ্যই মোৰ শিক্ষক জীৱনৰ আৰম্ভণিতে গভীৰ অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল।

বৰ্ত্তমানৰ দৰে সেই সময়ত বিভিন্ন বিভাগৰ শিক্ষকৰ বাবে আচুতীয়া কোঠালী নাছিল। কেৱল পদাৰ্থ বিজ্ঞান, ৰসায়ন বিজ্ঞান, উদ্ভিদ আৰু প্ৰাণী বিজ্ঞান বিভাগৰহে আচুতীয়া কোঠালী আছিল। গতিকে বাকী বিভাগবোৰৰ শিক্ষকসকল একেটা কোঠাতে অৰ্থাৎ বৰ্ত্তমানৰ Conference Hall ত বহিব লাগিছিল। কোঠাটো বৰ্ত্তমানৰ নিচিনা আটকধুনীয়া নাছিল যদিও পৰিবেশটো বৰ আনন্দদায়ক আছিল। আমাতকৈ জ্যেষ্ঠসকলে হাঁহি ফুৰ্তি কৰি আজৰি সময় কটাইছিল আৰু আমি নতুনকৈ যোগদান কৰাবোৰে চুপে চাপে সেই আনন্দৰ ভাগ লৈছিলো। মাজে মাজে অসমীয়া বিভাগৰ ড° সদানন্দ বেজবৰুৱা ছাৰ আৰু ড° অনিমা বৰুৱা বাইদেউৰ মাজত লগা খুহুতিয়া কাজিয়াই আমাক বেচ আমোদ দিছিল।

আমাৰ বিভাগত শিক্ষক মাত্ৰ দুজন। মই আৰু মোৰ শ্ৰদ্ধাৰ অধিকাৰী দা। তেখেত এজন অতি নিষ্ঠাবান আৰু কৰ্তব্যপৰায়ণ ব্যক্তি আছিল। তেখেতৰ সান্নিধ্য পায় মইয়ো বহুত উৎসাহেৰে ক্লাছবোৰ কৰিছিলো। নোৱাৰা কথাবোৰ তেখেতৰ পৰা শিকিছিলো। কাৰণ তেখেতৰ বিষয়ৰ (Subject knowledge) জ্ঞান যথেষ্ট আছিল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপস্থিতি প্ৰায় এশ শতাংশই আছিল। ঠাণ্ডাৰ দিনত শেষৰ ক্লাছটোত (৪-০০ বজাত) প্ৰায় আন্ধাৰেই হৈছিল। মহাবিদ্যালয়ত যোগদান কৰা পাছৰ পৰা পাঠ দানৰ উপৰিও আন আন কামৰ লগতো জড়িত হোৱাৰ সুবিধ পাইছিলো। ১৯৯৫ চনৰ মাৰ্চ মাহত অধিকাৰী দা বজাৰ কলেজলৈ যোৱাৰ পিচৰে পৰা সুদীৰ্ঘকাল অৰ্থাৎ ২০১০ চন চেপ্তেম্বৰ মাহলৈকে মই অকলে বিভাগটোৰ কাম কাজ চলা লগীয়া হৈছিল। মাজতে কেইমাহ মানৰ কাৰণে সঞ্জীৱ বৰদ আৰু মোৰ ছাত্ৰ মইনুৰ ৰহমানে কাম কৰিছিল। মই যোগদান কৰা সময়ত আমাৰ বিভাগত বহুত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আছিল। আনদি বৰপেটা, হাউলী, কোকৰাঝাৰ, বঙাইগাঁও, অভয়াপুৰী গোৱালপাৰা, কোচবিহাৰ আদি ঠাইৰ পৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী পৰিসংখ বিজ্ঞান পঢ়িবলৈ আহিছিল।

গুণগত মানৰ শিক্ষাদান, ত্ৰুটিমুক্ত পৰীক্ষা আদিৰ বা মেধাবী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত পঢ়িবলৈ আহে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ শিক্ষক সকলে দৈনিক নিষ্ঠা সহকা পাঠদানৰ কামত ব্ৰতী হোৱা দেখি আহিছো। মই চাকৰিত যোগদ কৰাৰ দিনৰে পৰা বৰ্ত্তমানলৈকে আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে উচ্চত মাধ্যমিক পৰীক্ষাৰ উপৰিও বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰীক্ষা সমূহতো অ উন্নতমানৰ ফল লাভ কৰি আহিছে। বহুতো কৃতি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী পৰীক্ষা সমূহত ভাল স্থান (Rank) পাবলৈ সক্ষম হৈছে, ছা ছাত্ৰী আৰু শিক্ষক সকলৰ ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টাৰ ফলত। সকলে ফালৰ পৰাই ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ৰ ঐতিহ্য পৰম্প বৰ্ত্তমানলৈ অক্ষুন্ন আছে আৰু ভৱিষ্যতেও থাকিব বুলি আ কৰিছো।

আন্তঃ গাঁথনিৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ যথে উন্নত হৈছে। আমি ইয়ালৈ অহাৰ সময়ত মহাবিদ্যাল ঐতিহ্যবহনকাৰী অসম আৰ্হিৰ ঘৰ কেইটাহে আছিল। চৌহ পকী দেৱাল নাছিল। মহাবিদ্যালয়ৰ সোণালী জয়ন্তী উদ্‌যাপনৰ সময়ত শিক্ষক-কৰ্মচাৰীৰ অনুদানেৰে পোন প্ৰথম বা ৰাবে গল্ডেন জুবিলী বিল্ডিং সাজি উলিওৱা হৈছিল। বৰ্ত্ত ৰসায়ন বিজ্ঞান বিভাগৰ এম, এছ, ছি লেবোৰেটৰীৰ কোঠা পৰ্যায়ক্ৰমে চৰকাৰী অনুদানেৰে ডিজিটেল ক্লাছৰুম, ডিজি লাইব্ৰেৰী অন্যান্য ক্লাছৰুম আৰু চৌহদৰ পকী দেৱাল আ নিৰ্মাণ কাৰ্য্যই মহাবিদ্যালয়খনৰ দীৰ্ঘদিনীয়া অভাৱ পূৰণ কৰি

মহাবিদ্যালয়ৰ পুথিভঁৰালটো বিশেষকৈ অত্যাধুনিক Reading Room টো অসমৰ ভিতৰতে অতি উন্নত বুলি ক'ব পাৰি। মহাবিদ্যালয় খেল পথাৰখনৰ উন্নয়নৰ লগতে বাচকেট বল আৰু ভলীবল খেলাৰ সুন্দৰ ব্যৱস্থা হৈছে।

মহাবিদ্যালয়খনে ৰূপালী জয়ন্তী, সোণালী জয়ন্তী আৰু মহাৰজত জয়ন্তী পাৰ কৰি ৭৭ বছৰত ভৰি দিছে। কভিড মহামাৰীৰ বাবে মহাৰজত জয়ন্তী বৰ্ষটো (১৬ আগষ্ট ২০২০ ৰ পৰা ১৬ আগষ্ট ২০২১) আড়ম্বৰপূৰ্ণভাৱে উদ্‌যাপন কৰিব পৰা হোৱাগৈ নাই। তথাপি মহাৰজত জয়ন্তী উপলক্ষে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী শিক্ষক-কৰ্মচাৰীৰ পৰা সংগৃহিত পুঁজিৰে কিছু স্থায়ী কাম কৰিবলৈ আমি সক্ষম হৈছো। ইয়াৰে উল্লেখযোগ্য কামবোৰ হ'ল- মহাৰজত জয়ন্তী তোৰণ, ভোলানাথ চৌধুৰীৰ আৱক্ষ মূৰ্ত্তি স্থাপন (নিৰ্মাতা ভাস্কৰ্য্য শিল্পী শ্ৰীবীৰেন সিংহ), মহাবিদ্যালয় সংগীত (গীতৰ কথা আৰু সুৰ ঃ শ্ৰী লোকনাথ গোস্বামী) নতুন দুমহলীয়া ঘৰটোৰ একাংশ নিৰ্মাণ ইত্যাদি। এই কামবোৰে মহাবিদ্যালয় পৰিয়ালৰ বহুদিনীয়া আশা পূৰণ কৰিছে নিশ্চয়। মহাবিদ্যালয়ৰ পুথিভঁৰাল (গ্ৰন্থগাৰ) স্থাপনৰ বাবে ১৯৪৫ চনতে শিউনাৰায়ণ টান্টিয়াই ১৭০০০.০০ (সোতৰ হাজাৰ) টকা বৰঙণি দিছিল। সেয়েহে আগন্তুক দিনত তেখেতৰ স্মৃতিত গ্ৰন্থাগাৰৰ সন্মুখত এটি আৱক্ষ মূৰ্ত্তি স্থাপন কৰাৰ বাবে মহাবিদ্যালয় কৰ্তৃপক্ষৰ ওচৰত আমাৰ অনুৰোধ থাকিল।

মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰাবাসটো প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ প্ৰয়াত যাদৱ নাৰায়ণ দাসৰ নামেৰে নামাকৰণ কৰাটো এই সঠিক পদক্ষেপ বুলি কব পাৰি। কিয়নো সুদক্ষ প্ৰশাসক হিচাপে কাৰ্য্য নিৰ্বাহ কৰা অধ্যক্ষ যাদৱ নাৰায়ণ দাসৰ দিনতে মহাবিদ্যালয়খনে আন্তঃগাথনি আৰু বিদ্যায়তনিক দিশত অগ্ৰগতি লাভ কৰিছিল। মহাবিদ্যালয়ৰ পিছফালে থকা বৃহৎ পুখুৰীটো অধ্যক্ষ যাদৱ নাৰায়ণৰ দিনতে খন্দা হৈছিল। বৰ্ত্তমানৰ অধ্যক্ষ ড° ধ্ৰুৱ চক্ৰবৰ্ত্তী দেৱে পুখুৰীটোৰ সৌন্দৰ্য্য বৰ্দ্ধনৰ বাবে লোৱা পদক্ষেপ সঁচাকৈয়ে আদৰণীয়।

ভোলনাথ মহাবিদ্যালয়ৰ সৰ্বাঙ্গীন উন্নতিৰ হকে অতি আন্তৰিকতাৰে কাম কৰাৰ বাবে বৰ্ত্তমানৰ অধ্যক্ষ ডাঙৰীয়া নিশ্চয় সকলোৰে ধন্যবাদৰ পাত্ৰ। তেখেতৰ কৰ্ম দক্ষতাই মহাবিদ্যালয়খনক উন্নতিৰ পথত আগুৱাই লৈ যাওঁক। ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ে পৃথিৱীৰ চুকে কোণে শিক্ষাৰ পোহৰ বিয়পোৱাৰ লগতে সাংস্কৃতিক আৰু খেলা-ধূলা আদি সকলো দিশতে উন্নতিৰ পথত আগবাঢ়ি যাওঁক তাকে কামনা কৰিছো। জয়তু ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়।

প্ৰাচীন বৌদ্ধ ধৰ্মত নাৰীৰ স্থান

বীতা বৰু
সহযোগী অধ্যাপিকা, দৰ্শন বিভাগ

পুৰুষ আৰু নাৰী উভয়েই সৃষ্টিকৰ্তা ঈশ্বৰৰ এক অপূৰ্ব সৃষ্টি। কিন্তু অতি পৰিতাপৰ বিষয় যে মানৱ সভ্যতা নাৰীৰ প্ৰতি কেতিয়াও সদয় হোৱা দেখা নাযায়। পুৰাতাত্ত্বিক আৱিস্কাৰত দেখা গৈছে যে মানৱ সভ্যতাৰ আদিতে সমাজত নাৰীৰ এক উচ্চ স্থান আছিল, কিন্তু সামৰিক ৰাষ্ট্ৰ আৰু প্ৰাচীন চহৰবোৰ গঢ়ি উঠাৰ লগে লগে সমাজত নাৰীৰ স্থানৰ অৱনতি ঘটিবলৈ ধৰিলে। নাৰীসকল পুৰুষৰ সম্পত্তি ৰূপে বিবেচিত হ'বলৈ ধৰিলে আৰু তাৰ ফলস্বৰূপে মানৱ জীৱন আৰু সমাজত অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ মৌলিক মানৱীয় অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত হ'বলৈ ধৰিলে। গতিকে দেখা যায় যে অধিক সংখ্যক সমাজতে নাৰীয়ে সামাজিক, ধৰ্মীয়, সাংস্কৃতিক আৰু অন্যান্য বিভিন্ন দিশত ভেদাভেদৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছে।

এই প্ৰবন্ধটোত মূলতে বৌদ্ধ ধৰ্মত নাৰীৰ স্থান আৰু লগতে বুদ্ধৰ আৱিৰ্ভাৱৰ আগৰ কাল ছোৱাত সামাজিক তথা ধৰ্মীয় ক্ষেত্ৰখনত নাৰীৰ স্থানৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে।

বৈদিক যুগত ভাৰতত নাৰীৰ স্থান ঃ

বৈদিক যুগৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বৰ্তমান পৰ্য্যন্ত সমাজত নাৰীৰ স্থান সময়ৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে পৰিবৰ্তিত হ'বলৈ ধৰে। পৌৰাণিক ভাৰতত সমাজত নাৰীয়ে এক উচ্চস্থান অধিকাৰ কৰিছিল, পুৰুষৰ সমানে সমানে সমাজৰ সকলো ক্ষেত্ৰতে অৱিহণা যোগাইছিল।

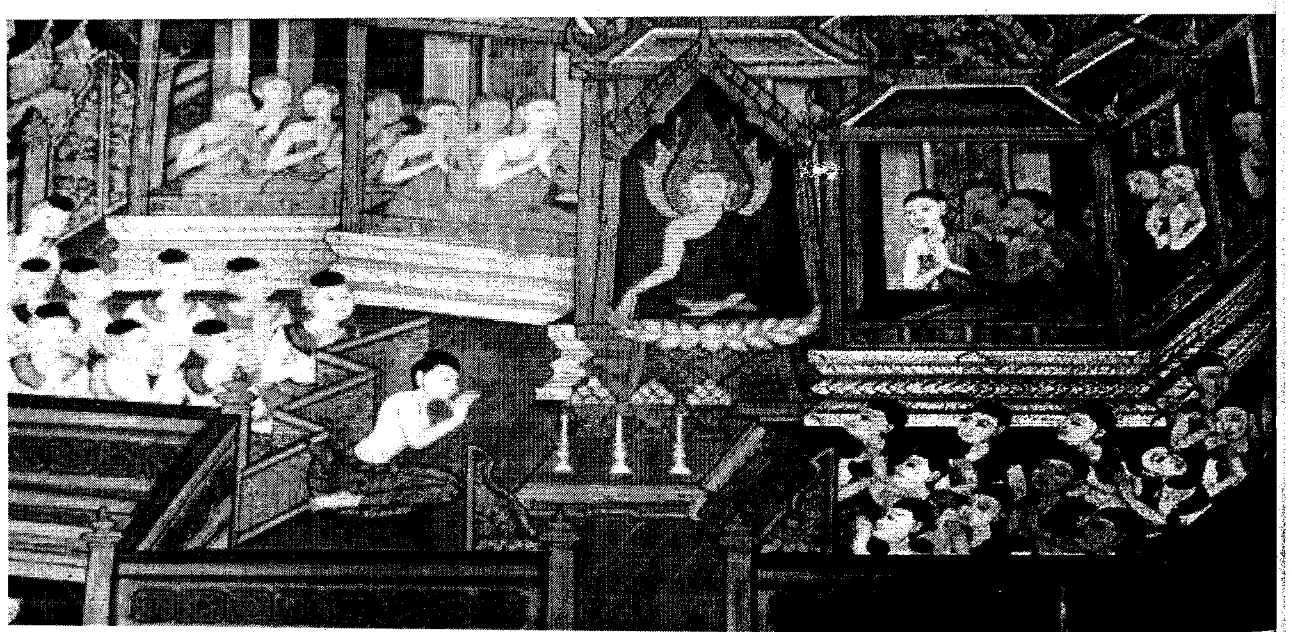

ঋক্‌বেদত ভাৰতীয় সমাজত নাৰীৰ উচ্চ স্থানৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। উপনিষদত নাৰীক পুৰুষৰ সমান সহযোগী ৰূপে গণ্য কৰা হৈছে। সেই সময়ছোৱাত সমাজৰ সকলো কাম কাজত অংশ গ্ৰহণ কৰাৰ অধিকাৰ নাৰীয়ে লাভ কৰিছিল আৰু তেওঁলোকে গুৰুকুলত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিব পাৰিছিল। বৈদিক যুগত নাৰীক সকলো ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানত অংশ গ্ৰহণ কৰিবলৈ অনুমতি দিয়া হৈছিল লগতে যিকোনো ধৰ্মীয় কাৰ্য্য পত্নীৰ

অনুপস্থিতিত সম্পন্ন কৰাটো অবৈধ হিচাপে গণ্য কৰা হৈছিল।

বুদ্ধৰ আৰ্বিভাৱৰ সময়ত সমাজত নাৰীৰ স্থান ঃ

গৌতম বুদ্ধ বৌদ্ধ দৰ্শন তথা বৌদ্ধ ধৰ্মৰ প্ৰতিষ্ঠাতা। খৃষ্টপূৰ্ব ছয় শতিকাত সিদ্ধাৰ্থ বা গৌতম বুদ্ধৰ জন্ম হৈছিল। প্ৰখ্যাত জাৰ্মান দাৰ্শনিক Karl Jaspers য়ে এই সময় ছোৱাক 'Axial Age' বুলি কৈছিল। সেই সময়ছোৱাত সমগ্ৰ বিশ্বতে বৌদ্ধিক ধৰ্মীয় বা দাৰ্শনিক ক্ষেত্ৰত এটা অভ্যুত্থান ঘটিছিল। ভাৰতবৰ্ষতো 'Axial Age' ৰ প্ৰভাৱত সমাজত নাৰীৰ স্থানৰ অৱনতি ঘটিছিল। সমাজত নাৰীয়ে দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ নাগৰিকৰ স্থান পাইছিল; মৌনতা আৰু সমৰ্পণেই নাৰীৰ মূল ভূষণ ৰূপে বিবেচিত হৈছিল। আনহাতে ইজিপ্তৰ নিচিনা দেশ, যি আৰম্ভণিতে 'Axial Age' ৰ অংশীদাৰ নাছিল, নাৰী সকলৰ প্ৰতি বহু নমনীয়া দৃষ্টিভংগী গ্ৰহণ কৰা দেখা গৈছিল। এনেকুৱা বোধ হয় যে নতুন আধ্যাত্মিকতাই নাৰীৰ প্ৰতি বিৰূপ মনোভাৱ পোষণ কৰিছিল যিটো আমাৰ আজিৰ যুগলৈও শেষ হোৱা নাই।

বেদৰ পৰবৰ্তী সময়ছোৱাত ভাৰতবৰ্ষত নাৰীৰ স্থানৰ অৱনতি ঘটাৰ মূলতে মনুৱে নাৰীৰ ওপৰত আৰোপ কৰা নিষেধাজ্ঞা সমূহেই জগৰীয়া। মনুৱে পুৰুষৰ কৰ্তৃত্ব বৃদ্ধি কৰি এখন পুৰুষ প্ৰধান সমাজ সৃষ্টি কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। নাৰীক সকলো মানৱীয় অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত কৰা হৈছিল। ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানত অংশ গ্ৰহণৰ পৰা আৰু আনুষ্ঠানিক শিক্ষা গ্ৰহণৰ পৰা বঞ্চিত কৰা হৈছিল লগতে বেদ অধ্যয়নত বাধা নিষেধ আৰোপ কৰা হৈছিল।

বৌদ্ধ ধৰ্মত নাৰীৰ স্থান ঃ

বৌদ্ধ ধৰ্ম সম্পূৰ্ণৰূপে এক মানৱকেন্দ্ৰিক ধৰ্ম। গৌতম বুদ্ধ মূলতে এজন সমাজ সংস্কাৰক আৰু নৈতিক শিক্ষাগুৰু আছিল। সিদ্ধাৰ্থই কঠোৰ সাধনাৰে বৌদ্ধত্ব অৰ্থাৎ জ্ঞানোদ্দীপ্ত লাভ কৰি জনসাধাৰণৰ মাজত দুখৰ পৰা মুক্তি লাভৰ উপায় প্ৰচাৰ কৰিছিল। সৰ্বমুক্তিৰ ধাৰণা বুদ্ধ ধৰ্মৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ ধাৰণা। কিন্তু প্ৰশ্ন উত্থাপন হয়- বুদ্ধৰ কাৰ্য্যকালত বৌদ্ধ ধৰ্মত নাৰীৰ স্থান কি আছিল? বৌদ্ধ ধৰ্মত নাৰী আৰু পুৰুষৰ স্থান সমান আছিল নে? ভাৰতীয় সমাজত বুদ্ধৰ সময়ত কিছু সংখ্যক তপস্বী আৰু স্বতন্ত্ৰ বাদ-বিবাদ কৰা নাৰী আছিল। কিন্তু এইসকলে সমগ্ৰ নাৰী সমাজক প্ৰতিনিধিত্ব নকৰে। নাৰীক দীক্ষা দিয়াটো বৌদ্ধ ধৰ্মত আপেক্ষিকভাৱে নতুন। আৰম্ভণিতে বুদ্ধই নাৰীক বৌদ্ধ ক্ৰমত অন্তৰ্ভূক্ত কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল।

সিদ্ধাৰ্থই বৌদ্ধত্ব লাভ কৰাৰ পিছত সুদীৰ্ঘ ৪৫ বছৰ কাল নিজেই পদব্ৰজে বিভিন্ন ঠাইত ভ্ৰমণ কৰি তেওঁৰ মহৎ বাণী প্ৰচাৰ কৰি মানুহক দুখৰ পৰা মুক্তি দিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। ইয়াৰ কাৰণে তেওঁ বৌদ্ধ সংঘ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল, যত শিষ্যসকলে যোগদান কৰি মহান সত্য উপলব্ধি কৰি পূৰ্ণ জীৱন লাভ কৰিব পাৰে। এই বৌদ্ধ সংঘৰ দুৱাৰ জাতি-ধৰ্ম-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সকলোৰে কাৰণে মুক্ত আছিল। কিন্তু প্ৰথম অৱস্থাত একমাত্ৰ নাৰীসকলহে ইয়াৰ পৰা বঞ্চিত আছিল। বুদ্ধৰ মাহীমাক মহা প্ৰজাপতি গৌতমী, যিয়ে সিদ্ধাৰ্থক লালন-পালন কৰি ডাঙৰ কৰিছিল, বুদ্ধৰ ওচৰত দীক্ষালৈ সংঘৰ অন্তৰ্ভূক্ত হ'বলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিছিল। বুদ্ধৰ শিষ্যত্ব লাভৰ বাবে গৌতমীয়ে ৫০০ ৰাজকুমাৰৰ পত্নীসকলক লগত লৈ বুদ্ধৰ ওচৰ চাপিছিল। কিন্তু বুদ্ধই তিনিবাৰকৈ তেওঁলোকক বিমুখ কৰি পঠিয়াইছিল। শেষত যেতিয়া তেওঁলোকে অপৰিস্কাৰ পোচাক পৰিধান কৰি ৰক্তাক্ত ভৰিৰে পুনৰ বুদ্ধৰ ওচৰলৈ আহিছিল। তেতিয়া বুদ্ধৰ মূল সহযোগী আনন্দই প্ৰজাপতিকে ধৰি আন ৫০০ নাৰীৰ ইচ্ছাৰ কথা বুদ্ধক জনাইছিল। আনন্দই বুদ্ধক প্ৰশ্ন কৰিছিল যে বুদ্ধই এই পৃথিৱীত কেৱল পুৰুষসকলৰ মংগলৰ বাবেহে জন্ম গ্ৰহণ কৰিছে নেকি। আনন্দই বুদ্ধক পুনৰ কৈছিল, নিশ্চয় নাৰীৰ মংগলৰ কাৰণেও তেওঁ জন্মগ্ৰহণ কৰিছে। যদি তেওঁৰ ধৰ্মত জাতি-বৰ্ণ, ধনী-দুখীয়া, সাধু-সন্ত, অপৰাধী নিৰ্বিশেষে সকলোৱে অংশ গ্ৰহণ কৰিব পাৰে, তেনেহ'লে নাৰীসকল কিয় ইয়াৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব। যদি নাৰীসকলক বৌদ্ধ ধৰ্মত দীক্ষা দিয়া নহয় তেনেহ'লে মানৱ জাতিৰ আধাসংখ্যকেই ইয়াৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব। আনন্দই পুনৰ বুদ্ধক প্ৰশ্ন কৰিছিল যে পুৰুষ হিচাপে পুনৰ জন্মৰ দ্বাৰাহে নাৰী সকলে মোক্ষ প্ৰাপ্তি কৰিব নেকি? আনন্দৰ লগতে হোৱা কথোপ-কথনৰ অন্তত বুদ্ধই নাৰী সকলকো বৌদ্ধ ধৰ্মত দীক্ষা দিয়াৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে। গতিকে দেখা যায় যে মাহীমাক গৌতমীৰ বাৰম্বাৰ অনুৰোধ আৰু বুদ্ধৰ অন্যতম সহযোগী আনন্দৰ বুজনিৰ অন্ততহে বুদ্ধই নাৰীক দীক্ষা দিয়াৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিছিল। মহা প্ৰজাপতি গৌতমী আছিল বুদ্ধৰ শিষ্যত্ব লাভ কৰা প্ৰথম গৰাকী নাৰী। যদিও বুদ্ধই গৌতমীক শিষ্যত্ব প্ৰদান কৰিছিল তথাপি তেওঁ নাৰীৰ কাৰণে আঁঠটো কঠোৰ নিয়ম প্ৰৱৰ্তন কৰিছিল। এই আঁঠটা নিয়ম পালন কৰিলেহে নাৰীয়ে বৌদ্ধ ধৰ্মত দীক্ষা ল'ব পাৰিব। এইদৰে বুদ্ধ ক্ৰমত নাৰী অন্তৰ্ভূক্ত হ'বলৈ ধৰে আৰু বুদ্ধই ভিক্ষুণী সংঘ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। যিহেতু পাৰ্থিৱ দুখে সকলোকে আঘাত কৰে গতিকে দুখৰ পৰা পৰিত্ৰাণৰ পথ সকলোৰে বাবে মুকলি থকা উচিত। Sakydhita Website, May 2010

মতে বৰ্তমান সমগ্ৰ বিশ্বতে ১৩,০০০ অধিক সংখ্যক ভিক্ষুণী আছে।

নাৰীৰ কাৰণে প্ৰযোজ্য আঠটা মূল নিয়ম ঃ

নাৰীয়ে সাংসাৰিক জীৱন ত্যাগ কৰি বৌদ্ধ ধৰ্মত দীক্ষা লৈ সন্ন্যাসী জীৱনত খোজ দিবলৈ তথাগতই যি আঠটা মূল নিয়ম প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল সেই কেইটা আলোচনা কৰা হ'ল ঃ-

এই নিয়ম সমূহ এনে ধৰণৰ আছিল- ভিক্ষু এজন যিমানেই কম বয়সীয়া নহওঁক কিয় ভিক্ষুণীসকলে তেওঁৰ ওচৰত সন্মান সহকাৰে মূৰ দোৱাই, থাকিব লাগিব। কিন্তু এজন কম বয়সীয়া ভিক্ষু অৰ্হতপ্ৰাপ্ত (পূৰ্ণ জ্ঞানী) হ'লেও তেওঁতকৈ বয়সত জ্যেষ্ঠ অৰ্হত প্ৰাপ্ত নোহোৱা ভিক্ষুৰ ওচৰত মুৰ দোৱাব লাগে। গতিকে দেখা যায় যে ভিক্ষুৰ ক্ষেত্ৰত বয়সৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সন্মান জনোৱা হয়, কিন্তু নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত এই নিয়ম প্ৰযোজ্য নহয়। আন এটা নিয়ম হ'ল, বৌদ্ধ ধৰ্মত বছৰটোৰ বৰ্ষা ঋতুত ৩ মাহৰ কাৰণে ভিক্ষু-ভিক্ষুণীসকল গভীৰ ধ্যানত মগ্ন হয়। ইয়াক পালি ভাষাত ভাচ্ (Vassa) অৰ্থাৎ সংস্কৃতত বৰ্ষা বোলা হয়। এই সময়ছোৱাত ভিক্ষুণীসকলে ভিক্ষুসকলৰ অধীনহৈ তেওঁলোকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হৈ থাকিব লাগিব। অৰ্থাৎ এই ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকক স্বাধীনতা দিয়া নহ'ব। তেওঁলোকে নিজে নিজে ইয়াক পালন কৰিব নোৱাৰিব। ভিক্ষুণীসকলে প্ৰত্যেক পক্ষপদত ভিক্ষুসকলৰ পৰা নিৰ্দেশনা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব; তেওঁলোকে নিজৰ সমাৰোহ নিজে আয়োজন কৰিব নোৱাৰিব; এগৰাকী ভিক্ষুণীয়ে যদি কিবা ডাঙৰ অপৰাধ কৰে তেনেহ'লে তেওঁক ভিক্ষুণীসকলৰ লগতে ভিক্ষুসকলৰ আগত শাস্তি দিয়া হ'ব; ভিক্ষুণীয়ে দীক্ষা গ্ৰহণ কৰিবলৈ ভিক্ষুণী সংঘৰ লগতে ভিক্ষু সংঘৰ অনুমতি ল'ব লাগিব; এগৰাকী ভিক্ষুণীয়ে এজন ভিক্ষুক কেতিয়াও সমালোচনা কৰিব নোৱাৰিব, কিন্তু ভিক্ষু এজনে তেওঁক সমালোচনা কৰিব পাৰিব; ভিক্ষুণীয়ে কেতিয়াও ভিক্ষুক ধৰ্মোপদেশ দিব নোৱাৰিব, কিন্তু ভিক্ষু এজনে ভিক্ষুণীসকলক ধৰ্মোপদেশ দিব পাৰিব, অৱশ্যে ভিক্ষুণীসকলৰ আধ্যাত্মিক পৰামৰ্শদাতা হ'বলৈ এজন ভিক্ষু চৰিত্ৰৱান, জ্যেষ্ঠ জ্ঞানী যশস্বী ব্যক্তি হ'ব লাগিব আৰু লগতে ভাল বক্তা হ'ব লাগিব। প্ৰজাপতিয়ে আনন্দৰে এই নিয়ম সমূহ স্বীকাৰ কৰি লৈছিল।

ভিক্ষুণীসকলৰ ভিতৰত জ্যেষ্ঠতা আৰু অভিজ্ঞতাৰ দিশৰপৰা মহাপ্ৰজাপতি/গৌতমীক সৰ্বোচ্চ স্থান দিয়া হৈছিল। তেওঁ অৰ্হত প্ৰাপ্ত হৈছিল, লগতে অন্তপ্ৰজ্ঞাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক জ্ঞানৰ অধিকাৰী হৈছিল। আন যিসকল শাক্য নাৰীয়ে গৌতমীৰ লগত দীক্ষা গ্ৰহণ কৰিছিল, পৰৱৰ্তীকালত তেওঁলোকেও অৰ্হতপ্ৰাপ্ত হৈছিল।

দীৰ্ঘসময় ধৰি বুদ্ধই নাৰীক তেওঁৰ সংঘত অন্তৰ্ভূক্ত কৰিবলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল। তেওঁ বিশ্বাস কৰিছিল যে ভিক্ষুণীৰ অন্তৰ্ভূক্তিৰ দ্বাৰা সংঘৰ জীৱন কাল ১০০ বছৰ কমি যাব। বুদ্ধই আনন্দক কৈছিল যে যদি নাৰীক তেওঁৰ ধৰ্মত দীক্ষা দিয়া নহ'ল হয় তেনেহ'লে তেওঁৰ ধৰ্ম বহু কাললৈ চলি থাকিলহেঁতেন; এতিয়া নাৰীক দীক্ষা দিয়াৰ ফলত ইয়াৰ জীৱনকাল ৫০০ বছৰৰ বেছি নহ'ব। বুদ্ধই সম্ভৱত ভাবিছিল যে পুৰুষ নাৰীতকৈ শ্ৰেষ্ঠ। নাইবা বুদ্ধৰ সমানাধিকাৰবাদী আদৰ্শ সেই সময়ৰ সৰ্বব্যাপী পুৰুষতান্ত্ৰিক আদৰ্শৰ ওচৰত কাৰ্য্যক্ষম হ'ব পৰা নাছিল। বৌদ্ধ দৰ্শনৰ অন্যতম দুটা মতবাদ হ'ল কৰ্মবাদ আৰু পুনৰ্জন্মবাদ। এই দুটা মতবাদৰ মাজতে পুৰুষৰ শ্ৰেষ্ঠতাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। কৰ্মবাদ অনুসৰি এজন ব্যক্তিৰ পূৰ্বজন্মৰ কৰ্মই তেওঁৰ ভৱিষ্যত জীৱনৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা, ক্ষমতা, প্ৰতিভা আদিৰ স্থান নিৰ্ণয় কৰে আনকি তেওঁৰ পিছৰ জীৱনৰ লিঙ্গ অৰ্থাৎ তেওঁ নাৰী নে পুৰুষ হৈ জন্ম গ্ৰহণ কৰিব সেই কথাটোও নিৰ্ণয় কৰে। এজন ব্যক্তিৰ অতীত জীৱনৰ বেয়া কৰ্মৰ বাবে ভৱিষ্যত জীৱনত নাৰী হৈ জন্ম লাভ কৰিবলগীয়া হয়। জৈন ধৰ্মৰ দিগম্বৰ জৈন সকলেও নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত গ্ৰহণ কৰা ভূমিকা সন্তোষজনক নহয়। তেওঁলোকৰ মত অনুসৰি নাৰীয়ে মুক্তি লাভ কৰিব নোৱাৰে। গতিকে এই কথাটো অনুমান কৰিব পাৰি যে নাৰীৰ অধীনতাক এটা ধৰ্মীয় মঞ্জুৰী দিয়া হৈছিল। মন কৰিবলগীয়া কথা এইটো যে বৌদ্ধ আৰু জৈন ধৰ্মৰ অভ্যুত্থানৰ সময়ছোৱা হৈছে উপনিষদৰ পৰৱৰ্তী যুগ। ড° সৰ্বপল্লী ৰাধাকৃষ্ণণে তেওঁৰ 'Indian Philosophy-Vol-I' ত এই যুগটোক 'মহাকাব্যৰ যুগ' বুলি অভিহিত কৰিছে। এই যুগতে ৰামায়ণ আৰু মহাভাৰত, এই দুই মহাকাব্য ৰচিত হৈছিল; লগতে বৌদ্ধ, জৈন প্ৰভৃতি ধৰ্মীয় চিন্তাধাৰাৰ এই যুগতে উৎপত্তি হৈছিল।

বুদ্ধৰ সময়ত প্ৰচলিত সামাজিক ব্যৱস্থাৰ পৰা স্বয়ং বুদ্ধয়ে হাত সাৰিব পৰা নাছিল। সেই সময়ৰ সামাজিক স্থিতিত নাৰীৰ সন্মানজনক স্থান দিয়াৰ বিৰত থকাৰ মানসিকতাৰ ওচৰত হাৰ মানি গৌতম বুদ্ধয়ো নাৰীক বৌদ্ধ ধৰ্মত দীক্ষা দিবলৈ প্ৰথম অৱস্থাত বিৰত আছিল বুলি ভবাৰ স্থল আছে। ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবে বুদ্ধই শিষ্য সকলৰ লগত বিভিন্ন স্থানত ভ্ৰমণ কৰিব লগীয়া হৈছিল, এনে পৰিস্থিতিত নাৰী সকল বিভিন্ন বিপদৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়া হ'ব পাৰে বুলি ভাবিও বুদ্ধই তেওঁলোকক দীক্ষা

দিয়াৰ পৰা বিৰত আছিল বুলি ভৱাৰ অৱকাশ আছে। Karen Armstrong য়ে তেওঁৰ 'Buddha' নামৰ গ্ৰন্থখনত, বুদ্ধই প্ৰথম অৱস্থাত নাৰীক দীক্ষা দিয়াৰ পৰা বিৰত থকাৰ কাৰণটো আন এটা দিশৰ পৰা বিচাৰ কৰিছে। তেওঁৰ মতে সম্ভৱত বুদ্ধই নিজৰ মনত নাৰীক যৌনতাৰ পৰা পৃথক কৰি চাব পৰা নাছিল, যাৰ কাৰণে তেওঁ ধৰ্মত নাৰীৰ অন্তৰ্ভূক্ত বুদ্ধত্ব প্ৰাপ্তিৰ অন্তৰায় হৈ দেখা দিব বুলি ভাবিছিল। এগৰাকী নাৰীৰ উপস্থিতিত পুৰুষ এজনে কেনেদৰে আচৰণ কৰিব এই বিষয়ে আনন্দই বুদ্ধক প্ৰশ্ন কৰিছিল। তেওঁলোক দুজনৰ মাজত হোৱা কথোপকথন এনে ধৰণৰ আছিল- 'প্ৰভু, আমি নাৰীৰ লগত কেনে ধৰণৰ ব্যৱহাৰ কৰিম?' 'তেওঁলোকলৈ নাচাবা আনন্দ'। 'যদি তেওঁলোকলৈ নাচাও, তেনেহ'লে আমি তেওঁলোকৰ লগত কেনে ব্যৱহাৰ কৰা উচিত?' 'তেওঁলোকৰ লগত কথা নাপাতিবা, আনন্দ'। 'আৰু যদি কথা ক'ব লগা হয়?' 'তেনেহ'লে সতৰ্কতা অৱলম্বন কৰিবা, আনন্দ' (Digha Nikāya)। অৱশ্যে পণ্ডিত সকলে সহমত প্ৰকাশ কৰিছে যে নিশ্চয় ইয়াত বুদ্ধৰ কথা বিকৃত কৰা হৈছে। Karen Armstrong ৰ মতে বুদ্ধ সম্ভৱত সম্পূৰ্ণভাৱে নাৰী বিদ্বেষী নাছিল, কিন্তু বুদ্ধৰ মনত নাৰীৰ প্ৰতি যি অসহজতা অৱশিষ্ট আছিল, তাক তেওঁ অতিক্ৰম কৰিব পৰা নাছিল।

বুদ্ধই ভৱিষ্যত বাণী কৰিছিল যে নাৰীয়েই সংঘৰ ধ্বংসৰ কাৰণে জগৰীয়া হ'ব। কিন্তু বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত দেখা গৈছিল যে পুৰুষৰ অহংকাৰহে সংঘত সৃষ্টি হোৱা প্ৰথম ডাঙৰ সংকটৰ কাৰণে জগৰীয়া আছিল (Majjhima Nikāya)।

বুদ্ধই সদায় পুৰুষ আৰু নাৰী উভয়কে ধৰ্মোপদেশ দিছিল। তেওঁ নাৰী সকলৰ আধ্যাত্মিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত সদায় সহায় কৰিছিল আৰু কৈছিল যে ভিক্ষুণীসকলো ভিক্ষুসকলৰ সমান স্থান প্ৰাপ্ত হ'ব পাৰে। অৱশ্যে বুদ্ধৰ জীৱনৰ শেষৰ ফালেহে তেওঁ এই দৃষ্টিভংগী গ্ৰহণ কৰিছিল। বুদ্ধ আছিল এনে এজন মহাপুৰুষ যিজনে নাৰীৰ স্থান উচ্চ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল আৰু সমাজত নাৰীৰ গুৰুত্বৰ কথাও উপলব্ধি কৰিবলৈ তেওঁলোকক অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল। কিছু সংখ্যক পণ্ডিতে ক'ব খোজে যে প্ৰথমতে বুদ্ধই নাৰীক দীক্ষা দিবলৈ অস্বীকাৰ কৰাৰ কথা আৰু নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত আৰোপ কৰা আঠটা নিয়ম বুদ্ধৰ পৰবৰ্তী সময়ত অন্তৰ্ভূক্ত কৰা হৈছে। গ্ৰন্থৰ বিসংগতিৰ ফলস্বৰূপেও এনে কথা অন্তৰ্ভূক্ত হোৱা বুলি বহু পণ্ডিতে মত পোষণ কৰে।

শেষত আমি ক'ব পাৰো যে যদিও বুদ্ধই দীৰ্ঘ দিনলৈ নাৰীক সংঘত অন্তৰ্ভূক্ত কৰা নাছিল, তথাপি এই কথাটো উল্লেখ কৰিবই লাগিব যে মানৱ ইতিহাসত বুদ্ধই হৈছে প্ৰথম ব্যক্তি যিয়ে নাৰীৰ কাৰণেও কিছুমান নীতি-নিৰ্দেশনাৰ মাজেদি ধৰ্মত প্ৰত্যক্ষ ভাৱে প্ৰৱেশ কৰাৰ অধিকাৰ দিছিল। নাৰীক ধৰ্মত প্ৰত্যক্ষভাৱে দীক্ষা দিয়াটো এটা যুগান্তকাৰী ঘটনা, যাৰ দ্বাৰা সম্ভৱত প্ৰথম বাৰৰ বাবে নাৰীক পাৰিবাৰিক পৰিসীমাৰ বিকল্প গ্ৰহণত সহায় কৰিছিল। মানৱ ইতিহাসত প্ৰথম বাৰৰ বাবে সমগ্ৰ মানৱ জাতিৰ বাবে এজন মহাপুৰুষে এনে এটা ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল।

References :

1. Armstrong Karen, Buddha, Onion Book Ltd., Orian house-5, Upper St. Martin's Lane, London, 2002.
2. I.B. Horner, Women under Primitive Buddhism, Lay women and Almswomen, London,1930, XXIV.
3. Harvey Peter, An Introduction To Buddhism, Teachings, History and Practices, 2nd ed. Cambridge University Press, Cambridge House, New Delhi, Indian, 2013.
4. Narada, The Buddha and His Teachings, Jaico Publishing House, Mumbai, Seventh Jaico Impression : 2016.
5. Radhakrishna S. India Philosophy, Vol-1. Oxford University Press, New Delhi, 2008.
6. Sarma Dipali, Women's Emancipation, Eastern E B H Publishers (India), Guwahati.

****

ড° বাণীকান্ত কাকতিৰ অনন্য সৃষ্টি – পুৰণি কামৰূপৰ ধৰ্মৰ ধাৰা

ড° উপেন্দ্ৰজিৎ শৰ্মা
মুৰব্বী অধ্যাপক,
অসমীয়া বিভাগ

আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতি তথা সমালোচনা সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনৰ এজন কৃতবিদ্য পুৰুষ ড° বাণীকান্ত কাকতি। ছাত্ৰাৱস্থাৰ পৰাই এগৰাকী মেধাৱী আৰু ধী শক্তি গুণৰ অধিকাৰী আছিল ড° বাণীকান্ত কাকতি। কথাটো কাক তালীয় যেন লাগিলেও পৰৱৰ্তী দিনত সকলোৱে সমস্বৰে মানি ল'বলৈ বাধ্য হৈছিল যে বিদ্যালয়ত এগৰাকী শিক্ষকে পৰীক্ষাৰ বহী নিৰীক্ষণ কৰি নিজে নজনা ৫ নম্বৰৰ প্ৰশ্ন এটাও সুন্দৰকৈ উত্তৰ লিপিবদ্ধ কৰা কাৰ্য দেখি চমকিত হৈ বাণীকান্তৰ বহীখনত ১০০ নম্বৰৰ ভিতৰত ১০৫ নম্বৰ দি সকলোকে হঠচকিত কৰিছিল।

বাণীকান্ত কাকতিৰ তিনিটা ভাষাত অগাধ জ্ঞান আৰু ব্যুৎপত্তিৰ অধিকাৰী আছিল। সেয়া হ'ল - সংস্কৃত, অসমীয়া, ইংৰাজী। ড° কাকতিয়ে বহু ডাঙৰ ডাঙৰ পণ্ডিত বিশাৰদৰ বোধগম্য নোহোৱা সংস্কৃত আৰু ইংৰাজী বিষয়ৰ তত্ত্বপূৰ্ণ কথা সুন্দৰভাবে বিশ্লেষণ কৰি গৈছে। সংস্কৃত আৰু ইংৰাজী ভাষাত লাভ কৰা প্ৰবল পাণ্ডিত্যই কাকতি জ্ঞান সৰোবৰত বিচৰণ কৰাত বিশেষ সহায় কৰিছিল। আনফালে গ্ৰাম্য তথা ভকতীয়া পৰিবেশত ডাঙৰ-দীঘল হোৱা কাকতিয়ে এক সহজ-সৰল কষ্ট সহিষ্ণু জীৱন ধাৰণ ওচৰৰ পৰাই দেখিছিল। তেওঁ নিজেও সেই জীৱনটোৰ অংশীদাৰ আছিল। ফলস্বৰূপে মাতৃভাষাৰ জ্ঞান লাভে তেওঁক বাৰুকৈয়ে পাণ্ডিত্য বিকাশত সহযোগ কৰিছিল। গভীৰ অধ্যয়ন পুষ্ট, মননশীল ব্যক্তিত্বৰ অধিকাৰী ড° কাকতিয়ে এই দুখন ক্ষেত্ৰৰ পৰা গৱেষণাৰ বিষয় বাছনি নকৰি চাৰিওফালৰ পৰা গ্লানি, নিৰ্যাতন, অৱহেলাৰে জৰ্জৰিত হৈ পৰা অসমীয়া ভাষাটোৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ যি বিজ্ঞান সন্মত, বিদ্যায়তনিক, সংগ্ৰামী ধাৰা বাছি ল'লে; সেয়াই শতৰুৰ মুখত ক'লা ছাই সানি অসমীয়া ভাষাৰ স্বকীয়তা তথা অস্তিত্বক চিৰদিনলৈ বিশ্বৰ পটভূমিত প্ৰতিষ্ঠা কৰালে। বাণীকান্ত কাকতিৰ এই প্ৰেৰণাৰ উৎস আছিল বাংলা ভাষাবিদ পণ্ডিত ড° সুনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়। এই গৰাকী বাংলা পণ্ডিতে "Origin and Developement of the Bengali Language" ৰচনা কৰাৰ পিছতে অসমীয়া ভাষাৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ কামত ব্ৰতী হৈ ধীৰে ধীৰে ড° সুনীতি কুমাৰ চেটাৰ্জীৰ ওচৰ চাপে। নানা ঘাত-প্ৰতিঘাত তথা প্ৰত্যাহবান নীৰৱে সহি শেষত ড° চেটাৰ্জীৰ অনুমতি লাভ কৰে। সুদীৰ্ঘ দিন গৱেষণাৰ অন্তত নিজৰ আশাশুধীয়া প্ৰচেষ্টা আৰু জীৱনত হাৰ নমনা স্বভাৱৰ বাবে তেওঁ লক্ষ্যত উপনীত হয়। অধ্যাপক জুল ব্লখৰ আছিল তেওঁৰ কৃতকাৰ্যতাৰ বিশেষ সহায়ক। এইগৰাকী ব্যক্তিৰ সান্নিধ্য নাপালে হয়তো কাকতিয়ে নিজৰ লক্ষ্য বিন্দুত উপনীত হ'ব পাৰিলে হয় নে নাই সেয়া সন্দেহৰ বিষয়। সদৌ শেষত গুৰু ড° সুনীতি কুমাৰ চেটাৰ্জীৰ পদাংক অনুসৰণ কৰি তেওঁ ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লাভ কৰাৰ লগতে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বেহু সদৃশ "Assamese its formation and Development" নামৰ গ্ৰন্থখন ৰচনা কৰে। আজিৰ তাৰিখতো ড° কাকতি অসমীয়া ভাষাৰ অদ্বিতীয় পণ্ডিতৰূপে সমাদৃত হৈ আহিছে। এইখন গ্ৰন্থই বিজ্ঞান সন্মত দৃষ্টিভংগীৰে বিদ্যায়তনিকভাবে অসমীয়া ভাষাৰ স্বকীয়তা বিশ্বৰ পটভূমিত প্ৰতিষ্ঠা কৰালে।

ড° বাণীকান্ত কাকতিয়ে ভাষাৰ ক্ষেত্ৰখনত বিচৰণ কৰাৰ লগে লগে প্ৰাচীন সাহিত্যৰ বিচাৰ, আধুনিক সাহিত্যৰ উন্মেষ সাধন আৰু অসমীয়া সাহিত্যত আধুনিক বিজ্ঞান সন্মত সমালোচনা সাহিত্যৰ গতিধাৰা প্ৰৱাহিত কৰিছিল। ভাষাতত্ত্বৰ ক্ষেত্ৰখনত যথেষ্ট সময় ব্যয় কৰিবলগীয়া হোৱা হেতুকে বাণীকান্ত কাকতিয়ে সাহিত্য-সংস্কৃতি আৰু সমালোচনা সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত যিমান সময় দিব লাগিছিল সেয়া হৈ নুঠিল। কিন্তু পুৰণি সাহিত্যৰ লগতে আধুনিক সাহিত্যৰ বিচাৰ, ৰোমাণ্টিক কবি-সাহিত্যিকৰ আধুনিক সমালোচনাকে ধৰি আমাৰ ঐতিহ্য-সংস্কৃতিকে ধৰি যিমানখিনি বিদ্যায়তনিক কাম কৰি গ'ল সেয়া কল্পনাতীত। সেইখিনি সাহিত্য অধ্যয়ন কৰিলে ড° বাণীকান্ত কাকতিৰ সাগৰ শংকা পাণ্ডিত্যৰ উমান পোৱা যায়। বাণীকান্ত কাকতিৰ সাগৰ শংকা পাণ্ডিত্যৰ পৰিচয় জ্ঞাপক এখন মহান গ্ৰন্থ হ'ল - পুৰণি কামৰূপৰ ধৰ্মৰ ধাৰা।

ড° বাণীকান্ত কাকতিৰ পুৰণি কামৰূপৰ ধৰ্মৰ ধাৰা গ্ৰন্থখনত যিবোৰ দিশ উন্মোচিত হৈছে সেই দিশবোৰ সাধাৰণ ব্যক্তিৰ কথাটো বাদেই প্ৰসিদ্ধ পণ্ডিত, বুৰঞ্জীবিদ, ইতিহাসবিদৰো চিন্তাৰ অগোচৰ আছিল। সামগ্ৰীকভাবে এই গ্ৰন্থখন এই ভূমিৰ প্ৰাচীনতা বহন কৰা এখন প্ৰামাণিক গ্ৰন্থ। গ্ৰন্থখন গভীৰভাবে অধ্যয়ন কৰিলেই বাণীকান্ত কাকতিৰ অসাধাৰণ পাণ্ডিত্যৰ পৰিচয় পোৱা যায়। এইখন গ্ৰন্থৰ উপৰিও ড° কাকতিৰ ৰচিত The Mother Goddes Kamakhya, কলিতা জাতিৰ ইতিবৃত্ত আদি গৱেষণাপোলব্ধ সাহিত্য সম্ভাৰ, ঠিক তেনেদৰে আধুনিক সমালোচনাৰ দৃষ্টিভংগীৰে পণ্ডিত গৰাকীয়ে পুৰণি অসমীয়া সাহিত্য, সাহিত্য আৰু প্ৰেম, পখিলা, নতুন অসমীয়া সাহিত্য, বিধিবদ্ধ প্ৰবন্ধ আদি গ্ৰন্থকেইখনিত যিবোৰ পাঠ সন্নিবিষ্ট কৰিছে সেই পাঠবোৰেও ড° বাণীকান্ত কাকতিৰে অসামান্য পাণ্ডিত্যৰ পৰিচয় দি গৈছে।

পুৰণি কামৰূপৰ ধৰ্মধাৰা গ্ৰন্থখন ড° বাণীকান্ত কাকতিৰ বিশাল পাণ্ডিত্যৰ পৰিচায়ক এখনি গ্ৰন্থ। গ্ৰন্থখনিত ড° কাকতিয়ে প্ৰাচীন কামৰূপৰ ভূ ভাগৰ সৃষ্টিৰ ইতিহাসৰ পৰা আৰম্ভ কৰি কামৰূপৰ জীৱন ধাৰণ ধৰ্ম আচৰণ আদি সকলো কথা পুংখানুপুংখ তথা গভীৰভাবে আলোচনা কৰিছে। গ্ৰন্থখনিৰ আৰম্ভণিতে আৰ্যাবৰ্ত আৰু পুৰণি অসমৰ ভূখণ্ডৰ বিৰৰণ দাঙি ধৰিছে। তেখেতে বৰ্ণিত বিষয়ক প্ৰতিষ্ঠা কৰাবৰ বাবে বিষয় বস্তু সম্পৰ্কীয় তথা প্ৰাচীন পদপুথি আশ্ৰিত সংস্কৃত শ্লোকৰ প্ৰয়োগ কৰিছে। গ্ৰন্থখনিত ড° কাকতিয়ে আৰ্যাবৰ্তৰ কথা কবলৈ গৈ ভাৰতবৰ্ষৰ চৌদিশৰ বিৰৰণ দি কৈছে - "কাশীৰ পৰা পূবফালৰ দেশবোৰ পূৰ্বদেশ; মাহিষ্মতীৰ দক্ষিণ ফালৰ পৰা দক্ষিণাপথ ; দেৱসভাৰ পশ্চিম ফালৰ পৰা পশ্চিম দেশ; পৃথুদকৰ (বৰ্তমান থানেশ্বৰৰ ওচৰৰ পোহোৱা নামৰ ঠাই) উত্তৰ ফালৰ পৰা উত্তৰ পথ; বিনসন আৰু প্ৰয়াগ অৰ্থাৎ গংগা যমুনাৰ সংগম স্থানলৈকে অন্তৰ্বেদী বা আৰ্যাবৰ্ত বা মধ্যদেশ।" আৰ্যাৱৰ্তৰ সীমাৰ কথা বৰ্ণনা কৰি তেওঁ কাব্য মীমাংসা, বাৎসায়নৰ কামসূত্ৰৰ বৰ্ণনাৰ লগতে হিউৱেন চাঙৰ বিভাগৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে। সেইমতে সম্বলপুৰ, উৰিষ্য আৰু গঞ্জাম বুলি ব্যক্ত কৰিছে। বৰ্তমানৰ অসম দেশ পুৰণি ভাৰতৰ পূব ভাগৰ বুলি ব্যক্ত কৰিছে। ইয়াৰ পুৰণি নাম প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, কামৰূপ বুলি উল্লেখ কৰিছে। উপযুক্ত তথ্য সহকাৰে তেওঁ বক্তব্য উত্থাপন কৰি প্ৰাচীন কামৰূপ ৰাজ্যৰ সীমা পশ্চিমে কৰতোৱা নদী বুলি প্ৰাপ্ত তথ্য দাঙি ধৰিছে-

"কৰতোয়া সমাশ্ৰিত্য যাবদ্দিকৰ বাসিনী।
উত্তৰস্যাং কঞ্জগিৰিঃ কৰতোয়া তু পশ্চিমে।।
তীৰ্থশ্ৰেষ্ঠা দিক্ষুনদী পূৰ্বস্যাং গিৰিকন্যকে।
দক্ষিণে ব্ৰহ্মপুত্ৰস্য লাক্ষায়াঃ সংগমাবধি।।
কামৰূপ ইতিখ্যাতঃ সৰ্ব্বশাস্ত্ৰেষু নিশ্চিতঃ।
(যোগিনীতন্ত্ৰ - ১/১১/১৭-১৮)

যোগিনীতন্ত্ৰ, হৰগৌৰী সংবাদ আদি গ্ৰন্থত কামৰূপৰ সীমাৰ কথা উল্লেখ থকাৰ লগতে ৪ ৰ্থ শতিকাত অংকিত কৰা সমুদ্ৰ গুপ্তৰ এলাহাবাদ স্তম্ভলিপিত কামৰূপ নামৰ উল্লেখ থকাৰ লগতে কালিকা পুৰাণেও কামৰূপৰ সীমা পশ্চিমে কৰতোয়া নদী বুলি উল্লেখ কৰিছে -

"বহুৰোকা নাম নদী কৰতোয়া প্ৰদক্ষিণে।
উত্তৰস্ৰাবণী চাস্তে তৎপূৰ্ব্বং কামৰূপকম।
(কালিকা পুৰাণ - ৭৮/৭)

ড° কাকতিয়ে পুৰণি অসমৰ প্ৰাধান্য শীৰ্ষক আলোচনাত প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, ৰামায়ণৰ প্ৰাচীনতা, গুণ-গৰিমা তথা স্বকীয়তাৰ কথা দোহাৰিছে। তেওঁ ব্যক্ত কৰিছে যে পুৰণি প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ কোনো মংগোলীয়ৰ দ্বাৰা স্থাপিত হোৱা যেন অনুভৱ হয়। আৰ্যাবৰ্তৰ প্ৰসংগত প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ উৎপত্তি আৰু ঐতিহ্য সম্পৰ্কত কোনো উল্লেখ নাই। আৰ্যসকলৰ দাঁতি কাষৰীয়া অঞ্চল হ'লেও প্ৰাগজ্যোতিষপুৰত আৰ্যাসকলৰ প্ৰভাৱ নাছিল। কিন্তু আচৰিত কথা যে আৰ্যাসকলৰ প্ৰভাৱ নাথাকিলেও ৰামায়ণ, মহাভাৰত, পুৰাণ উপপুৰাণ আদি প্ৰাচীন গ্ৰন্থবোৰত প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, কামৰূপৰ উল্লেখ আছে। এই কাৰ্যই প্ৰতিপন্ন কৰে যে প্ৰাচীন প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নিজগুণে মহিমামণ্ডিত আছিল। যাৰ বাবে ৰামায়ণত উল্লেখ থকা সুগ্ৰীৱৰ সীতা অন্বেষণত, মহাভাৰতত বৰ্ণিত ৰাজসূয় যজ্ঞ, কুৰুক্ষেত্ৰ যুদ্ধ, পাণ্ডৱৰ অশ্বমেধ যজ্ঞ, কালিদাসৰ ৰঘুবংশ, গুপ্ত সাম্ৰাজ্যৰ শিলালিপি, হিউৱেন চাঙৰ কামৰূপ ভ্ৰমণ আৰু টোকা আদিত প্ৰাচীন প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, কামৰূপৰ নাম উল্লেখ আছে। প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, কামৰূপৰ ৰাজ-ৰাজন্যবৰ্গই যেনে - বাণ, ভগদত্ত, কুমাৰ ভাস্কৰ বৰ্মা আদিয়ে সৰ্বভাৰতীয় স্তৰত শ্ৰেষ্ঠ আসন লাভ কৰিছিল। আৰ্যাৱৰ্তৰ বাবে গংগা নদী যিমান প্ৰাসংগিক

প্ৰাচীন অসমৰ বাবে লৌহিত্য বা ব্ৰহ্মপুত্ৰ সিমানেই প্ৰাসংগিক। এই পাঠত ড° কাকতিয়ে গভীৰ বিষয় এটা উত্থাপন কৰি কৈছে যে - প্ৰাচীন ভাৰতৰ লগত প্ৰাচীন অসমৰ ইমান সম্পৰ্ক স্থাপনৰ পিছতো কিন্তু ৰাম ৰাজ্যৰ পৰা আৰম্ভ কৰি মোগল সাম্ৰাজ্যলৈ কোনো ভাৰতীয় সাম্ৰাজ্যৰ ভিতৰতে পুৰণি অসম অন্তৰ্ভুক্ত হোৱা নাছিল।

তৃতীয় পাঠত ড° বাণীকান্ত কাকতিয়ে পুৰণি অসমৰ দুৰ্গমতাৰ ৰেখাংকন কৰিছে। কাকতিয়ে তথ্য সহকাৰে এই পাঠত পুৰণি অসম ভূমিত দুৰ্গমতাৰ পৰিচয় দিয়াৰ লগে লগে এই ভূমি প্ৰাচীন কালৰ পৰাই তন্ত্ৰ মন্ত্ৰৰ স্থল আছিল বুলি বৰ্ণিত কৰিছে। এই ভূমিৰ দুৰ্গমতা আৰু ঐন্দ্ৰজালিক বিদ্যাৰ বাবে সাত শতৰুৰে অসম ভূমিক দখল কৰিব পৰা নাছিল। মহাভাৰত, ভাগৱত, পুৰাণ আদিত প্ৰাচীন অসমৰ দুৰ্গমতাৰ বিশেষ উল্লেখ আছে। ড° কাকতিয়ে প্ৰাগজ্যোতিষ শব্দৰ লগত কোনো জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ সম্পৰ্ক নাই বুলি উল্লেখ কৰি কালিকা পুৰাণৰ ব্যাখ্যাৰে কৈছে প্ৰাক্ মানে পূৰ্বে, জ্যোতিষ মানে নক্ষত্ৰ, তৰা অৰ্থাৎ ব্ৰহ্মাই পূৰ্বতে এই ঠাইত অধিস্থান কৰি জ্যোতিষ অৰ্থাৎ নক্ষত্ৰ সৃষ্টি কৰিছিল বাবে এই ঠাইৰ নাম প্ৰাগজ্যোতিষ। আনফালে তেওঁ কৈছে যে প্ৰাগজ্যোতিষ শব্দটো কেতবোৰ অনাৰ্য শব্দৰ সমষ্টি। এই শব্দটোৰ অৰ্থ দীঘল আৰু ওখ পৰ্বতমালা। পাগাৰ মানে পৰ্বত, জ্যো, জুহ-ওখ, তিক, তিছ -দীঘল। ড° কাকতিৰ এই ব্যাখ্যাৰ লগত বিভিন্ন শাস্ত্ৰত উল্লেখ থকা প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ দুৰ্গমতাৰ মিল থকা দেখা যায়।

ঠিক তেনেদৰে কামৰূপ নামেৰে একাধিক পৌৰাণিক ব্যাখ্যা উল্লেখ কৰি তেওঁ কামৰূপ শব্দটো দুটা অনাৰ্য শব্দৰ সমষ্টি বুলি উল্লেখ কৰিছে - কামৰূপ অৰ্থাৎ কামৰু নামৰ দেৱতাৰ পৰ্বত। এই ব্যাখ্যাইও প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, কামৰূপৰ দুৰ্গমতাৰ পৰিচয় দিয়ে। মোগলৰ বৰ্ণনাত এই দেশক কামৰু আৰু কামৰুদ, কামৰুৎ বোলা হৈছে। যোগিনীতন্ত্ৰ গ্ৰন্থত কামৰূপত কামাখ্যাৰ বৰ্ণনা, প্ৰেতপূজা, শ্মশান পূজা আদিৰ কথা বৰ্ণনা কৰি কামদেৱতৰ পুনৰ জন্মৰ পৰা কামৰূপ নামৰ উৎপত্তিৰ উল্লেখেৰে কৈছে যে যি ঠাইত মৰা মানুহৰ পুনৰ জনম হয় সেয়া নিশ্চিতভাৱে ঐন্দ্ৰজালিক মায়া বিদ্যাৰে ঠাই।

প্ৰাচীন অসমত হিন্দু ধৰ্ম, বৌদ্ধ ধৰ্ম কোনো ধৰ্মৰেই প্ৰভাৱ নাছিল। ইয়াত কি ধৰ্ম চলিছিল তাৰ কোনো তথ্য নাই। বৈদিক সকলৰ পৰৱৰ্তী ধৰ্মহে হিন্দু ধৰ্ম, হিন্দু সকলৰ এই ভূমিলৈ আগমনৰ পিছতহে ইয়াত হিন্দু ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ পৰে। তেওঁ ধাৰণা কৰে যে সেই সময়ৰ অসমত স্থানীয় কৌলিক আচৰণ সমূহে প্ৰচলিত হৈছিল। পৰৱৰ্তী কালতহে আৰ্য-অনাৰ্যৰ সংমিশ্ৰণ ঘটি যোগিনীতন্ত্ৰত উল্লিখিত কৈৰাতজ ধৰ্মৰ প্ৰচলন ঘটিছিল -

"সিদ্ধেশি যোগিনীপীঠে ধৰ্ম্মঃ কৈৰাতজঃ মতঃ (যোগিনী তন্ত্ৰ - ২/৯/৯)

'শিৱ পূজাৰ চলতি' নামৰ পাঠত ড° কাকতিয়ে বিভিন্ন তথ্য আৰু যুক্তি সহকাৰে প্ৰাক্- ঐতিহাসিক কালৰ পৰাই প্ৰাচীন অসম ভূমিত শিৱ পূজাৰ চলতি থকাৰ কথাৰ দোহাৰিছে। তেওঁ এই শিৱ আৰাধনাৰ প্ৰথম তথ্য হিচাপে স্কন্দপুৰাণত উল্লেখ থকা ৰজা জল্পেশ্বৰৰ শিৱ আৰাধনাৰ ব্যাখ্যা দাঙি ধৰিছে। ৰজা জল্পেশ্বে কিদৰে শিৱ লিংগত লীন গ'ল আৰু সেই শিৱ লিংগ জল্পেশ্বৰ নামে জলপাইগুৰিত জনাজাত হ'ল তাৰ ব্যাখ্যা দিছে। ৰজা জল্পেশ্বৰ বৰ্ণনা ৰায় বাহাদুৰ গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ "অসম বুৰঞ্জীতো বৰ্ণিত আছে। তেওঁ কৈছে যে ৰজা জল্পেশ্বৰৰ দিনৰ পৰাই এই ভূমিত শিৱ পূজাৰ আদৰ বাঢ়িল। কালিকা পুৰাণ আৰু যোগিনীতন্ত্ৰতো এই ভূমিত শিৱ পূজাৰ প্ৰাধান্যৰ কথা দোহাৰিছে। নৰকাসুৰৰ দিনৰ পৰাহে এই ভূমিত দেৱী পূজাৰ প্ৰচলন আছিল। নৰকাসুৰে এই ভূমিত কামাখ্যাৰ বাজে আনৰ পূজা অৰ্চনাত বিৰোধ কৰিছিল।

"কামাখ্যাং স্বং বিনা পুত্ৰ নানাদেৱং যজিষ্যামি"
(কালিকা পুৰাণ - ১৩৯/৫৩-৫৪)

ৰাজ পৃষ্ঠপোষকতা অবিহনেও কিন্তু এই ভূমিত ধাৰাবাহিকভাৱে শিৱৰ আৰাধনা প্ৰচলিত আছিল। নৰকৰ দিনত স্বয়ং বশিষ্ঠ মুনিয়ে সন্ধ্যাচল পাহাৰত শিৱৰ আৰাধনা কৰিছিল -

"সন্ধ্যাচলে তত্ৰ মুনিৰাৰাধয়তি শঙ্কৰম।"
(কালিকা পুৰাণ - ৫৩/৪০)

কালিকা পুৰাণত উল্লিখিত প্ৰাচীন অসমৰ তীৰ্থক্ষেত্ৰ ভিতৰতো প্ৰসিদ্ধ তীৰ্থক্ষেত্ৰৰ তালিকাত শিৱ ক্ষেত্ৰৰ সংখ্যা অধিক। কালিকা পুৰাণ মতে - শিৱ ক্ষেত্ৰ পোন্ধৰখন, বিষ্ণুক্ষেত্ৰ চাৰিখন, দেৱীক্ষেত্ৰ পাঁচখন আৰু কুবেৰ অগ্নি ক্ষেত্ৰ একোখনকৈ আছে। যোগিনীতন্ত্ৰৰ ব্যাখ্যা অনুযায়ী অসমত শিৱ লিংগৰ সংখ্যা কোটিতকৈও অধিক।

সপ্তম শতিকাৰ পৰা বাৰ শতিকালৈ ৰাজত্ব কৰা হিন্দু ৰজাসকলে শিৱ ভক্ত আছিল। সেই কথা বিভিন্ন তামৰ ফলিৰে প্ৰমাণ দি আহিছে। গুৰু চৰিততো শিৱ পূজাৰ প্ৰচলনৰ একাধিক উল্লেখ আছে। গুৰু চৰিত মতে গুপেশ্বৰ শিৱক আৰাধনা কৰি কুসুম্বৰ ভূঞাই পুত্ৰ লাভ কৰিছিল। সেয়ে পুত্ৰৰ নাম শংকৰ ৰাখে। দ্বি ৰামচন্দ্ৰৰ গুৰু চৰিতত মাধৱদেৱৰ ককায়েক ৰূপচন্দ্ৰ গিৰিয়ে শিৱ চতুৰ্দশীৰ দিনা শিৱ পূজা কৰিবলৈ মাধৱ দেৱক কৈছিল। বনমাল দেৱেও হলেশ্বৰক অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি মনতে হৰি বুদ্ধি মানিয়ে শিৱক আৰাধনা কৰিছিল। এনে ধৰণে প্ৰাচীন অসম ভূমিত শিৱৰ আৰাধনা ধাৰাবাহিকভাৱে চলি আহিছে। তেওঁ এটা ডাঙৰ তথ্য দিছে যে - কোচবিহাৰৰ ৰাজ পৰিয়ালে শিৱ পৰা নিজৰ বংশৰ আঁতি গুৰি নিৰ্ণয় কৰে।

দেৱ পূজাৰ চলতি পাঠত ড° কাকতিয়ে পুৰণি অসম ভূমিত দেৱী পূজাৰ প্ৰচলনৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে। এই আলোচনাত কামাখ্যা দেৱীক কালীৰ অভিন্ন ৰূপত প্ৰকট কৰিছে। ব্ৰহ্মাই জগত সৃষ্টিৰ পিছত যি অহংকাৰ ভাবত উন্মুক্ত হৈ পৰিছিল সেই ভাবক নিঃশেষ কৰিবৰ বাবে দেৱীয়ে চলনা কৰি কেশী দৈত্যৰ সৃষ্টি কৰে আৰু কেশী দৈত্যৰ প্ৰবল পৰাক্ৰমত তিষ্ঠিব নোৱাৰি ব্ৰহ্মা বিষ্ণুৰ সৈতে পলায়ন কৰি অৱশেষত দেৱী ভগৱতীৰ আশ্ৰয় লয় আৰু দেৱীয়ে ব্ৰহ্মাৰ আৰাধনাত সন্তুষ্ট হৈ কেশী দৈত্যক ভস্ম কৰে। কামাখ্যা বা দেৱী কোন বুলি শিৱক প্ৰশ্ন কৰিলত শিৱই এই কথাৰ উত্তৰত কৈছে -

যা কালী পৰমা বিদ্যা ব্ৰহ্মৰূপী সনাতনী।
কামাখ্যা সৈব দেবেশি সৰ্ব্বসিদ্ধি বিনোদিনী।

গতিকে শিৱৰ উত্তৰৰ পৰা বুজিব পাৰি যে - "কামাখ্যা দেৱী ব্ৰহ্মৰূপা সনাতনী, পৰম বিদ্যাৰ পৰা অভিন্ন।"

অৱশেষত ব্ৰহ্মাই দেৱীৰ নিৰ্দেশত কেশী দৈত্যক বধ কৰা ঠাইত গোপনে দেৱীক আৰাধনা কৰিবলৈ ল'লে আৰু কেশীৰ ভস্মৰে গো-বৰ্দ্ধন পৰ্বত স্ৰজন কৰিলে আৰু গোবৰ্দ্ধন পৰ্বত দৰ্শন কৰি ক্ৰমে পাপ ক্ষয় কৰি পাপমুক্ত হ'ল। আনফালে ব্ৰহ্মাই কেশী দৈত্যৰ পৰা পৰিত্ৰাণৰ বাবে যি ঠাইত বহি তপস্যা আৰম্ভ কৰিছিল সেই ঠাইতে দেৱীয়ে যোনীমণ্ডল সৃষ্টি কৰি ব্ৰহ্মাক আৰাধনা কৰিবলৈ ক'লে আৰু দেৱীয়ে এই কথাও ক'লে যে যিহেতুকে ব্ৰহ্মাৰ অহংকাৰৰ বাবে কায়িক, বাচিক আৰু মানসিক পাতক হৈছে গতিকে ব্ৰহ্মাই যোনীপীঠৰ দৰ্শন নাপাব। গোবৰ্দ্ধন দৰ্শনৰ পৰাই তেওঁৰ সমস্ত পাপ ক্ষয় হ'ব। তেনেদৰে কাকতিয়ে বিভিন্ন তথ্যৰে কামাখ্যা আৰু কালীৰ অভিন্নতা নিৰূপণ কৰি এই ভূমিত দেৱী পূজাৰ প্ৰচলনৰ কথা দোহাৰিছে। তেওঁৰ আলোচনাত কামাখ্যা দেৱীৰ দুটা বেলেগ ৰূপৰ বৰ্ণনা কৰিছে। ইয়াৰে এটা হ'ল সংহাৰ মূৰ্তি আৰু আনটো হ'ল সম্ভোগ মূৰ্তি। ড° কাকতিয়ে কামাখ্যা নামটোৰ ব্যাকৰণগত দিশ নিৰূপণ কৰি কৈছে যে - "কামাখ্যা দেৱী "কামা" নামক দেৱী = যি দেৱীৰ নাম হৈছে কামা," তেওঁ কামাই শব্দটো অনাৰ্য শব্দ বুলি দোহাৰি কামাই শব্দৰ লগত শ্মশান, প্ৰেত, মৰাশৰ সম্পৰ্কৰ কথা কৈছে। তেওঁ এই প্ৰসংগত বিভিন্ন অনাৰ্য উপাদান, আৰ্য উপাদানৰ কথা আলোচনা কৰি তন্ত্ৰযুগত যোনী পূজাৰ কথা দোহাৰিছে আৰু কামা =কালীৰ সংহাৰ মূৰ্তিৰ দ্বৈতৰূপ হিচাপে যোনী পূজাৰ প্ৰচলনৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে। এইখিনিতে তেওঁ তন্ত্ৰশাস্ত্ৰৰ উল্লিখনেৰে কামৰূপৰ লগত কামাখ্যাৰ অভিন্ন কথা ব্যক্ত কৰিছে।

দেৱীৰ সংহাৰ মূৰ্তি পাঠৰ ব্যাখ্যাত ড° কাকতিয়ে ব্যক্ত কৰিছে যে মহাদেৱীৰ সম্পূৰ্ণ কল্পনা মাৰ্কেণ্ডেয় পুৰাণত পোৱা যায় যদিও মহাভাৰত, হৰিবংশ, ভাগৱত পুৰাণ আদিতে দেৱী মাহাত্ম্যৰ কথা বৰ্ণিত হৈ আছে। মহাভাৰত কৃষ্ণৰ আদেশত অৰ্জুন, যুধিষ্ঠিৰে দুৰ্গাৰ স্তৱ কৰা বুলি জানিব পাৰি। ভাগৱত পুৰাণ, হৰিবংশত দৈৱকীৰ অষ্টম গৰ্ভৰ ৰক্ষাৰ কাৰণে দেৱীয়ে কালৰূপিনী নিদ্ৰাৰূপত প্ৰকট হোৱাৰ কথা উল্লেখ আছে। পৰৱৰ্তী দিনত মাৰ্কেণ্ডেয় পুৰাণৰ দেৱী মাহাত্ম্যৰ আৰ্হিত দেৱী নানা নামেৰে ৰূপেৰে পূজিতা হ'বলৈ ধৰে। তেওঁ আলোচনাত দেৱী পূজাৰ চলতিৰ লগতে বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত বলি বিধান, নৰবলি প্ৰথাৰ কথাও উল্লেখ কৰিছে। ড° কাকতিয়ে দেৱী মাহাত্ম্য দক্ষিণ ভাৰতৰ নৰ্মদা উপত্যকাতেই প্ৰথম প্ৰকাশ হয় বুলি ব্যক্ত কৰিছে। তেওঁৰ ধাৰণা প্ৰথম অৱস্থাত দেৱী পূজা বিষ্ণুৰ তত্বাৱধানতহে হৈছিল। শিৱৰ সংযোগত নহয়। ইয়াৰ তথ্য হিচাপে নৰকৰ কথা আঙুলিয়াইছে। নৰকক প্ৰাগজ্যোতিষপুৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰি বিষ্ণুৱে আদেশ দিছিল যে নৰকে কামাখ্যাত বাহিৰে আন দেৱতাৰ পূজা-আৰাধনা নকৰে।

দেৱীৰ সম্ভোগ-মূৰ্তি দক্ষ -যজ্ঞ আৰু সতী নামৰ আলোচনাৰ শিতানত দক্ষ প্ৰজাপতিৰ কথা, দক্ষৰ যজ্ঞৰ কথা, ক্ষণে ৰুষ্ট ক্ষণে তুষ্ট শিৱৰ বিভিন্ন পৰ্যায়ত ক্ৰোধান্বিত হৈ যজ্ঞ ধ্বংস কৰাৰ বৰ্ণনা, দক্ষ যজ্ঞৰ আমন্ত্ৰণ নাপাই সতীৰ দেহত্যাগ, ক্ৰোধান্বিত শিৱই অনুচৰৰ সহায়ত দক্ষৰ যজ্ঞ ধ্বংস আৰু দক্ষ সমন্বিতে সকলোৰে বিনাশ, পৰৱৰ্তী সময়ত স্তুতিত সন্তুষ্ট হৈ সকলোৰে জীৱ দান আদিৰ বৰ্ণনা কৰিছে। এই আলোচনাত সতীৰ বিভিন্ন বৰ্ণনাৰ লগতে ড° কাকতিয়ে দুজন দক্ষৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে। এজন হ'ল সতীৰ পিতাক আৰু শিৱৰ শশুৰেক। শিৱ-দক্ষৰ বিৰোধৰ ফলত সতীয়ে দেহত্যাগ কৰি পিছৰ জন্মত হিমালয়ৰ কন্যা উমা ৰূপে গ্ৰহণ কৰি পুনৰ শিৱকে পতিৰূপে বৰণ কৰে।

আনজন দক্ষৰ লগত শিৱ-উমাৰ সম্পৰ্ক নাই। তন্ত্ৰ-উপপুৰাণত দক্ষক শিৱৰ শহুৰেক ৰূপে দেখুৱাই যজ্ঞলৈ শিৱক নিমন্ত্ৰণ নকৰা বাবে সতীয়ে দেহত্যাগ কৰা কাল্পনিক কাহিনী এটা নতুনকৈ সংযোজন কৰিছে।

সতীৰ অংগচ্ছেদ পাঠৰ আলোচনাত গ্ৰন্থাকাৰে সতীৰ দেহত্যাগৰ পিছত শিৱই সতীৰ দেহ কান্ধত লৈ দেশ-বিদেশ ঘূৰি ফুৰাৰ বৰ্ণনা প্ৰদান কৰিছে। ড° কাকতিয়ে কৈছে এই বৰ্ণনা কালিকা পুৰাণৰহে সৃষ্টি। মহাপুৰাণত ইয়াৰ বৰ্ণনা নাই। বৰ্ণনা অনুযায়ী শিৱই দক্ষৰ যজ্ঞ নাশ কৰি সতীৰ শ কান্ধত লৈ পূৰ্ব-দেশলৈ যাত্ৰা কৰা সময়ত সতীৰ শ ৰ ভিতৰত ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু আৰু শনিয়ে সোমাই ঠায়ে ঠায়ে অংগ ছেদন কৰি গৈছিল। এই অংগবোৰ যি যি ঠাইত পৰিছিল সেই ঠাইতে একোখন তীৰ্থস্থান হ'ল বুলি বৰ্ণিত কৰিছে। সতীৰ অংগ গ্ৰন্থ ভেদে ৫১/৫২ স্থানত পৰা বুলি দেখুৱাই এই তীৰ্থ স্থানৰ বৰ্ণনা কৰিছে। তেওঁৰ ধাৰণাৰে আন নহলেও সতীৰ অংগ-ছেদনৰ কাল্পনিক ধাৰণাৰে প্ৰাচীন ভাৰতৰ কালী আৰাধনাৰ স্থানবোৰক মাত্ৰা দি একতাৰ সূতাৰে বন্ধাৰ প্ৰক্ৰিয়া মাথোন। এই ধাৰণাৰে কামাখ্যাৰ পূজা যোনী পূজালৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল। যোনী পৰা স্থান শ্ৰেষ্ঠ তীৰ্থক্ষেত্ৰ ৰূপে পৰিগণিত হ'ল।

ভগ শিশ্ন পূজা নামৰ পাঠটোৰ আলোচনাত বাণীকান্ত কাকতিয়ে শিশ্ন পূজা অৰ্থাৎ লিংগ পূজাৰ প্ৰসংগত প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্যৰ অপূৰ্ব সংযোগ ঘটাইছে। তেখেতৰ মতে প্ৰাচীন ভাৰতীয় সভ্যতাৰ গুপ্তাংগৰ পূজা পৰম্পৰা পাশ্চাত্যৰ আৰ্হিত নিৰূপিত। এই প্ৰসংগত তেওঁ ইজিপ্ত দেশৰ ধৰ্মৰ ইতিহাসৰ এক উপাখ্যানৰ কথা দোহাৰিছে। উপাখ্যান অনুসৰি দুষ্ট বুদ্ধি সম্পন্ন ভাতৃ সেখে সদাচাৰী ভায়েক ওচিৰিচক চলনা কৰি বাকচত ভৰাই নৈত উটুৱাই দিয়ে। কিছুদিন পিছত পত্নীয়ে ওচিৰিচক বিচাৰি চলাথ কৰিও নাপালে। কিন্তু পিছত জানিব পাৰিলে যে ভাতৃ সেখে ওচিৰিচৰ মৃত দেহটো পাই কাটি টুকুৰা টুকুৰি কৰি সমস্ত ইজিপ্তত ছটিয়াই দিছে। তেতিয়া পত্নী আইচিচে পতিৰ মৃত দেহৰ টুকুৰাবোৰ বিচাৰি যতে পাই তাতে পুতিলে আৰু এই আটাইবোৰ ওচিৰিচৰ শ্মশান ভূমি বুলি পৰিগণিত হ'ল। আইচিচে ওচিৰিচৰ পুৰুষাংগ বিচাৰি নাপাই ইয়াৰ অনুৰূপ প্ৰতিকৃতি নিৰ্মাণ কৰি এটা মন্দিৰ সজাই স্থাপন কৰিলে আৰু তেতিয়াৰ পৰাই ইজিপ্তত লিংগ পূজাৰ প্ৰচলন হ'ল। লেখকে ধাৰণা কৰে যে ভাৰতৰ শাক্ত পৰম্পৰাত পুৰুষৰ ঠাইত নাৰী এগৰাকীৰ অংগ ছেদৰ ধাৰণা কল্পনা কৰি গুপ্তাংগ সলনিৰে যোনীপূজাৰ পৰম্পৰা গঢ় দিয়া বুলি কোৱা হৈছে।

তেখেতৰ গৱেষণা লব্ধ জ্ঞানেৰে দেখুৱাইছে যে লিংগ পূজাৰ ধাৰণা সমগ্ৰ পৃথিৱী ব্যাপী বিৰাজমান। কিবা প্ৰকাৰে নহয় কিবা প্ৰকাৰে লিংগৰ আৰাধানা বা নাৰী গুপ্তাংগৰ আৰাধনা ভাৰতৰ উপৰিও গ্ৰীচ, ৰোম, চিৰিয়া, জাপান আদি দেশত বিৰাজমান। ভাৰতবৰ্ষতো প্ৰচলিত যোনী পূজা, ত্ৰিপুৰা সুন্দৰীৰ পূজা, কুমাৰী পূজা আদিত যোনী পূজাৰ ধাৰণা দেখা যায়। তেওঁ ধাৰণা কৰে যে লিংগ পূজাৰ দৰে যোনী পূজা পৃথিৱীৰ বিভিন্ন দেশৰ লগতে ভাৰতত অতীজৰে পৰা অনাৰ্যসকলৰ মাজত চলি আহিছিল। আদিতে কামাখ্যাক সংহাৰৰ প্ৰতীক ৰূপে পূজা কৰি পৰৱৰ্তী দিনত সংহাৰ মূৰ্তিৰ লগতে সম্ভোগৰ প্ৰতীক যোনী পূজাৰ প্ৰচলন হ'ল।

ড° বাণীকান্ত কাকতিয়ে শৈৱ-শাক্তৰ সংঘৰ্ষ নামৰ আলোচনাত নৰকৰ জন্ম কাহিনীৰ লগতে কিদৰে নৰক জনকৰ আশ্ৰমত ডাঙৰ দীঘল হৈছিল আৰু বৰাহৰূপী বিষ্ণুৰ পূৰ্বৰ নিৰ্দেশমতে যোল্ল বছৰ অতিক্ৰম কৰাৰ পিছত বিষ্ণুয়ে নিজে পৃথিৱীৰ সৈতে নৰকক ভাৰতৰ পূৰ্ব প্ৰান্তলৈ আনি সংস্থাপিত কৰিছিল তাৰ বিতং বিৱৰণ দাঙি ধৰিছে। বিষ্ণুৰ নিৰ্দেশ মানি আগৰ পৰা এই অঞ্চলত ৰাজত্ব কৰি শিৱ ভক্ত কিৰাতসকলৰ লগত যুদ্ধত লিপ্ত হৈ নৰকে কিৰাতাধিপতি ঘটকক যুদ্ধত পৰাস্ত কৰি কিৰাতসকলক খেদি পঠিয়াইছিল বা আন ঠাইত সংস্থাপিত কৰিছিল। এই পাঠত সীতাৰ জন্মৰ লগত সীতাৰ বাবে ৰাৱণ কুম্ভকৰ্ণৰ নিচিনা বীৰসকলক মাৰি এই ভূমি অসুৰমুক্ত হব বুলি কোৱা হৈছে, এনেদৰে এই পাঠৰ আধাৰত শৈৱ শাক্তৰ সংঘৰ্ষৰ সূত্ৰপাতৰ বিষয়ে জানিব পাৰি। নৰকৰ ৰাজত্বৰ ফলত শৈৱবাদৰ প্ৰভাব কমি শক্তিবাদৰ প্ৰভাব বাঢ়িবলৈ ধৰিছিল। নৰকৰ ৰাজত্বৰ কালছোৱাতে প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ সীমাৰ বিষয়ে জানিব পাৰি। পৰৱৰ্তী দিনত প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ কামৰূপ নামেৰে বিস্তৃতি লাভ কৰিছিল। নৰকক পিতৃৰূপী বিষ্ণুৱে বাৰে বাৰে সকীয়াই গৈছিল যে নৰকে যেন দেৱ,মুনি, বামুন আদিৰ লগত বিৰোধ নকৰে আৰু মহাদেৱী কামাখ্যাৰ বাহিৰে আন দেৱতাক যেন ভজনা নকৰে। ইয়াৰ অন্যথাই নৰকৰ পতন অনিবাৰ্য।

শিৱভক্ত বাণৰ সংসৰ্গত নৰকৰ বুদ্ধি ভেদ নামৰ আলোচনাত ড° কাকতিয়ে সুন্দৰ বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে যে কিদৰে বাণাসুৰৰ বুজনিত নৰকৰ মতিভ্ৰম হৈছিল আৰু লাহে লাহে দেৱ, ব্ৰাহ্মণ আদিক মান কৰিবলৈ এৰিছিল। আনহে নালাগে মাতৃস্বৰূপে জ্ঞান কৰা কামাখ্যাৰো পূজা অৰ্চনা পৰিহাৰ কৰিছিল। ব্ৰহ্মাৰ পুত্ৰ বশিষ্ঠ মুনিক কামাখ্যা দৰ্শনৰ অনুমতি নিদি অসন্মান কৰি খেদি পঠিয়াইছিল। নৰকৰ এই অত্যাচাৰত অসন্তুষ্ট হৈ মাতৃ পৃথিৱী আৰু পিতৃ বিষ্ণুৱে নৰকৰ দৰ্শন নিদিয়া হৈছিল। এইফালে বশিষ্ঠ মুনিৰ অভিশাপো নৰকক শক্তিহীন কৰি আনিলে। বাণৰ বুদ্ধিত নৰকে বিষ্ণুৰ আৰাধনা পৰিত্যাগ কৰি ব্ৰহ্মাৰ আৰাধনা কৰিবলৈ ললে। ব্ৰহ্মাই নৰকৰ আৰাধনাত সন্তুষ্ট হৈ বৰ দিলে যদিও বশিষ্ঠৰ শাপৰ পৰা মুক্ত নহ'ল। লাহে লাহে নৰকৰ ধ্বংস ওচৰ চাপি আহিল আৰু অৱশেষত বিষ্ণুৰ মানৱ অৱতাৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ হাতত নৰকৰ নিধন হ'ল। এইদৰে এই পাঠৰ বৰ্ণনাৰে বিষ্ণুৰ লগত শক্তিৰ মিলনৰ এটা ধাৰণা প্ৰকট কৰা হৈছে।

ঐতিহাসিক সম্ভাব্য সম্ভাৱনা নামৰ পাঠৰ আলোচনাত ড° কাকতিয়ে নৰক সম্পৰ্কীয় কাহিনীটোৰ পৰা পৌৰাণিক অলৌকিক ঘটনা সম্ভূত কাহিনীটোৰ পৰা পৌৰাণিক প্ৰলেপটো আঁতৰাই অতি সাহসিকতাৰে স্বাভাৱিকভাৱে ঘটনাটো বৰ্ণনা কৰিবলৈ যত্ন কৰিছে। তেওঁ এই আলোচনাত নৰকক ধাই কাত্যায়নীৰ গৰ্ভত ওপজা জনক ৰজাৰে জাৰজ সন্তান বুলি অভিহিত কৰিছে। কাত্যায়নীয়ে সকলো কথা উপলব্ধি কৰিব পাৰি নিজৰ ল'ৰাই যে ভৱিষ্যত জনকৰ ৰাজ্যৰ ৰাজভোগ লাভ কৰিব নোৱাৰে। সেয়েহে পূৰ্বলৈ আহি জনকৰ সহায়ত প্ৰাগ্‌জ্যোতিষপুৰত ৰাজ্য দখল কৰি এক প্ৰকাৰ আগৰ পৰা শিৱৰ আৰাধনা চলা শিৱবাদী সকলৰ লগত সংঘৰ্ষত লিপ্ত হৈ এক নতুন ধৰ্মৰ ধাৰা প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। আলোচকৰ মতে নৰকৰ বংশৰ সকলো নামে শাক্তৰ নামত সংপিক্ত। নৰক মৰা মানুহৰ মূৰৰ লাওখোলা, শাক্তপন্থনৰ ব্যৱহৃত পাত্ৰ, কাত্যায়নী দুৰ্গাৰ এটা নাম। পত্নী, মায়া মহামায়া দুৰ্গাৰ আন এটা নাম। পূৰ্বৰ শৈৱ বাদৰ বিলোপ ঘটাই নতুন ধৰ্মমত প্ৰতিষ্ঠা কৰি ৰাজ্যৰ নামো প্ৰাগ্‌জ্যোতিষপুৰৰ পৰা কামৰূপ কৰিছে। পৰৱৰ্তী দিনত শৈৱবাদীসকলে নৰকৰ ওপৰত পোতক তোলাৰ মানসেৰে নৰকৰ সীমামূৰীয়া শোণিতপুৰৰ ৰজা বাণ ৰজাৰ জৰিয়তে নৰকৰ বুদ্ধি ভ্ৰষ্ট কৰি শৈৱবাদৰ উত্থানৰ চেষ্টা চলাইছে। নৰকে লাহে লাহে অত্যাচাৰী হোৱাত পশ্চিমৰ ফালৰ বৈষ্ণৱৰ আস্থাভাজন কোনো প্ৰবল প্ৰতাপী ৰাজশক্তিৰ সহায়ত নৰকৰ সাম্ৰাজ্যৰ পতন হৈছে। এই ধৰণৰ বাস্তৱধৰ্মী আলোচনা ড° কাকতিৰ যুক্তিনিষ্ঠ আৰু সাহসিকতাৰ পূৰ্ণ প্ৰতিফলন।

নৰকাসুৰৰ পূৰ্ব বৃত্তান্ত পাঠৰ আলোচনাত আলোচকে নৰক চৰিত্ৰটো তন্ন তন্নকৈ আলোচনা কৰিছে। তেওঁ ৰামায়ণ, মহাভাৰত, কালিকাপুৰাণ, হৰিবংশ আদি গ্ৰন্থৰ বিভিন্ন কাব্য বিশ্লেষণ কৰি নৰক চৰিত্ৰটোৰ ভিন ভিন কথা ব্যক্ত কৰিছে। তেওঁ কৈছে যে এইবোৰলৈ দৃষ্টি দিলে নৰক চৰিত্ৰ এটা যেন নালাগে। সময়ৰ ব্যৱধানেও এজন নৰকৰ কথা স্বীকাৰ নকৰে। তেওঁ নৰকৰ মূল জকাটো নিৰূপণ কৰি কৈছে যে নৰক পশ্চিমৰ পৰা অহা এজন শাক্ত উপাসক। হয়তো জনকৰ নিচিনাকৈ নৰক কোনো ব্যক্তি বিশেষ নহৈ এটা বংশ বা ফৈদ হ'ব পাৰে। এই পাঠৰ আধাৰত নৰকৰ নামত যথেষ্ট অতিৰঞ্জিত অলৌকিক কথাও সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।

বশিষ্ঠৰ শাপৰ পিছত আলোচনাত ড° কাকতিয়ে কেতবোৰ নতুন দিশ উন্মোচিত কৰিছে। তেওঁ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰিছে যে বশিষ্ঠৰ শাপত নৰকৰ মৃত্যু হ'ল। কামাখ্যা যোনীমণ্ডলো অন্তৰ্ধান হ'ল। কিন্তু তাৰ পিছত কামৰূপৰ ধৰ্ম ৰাজ্যত কি ঘটিল সেই সম্পৰ্কে কালিকাপুৰাণত পাবলৈ নাই। সেই সময়ৰ পিছৰ কিছু কথা যোগিনীতন্ত্ৰৰ আধাৰত বৰ্ণিত কৰি নৰকৰ মহানুভৱতা, বশিষ্ঠৰ কামাখ্যাক অভিশাপ, কামাখ্যাই কৈলাসলৈ গৈ শিৱৰ ওচৰত শাপ মোচনৰ বাবে কাকুতি সদৌ শেষত মহাদেৱে কামাখ্যাক কালিকা মন্ত্ৰ জপেৰে শাপ উদ্ধাৰৰ পৰামৰ্শ আৰু এই শাপৰ ফলত যে এই ভূ-খণ্ডত নানা ৰোগ, ব্যাধি হ'ব, যুদ্ধ চলিব, দুৰ্বৃত্তৰ তাণ্ডৱ চলিব আৰু ভৱিষ্যতলৈ যৱন অৰ্থাৎ মুছলমান, কুবাচ অৰ্থাৎ কোচ, সৌমাৰ অৰ্থাৎ আহোম আৰু প্লৱত অৰ্থাৎ ভুটীয়াত বাহিৰে আনে ৰজা হ'ব নোৱাৰিব।

যবনশ্চ কুৱাচশ্চ সৌমাৰশ্চ তথা প্লবঃ।
কামৰূপাধিপো দেবি শাপমেধ্যে ন চাপ্যক।।

(যোগিনীতন্ত্ৰ ১/১২/৫৪)

শৈৱ-শাক্তৰ মিলন আলোচনাত কিদৰে পৰ্যায়ক্ৰমে শিৱ-শাক্তৰ মিলন হ'ল তাৰ ব্যাখ্যা সুন্দৰভাৱে আগবঢ়াইছে। এই পাঠত কালিকাপুৰাণ অনুযায়ী কামাখ্যাৰ শাপমুক্তৰ কথাকৈ ক্ৰমে ক্ৰমে শিৱৰ বিভিন্ন স্থানৰ বৰ্ণনা বেতাল-ভৈৰৱ নামৰ তপস্বীৰ শিৱৰ আৰাধনা, মহাদেৱৰ বসতি স্থানৰ বৰ্ণনা, নীলাচল পৰ্বতৰ মাহাত্ম্য। শিৱৰ লগত কাম-সম্ভোগ কৰিবলৈ নীলাচললৈ অহাৰ কাৰণে এই পীঠ কামাখ্যা নামেৰে সমাদৃত। সতীৰ দেহত্যাগৰ পিছত কামাখ্যা যোনীপীঠৰূপে পৰিগণিত, মহাদেৱীৰ আশ্ৰয়ত বেতাল ভৈৰৱৰ অমৰত্ব লাভ। পৰৱৰ্তী দিনত এই ক্ষেত্ৰত শিৱ-শাক্তৰ পূজা-অৰ্চনৰ পৰিসৰৰ বৃদ্ধি বিভিন্ন কথা উপস্থাপন কৰা হৈছে। এই পাঠৰ আলোচনাৰ মাজেৰে ড° কাকতিয়ে শৈৱ-শাক্তৰ মিলনৰ ইংগিত প্ৰকট কৰি শৈৱ-শাক্তৰ

সংঘাত নিৰাময়ৰ ছবিখন প্ৰকট কৰিছে। পৰৱৰ্ত্তী দিনত শৈৱ শক্তিক এক অভিন্ন ধাৰাৰূপে প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ প্ৰয়াস চলিছে।

বামাচাৰ মাৰ্গৰ সূচনা পাঠৰ আলোচনাত কামৰূপ নামৰ পূণ্য ক্ষেত্ৰখনৰ মাহাত্ম্যৰ কথা বৰ্ণনা কৰা হৈছে আৰু লগতে কি পৰিস্থিতিত উগ্ৰতাৰা দেৱী বামচাৰী দেৱীলৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল তাৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা কৰিছে। পাঠৰ আলোচনা অনুযায়ী কামৰূপ মহাপীঠ সিক্ত ক্ষেত্ৰলৈ ৰূপান্তৰিত হোৱাৰ ফলত মানুহে নানা ধৰণৰ স্নান, তপ, দান যজ্ঞ কৰি পূণ্য প্ৰাপ্ত হৈ স্বৰ্গলৈ যাব ধৰিলে। কিছু সংখ্যকে নিৰ্বাণ মুক্তি লাভ কৰিলে। যমৰ বাবে কামৰূপৰ পৰা জীৱ নিয়া অসম্ভৱ হোৱাত ব্ৰহ্মাত গোচৰ দিলে। ব্ৰহ্মা আৰু বিষ্ণুৱে ... শিৱক সকলো কথা ভাঙি-পাতি ক'লে যে শিৱৰ প্ৰভাৱতহে কামৰূপত এনে ঘটনা সংঘটিত হৈছে। শিৱই ইয়াৰ প্ৰতিকাৰৰ কিছু দিহা কৰাৰ আশ্বাস দি উগ্ৰতাৰা আৰু গণসকলক দৌল-দেৱালয়ৰ পৰা মানুহবোৰক আঁতৰাবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। শিৱৰ নিৰ্দেশত উগ্ৰতাৰাই অপৰাজিতা ৰূপ ধাৰণ কৰি সকলোকে আঁতৰাই পঠিয়ালে। এই ক্ষেত্ৰত গণসকলে এই কাৰ্যকৰি সন্ধ্যাচলত উপস্থিত হৈ তপস্যাৰত বশিষ্ঠ মুনিক উগ্ৰতাৰাৰ নিৰ্দেশত আঁতৰাবলৈ যাওঁতে মুনিয়ে দেৱীক বামচাৰী হ'ব বুলি অভিশাপ দিলে আৰু তেওঁ বামচাৰীৰহে পূজা গ্ৰহণ কৰিব বুলি শাও দিলে আৰু গণসকলে এই কাৰ্যত সহায় কৰাৰ বাবে গণসকলক ম্লেছ হ'ব বুলি আৰু এই কাৰ্যৰ মূল হোতা শিৱক ম্লেছৰ পূজ্য হওক বুলি ক'লে লগতে ইয়াকো ক'লে যে এই ক্ষেত্ৰলৈ বিষ্ণু নহা পৰ্যন্ত কামৰূপ ম্লেছৰ দ্বাৰা গুপ্ত হৈ থাকক বুলি কৈ বশিষ্ঠ মুনি অন্তৰ্ধান হ'ল।

বশিষ্ঠ মুনিৰ অভিশাপত উগ্ৰতাৰা বামা হ'ল আৰু ম্লেচ্ছৰ আধিপত্য চলিল। এই পূণ্য ক্ষেত্ৰত আগম শাস্ত্ৰ নোহোৱা হ'ল। ব্ৰহ্মা চিন্তান্বিত হৈ মুনিৰ শাপ কাৰ্যকৰী আৰু অঞ্চলটোক উদ্ধাৰৰ প্ৰয়াসেৰে ভৱিষ্যতে শিৱ শাপমুক্ত হ'লেও যাতে তেওঁৰ পীঠ স্থানবোৰত দেৱতা মনুষ্য বাস কৰিব নোৱাৰে তাৰ অৰ্থে সকলো কুণ্ড আৰু পৱিত্ৰ নদী গোপন কৰাৰ মানসেৰে শান্তনু মুনি ভাৰ্যা অমোঘাৰ গৰ্ভত জলৰূপে পৱিত্ৰ সন্তান জন্ম দি বিষ্ণুৰ অৱতাৰৰূপে পৰশুৰামৰ অৱতাৰ ধাৰণ কৰি লৌহিত্য নামৰ এক পৱিত্ৰ জলধাৰাৰ সৃষ্টি কৰিলে। এই লৌহিত্য অৰ্থাৎ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ জলধাৰাত যিয়ে যি তীৰ্থৰ নাম লৈ স্নান কৰিব তাৰে পূণ্যফল লাভ কৰিব।

ড° কাকতিয়ে এই ধৰণৰ পৌৰাণিক আলোচনাৰ বিজ্ঞান সন্মত বিশ্লেষণ সাহসেৰে নিজৰ চিন্তা-চেতনাৰে উল্লেখ কৰিছে। তেওঁৰ মতে নৰক বৃত্তান্ত আৰু বশিষ্ঠ মুনিৰ দ্বিতীয় অভিশাপৰ মাজত অমিল আছে। বশিষ্ঠৰ দ্বিতীয় অভিশাপৰ ফলত যদি ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈৰ প্লাৱনত তীৰ্থসমূহ গোপন হৈছিল ইয়াৰ আগত ব্ৰহ্মপুত্ৰ নাছিল নেকি। কিন্তু নৰক বৃত্তান্তত পোৱা যায় যে ৰাজ্যৰ মংগলৰ বাবে নৰকে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰত তপস্যা কৰিছিল ড° কাকতিৰ ধাৰণা — কোনো নৈসৰ্গিক কাৰণতহে ব্ৰহ্মপুত্ৰ গতি লৰচৰ হৈ তীৰ্থস্থানসমূহ বিলোপ হৈছিল। নৰক বৃত্তান্ত পৰা জানিব পাৰি যে শৈৱ ধৰ্ম কিৰাত সকলৰহে ধৰ্ম আছি আৰু শৈৱাচাৰ আৰ্যসকলৰ বাবে নিন্দনীয় আছিল। আচলতে অভিশাপৰ বাবে নহয় পৰশুৰামৰ ভয়তে ক্ষত্ৰিয় সকলে ম্লেচ ৰূপ ধাৰণ কৰি নিজৰ ভাষা গোপনে ৰাখি প্ৰাণৰ ভয়ত শৈৱস্থান আশ্ৰয় লৈছিল আৰু গোপনে শিৱপূজা কৰি নিজৰ পৰিচ লুকাইছিল।

শেষত ড° কাকতিযে ব্যক্ত কৰিছে যে কালিকাপুৰাণ প্ৰধান লক্ষ্যই আছিল শিৱ প্ৰাধান্য খৰ্ব কৰি দেৱী পূজাৰ মাহাত্ম বঢ়োৱা। গতিকে বশিষ্ঠৰ দ্বাৰা শৈৱ সংগী নৰকৰ প্ৰতি শাপ আৰ ব্ৰহ্মাৰ দ্বাৰা শৈৱ পীঠ গোপনৰ প্ৰচেষ্টা একেটা ভাৱৰে অভিব্যক্তি বুলি উল্লেখ কৰিছে।

বশিষ্ঠৰ অৱতাৰণা শীৰ্ষক পাঠত ড° কাকতিয়ে বশি মুনি সম্পৰ্কত আৰু তেওঁৰ সাধন মাৰ্গত যথেষ্ট কথা উল্লে কৰিছে। তেওঁৰ মতে পুৰণি কামৰূপৰ ধৰ্ম আৰু ঐতিহাসি ক্ষেত্ৰখনত বশিষ্ঠ মুনিয়ে বিশেষ ধৰণে প্ৰাধান্য বিস্তাৰ কৰি আহিছে। তেওঁৰ মতে বশিষ্ঠৰ শাও অনুসাৰে নৰকৰ মৃত্যু ঘটিল বামাচাৰ মাৰ্গৰ প্ৰচলন হ'ল। ইন্দ্ৰ বংশীয় আহোম ৰাজকুল ৰাজ্য লাভ হ'ল। এই পীঠত বশিষ্ঠ মুনিক ব্ৰহ্মাৰ পুত্ৰ বুলি কৈ আৰু পিতৃৰ আজ্ঞানুসৰি বিভিন্ন সিদ্ধি লাভৰ বৰ্ণনা আছে। দেৱী আজ্ঞাত বশিষ্ঠ মুনিয়ে মহাচীনলৈ গৈ বৌদ্ধ বামচাৰ প্ৰত্যক্ষ ক আৰু দেৱীৰ নিৰ্দেশত বশিষ্ঠই বুদ্ধদেৱৰ পৰা পঞ্চমকাৰ সাধ প্ৰক্ৰিয়া শিকাৰ কথা উল্লেখ আছে। ব্ৰহ্মযানক যোগিনীত কালিকাপুৰাণ আৰু অসম বুৰঞ্জীত বৰ্ণিত বশিষ্ঠ মুনিৰ কথা এ পাঠত অৱতাৰণা কৰা হৈছে। ড° কাকতিৰ মতে এই গ্ৰন্থবোৰ উল্লেখ কৰা অনুযায়ী অনুভৱ কৰিব পাৰি যে পুৰণি অসম সামাজিক আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় জীৱনৰ সন্ধিস্থলত বশিষ্ঠ মুনিয়ে ভা পৰিবৰ্তনত অধিষ্ঠাতা দেৱতাৰ কাম কৰিছিল। ড° কাকতি উল্লেখ অনুযায়ী "বশিষ্ঠ" শব্দটো ব্যক্তিবাচক শব্দ নহয় ই ব বা গোত্ৰবাচকহে। এক ব্ৰহ্মতন্ত্ৰ সাধনৰ ধাৰা কামৰূপলৈ প্ৰৱাহি হৈছিল।

কৈৰাত ধৰ্ম নামৰ পাঠত প্ৰাচীন কামৰূপৰ ধৰ্মৰ ধাৰণাতো যোগিনীতন্ত্ৰ নামৰ গ্ৰন্থত উল্লেখ কৰা অনুযায়ী বৰ্ণনা কৰিছে। এই পাঠৰ জৰিয়তে যোগিনীতন্ত্ৰৰ ব্যাখ্যা অনুযায়ী প্ৰাচীন কামৰূপৰ ধৰ্মৰ বিষয়ে অৱগত হ'ব পাৰোঁ। যোগিনীতন্ত্ৰত কামৰূপৰ তীৰ্থ ক্ষেত্ৰবোৰক ন শ্ৰেণীত ভাগ কৰা হৈছে আৰু প্ৰত্যেক শ্ৰেণীকে যোনী বুলি কোৱা হৈছে। কামৰূপ স্বয়ং দেৱীক্ষেত্ৰ। ইয়াত ঘৰে ঘৰে দেৱীয়ে নিবাস কৰে। "কামৰূপং দেৱীক্ষেত্ৰং কুত্ৰাপি তৎসমং ন চ। অন্যত্ৰ বিৰলা দেৱী কামৰূপে গৃহে গৃহে।" কামৰূপৰ জল থল সকলোতে সমান পূজাৰ ফল। কামৰূপত নিষিদ্ধ বুলি কোনো কথা নাই। ইয়াত সন্ন্যাস বিধি বা কোনো দীৰ্ঘব্ৰতৰ ব্যৱস্থা নাই। মাছ-মাংস সকলো ভক্ষণীয়। ইয়াত সংগ দোষ নাই। ইয়াৰ লগে লগে পাঠটোত জীৱন ধাৰণৰ কিছু আচাৰ-নীতিৰ উল্লেখ কৰা হৈছে আৰু লগতে সৰ্বভাৰতীয় কিছু তীৰ্থ ক্ষেত্ৰৰ আচাৰ-নীতিৰ উল্লেখ কৰিছে। পাঠটোৰ শেষৰ ফালে যোগিনীতন্ত্ৰৰ উল্লেখ অনুযায়ী কিছু সাধন মাৰ্গৰ কথা ব্যক্ত কৰা হৈছে আৰু সাধন মাৰ্গৰ প্ৰকৃত প্ৰণালীৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে।

তীৰ্থাচাৰ নামৰ পাঠৰ আলোচনাত যোগিনীতন্ত্ৰত উল্লেখ কৰা পিতৃ-শ্ৰাদ্ধৰ ব্যৱস্থা, বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ সতী গমন ব্যৱস্থা আদিৰ উল্লেখ কৰিছে। সৰ্বতীৰ্থ সমন্বয় নামৰ পাঠত যোগিনীতন্ত্ৰত বৰ্ণিত অনুযায়ী বিভিন্ন তীৰ্থৰ ব্যৱস্থাৰ কথা বৰ্ণনা কৰিছে। বলি বিধান নামৰ পাঠত কালিকা পুৰাণৰ বৰ্ণনা অনুযায়ী বিভিন্ন জন্তুৰ বলি বিধান ব্যৱস্থা নিষিদ্ধ বলি আদি কথা ব্যক্ত কৰিছে।

কৈৰাতিক অনুষ্ঠান নামৰ পাঠত পুৰণি অসমত ৰজা সকলে যুদ্ধ যাত্ৰাৰ সময়ত কৰা বিভিন্ন ধৰণৰ পূজা-পাৰ্বণ, পৰম্পৰাৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে। এই পাঠটোৰ পৰা আমি জানিব পাৰো যে আহোম ৰাজ্যত আদিতে মাটিৰ মূৰ্তিৰ প্ৰচলন নাছিল। দুৰ্গাৰ মূৰ্তি সজোৱা কৌশল পোন প্ৰথমে কোচবিহাৰৰ পৰা অনা হৈছিল। খোৰা ৰজাৰ দিনত মৰংগিয়াল খনিকৰ নামৰ এজন ব্যক্তিক কোচবিহাৰলৈ পঠিয়াই মাটিৰ মূৰ্ত্তি সজা বিদ্যা শিকাই আনিছিল।

নৰবলি নামৰ পাঠত প্ৰাচীন কালৰ বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত নৰবলি পৰম্পৰাৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। এই নৰবলি প্ৰক্ৰিয়া কেৱল শাস্ত্ৰ বিধি ব্যৱস্থাৰ মাজতে আৱদ্ধ নাথাকি কামাখ্যা, তাম্ৰেশ্বৰী আদি মন্দিৰৰ লগতে নগা, খাচি, জয়ন্তীয়া, ত্ৰিপুৰী, লুচাই আদিৰ মাজতো প্ৰচলন থকাৰ কথা তথ্য সহকাৰে বৰ্ণনা কৰিছে। লুচাইবোৰৰ লগতে চিংফৌ, গাৰোসকলে মৃতকৰ সংকাৰৰ লগতে কুকুৰ বলি দিয়াৰ পৰম্পৰাৰ কথাও এই পাঠত বৰ্ণিত হৈ আছে।

দেৱী পূজাৰ প্ৰসাৰ নামৰ পাঠত লখিমপুৰৰ বাৰ ভূঞাসকলৰ, কোচসকলৰ, জয়ন্তীয়া-চুটীয়া সকলৰ দেৱী পূজাৰ কথা বৰ্ণিত আছে। কৌলাচাৰ নামৰ পাঠত কুলাচাৰীসকলৰ আচাৰ-আচৰণৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিছে। 'কুমাৰী পূজা নামৰ পাঠত কামৰূপত কুমাৰী পূজাৰ পৰম্পৰাৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। সাধনাৰ যোগিনী বামাচাৰী পূজা নামৰ পাঠত ড° কাকতিয়ে ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ বক্তব্যৰে সহজ সাধনা তত্ত্ব, তান্ত্ৰিক, বামচাৰী পন্থা আদিৰ তত্ত্বপূৰ্ণ বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে।

দেৱঘৰৰ নটিনী নামৰ পাঠত প্ৰাচীন কামৰূপৰ আৰু অসমৰ দেৱদাসী নৃত্য পৰম্পৰাৰ আভাস দিয়াৰ লগতে এই ধৰণৰ নটিনী পৰম্পৰা যে দক্ষিণ ভাৰতৰ মন্দিৰবোৰতো আছিল তাৰ বিশ্লেষণ কৰিছে। লগতে দেৱদাসী শব্দৰ উৎপত্তি, কালিকাপুৰাণত দেৱদাসীৰ কথা আৰু পৰৱৰ্ত্তী দিনত দেৱদাসীসকলৰ ব্যভিচাৰ, অশ্লীলতা আদি ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ ৰহদৈ লিগিৰী উপন্যাসত কৰা বৰ্ণনা আৰু পদ্মনাথ গোহাঁই বৰুৱাৰ বুৰঞ্জীৰ আলোচনাৰ মাধ্যমেৰে ব্যক্ত কৰিছে। দুজনা কৈৱৰ্ত সিদ্ধ পুৰুষ নামৰ পাঠৰ আলোচনাত ড° কাকতিয়ে দুজন সিদ্ধ পুৰুষ ক্ৰমে মীননাথ আৰু তেওঁৰ পুত্ৰ মচ্ছিন্দ্ৰ নাথৰ জ্ঞান লাভ, সিদ্ধি লাভৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে।

ড° বাণীকান্ত কাকতিয়ে ইন্দ্ৰজাল নামৰ পাঠৰ আলোচনাত তিনি ভাগত ক্ৰমে অভিনৱ গুপ্তৰ কৃতি, শিখ গুৰুৰ কামৰূপ ভ্ৰমণ আৰু মোগলৰ ইতিহাসৰ বিৱৰণ দিছে। এই পাঠৰ আলোচনাত কামৰূপ ৰাজ্যৰ মায়া বিদ্যা- ইন্দ্ৰজালৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিছে। এই আলোচনাত দক্ষিণ ভাৰতৰ অদ্বৈতবাদী শঙ্কৰাচাৰ্যৰ লগত যুক্তি তৰ্ক যুদ্ধত হাৰি তাৰ পোতক তুলিবলৈ কামৰূপৰ অভিনৱ গুপ্তই তান্ত্ৰিক অভিচাৰেৰে শঙ্কৰাচাৰ্যৰ শৰীৰত ভগন্দৰ ৰোগ জাপি দিয়া কাৰ্য, মোগলৰ আক্ৰমণৰ সময়ত পৰ্যায়ক্ৰমে গুৰু নানক আৰু টেগ বাহাদুৰৰ কামৰূপ আগমণৰ বৰ্ণনা কৰিছে। ৰামসিংহৰ লগত টেগ বাহাদুৰ কামৰূপ অসমলৈ আহি আহোম শক্তিৰ মায়া বিদ্যা নাশ কৰা কাৰ্য, দুয়ো ৰাজ্যৰ মাজত মিলা-প্ৰীতিৰ ভাৱ গঢ়া, গুৰু নানকৰ স্মৃতিত ধুবুৰীত শিখ টিলা নিৰ্মাণৰ ইতিহাসৰ লগত সেই সময়ৰ মোগল-আহোমৰ সংঘাতৰ কিছু বৰ্ণনাই ঠাই পাইছে। আন এটা পাঠত অসমীয়া মানুহৰ ঐন্দ্ৰজালিক আৰু যাদুকৰী বিদ্যাৰ সুন্দৰ বিশ্লেষণ কৰিছে। বিশেষকৈ এটা আলোচনাত 'বাহাৰিস্তান' নামৰ গ্ৰন্থৰ বৰ্ণনাৰে

অসমীয়া মানুহৰ বিভিন্ন ঐন্দ্ৰজালিক বিদ্যা আৰু যুঁজলৈ যোৱাৰ আগতে পূজা দিয়া কাৰ্য, ভেল দিয়া পৰম্পৰাৰ উল্লেখ কৰিছে।

বিষ্ণু মাহাত্ম্য নামৰ পাঠত ড° কাকতিয়ে কালিকা পুৰাণ আৰু যোগিনীতন্ত্ৰ নামৰ গ্ৰন্থ দুখনৰ বক্তব্যৰে কৈছে যে দুয়োখন গ্ৰন্থতে দেৱ-দেৱীৰ পূজাৰ ক্ৰম আছে যদিও দুয়োখন গ্ৰন্থৰ সমাপ্তি বিষ্ণুৰ শ্ৰেষ্ঠত্ব কীৰ্তনৰ মাজেৰে হৈছে। ইয়াৰ বাবে বশিষ্ঠৰ অভিশাপৰ জৰিয়তে কামৰূপত ম্লেছৰ আচৰণ চলিব আৰু বামাচাৰী পূজা হ'ব বিষ্ণুৰ আগমন নোহোৱালৈ। আগম শাস্ত্ৰবোৰ বিৰল হ'ব। পৰৱৰ্ত্তী দিনত লৌহিত্যৰ ধাৰণাৰে সৰ্বতীৰ্থৰ পূজা প্ৰাপ্তিব্ৰহ্মপুত্ৰত স্নান কৰিলেই লাভ হ'ব। এই কথা প্ৰকট কৰিবলৈ বিষ্ণুৰ অৱতাৰৰূপী পৰশুৰামৰ জৰিয়তে মাতৃহত্যাৰ পাপৰ নিবাৰণৰ অৰ্থেব্ৰহ্মকুণ্ডৰ জলস্ৰোত বোঁৱাই আনি পূণ্যতা প্ৰাপ্তিৰে বিষ্ণুৰ মাহাত্ম্য প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছে। হয়গ্ৰীৱ মাহাত্ম্য পাঠৰ আলোচনাতো ড° কাকতিয়ে যোগিনীতন্ত্ৰৰ উল্লিখনেৰে হয়গ্ৰীৱৰ মাহাত্ম্য বৰ্ণনা কৰিছে। পৃথিৱীৰ সমস্ত তীৰ্থ, সৰোবৰ, কুণ্ডৰ আদিৰ পানী সংগ্ৰহ কৰি অপূৰ্ণভৱ ক্ষেত্ৰ সৃষ্টিৰ যি বৰ্ণনা দিছে। তাৰ লগে লগে মণিকূটত হয়গ্ৰীৱ মাধৱৰ স্থাপনেৰে বিষ্ণুৰ মাহাত্ম্যৰ তাত্ত্বিক দিশ পৰ্যালোচনাৰে যোগিনীতন্ত্ৰৰ কথা বস্তুৰ সুন্দৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছে।

বিষ্ণু পূজা নামৰ পাঠৰ আলোচনাত ড° কাকতিয়ে

কালিকাপুৰাণ আৰু যোগিনীতন্ত্ৰত অস্পষ্টকৈ কৰা বিষ্ণু পূজা কথা উল্লেখ কৰাৰ লগতে হয়গ্ৰীৱ সম্পৰ্কীয় বিশদ ব্যাখ্যা দা ধৰিছে। এই পাঠত হয়গ্ৰীৱ নামৰ দৈত্য, মণিকূট পৰ্বতৰ ক অপূৰ্ণভৱ নামৰ সৰোবৰৰ কথা বৰ্ণনা কৰিছে। হয়গ্ৰীৱৰ নিধনকা বিষ্ণু নে শিৱ লেখকে অৱতাৰণা কৰি কালিকা পুৰাণৰ ম হয়গ্ৰীৱ নিধনকাৰী শিৱ যেন লাগে বুলিহে অনুমান কৰিছে। এ পাঠত নৰকৰ প্ৰসংগৰে আৰু যোগিনীতন্ত্ৰৰ ব্যাখ্যাৰে মণিকূ বিষ্ণুমূৰ্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ এক যুক্তিনিষ্ঠ আলোচনা দাঙি ধৰিছে। এ পাঠত বিভিন্ন সংহিতাৰ আলোচনাৰে বিষ্ণুৰ আৰাধনাৰ ব্যাখ দাঙি ধৰা হৈছে।

মাতৃৰ লগত বিভেদ নামৰ পাঠত ড° কাকতি বৈষ্ণৱবাদৰ বিশ্লেষণ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। তেওঁ কৈছে যে আদি বাসুদেৱ পূজাৰে বৈষ্ণৱ মতত পঞ্চদেৱতাৰ পূজাৰ ভিতৰত মা ছাঁ আছিল। লাহে লাহে বৈষ্ণৱ ভাবাদৰ্শৰ পৰা পৰ্যায়ক্ৰমে মা আৰাধনা নাইকিয়া হৈ আহিল। পাঠটোত অসমৰ বৈষ্ণৱবা দক্ষিণ ভাৰতৰ লগত অসমৰ বৈষ্ণৱবাদৰ তুলনা, শংকৰদে বৈষ্ণৱবাদৰ সিদ্ধান্ত আদিৰ সুন্দৰ বিশ্লেষণ আগবঢ়াই অসমত বৈষ্ণৱবাদৰ ভেটি স্থাপনৰ তাত্ত্বিক দিশবোৰ বৰ্ণনা কৰিছে।

নতুন শৃঙ্খল নামৰ আলোচনাৰ মাজেৰে ড° বাণীকা কাকতিয়ে পৰ্যায়ক্ৰমে অতীৱ প্ৰাচীন কালৰ পৰা সাম্প্ৰতি সময়লৈ প্ৰৱাহিত হৈ অহা আমাৰ ধৰ্মৰ ধাৰাটোৰ বিজ্ঞান সম্ম বিশ্লেষণৰ সামৰণি মাৰিবলৈ গৈ কৈছে যে এটা প্ৰচলিত পৰম্প ৰুদ্ধ কৰি এক নতুন ব্যৱস্থা প্ৰচলন কৰিবলৈ গৈ শংকৰদে কিমান সমস্যাৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়া হৈছিল। তেওঁ আধুনিক চি চৰ্চাৰে আমাৰ ধৰ্মৰ ধাৰণাটো আগবঢ়াই লৈ যোৱাৰ মানসিকতা গীত-নাট, নৃত্য, সাহিত্য, দৰ্শন সৃষ্টি কৰিছিল। শংকৰদেৱে কো কালে কোনো পৰিস্থিতিতে ভাগৰি পৰা নাছিল। তেওঁ ধৰ্মমত বিলাই স্থিৰ আৰু পূৰ্ণভাবে জীৱন উপভোগ কৰিছি তেওঁ এখন ধৰ্মৰাষ্ট্ৰ গঢ়ি তুলি শান্তি প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল।

সদৌ শেষত তেওঁ শংকৰদেৱৰ মহিমাক বৰ্ণনা ক পুৰণি কামৰূপৰ ধৰ্মৰ ধাৰা গ্ৰন্থখনিৰ মোখনি মাৰিছে। এনে শংকৰদেৱে অসমক এটা নতুন জীৱন, নতুন সাহিত্য আৰু ন ৰাষ্ট্ৰ দান কৰিলে। ক'ত ৰজা আহিল, ক'ত ৰজা গ'ল - কালক্ৰ তেওঁলোকৰ ৰাজ্য ধূলিময় হৈ গ'ল। কিন্তু শংকৰদেৱৰ ৰাষ্ট্ৰ থাকিল - অসমীয়া সমাজৰ প্ৰতিজন মানুহৰ অন্তৰত তে ক্ষমতা অক্ষুণ্ণ হৈ চলি আছে। *

সাহিত্যৰ এটি সুখপাঠ্য প্ৰশাখা-নতুন জীৱনী

ড° পলী বেজবৰুৱা
সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ

সাহিত্যৰ সকলোবোৰ বিভাগৰ ভিতৰত জীৱনীয়েই এনে এটি বিভাগ য'ত ৰস, আনন্দ, জ্ঞানৰ, সমলৰ লগতে পাঠক পৰিচিত হয় ব্যক্তি বিশেষৰ জীৱন, জীৱনাদৰ্শ আৰু ব্যক্তিত্বৰ লগত। জীৱনী সাহিত্যনো কি এই সম্পৰ্কত বিভিন্ন সমালোচকে নিজস্ব মতামত দাঙি ধৰিছে। প্ৰখ্যাত জীৱনী তাত্ত্বিক জন. এ. গেৰেটিৰ (John A. Garraty) মতে "জীৱনী ব্যক্তি বিশেষৰ জীৱনৰ ইতিহাস।" জীৱনীকাৰ জনচনৰ মতে "জীৱনী জীৱনৰ সেই ঘটনাৱলী য'ত ব্যক্তি বিশেষৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ মহানতাৰ পৰা ক্ষুদ্ৰাতি ক্ষুদ্ৰ কথালৈকে সকলো লিপিবদ্ধ কৰা হয়।" সেইদৰে জীৱনীকাৰ আৰু জীৱনতাত্ত্বিক হেৰল্ড নিকলচনে (Harrold Nicolson) জীৱনীক ইতিহাস আখ্যা দিব পৰা এবিধ সাহিত্য বুলি উল্লেখ কৰিছে। অক্সফৰ্ড ডিক্সনেৰীৰ মতেও জীৱনী হ'ল "মানুহৰ ব্যক্তিগত জীৱনৰ ইতিহাস।"

এই জীৱনী সাহিত্য সম্প্ৰতি বিশ্ব সাহিত্যৰ এটি বিশিষ্ট ধাৰাৰূপে পৰিগণিত হৈছে। প্ৰাচীন মিচৰৰ স্মৃতি ফলকবোৰৰ পৰা আৰম্ভ কৰি এতিয়ালৈকে জীৱনী সাহিত্যৰ ক্ৰমবিকাশলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে সাহিত্যৰ এই বিভাগটোৱেও নতুন নতুন বৈশিষ্ট্য পৰিগ্ৰহণ কৰিছে। বিভিন্ন পণ্ডিত সমালোচকে পাশ্চাত্য আৰু ভাৰতীয় জীৱনী সাহিত্যৰ ঐতিহাসিক জীৱপৰ জৰিয়তে জীৱনী সাহিত্যৰ তিনিটা প্ৰধান ধাৰা চিহ্নিত কৰিছে। সেই কেইটা হ'ল- (১) সন্ত চৰিত বা হেগিও গ্ৰাফি, (২) পৰম্পৰাগত জীৱনী (Traditional Biography), (৩) নতুন জীৱনী (New Biography)। (১) 'সন্ত চৰিত' একোজন সন্ত বা ধৰ্মগুৰুৰ জীৱনী কাহিনীৰ আধাৰত ৰচনা কৰা হয়। গুৰুৰ প্ৰতি অবিচল ভক্তি, ঐকান্তিক প্ৰেম আৰু তেওঁৰ দ্বাৰা প্ৰচাৰিত ধৰ্মৰ প্ৰতি গভীৰ আস্থাৰ ভাৱ প্ৰকাশিত হোৱা এই শ্ৰেণীৰ ৰচনাত বৰ্ণিত ব্যক্তি বিশেষক অতিমানৱ হিচাপে দেখুওৱা হয়। অসমীয়া সাহিত্যৰ 'কথা গুৰুচৰিত' আৰু ইউৰোপীয় সাহিত্যৰ 'হেগিও গ্ৰাফি' এনে জীৱনীৰ উদাহৰণ। সমালোচনামূলক দৃষ্টিৰ অভাৱ, অতিলৌকিক অবিশ্বাস্য ঘটনাৰ সংযোজনা আদিৰ বাবে এনে শ্ৰেণীৰ ৰচনাক প্ৰকৃত জীৱনীৰূপে গণ্য কৰা নহয়। (২) পৰম্পৰাগত জীৱনীত ব্যক্তিবিশেষৰ জীৱনৰ সকলোবোৰ ঘটনা কালানুক্ৰমিকভাৱে বৰ্ণনা কৰা হয়। এনে জীৱনীত জীৱনৰ সকলো ঘটনা সঠিক আৰু প্ৰমাণিত ৰূপত স্থান দিয়াৰ ওপৰত জোৰ দিয়া হয়। অসমীয়া সাহিত্যৰ সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞাৰ 'আনন্দৰাম বৰুৱা'; প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীৰ 'মানিক চন্দ্ৰ বৰুৱা' আদি এই শ্ৰেণীৰ জীৱনীৰ উদাহৰণ। (৩) জীৱনী সাহিত্যৰ তৃতীয়টি ধাৰা হ'ল 'নতুন জীৱনী' (New Biography)। বিংশ শতাব্দীৰ দ্বিতীয় দশকত (১৯১৮) লিটন ষ্ট্ৰেচীয়ে (Lytton Strachey) পূৰ্বৰ সমাদৰমূলক দৃষ্টিভংগীৰ সলনি বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগীৰে সমালোচনামূলক ভাৱে চৰিত্ৰ আৰু ব্যক্তিত্ব অংকন কৰি এক নব্যধাৰাৰ জীৱনী সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰিলে। এই নব্যধাৰাটিৰ নামেই হ'ল নতুন জীৱনী বা New Biography। এই প্ৰৱন্ধটিত জীৱনী সাহিত্যৰ এই নতুন ধাৰাটিৰ ওপৰতেই এটি চমু আলচ দাঙি ধৰিবলৈ যত্ন কৰা হ'ল।

নতুন জীৱনীৰ সম্পৰ্কত প্ৰথমতেই উল্লেখ কৰিবলগীয়া কথা হ'ল এই শ্ৰেণীৰ জীৱনী সুখপাঠ্যতাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰি ৰচনা কৰা হয় আৰু সেইবাবেই ইয়াত ৰূপ সচেতনতা বা Form ৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হয়। জীৱনী সাহিত্যও যিহেতু এক প্ৰকাৰ কলা, গতিকে কলাত্মক সৌন্দৰ্য্য পৰিস্ফুট কৰি জীৱনীক সুখপাঠ্য কৰি তোলাৰ ওপৰত নতুন জীৱনীকাৰে মনোনিবেশ কৰিলে। ঘটনাৰ কলাসন্মত উপস্থাপনেৰে এইবিধ জীৱনীক মনোৰম ভাৱে সজাই তোলে। সেয়ে নতুন জীৱনীক উপন্যাসীকৃত জীৱনীও (Novalised

Biography) বোলা হয়। অৰ্থাৎ জীৱনী পাঠৰ লগতে ইয়াত উপন্যাস পাঠৰ স্বাদো লাভ কৰিব পাৰি। নতুন জীৱনীকাৰে ৰচনাৰ বাবে নিৰ্বাচিত কৰা ব্যক্তি বিশেষৰ জীৱনক, জীৱন দৰ্শনক আনৰ দৃষ্টিৰে বা কেৱল প্ৰশংসাত্মক দৃষ্টিৰে লক্ষ্য নকৰে। পূৰ্বৰ সন্তচৰিত বা পৰম্পৰাগত জীৱনীত ব্যক্তি বিশেষৰ কেৱল ভাল বা প্ৰশংসাত্মক দিশটো দেখুওৱাটোৱেই জীৱনীকাৰৰ মূল উদ্দেশ্য আছিল। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে জীৱনীৰ নায়কৰ জীৱনৰ বহুবোৰ সত্য কথা আন্ধাৰতেই থাকি গৈছিল। সেয়ে নতুন জীৱনীত প্ৰকৃত সত্যক পোহৰলৈ অনাৰ উদ্দেশ্যতে ভাল আৰু বেয়া দুয়োটা দিশেই সমানভাৱে প্ৰতিফলিত কৰাত নতুন জীৱনীকাৰে গুৰুত্ব দিলে।

লিটন ষ্ট্ৰেচীয়ে ৰচনা কৰা এই ধাৰাৰ প্ৰথম জীৱনী গ্ৰন্থ হ'ল 'এমিনেণ্ট ভিক্টৰিয়ানচ্' (Eminent Victorians)। জীৱনী সাহিত্যৰ প্ৰতি বা জীৱনী পাঠৰ প্ৰতি পাঠকৰ মনলৈ অনীহা অহাৰ সময় চোৱাতে লিটন ষ্ট্ৰেচীয়ে ৰচনা কৰিছিল এই 'এমিনেণ্ট ভিক্টৰিয়ান্‌চ' এই সম্পৰ্কত ড° গোৱিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাদেৱে "জীৱনী আৰু অসমীয়া জীৱনী" গ্ৰন্থত এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে "ঊনবিংশ শতাব্দীৰ পৰিকল্পনাহীন, নিৰ্বাচনহীন, কলাহীন জীৱনীবোৰ অকল ষ্ট্ৰেচীৰ দৰে বিংশ শতাব্দীৰ সূক্ষ্ম চেতনাসম্পন্ন শিক্ষিত জীৱনীকাৰৰ বাবে আপত্তিৰ কাৰণ হৈ উঠা নাছিল। সাধাৰণ পাঠক সকলেও আনকি তেনে জীৱনীলৈ নাক কোচোৱা অৱস্থা এটা ষ্ট্ৰেচীৰ আৱিৰ্ভাৱৰ আগে আগে ইংৰাজী সাহিত্যত হৈছিল।" এনে সময়তে-জীৱনী সাহিত্যক এটি নতুন ৰূপদান কৰি লিটন ষ্ট্ৰেচীয়ে ৰচনা কৰিছিল 'এমিনেণ্ট ভিক্টৰিয়ান্‌চ'; য'ত দাঙি ধৰা হৈছিল ভিক্টৰিয়ান যুগৰ বৰেণ্য লোকসকলৰ জীৱনৰ যোগাত্মক বিয়োগাত্মক সকলো বিলাক দিশ। জীৱনী সাহিত্য পঢ়ি আমনি পোৱা একেখনি পাঠকৰ মাজতে এই গ্ৰন্থখনে প্ৰকাশৰ লগে লগে লাভ কৰিছিল বিপুল জনপ্ৰিয়তা। জন. এ. গেৰেটিয়ে তেওঁৰ 'The Nature of Biography' নামৰ গ্ৰন্থত লিটন ষ্ট্ৰেচীৰ 'এমিনেণ্ট ভিক্টৰিয়ান্‌চ'ৰ জনপ্ৰিয়তাৰ সম্পৰ্কে এটি আমোদজনক ঘটনাৰ উল্লেখ কৰিছে। ঘটনাটি এনে ধৰণৰ ঃ ইংলেণ্ডৰ এখন ফাটেকত পৰ দি থকা আৰক্ষী বিষয়া এজনে এদিন মাজনিশা ফাটেকৰ এটা কোঠাৰ পৰা উচ্চস্বৰে হাঁহিৰ শব্দ ভাঁহি অহা শুনিবলৈ পালে। ফাটেকত মাজনিশা কোনে ইমান উচ্চস্বৰে হাঁহিলে বুলি পৰ দি থকা আৰক্ষী বিষয়াজনে কোঠাটোৰ ফালে দৌৰি গ'ল। যিটো কোঠাৰ পৰা হাঁহিৰ শব্দ ভাঁহি আহিছিল তাত অকলশৰীয়াকৈ এজন কয়েদীক ৰখা হৈছিল। পহৰাদাৰজনে দেখিলে যে সেই অকলশৰে থকা কয়েদীজনেই হাঁহিছে আৰু তেওঁ হাঁহিছে এখন কিতাপ পঢ়ি। কি কিতাপ পঢ়িনো তেওঁ হাঁহিছে বুলি আৰক্ষী বিষয়জনে কয়েদীৰ হাতলৈ চকু দি দেখিলে যে তেওঁ হাঁহিছে এমিনেণ্ট ভিক্টৰিয়ান্‌চ পঢ়ি। এমিনেণ্ট ভিক্টৰিয়ান্‌চ পঢ়ি মাজনিশা ফাটেকত উচ্চস্বৰে হঁহা এই বিশেষ কয়েদীজন আন কোনো নহয়, তেওঁ হ'ল প্ৰখ্যাত দাৰ্শনিক ব্ৰাট্ৰাণ্ড ৰাছেল (Bertrand Russel)।

জীৱনী সাহিত্যৰ এটি নতুন ধাৰা হিচাপে এইবিধ জীৱনীৰ মাজত কেতবোৰ বিশিষ্ট লক্ষণ পৰিলক্ষিত হয়। এমিনেণ্ট ভিক্টৰিয়ান্‌চৰ পাতনিত ষ্ট্ৰেচীয়ে এইবুলি উল্লেখ কৰিছে "জীৱনৰ অজস্ৰ অজীৰ্ণ উপাদান, অসাৱধান ৰচনশৈলী, আমনিদায়ক সুৰ, নিৰ্বাচন নিৰপেক্ষতা আৰু পৰিকল্পনাৰ শোকাবহ অভাৱ" তেতিয়ালৈকে প্ৰকাশিত ইংৰাজী জীৱনীৰ লক্ষণ। ইয়াৰ পৰাই এটা কথা স্পষ্ট হৈ পৰে যে জীৱনী ৰচনাৰ সাধাৰণ পৰম্পৰাৰ পৰা ফালৰি কাটি আহি নতুন জীৱনীত কিছুমান বৈশিষ্ট্যৰ সংযোগ ঘটিছিল। তেনে কিছুমান বৈশিষ্ট্য এনেদৰে যুকিয়াই ল'ব পাৰি—

১। ইংৰাজীত এষাৰ কথা আছে 'Brevity is the soul of wit' নতুন জীৱনীৰ লক্ষ্য হ'ল সংক্ষিপ্ততা বজাই ৰখাৰ ক্ষমতা।

২। আগতেই উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে নতুন জীৱনীকাৰে বিষয়বস্তু আনৰ দৃষ্টিৰে নেচাই নিজস্ব নিৰ্মোহ দৃষ্টিৰে অৱলোকন কৰে আৰু তেনেকৈয়ে প্ৰকাশ কৰে। একোজন মানুহৰ জীৱনৰ সকলো ঘটনাৰ পুংখানুপুংখ বিৱৰণ তেওঁৰ ব্যক্তিত্ব প্ৰকাশৰ বাবে আচলতে নিষ্প্ৰোয়োজন গতিকে অনাৱশ্যকীয় অংশবোৰ পৰিহাৰ কৰি কেৱল আৱশ্যকীয় অংশলৈ নতুন জীৱনীক সংক্ষিপ্ত কৰা হয়। ফলস্বৰূপে নতুন জীৱনীত অপাঠ্য হোৱাৰ সম্ভাৱনা নাথাকে। এই ক্ষেত্ৰত নতুন জীৱনীকাৰে আৰু দুটা বৈশিষ্ট্যৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়ে (ক) নিৰ্বাচন, (খ) পুংখানুপুংখ বিচাৰ। জীৱনীৰ নায়কৰ ব্যক্তিত্ব প্ৰকৃত আৰু স্পষ্ট ৰূপত অংকণ কৰিবলৈ সংগৃহীত সমলৰ মাথোন যিখিনিৰ প্ৰয়োজন হয় সেইখিনিহে নতুন জীৱনীত ঠাই পায়। তাৰ পিছত নিৰ্বাচিত

ঘটনাৰ প্ৰকৃত অৰ্থ বা তাৎপৰ্য অনুধাৱন কৰি তাক এই শ্ৰেণীৰ জীৱনীত প্ৰয়োগ কৰা হয়। ইয়াৰ উপৰিও নতুন জীৱনীৰ আৰু দুটা বৈশিষ্ট হ'ল- (ক) নায়কৰ প্ৰতি পূৰ্বাপৰ চলি অহা প্ৰশংসাত্মক মনোভাৱৰ ঠাইত সমালোচনামূলক আৰু ব্যংগাত্মক মনোভাৱৰ প্ৰকাশ। (খ) ঘটনাবোৰৰ সচেতন, কলাসন্মত উপস্থাপন। মূল বিষয়ৰ বা চৰিত্ৰৰ বিকৃতি নঘটোৱাকৈ কথা সংলাপ আদিৰ জৰিয়তে এনে জীৱনীক উপন্যাসৰ দৰে মনোৰম কৰি তোলা হয়।

অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰকৃতাৰ্থত নতুন জীৱনী ৰচিত হোৱা নাই। ড° মহেশ্বৰ নেওগে 'বেজবৰুৱা মানুহজন' নামৰ ৰচনাৰ যোগেদি এই দিশত এটা প্ৰয়াস কৰিছিল, কিন্তু সমালোচনাত্মক দৃষ্টিৰ অভাৱত সিয়ো সফল নহ'ল। সেইদৰে প্ৰফুল্লদত্ত গোস্বামীৰ 'এটা জীয়া কাহিনী', তিলক দাসৰ 'বিষ্ণুৰাভা এতিয়া কিমান ৰাতি', যুগল দাসৰ 'মহেন্দ্ৰ ডেকাফুকন' আদি জীৱনী উপন্যাসৰ দৰেই মনোৰম যদিও সমালোচনাত্মক বা বিদ্ৰূপাত্মক দৃষ্টিৰ অভাৱত এইবিলাকেও নতুন জীৱনী বা উপন্যাসীকৃত জীৱনী বুলি দাবী কৰিব নোৱাৰে। এই শ্ৰেণীৰ উপন্যাসৰ এটি উৎকৃষ্ট উদাহৰণ হ'ল ইংৰাজ কবি শ্যেলীৰ জীৱনৰ আধাৰত ৰচনা কৰা আন্দ্ৰে মাৰোয়াৰ 'এৰিয়েল'। মাৰোৱাৰ (Andre Maurois) মতে 'বিষয়ৰ সন্দৰ্ভত প্ৰকৃত তথ্য সাহসেৰে উদঘাটন কৰি মানৱ প্ৰকৃতিৰ জটিলতাৰ ওপৰত আলোকপাত কৰাহে জীৱনীকাৰৰ লক্ষ্য হোৱা উচিত।' এই মতৰ আধাৰতেই মাৰোৱাই শ্যেলীৰ জীৱন গাথা নিৰ্বাচিত ঘটনা পুঞ্জীৰ আধাৰত মনোৰম ভাৱে বৰ্ণনা কৰিছে। পানীৰ আৰ্হিৰে ইয়াত শ্যেলীৰ জীৱনৰ স্বৰূপ দেখুওৱা হৈছে। মানৱ মংগলৰ বাবে নিজকে উৎসৰ্গিত কৰা শ্যেলী আৰু আনহাতে যুক্তিবাদী, অৰাজকতাবাদী মুক্তিকামী বিপ্লৱী শ্যেলী, জীৱনৰ এই দুয়োটা ৰূপেই 'এৰিয়েল'ত ধৰা পৰিছে।

মন কৰিবলগীয়া যে নতুন জীৱনী বা উপন্যাসীকৃত জীৱনী আৰু জীৱনীমূলক উপন্যাস একে নহয়। পিছৰ বিধত কোনো বাস্তৱ চৰিত্ৰৰ আধাৰত কল্পনাক আশ্ৰয় কৰি তাক উপন্যাস ৰূপেই ৰচনা কৰা হয়। আনহাতে নতুন জীৱনীক কলাসন্মত ৰূপদান কৰাৰ লগতে সুখপাঠ্য কৰি তোলাৰ খাতিৰত জীৱনীকাৰে অলপ অচৰপ কল্পনাৰ আশ্ৰয় ল'বলগীয়া হয়, কিন্তু এই কল্পনা তেনেই মৃদু আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা মূলসত্য কেতিয়াও বিকৃত নহয়। সেইদৰে আন এটা উল্লেখনীয় কথা হ'ল নতুন জীৱনীকাৰে ঘটনাৰ কালুনুক্ৰম ৰক্ষা কৰাটো প্ৰয়োজনীয় বুলি নাভাৱে। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে ধাৰাবাহিক নিৰস বৰ্ণনাৰ পৰা নতুন জীৱনী মুক্ত হৈ থাকে আৰু অপাঠ্য হোৱাৰ সম্ভাৱনাও নাথাকে। এনেবোৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে সমুজ্জ্বল হোৱাৰ বাবেই নতুন জীৱনীয়ে যাত্ৰা কালৰ পৰাই জনপ্ৰিয়তা অক্ষুন্ন ৰাখিছে তথা এটি সুখপাঠ্য মনোৰম সাহিত্যৰ ধাৰাৰূপে পৰিগণিত হৈছে।

*****

চৰ্যাপদত অসমৰ সমাজ জীৱনৰ চিত্ৰ (এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন)

ড° অলকা শৰ্মা
সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ

প্ৰস্তাৱনা ঃ চৰ্যাপদক নব্য ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাৰ এক অমূল্য সাহিত্য সম্ভাৰ হিচাপে চৰ্যাপদক বিশেষভাৱে স্থান দিব পাৰি। ভাৰতীয় সাহিত্য পৰম্পৰাত চৰ্যাপদে আলোচনাৰ বিষয় বস্তু হিচাপে ভূমুকি মৰাৰ লগে লগে নব্য ভাৰতীয় ভাষা সমূহত এক বিশেষ আলোচনাৰ ক্ষেত্ৰ লাভ কৰিলে। এই চৰ্যাপদ সমূহ দশম একাদশ শতিকামানৰ ভিতৰত ৰচনা হোৱা বুলি অনুমান কৰা হয়। চৰ্যাপদ সমূহ হ'ল প্ৰকৃতাৰ্থত সহজীয়া বৌদ্ধ সিদ্ধাচাৰ্যসকলৰ সৰ্ব সাধনৰ অৰ্থে ৰচনা কৰা এক শ্ৰেণীৰ ভক্তি প্ৰধান গীত। ধাৰণা কৰা হয় যে প্ৰাকৃত ভাষাৰ পৰা নব্য ভাৰতীয় আৰ্য্য ভাষা সমূহে বিকাশ লাভ কৰাৰ সময় ছোৱাতেই এই চৰ্যা গীতসমূহ ৰচনা হৈছিল। এগৰাকী বাংলা পণ্ডিত মহামহোপাধ্যায় হৰপ্ৰসাদ শাস্ত্ৰীয়ে নেপালৰ ৰাজদৰবাৰ ভ্ৰমণ কৰি ৰাজ দৰবাৰৰ গ্ৰন্থাগাৰৰ পৰা চৰ্যাগীত আৰু দোহা সন্নিবিষ্ট পুথিসমূহ সংগ্ৰহ কৰিছিল। তেওঁ সংগ্ৰহ কৰা এই পুথিসমূহ একত্ৰিতভাৱে সংকলন কৰি ১৯১৬ চনত "হাজাৰ বছৰেৰ পুৰণি বাঙ্গালা ভাষায় বৌদ্ধগান ও দোহা" নামেৰে এখন গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰে। এই গ্ৰন্থখন প্ৰকাশ হোৱাৰ লগে লগে নব্য ভাৰতীয় আৰ্য্য ভাষা বিশেষকৈ অসমীয়া, মৈথেলী, ভোজপুৰী, বাংলা ভাষা আদিত এক আলোড়নৰ সৃষ্টি হয়। বিভিন্ন ভাষাৰ ভাষাবিদসকলে চৰ্যাপদত ব্যৱহৃত ভাষা সমূহক নিজৰ নিজৰ ভাষাৰ প্ৰাচীন ৰূপ বুলি দাবী কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। চৰ্যাপদে বিভিন্ন ভাষাৰ প্ৰাচীন সমলৰ দাবীদাৰ হোৱাৰ লগতে চৰ্যা গীতপদ সমূহত বৰ্ণিত লোকজীৱন আৰু সমাজ ব্যৱস্থাইয়ো এই সাহিত্য সমলবিধ নিজৰ নিজৰ অঞ্চলৰ প্ৰাচীন ৰূপ বুলি সাব্যস্ত কৰাৰ এক প্ৰামাণ্য দলিল হিচাপে ভূমুকি মাৰিবলৈ লয়।

আমাৰ আলোচনাত চৰ্যাপদৰ গীত সমূহৰ মাজত প্ৰকাশ হোৱা অসমৰ সমাজ জীৱনৰ কিছু বিশ্লেষণ আগবঢ়াবলৈ প্ৰয়াস কৰা হ'ব।

চৰ্যাপদত প্ৰকাশিত কামৰূপ কেন্দ্ৰিক পটভূমি ঃ

চৰ্যাপদ বৌদ্ধ ধৰ্মৰ সাধাৰণ গীত। এই চৰ্যাসমূহ বৌদ্ধ ধৰ্মৰ অন্তৰ্গত সহযানী বৌদ্ধ ফৈদৰ লোকসকলে. নিৰ্বাণ প্ৰাপ্তিৰ অৰ্থে ধৰ্ম সাধনৰ গীত হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। চৰ্যাগীতি কোষ গ্ৰন্থখনত সৰ্বমুঠ ৫০ টা চৰ্যা পোৱা যায়। এই চৰ্যা সমূহৰ মাজেৰে মায়াময় জগতখনৰ পৰা ধীৰে ধীৰে ব্যক্তি বিশেষক মায়ামোহৰ পৰা আঁতৰাই লৈ গৈ নিৰ্বাণ প্ৰাপ্তিৰ সুখ প্ৰদান কৰাৰ ছবি প্ৰতিফলিত কৰায়। এই ধৰণৰ চিত্ৰ চৰ্যাপদৰ পৰৱৰ্ত্তী কালত অসমৰ সত্ৰ সংস্কৃতিৰ প্ৰচলিত নিৰ্বাণ লাভৰ গীত আৰু মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ ৰচিত বৰগীত সমূহৰ ভাব ভাষাৰ লগত যথেষ্ট মিল থকা দেখা যায়। প্ৰকৃতাৰ্থত ক'ব পাৰি যে চৰ্যাৰ যুগৰ সেই পৰম্পৰা অসমৰ সমাজ জীৱনত পৰৱৰ্ত্তী কালত প্ৰতিফলিত হোৱা সত্ৰ - সচং সংস্কৃতিৰ ধৰ্মীয় মাৰ্গ সাধনৰ প্ৰক্ৰিয়া।

চৰ্যাপদৰ এই ধৰ্মীয় ভাবপন্ন চিন্তা ধাৰাৰ লগত অসমৰ লোক জীৱনত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি অহা সত্ৰ সচং সংস্কৃতিত প্ৰতিফলিত ধৰ্ম সাধনৰ সাধাৰণ আভাস তলত উল্লেখ কৰা গীত কেইটাৰ পৰাই সহজে বুজিব পাৰি। লুইপাদৰ প্ৰথম চৰ্যাত উল্লেখিত —

কাআ তৰুবৰ পঞ্চ বি ডাল ।
চঞ্চল চীএ পইঠো কাল।
দিঢ় কৰিঅ মহাসূহ পৰিমাণ।।
লুই ভণই গুৰু পুচ্ছিঅ জাণ।
সঅল সমাহিঅ কাহি কৰিঅই।
সুখ-দুখেতেঁ নিচিত মৰিআই।।
এড়ি এড় চান্দক বান্ধ কৰণক পাটেৰ আস।
সূন্নপাখ ভিড়ি লাহুৰে পাস।।
ভণই লুই আম্হে ঝাণে দিঠা।
ধমণ চমণ বেণি পাণ্ডি বইঠা।।

চৰ্যাৰ এই ধৰণৰ ভাবে অসমৰ লোক জীৱনত প্ৰচলিত দেহ বিচাৰৰ গীতৰ মাজেৰে প্ৰকাশিত হৈছে-

অ' ভাই অসাৰ মানবী দেহা —
কিমতে তৰিব আমি অপাৰ এই ভৱনদী
জনম মৰম লৈয়া বেহা ....
স্ৰজিলে বিধিয়ে দেহা-বিৰিখৰে নাও।
পাঁচটা বণিকে সদা দিয়ে তাতে ভাও।।
অথিৰ চিন্তা নৌকা কাণ্ডাৰী বিহীন।
প্ৰবেশিয়া মহাকাল মাৰে চিন-ভিন।।
গুৰু বোলে সাৱধানে ধৰা তাৰ কাঁচী।
কোন ঘাটে নৌকা যাব লোৱা সুধি-পুছি।। ...

আন এটা দেহ বিচাৰৰ গীতত এই ধৰণৰ ভাব প্ৰকাশ হৈছে এনেদৰে —

অ' ভাই পৰিলো মায়াৰ জালে অ'
ভাই কিমতে মুকুতি পাইবো ভালে ...
এক গোট গৃহস্থৰ দহ গোট গৰু।
মন ভৈলা গৰখীয়া বুদ্ধি ভৈলা লৰু।

চৰ্যা পদৰ চৰ্যাৰ লগত শংকৰ-মাধৱৰ বৰগীতৰো তুলনা এনে ধৰণে দেখুৱাব পাৰি।

ভুসুক পাদ নামৰ ৰচিত ৬ নং চৰ্যাগীতত ভাব ব্যক্ত হৈছে এইদৰে-

কাহৈৰী ঘিণি মেলি অচ্ছহু কীস।
বেঢ়িল হাক পড়অ চৌদীস।
অপণা মাংসেঁ হৰিণা বৈৰী।
খনহ নছাড়অ ভুসুক অহেৰি
তিণ ন চ্ছুপই হৰিণা পিবই ন পাণী।
হৰিণা হৰিণীৰ নিলঅ নজাণী।।
হৰিণী বোলঅ হৰিণা সুণ হৰিআ তো।
এ বণ চ্ছাড়ী হোহু ভান্তো।।
তৰংগন্তে হৰিণআৰ খুৰ ন দীসঅ
ভূসুক ভণই মূঢ়া হিঅহি ণ পইসঈ।।

শংকৰদেৱে এই ভাৱৰাশিক বৰগীতৰ মাজত বৰ্ণিত কৰিছে এনেধৰণে —

গোপালে কি গতি কৈলে, গোবিন্দ কি মতি দিলে,
নাথ বিফলে বয়স সব গেলি ৰে।
এভৱ গহন বন অতি মোহ পাশে ছন্ন
তাহে হামু হৰিণা বেড়াই।
ফান্দিলো মায়াৰ পাশে কাল ব্যাধ ধায়া আসে
কাম-ক্ৰোধ কুত্তা খেদি খাই।
হৰাইলো চেতন হৰি নাজানো কি মতে তৰি
গুণিতে দগধ ভেলি জীৱ।
লোভ-মোহ দুয়ো বাঘ সততে নছাড়ে লাগ
ৰাখু ৰাখু সদাশিৱ।
পলাইতে নেদেখো সন্ধি দিনে দিনে গৃহ বন্দী
ভৈলো মন্দ মনেৰ যুগুতি।
তুৱা হৰি লাগু গোড় মোৰ মায়াপাশ ছোড়
শংকৰ কৰয় কাকুতি।।

চৰ্যাপদৰ এই ধৰণৰ ধৰ্মীয় চেতনা অসমৰ লোকজীৱনলৈ দেহ-বিচাৰৰ গীত, বৰগীত আদিৰ মাজেৰে প্ৰবাহিত হোৱাৰ মূল কাৰণ হিচাপে ক'ব পাৰি যে কামৰূপ ভূমিত এই ধৰণৰ ধৰ্মীয় চেতনা উদ্বুৰ্দ্ধ এক ধাৰণা চৰ্যাপদৰ দিনৰ পৰাই অসমৰ লোক জীৱনৰ মাজত প্ৰবাহিত হৈ আহিছে।

চৰ্যাপদত উল্লেখিত সমাজখন প্ৰাচীন অসমৰ সমাজৰ এক প্ৰতিচ্ছবি। চৰ্যাপদৰ সমাজখন প্ৰাচীন কামৰূপত উপলব্ধ জাত-পাত শ্ৰেণী গোষ্ঠীৰ লোকসকল যেনে — ব্ৰাহ্মণ, কায়স্থ, কলিতা, কোচ, মেচ, কমাৰ, কুমাৰ, তাঁতী, নাথ, যোগী , ডোম, মালী, সুতাৰ, সোণাৰী, ধোৱী, চন্দাল, হাড়ী আদি শ্ৰেণীৰ উল্লেখ পোৱা যায়।

চৰ্যাপদত বৰ্ণিত সমাজখন কৃষি ভিত্তিক এখন গ্ৰাম্য সমাজ। এই সমাজখনত ব্যৱহৃত বিভিন্ন চৰ্যাত অসমৰ লোকজীৱনৰ সুন্দৰ ছবি প্ৰকাশ পোৱা দেখা যায়। সমাজখনত ব্যৱহৃত কৃষিৰ সা-সঁজুলি, ঘৰ নিৰ্মাণক সা-সঁজুলি, গৰু-গাই পোহা কাৰ্য, বিভিন্ন খাদ্য সামগ্ৰী আদিৰ বৰ্ণনা চৰ্যাবোৰৰ মাজত বিৰাজমান।

বাংলা ভাষাত কোনো দিনে ব্যৱহাৰ নোহোৱা অথচ

অসমীয়া জাতীয় নিচেই চিনাকি গৰু বন্ধা গোহালি ঘৰৰ ছবি চৰ্যাগীতত বিৰাজমান। সৰহপাদে ৰচনা কৰা ৩৯ নং চৰ্যাত গোহালিৰ বৰ্ণনা এই ধৰণে পোৱা যায় —

সৰহ ভণন্তি বৰ সুণ গোহালী কি মো দুঠ্য বলন্দেঁ।
একেঁলে জগ নাসিঅ ৰে বিৰহুঁই ছন্দ্রেঁ।

চৰ্যা গীত সমূহৰ মাজত অসমৰ জাতীয় জীৱনত ব্যৱহৃত কৃষিৰ সা-সঁজুলি, খাদ্য, শাক-পাচলি বিভিন্ন সামগ্ৰী আদিৰ নামবাচক শব্দও পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে পোৱা যায়।

বিভিন্ন সামগ্ৰীৰ নাম	**চৰ্যাত ব্যৱহৃত ৰূপ**
ফাল	নাঙলৰ ফাল (চৰ্যা-৪)
নখলি	খন্টি বিশেষ (চৰ্যা-২০)
সিঁচনী	পানী সিঁচা সঁজুলি- গঅণ দুঁ খোলে সিঞ্চহু পাণী ন পইসই সান্ধি, (চৰ্যা-১৪)
কুঠাৰ	গছ কটাৰ অস্ত্ৰ (চৰ্যা-৪৫)
ভাত	(চৰ্যা-৩৩)
হৰিণাৰ মাংস	(চৰ্যা-৬)
লাউ	(চৰ্যা-১৭)
মদ	(চৰ্যা-৩)
তামোল, কৰ্পূৰ	(চৰ্যা-২৮), ইত্যাদি।

চৰ্যাপদত অসমৰ সমাজ জীৱনত ব্যৱহৃত বিভিন্ন সা-সঁজুলি, মাটিৰ বাচন-বৰ্তন, বিছনা-কাপোৰ, তাঁতশাল, বস্ত্ৰৰ অলংকাৰ আদিৰ বৰ্ণনাই আমাৰ গাঁৱলীয়া সমাজ জীৱনটোৰ সুন্দৰ প্ৰতিফলন ঘটাইছে। চৰ্যা ৰচনাৰ সময়ছোৱাতো চোৰৰ উপদ্ৰৱ আছিল আৰু তাৰ ভয়তে নাৰীয়ে সোণৰ আ-অলংকাৰ পিন্ধিয়ে ৰাতি শুইছিল যদিও চোৰৰ চুৰ কাৰ্য্যৰ পৰা ৰেহাই পোৱা নাছিল। এই ধৰণৰ বৰ্ণনাও চৰ্যাৰ মাজত প্ৰকাশিত হৈছে।

কুক্কুৰীপাদ ৰচিত ২ নং চৰ্যাত এই ধৰণৰ বৰ্ণনা পোৱা যায়।

আঙ্গণ ঘৰপণ সু ভো বিআতী।
কানেট চৌৰি নিল অধৰাতী।।
সুসূৰা নিদ গেল বহুড়ী জাগঅ।
কানেট চোৰে নিল কা গই মাগঅ।।
দিৱসই বহুড়ী কাড়ই ডৰে ভাঅ।
ৰাতি ভইলে কামৰু জাঅ।।

চৰ্যাপদৰ ৰচনাত অসমৰ সমাজ জীৱনটোৰ নানান ধৰণৰ বৰ্ণনা বিৰাজমান। ধৰ্মীয় তত্ত্বৰ লগতে সমাজ জীৱনত প্ৰচলিত বিভিন্ন সদাচাৰ -ব্যভিচাৰ আদিৰ ছবিও বিৰাজমান। ৩ নং চৰ্যাত সমাজত মদৰ ব্যৱসায় আৰু মদপীৰ সৰৱ বৰ্ণনা পোৱা যায়। ঠিক তেনেদৰে বিভিন্ন চোৰ ডকাইত আদিৰ বৰ্ণনাও চৰ্যাৰ গীতৰ মাজেৰে প্ৰবাহিত হৈ আছে। অসমৰ জাতীয় জীৱনৰ মৎস্যজীৱী পৰম্পৰাৰ ছবি ৫, ৮, ১,১৪ আদি চৰ্যাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ পাইছে। ঠিক তেনেদৰে প্ৰাচীন কামৰূপৰ প্ৰকৃতিৰ সুন্দৰ চিত্ৰ চৰ্যা গীতৰ মাজত বিৰাজমান।

অসমৰ সমাজ জীৱনত প্ৰচলিত বয়ন শিল্পৰ সুন্দৰ নিদৰ্শনো চৰ্যাপদৰ মাজত বিৰাজমান। ২৬ নং চৰ্যাত শান্তিপদে তুলা ধুনি কাপোৰ বোৱাৰ এক সুন্দৰ ছবি অংকণ কৰিছে। ঠিক তেনেদৰে আমাৰ লোক জীৱনত প্ৰচলিত ডবা খেলৰ ব্যৱহাৰ বিভিন্ন গীত নৃত্যৰ প্ৰয়োগৰ আদিও চৰ্যাৰ মাজেৰে প্ৰবাহমান।

এই ধৰণে চৰ্যাৰ গীতপদ সমূহ বিশ্লেষণ কৰিলে অসমৰ সমাজ জীৱনৰ এক সাৰ্থক ছবি প্ৰতিফলিত হয়। আমাৰ অনুভৱ যিহেতু এই চৰ্যাসমূহ প্ৰাচীন কামৰূপৰ চৰ্যাগীতিকাৰ সকলে ৰচনা কৰিছিল সেয়েহে এই অঞ্চলৰ সমাজ জীৱনৰ প্ৰতিফলন ধৰ্ম সাধনৰ চৰ্যাগীত সমূহৰ মাজেৰে প্ৰবাহিত হৈ থাকিল।

সহায়ক তথ্য ঃ

১। চৰ্যাপদ ঃ পৰীক্ষিত হাজৰিকা
২। অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত ঃ সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মা
৩। অসমীয়া ভাষাৰ ইতিহাস ঃ ৰমেশ পাঠক
৪। অসমীয়া সাহিত্য ৰূপৰেখা ঃ মহেশ্বৰ নেওগ
৫। অসমীয়া ভাষাৰ উদ্ভৱ, সমৃদ্ধি আৰু বিকাশ ঃ উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামী

‘ৰাসক্ৰীড়া’ মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ “কাম জয় নামে ইটো কেশৱৰ কেলি” এটি আলোচনা

ড° কৰুণা কান্ত দাস
সহযোগী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

অসমৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ চাৰিখন পুথিক আগস্থান দি অহা হৈছে, তাৰ ভিতৰত শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ ‘কীৰ্ত্তন ঘোষা’ নিঃসন্দেহে অন্যতম। ‘কীৰ্ত্তন ঘোষা’ৰ কাহিনীভা ‘ভাগৱত’ পুৰাণৰ পৰা লোৱা হৈছে। এই ‘কীৰ্ত্তন ঘোষা’ৰে এটি উল্লেখযোগ্য অধ্যায় হ’ল- “ৰাসক্ৰীড়া”। ৰাসক্ৰীড়াৰ কথা ‘বিষ্ণুপুৰাণ’ ‘ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত পুৰাণ’, ‘হৰিবংশ’ আদি বিভিন্ন গ্ৰন্থত পোৱা যায়। কিন্তু সেইবোৰত গোপীসকলৰ সৈতে কৃষ্ণৰ বিলাপৰ বিষয়ে বিশেষ উল্লেখ নাই। মহাপুৰুষে শ্ৰীকৃষ্ণৰ বৰ্ণনা প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত ‘ভাগৱত পুৰাণ’ক অনুসৰণ কৰি কাব্যৰ কাহিনীভাগ বৰ্ণনা কৰিছে। সংস্কৃত ভাগৱত পুৰাণৰ ‘ৰাসক্ৰীড়া’ খণ্ডটো ৰাসপঞ্চাধ্যায় নামে পাঁচটা অধ্যায়ত সম্পূৰ্ণ হৈছে। ‘কীৰ্ত্তন’ত ৰাসক্ৰীড়াৰ কাহিনী ১৮ টা পদ অধ্যায়ত বিভক্ত। ইয়াত শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তনৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হৈছে।

কাব্যৰ কাহিনী মতে শৰত কালৰ চন্দ্ৰাৱলী নিশা বিকশিত বৃন্দাৱন। কৃষ্ণই পঞ্চম ৰাগিণী তুলি মোহন বেণু বজাই গীত গাবলৈ ধৰিলে। গীতৰ ৰাগিণীৰ তালে তালে নৃত্য কৰিবলৈ লাগিল বৃন্দাৱনৰ সমস্ত পশু-পক্ষী, তৰু-তৃণ, পুষ্পকানন, নদ-নদী। একান্ত ভকত ব্ৰজগোপী সকলৰ মন-প্ৰাণ কৃষ্ণ প্ৰেমত উত্ৰাৱল হ’ল। সমস্ত মায়াৰ বান্ধোন ওফৰাই গোপী সকল মোহন বেণুৰ সুৰ উন্মাদনাত ৰব নোৱাৰি গীতৰ ধ্বনি নিৰীক্ষণ কৰি বৃন্দাবনলৈ উধাতু খাই লৰ দিলে এনেদৰে—

“বনকো দেখিল চন্দ্ৰৰশ্মিয়ে ৰঞ্জিত।
সুস্বৰ মধুৰ কৰি হৰি গাইলা গীত।।
শুনি কামে উত্ৰাৱল হুয়া গোপীগণে।
দিলেক লৰৰ গীত ধ্বনি নিৰীক্ষণে।।”

এই উধাতুখাই লৰা ধপৰা কৰা দৃশ্যাংকনত কবিয়ে হাস্যৰসৰ সৃষ্টি কৰিছে। সমস্ত কাম বন কাটি কৰি থৈ বস্ত্ৰ-অলংকাৰ বিপৰ্যয় কৰি পিন্ধি গীত ধ্বনিক লক্ষ্য কৰি দৌৰ দিলে। কোনেও বাধা দিও গোপীসকলক ৰাখিব নোৱাৰিলে। গোপীসকল আহি কৃষ্ণৰ ওচৰত উপস্থিত হ’ল। অন্তৰ্যামী কৃষ্ণই গোপীসকলৰ মনৰ কথা বুজিও তেওঁলোক অহাৰ কথা সুধিলে, লগতে কলে এই মাজৰাতি দুৰ্ঘোৰ ৰজনী, ভূত-প্ৰেত সকলে ঘূৰি ফুৰে, তোমালোকে তিৰোতা ইয়াত থাকিব নালাগে। এনেদৰে প্ৰথম পৰীক্ষা তেওঁলোকৰ আৰম্ভ হ’ল—

“দুৰ্ঘোৰ ৰজনী প্ৰেত পিশাচৰ গতি।
ঐত নাথাকিবা তোৰাসব স্ত্ৰী মতি।।”

কৃষ্ণই আকৌ কলে যে তেওঁলোকৰ পিতা-মাতা আছে, স্বামী আছে, ল’ৰা-ছোৱালী আছে, এইদৰে গৃহস্থী ত্যাগ কৰি

লোক-অপবাদকো উপেক্ষা কৰি অহাটো উচিত হোৱা নাই। গতিকে তেওঁলোক ঘৰলৈ গৈ পতি-পুত্ৰক সেৱা শুশ্ৰূষা কৰিব লাগে। লগতে এইখিনি কথাও কলে যে দুৰৈত থাকি নাম গুণ শুনিলে, গালেহে নিৰ্মল মৰম, স্নেহ, শ্ৰদ্ধা ভক্তি বাঢ়ে, দেখি শুনি থাকিলে অৱহেলা জন্মে। গতিকে ঘৰতগৈ কৃষ্ণকথা স্মৰণ কৰিব লাগে।

"বিদূৰতে থাকি কৰৈ শ্ৰৱণ কীৰ্তন।
বাঢ়ৈ মোত ভকতি নিৰ্ম্মল হোৱে মন।।
দেখন্তে শুনন্তে সদা হেলা হোৱে মতি।
জানিয়া গৃহতে থাকি কৰিয়ো ভকতি।।"

কৃষ্ণৰ এনে কথা শুনি গোপীসকলৰ চিন্তা হ'ল আৰু মুখবোৰ ওফন্দি পৰিল আৰু চকুৰ পৰা ধাৰাসাৰে পানী ব'ব ধৰিলে। কিন্তু কৃষ্ণৰ সান্নিধ্য লাভৰ বাবে গোপীসকল অচল-অটল। গোপীসকলে ক'লে যে- তেওঁলোক সমস্ত বিষয়-বাসনা, স্বামী সকলোকে ত্যাগ কৰি কৃষ্ণৰ ওচৰ চাপিছে আৰু সেয়ে কৃষ্ণই যে ভকতক ত্যাগ নগৰে। লগতে ক'লে তেওঁলোকে ব্ৰজলৈ উভতি গ'লে কৃষ্ণৰ গীতৰ সুমধুৰ ধ্বনি শুনিবলৈ নাপাব। গতিকে কৃষ্ণ যেন তেওঁলোকৰ ওপৰত প্ৰসন্ন হয় আৰু তেওঁলোকৰ মনোবাঞ্ছা পূৰণ কৰে। যমুনাৰ বালিত সকলো গোপীকে মণ্ডালাকাৰে লৈ নানা ধৰণে ক্ৰীড়া কৰিবলৈ ধৰিলে।

"গোপীৰ শুনিয়া আকুল বাণী।
ভৈলন্ত সদয় শাৰঙ্গপাণি।।
হাসিয়া বোলন্ত এৰিয়ো তাপ।
গোপীক ক্ৰীড়িলা জগত বাপ।।"

ভক্ত বৎসল কৃষ্ণই গোপী সকলৰ মন বুজি য'ত গোপী ত'ত কৃষ্ণ' হৈ গোপীসকলৰ মনৰ বাঞ্ছা পূৰণ কৰিলে। যমুনাৰ পাৰত বৃন্দাবনত চন্দ্ৰাৱলী নিশা অতি মনোৰম হৈ পৰিল। কৃষ্ণৰ পৰম পৰশত গোপীৰ কামানল টুটক চাৰি বৃদ্ধিহে হ'ল। কৃষ্ণৰ সংগ সুখ পায় গোপীসকলৰ মনত বৰ গৰ্ব হ'ল। তেওঁলোকৰ নিচিনা সৌভাগ্যৱতী আৰু নাই। তেওঁলোকৰ ৰূপত বৈশ্য হোৱা বুলি স্বয়ং কৃষ্ণকো তেওঁলোকে কটাক্ষ কৰিব ধৰিলে। ভকতিত পুণঃ বিঘিনি মিলিল।

"গোপীৰ মহা অহম্মত ভাৰ।
দেখি নসহিল কৃষ্ণৰ গাৰ।।
আসস্বাৰ দৰ্প হৰিবে মনে।
ভৈল অন্তৰ্দ্ধান তৈতে তেখনে।।"

এয়া ভক্তি পন্থাৰ দ্বিতীয়টি পৰীক্ষা। গোপীসকলৰ সাধনা ৰত্ন হাততে হেৰাল। এইদৰে গোপীসকলৰ গৰ্ব হোৱা দেখি শ্ৰীকৃষ্ণ অন্তৰ্দ্ধান হ'ল। হৃদয়ৰ চকুৰ মণি কৃষ্ণক নেদেখি গোপীসকল বাউল হৈ সকলো গোপী লগলাগি কৃষ্ণক বিচাৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। গোপীসকলৰ বাবে কৃষ্ণবিহীন বৃন্দাৱন মৰুসদৃশ। সমস্ত গছ-গছনি, অশোক-চম্পা-তুলসী, জাই-যুতী-মালতী, আম-জাম-বেল-বকুল, পৃথিৱী, মৃগ-পত্নী, লতা আদিক সুধি সুধি কোনো উত্তৰ নাপাই কৃষ্ণ লীলা কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। কৃষ্ণ বিৰহত গোপীৰ জীৱন দগ্ধ, কৃষ্ণ অবিহনে গোপীৰ প্ৰাণ নিষ্ফল।

"কৃষ্ণৰ বিৰহে দেখো আন্ধাৰ।
কোৱা কৈক গৈল প্ৰাণ আমাৰ।।"

বিৰহৰ মাজেদি গোপী সকলৰ আত্মবোধ জন্মিছে। গোপীয়ে কৃষ্ণ হৈ সমস্ত কৃষ্ণলীলা কৰিছে। গোপীসকলে বৃন্দাৱনৰ সকলোতে কৃষ্ণময় দেখা পাইছে আৰু পৰমানন্দ লাভ কৰিছে। কিন্তু কৃষ্ণ প্ৰাপ্তি হবলৈ এতিয়াও বহু বাকী। আত্ম উপলব্ধিৰ চূড়ান্ত পৰীক্ষাৰ পৰমাৰ্থ এতিয়াও হৃদয়ংগম হোৱাগৈ নাই। গোপীসবে 'মৎসৰ' এৰিব পৰা নাই। তেওঁলোকৰ মাজৰে কোনোবা এজনী গোপীক কৃষ্ণই লৈ অন্তৰ্দ্ধান হয়। এই ক্ষেত্ৰত গোপীসকলে ভাবিলে যে তাইয়েই পৰম সৌভাগ্যৱতী, কাৰণ কৃষ্ণই তাইকহে সকলোৰে মাজৰ পৰা আঁতৰাই লৈ গৈছে। এইয়ে 'মৎসৰ' নাইবা পৰশ্ৰীকাতৰতা। এই পৰশ্ৰীকাতৰতা ৰিপু ভক্তি পন্থাত অন্তৰায় স্বৰূপ।

যিজনী গোপী কৃষ্ণৰ লগত গৈছিল তেওঁৰ ভৰিত কাইটে বিন্ধাত তাই কৃষ্ণক কৈছে, তাই আৰু খোজ কাঢ়িব নোৱাৰে। তেতিয়া কৃষ্ণই তাইক কান্ধত উঠিবলৈ কলে, তেতিয়া গোপীয়ে কাছি-পাৰি কৃষ্ণৰ কান্ধত উঠিব খোজোতে কৃষ্ণ অন্তৰ্দ্ধান হ'ল। অৰ্থাৎ গোপীগৰাকীয়ে কৃষ্ণক অকলে পাই যি গৰ্ববোধ কৰিলে সেই গৰ্ববোধ হৰিভক্তিৰ অন্তৰায় স্বৰূপ। কৃষ্ণ

অন্তৰ্দ্ধান হোৱা দেখি গোপীয়ে কান্দিব ধৰিলে কৃষ্ণৰ গুণ বৰ্ণাই বৰ্ণাই। বাকী গোপীসকলো আহি যেতিয়া এইজনী গোপীকো একে অৱস্থাত দেখিলে, সকলোৱে মিলি কৃষ্ণক অন্তৰেৰে ধ্যান কৰোতে গোপীসকলৰ মন পবিত্ৰ হ'ল আৰু জগতৰ সকলো বস্তুৰেই তেওঁলোকৰ মনত কৃষ্ণময় হৈ পৰিল আৰু তেওঁলোকৰ অন্তৰত প্ৰেম ভক্তি উদয় হ'ল।

গোপীসকলৰ হিয়াভৰা কাকুতি-মিনতিত কৃষ্ণ তুষ্ট হ'ল আৰু গোপীসকলৰ আগত দেখা দিলে। আনন্দই গোপীসকলৰ হিয়া নধৰা হ'ল। পুনৰ কৃষ্ণই গোপীসকলক লৈ যমুনাৰ বালিত নামি ৰাসক্ৰীড়া আৰম্ভ কৰিলে। একান্ত ভক্তিৰেহে কৃষ্ণক পালে আৰু কৃষ্ণয়ো গোপীসকলৰ মনোবাঞ্ছা পূৰণ কৰিলে।

ৰাসক্ৰীড়াৰ কাহিনী শৃঙ্গাৰ ৰস প্ৰধান যেন লাগে। কীৰ্তনতো কৈছে—

"শৃঙ্গাৰ ৰসে যাৰ আছে ৰতি।
তাকে শুনি হৌক নিৰ্মল মতি।।"

আৰু,

"ইটো ৰাসক্ৰীড়া কথা কৃষ্ণৰ।
একান্ত চিত্তে শুনে যিটো নৰ।।
কৃষ্ণত ভকিতি বাঢ়িবে তাৰ।
কাম সাগৰে সুখে হৈব পাৰ।।"

ৰাসক্ৰীড়াক শৃঙ্গাৰ ৰস বুলিও কৈছে অথচ একান্ত চিত্তে শুনিলে কৃষ্ণত ভকতি বাঢ়িব আৰু কাম-সাগৰো সুখে পাৰ হ'ব পাৰিব বুলি কৈছে। ইয়াতেই ৰাসক্ৰীড়াৰ গূঢ় তত্ব লুকাই আছে। ৰাসৰ গোপীসকলৰ পৰম পুৰুষ ভগৱন্তৰ প্ৰতি জাগ্ৰত হৈছে কামভাৱ। পৰম পুৰুষৰ লগত কায়িক মিলনৰ দুৰন্ত কামনা। কিন্তু কামভাৱ নিমিত্তহে মাথোন, ই মূলভাৱ বা মূলৰস নহয়। এই কামভাৱত সাংসাৰিক মায়াজৰী বন্ধনৰ উৰ্দ্ধত। মায়াধীন মানৱৰ প্ৰেম হৈছে পুত্ৰ পৰিবাৰৰ প্ৰেম, অৰ্থাৎ স্বাৰ্থান্ধ প্ৰেম। কিন্তু ৰাসৰ গোপীসকলৰ প্ৰেম মায়াবিহীন, মায়ামুক্ত অময়া। কেৱল ঈশ্বৰ কৃষ্ণত নিবেদিত এই মায়া মুগ্ধ কামভাৱত নাই দৈহিক লজ্জা নিবাৰণৰ প্ৰয়োজন, নাই সতিনীৰ অসূয়া অপ্ৰীতি, নাই সাংসাৰিক বাধা বিঘিনি, নাই বেদাচাৰ-সদাচাৰৰ নিয়ম শৃংখলা, নাই মানৱীয় জ্ঞানৰ বিচাৰ। ইয়াত আদি ৰস নিমিত্তহে, মূলৰস কৃষ্ণভক্তি, পৰম পুৰুষত লীন মুক্তি, অৰ্থাৎ আত্মাৰ সৈতে পৰমাত্মাৰ মিলন। পৰমাৰ্থৰ এই তত্বটি গোপীসকলৰ কৃষ্ণ বস্তুত কায়িক মিলন অথবা কাম-কেলি ৰূপত সজোৱা হৈছে। এইয়ে ৰাসক্ৰীড়া। ভকতে যিভাৱে ভগৱন্তক কামনা কৰে, যি ৰসৰ মাধ্যমেৰে বিচাৰে- বৈৰীভাবেই হওক বা কামভাবেই হওঁক সেই ভাৱ আৰু ৰসৰ মাজেদি ভগৱন্তক লাভ কৰে। ভাৱ অনুসৰি ভগৱন্তৰ লীলা। ৰাসক্ৰীড়াত কৃষ্ণ ভগৱন্তই শৃঙ্গাৰ ৰসৰ মাধ্যমেৰে গোপীসবৰ সাধন ভক্তিত পৰিপূৰ্ণতা দান কৰিছে।

ভক্ত আৰু ভগৱানৰ মাজৰ সম্পৰ্ক পাঁচ প্ৰকাৰ হ'ব পাৰে আৰু সেইমতে ভক্তি পাঁচ প্ৰকাৰৰ। শান্ত ভক্তি, বাৎসল্য ভক্তি, সখ্য ভক্তি, দাস্য ভক্তি আৰু শৃঙ্গাৰাত্মক ভক্তি। ৰাসক্ৰীড়াৰ অন্তৰ্গত গোপীসকলৰ কৃষ্ণৰ প্ৰতি ভক্তি শৃঙ্গাৰাত্মক ভক্তি। ৰাসক্ৰীড়াত গোপী-কৃষ্ণৰ মাজৰ সম্পৰ্কটো ভক্ত আৰু ভগৱানৰ সম্পৰ্কহে। সেই কথা পাঠক, শ্ৰোতাক বাৰে বাৰে সোঁৱৰাই দিছে, যাতে সেই ৰাসক্ৰীড়াৰ কথা পঢ়ি বা দৰ্শন কৰি ভুল পথে চালিত নহয়। বৰং ভক্তিৰসৰ যোগেদি মোক্ষ সাধনহে যে ইয়াৰ মূল উদ্দেশ্য সেই কথা সততে কৈ গৈছে। শ্ৰীকৃষ্ণই গোপীসকলৰ লগত ৰাসক্ৰীড়া কৰোঁতে যোগমায়াক আশ্ৰয় কৰিহে কৰিছিল। যোগমায়াৰ প্ৰভাৱত অসত্যক সত্য নে দেখি। তেওঁ নিজ মুখে গীতাত কৈছে—

"নাহং প্ৰকাশঃ সৰ্বস্য যোগমায়া সমাবৃতঃ।"

অৰ্থাৎ মই যোগমায়াৰে সমাবৃত থাকোঁ সেই দেখি সকলোৱে মোক ঠিক দেখিবলৈ নাপায়। দুৰন্ত মায়া বন্ধনৰ পৰা কেনেবাকৈ হাত সাৰিব নোৱাৰিলেও ভকতে একান্ত চিত্তে আত্ম-নিবেদনেৰে কৃষ্ণত বিলীন হ'ব পাৰে।

'ৰাসক্ৰীড়া'ৰ মূলতত্ব হ'ল জীবাত্মা-পৰমাত্মাৰ মিলন। তেওঁৰ অচিন্ত্য মায়াৰ প্ৰভাৱত স্বামীয়ে নিজৰ পত্নীক আৰু যশোদাই কৃষ্ণক নিজৰ ওচৰত শুই থকা দেখিছিল।

"ভকতৰ পাছে আপুনি হৰি।
ক্ৰীড়িলা ৰঙ্গে নৰদেহা ধৰি।।
মোহিলা গোপক কৃষ্ণৰ মায়া।

কাষতে আছে দেখি নিজৰায়া।।"

অৰ্থাৎ আত্মা পৰমাত্মাই দূৰত গৈ ক্ৰীড়া কৰিছে আৰু অস্থি-মাংস-চৰ্ম যুক্ত শৰীৰ নিজ নিজ বিচনাত পৰি আছে। ৰাসক্ৰীড়াৰ বিষয়ে সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই তেওঁৰ মূল্যৱান গ্ৰন্থ 'তত্বকথা'ত লিখিছে— *"ৰাসলীলাৰ ওপৰ ভাগত প্ৰাকৃত শৃঙ্গাৰ ৰসৰ ঢাকনি আছে; সেইদেখি ওপৰ চকুৰা সকলে তাত অশ্লীলতা দেখে।"* ৰাসক্ৰীড়াত কৃষ্ণই প্ৰেমালিংগনেৰে গোপীসকলৰ মনৰ কামনা সিদ্ধি কৰিলেও তেওঁ সম্পূৰ্ণ নিৰাসক্ত। পৰম ব্ৰহ্ম কৃষ্ণ নিজে গুণাতীত, জিতেন্দ্ৰীয়। তেওঁ পূৰ্ণকাম যি ইচ্ছা কৰিলেই অনিন্দ সুন্দৰী, তিলোত্তমা ৰমণী সৃষ্টি কৰি ল'ব পাৰে। তেওঁৰনো পৰনাৰী গোপীসকলৰ কি মোহ থাকিব পাৰে? কিন্তু পূৰ্ণকাম হলেও তেওঁ ভকতৰ প্ৰীতি সাধন কৰে। গোপীসকলে কৃষ্ণৰ বাঁহীৰ মাত শুনি সকলো পাহৰি কৃষ্ণৰ বাবে যিদৰে উত্ৰাৱল হৈ কৃষ্ণক পাব পাৰিছে, সেইদৰে যি সকলে পৰমাত্মা- তত্বজ্ঞান লাভ কৰে, তেওঁলোকৰ বাবে এই সংসাৰ অৰ্থহীন। পৰমাত্মাৰূপী ভগৱান কৃষ্ণহে সত্য। ৰাসক্ৰীড়া খণ্ডটিত কামভাৱক জয় কৰা দেখুৱাইছে আৰু সেয়ে ইয়াক কেশৱৰ কেলি বুলি কোৱা হৈছে। সেয়ে শংকৰদেৱে কৈছে—

"শৃঙ্গাৰ ৰসে যাৰ আছে ৰতি।
তাকে শুনি হৌক নিৰ্ম্মল মতি।।"

'কীৰ্ত্তন' এখন শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্মগ্ৰন্থ। এই গ্ৰন্থত 'ৰাসক্ৰীড়া'ৰ নিচিনা শৃঙ্গাৰ ৰসাত্মক খণ্ড এটা অন্তৰ্ভূক্ত কৰাৰ নিশ্চয় এটি তাৎপৰ্য আছে। সেয়ে যাৰ অন্তৰত কামভাৱ আছে ৰাসক্ৰীড়া পঢ়ি বা শুনি তাৰ অন্তৰ শুদ্ধ হ'ব বুলি শংকৰদেৱে কৈছে।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী—

১। কীৰ্তন - সম্পাদক- হৰিনাৰায়ণ দত্ত বৰুৱা, চতুৰ্থ সংস্কৰণ, ২০০১ চন।
২। চিন্তাৰ আভাস - ড° প্ৰহ্লাদ কুমাৰ বৰুৱা, তৃতীয় সংস্কৰণ, ১৯৯২ চন।
৩। তত্ব কথা - লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ, বনলতা প্ৰকাশন, ১৯৯৯ চন।
৪। ভক্তি ধৰ্ম আৰু ভক্তি কাব্যত এভুমুকি- পদ্মৰাম শালৈ, প্ৰথম প্ৰকাশ- ১৯৯৭ চন।

বিশ্বায়নৰ যুগত মাতৃভাষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা

নবনীতা দেবী
সহযোগী অধ্যাপিকা দৰ্শন বিভাগ

ভাষা হ'ল মনৰ ভাব প্ৰকাশৰ এটি মাধ্যম। এই ধৰাত মানৱজাতিৰ আগমনৰ পৰাই মানুহে মনৰ ভাব প্ৰকাশৰ বাবে বিভিন্ন মাধ্যমৰ সহায় লৈ আহিছে। প্ৰস্তৰ আৰু প্ৰত্ন-প্ৰস্তৰ যুগত সাংকেতিক চিহ্ন আৰু চিত্ৰৰ মাধ্যমেৰে ভাৱৰ আদান প্ৰদান কৰিছিল। সময়ৰ লগে লগে সভ্যতাৰ বিকাশ হ'বলৈ ধৰিছে। সাংকেতিক চিহ্ন আৰু চিত্ৰৰ সলনি শব্দৰ ব্যৱহাৰ আৰম্ভ হ'ল। এইদৰেই লাহে লাহে বিভিন্ন ভাষাৰ উদ্ভৱ হ'ল।

ভাষাই এটা জাতিৰ পৰিচয় দাঙি ধৰে। পৃথিৱীৰ প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰ স্বকীয় ভাষা আছে এনে ভাষাই তেওঁলোকৰ জীৱনত বিশেষ তাৎপৰ্য্য বহন কৰে। মানৱ সভ্যতাৰ আৰম্ভণিতে এনে জনগোষ্ঠীসমূহে নিজ নিজ অঞ্চলত সীমাবদ্ধ হৈ আছিল। সেয়েহে, তেওঁলোকৰ ভাষা-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি কোনো ধৰণৰ ভাবুকি অহা নাছিল।

প্ৰত্যেক জাতিৰে একোটা সুকীয়া ভাষা আছে। যাৰ সহায়ত সেই জাতিৰ সাহিত্য, সংস্কৃতি গঢ়লৈ উঠে। গতিকে, এক সুন্দৰ আৰু সুৰুচীপূৰ্ণ সাহিত্য সৃষ্টিৰ বাবে ভাষাৰ বিশেষ প্ৰয়োজন। সাহিত্য-সংস্কৃতি অবিহনে এটা জাতিৰ উন্নতি স্থবিৰ হৈ পৰে।

সভ্যতাৰ বিকাশৰ লগে লগে পৃথিৱীত এই ছবিখনিৰো পৰিবৰ্তন দেখিবলৈ পোৱা যায়। বিজ্ঞানৰ উন্নতিৰ লগে লগে মানুহৰ মাজত থকা এই ব্যৱধান সমূহ আঁতৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। তথ্য-প্ৰযুক্তি আৰু যোগা-যোগ ব্যৱস্থাৰ উন্নতিৰ ফলত, বিভিন্ন ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক আদি কাৰণত প্ৰৱজন আৰম্ভ হয়। ইয়াৰ প্ৰভাৱ প্ৰত্যক্ষৰূপে ভাষা-সংস্কৃতিৰ ওপৰত পৰা পৰিলক্ষিত হয়। বেছিভাগ অঞ্চলত জনগোষ্ঠীসমূহে শাসকসকলৰ ধৰ্ম-ভাষা-সংস্কৃতি গ্ৰহণ কৰিব লগা হয়। ফলত সেই অঞ্চলৰ ভাষা-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি ভাবুকি অহা পৰিলক্ষিত হয়। সময়ৰ সোঁতত এনে বহু ভাষাৰ বিলুপ্তি ঘটিছে।

উনবিংশ শতিকাত আৰম্ভ হোৱা বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱ পৃথিৱীৰ সৰু-বৰ সকলো দেশতে পৰা দেখা যায়। অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক কাৰণত হোৱা প্ৰৱজনৰ ফলত প্ৰবজনকাৰীয়ে নতুন ঠাইৰ ভাষা-সংস্কৃতি আকোঁৱালি লোৱা দেখা যায়। বংশানুক্ৰমে বিদেশত বসবাস কৰাৰ ফলত বহুতৰে নিজৰ মূল-সূতিৰ সৈতে সম্পৰ্ক বিচ্ছিন্ন হয়।

বৰ্তমান পৃথিৱীত প্ৰায় ৬,৫০০ ভাষাৰ প্ৰচলন আছে। ইয়াৰ ভিতৰত ২০০০ ভাষাৰ ব্যৱহাৰ এহেজাৰতকৈও কম ব্যক্তিৰ মাজত প্ৰচলিত। পণ্ডিত সকলৰ মতে, বৰ্তমান সময়ত বিশ্বত মাত্ৰ ৩৪টা ভাষাৰ প্ৰায় আধাতকৈ বেছি জনসংখ্যাৰ মাজত প্ৰচলিত।

খৃঃপূৰ্ব ৮ নিযুত বছৰ পূৰ্বে মেচোপটেমিয়াত প্ৰথম (লিখিত) লিপিৰ উদ্ধাৰ হোৱা বুলি ভাষাতত্ত্ববিদসকলে মত পোষণ কৰে। খৃঃ পূৰ্ব ৩ নিযুত বছৰ পূৰ্বে সুমেৰীয় লিপিৰ প্ৰচলন হয়। পৃথিৱীৰ প্ৰাচীন ভাষা সমূহৰ ভিতৰত লেটিন, আৰমেনিয়ান, গ্ৰীক, কোৰিয়ান, হিব্ৰু, চীনা, সংস্কৃত, তামিল উল্লেখযোগ্য।

পিছে, বৰ্তমান সময়ত এনে বহু ভাষাৰ পৰিবৰ্তন/অপভ্ৰংশ হৈ আজিৰ যুগৰ আধুনিক ভাষা সমূহৰ জন্ম হৈছে। সেইবাবে আধুনিক ভাষাসমূহৰ মূল বিচাৰি গ'লে আমি প্ৰাচীন ভাষা সমূহৰ মাজলৈ উভতি যাব লাগিব।

ভাৰতবৰ্ষ এখন বিশাল দেশ। বিভিন্ন ভাষা-সংস্কৃতিৰে পৰিপূৰ্ণ এখন বাৰেৰহনীয়া দেশ ইয়াৰ প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰ স্বকীয় ভাষা-উপভাষা আছে। স্বাধীনতাৰ পিছত ভাষাৰ ভিত্তিত ৰাজ্য গঠন হলেও প্ৰতিখন ৰাজ্যত মূল ৰাজ্য ভাষাৰ লগতে উপভাষা, দেৱান আদিৰ প্ৰচলন দেখা যায়, তৎসত্বেও, এনে কিছুমান ভাষা আছে যিবোৰৰ প্ৰচলন হয়তুবা কমি গৈছে নতুবা নিঃশেষ হৈ গৈছে।

ভাৰতবৰ্ষৰ দৰে অসমতো বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোক বসবাস কৰে। সেইবাবে অসমক ভাৰতৰ ক্ষুদ্ৰ সংস্কৰণ বুলিও কোৱা হয়। প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰে নিজা ভাষা শৈলী আছে। অসমৰ প্ৰধান ১৮টা জনগোষ্ঠী- বড়ো, ডিমাছা, চুতীয়া, সোনোৱাল, টিৱা, গাৰো, ৰাভা, শৰণীয়া, হাজং, ত্ৰিপুৰী, দেউৰী, ঠেঙাল, হোজাই, কোঁচ আদি সকলো বড়ো-কছাৰী গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত। তেওঁলোকৰ আটাইৰে নিজা ভাষা আছে, তদুপৰি কিছুমান জনগোষ্ঠীৰ নিজস্ব লিপিও আছে। 'People's Linguistic Survey of India' ৰ সভাপতি G. N. Dey ৰ মতে উত্তৰ পূৱ অঞ্চলত প্ৰায় ১৩০টা ভাষা আছে। ইয়াৰে Kanyak নামৰ ভাষা নাগালেণ্ডৰ কেৱলমাত্ৰ ৪-৫ জন লোকৰ মাজতহে প্ৰচলিত।

বড়ো-কছাৰী সকলক অসমৰ ভূমিপুত্ৰৰূপে বিবেচনা কৰা হয়। সেই সময়ত ঐতিহাসিক ভাবে তেওঁলোকৰ আধিপত্য আছিল। পোন্ধৰশ শতিকাত চাওলুং চুকফাৰ নেতৃত্বত আহোম সকল অসমলৈ আহে। তেওঁলোকৰ মাতৃভাষা আছিল 'টাই' পিছত তেওঁলোকে বড়ো-কছাৰী গোষ্ঠীৰ সৈতে সামাজিক, ৰাজনৈতিক মিত্ৰতা স্থাপন কৰি বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠনৰ প্ৰচেষ্টা হাতত লয়। এনেদৰেই, আহোমসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰচলন হয়।

স্বাধীন ভাৰতৰ ২৩টা সাংবিধানিক ভাষাৰ ভিতৰত অসমীয়া ভাষাও এটা। অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাসৰ পমখেদি ইয়াৰ উৎপত্তি জনাটো বিশেষ প্ৰয়োজন। আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে ভাষা নোহোৱাকৈ সাহিত্য সৃষ্টি হ'ব নোৱাৰে। কিন্তু, সাহিত্য নোহোৱাকৈ ভাষা জীয়াই থাকিব পাৰে।

অসমীয়া ভাষা যদিও সংস্কৃত মূলৰ পৰা উৎপত্তি হোৱা বুলি বিবেচিত হয়, তথাপি এই ভাষাৰ উৎপত্তি আৰু গঠন প্ৰক্ৰিয়াত সময়ে সময়ে অসমত প্ৰবেশ কৰা মংগোলীয় গোষ্ঠীৰো অৱদান আছে। মংগোলীয় সকলৰ আগতে মনক্ষেৰ গোষ্ঠীৰ অষ্ট্ৰিকভাষী লোকসকল ইয়াত প্ৰবেশ কৰি বসবাস কৰিবলৈ লয়। গতিকে দেখা যায় যে আৰ্য্যসকল অসমলৈ অহাৰ আগতে অনাৰ্য্য গোষ্ঠীৰ লোকে অসমত বসবাস কৰিছিল। মহাভাৰতত ৰজা ভগদত্তৰ সৈন্য বাহিনীত কিৰাট আৰু চীনা সৈন্যৰ উল্লেখ আছে। (স কিৰাতৈশ্চ চীনৈশ্চ বৃতঃ প্ৰাগজোতিষোই ভবঃ)

গতিকে দেখা যায় যে প্ৰাচীন ভাৰতীয় আৰ্য্য-ভাষা বিশেষেই ক্ৰম পৰিবৰ্তনৰ মাজেদি আহি খৃঃ দশম-একাদশ শতিকাত অসমীয়া ভাষাৰ ৰূপ লবলৈ ধৰিলে। আৰ্য্য আৰু অনাৰ্য্য গোষ্ঠীৰ ভাষাৰ সংমিশ্ৰণত অসমীয়া ভাষা গঢ়লৈ উঠিল। দশম শতিকাৰ আগলৈকে অসমত সংস্কৃত ভাষাক প্ৰচলন থকা বুলি প্ৰাচীন শিলালিপি আৰু তাম্ৰলিপি সমূহত পোৱা যায়। সেই সময়ত সংস্কৃত ৰাজভাষা হিচাবে পৰিগণিত হৈছিল। আন আন জনগোষ্ঠীয়লোকে নিজ নিজ ভাষা অথবা উপভাষাৰ প্ৰয়োগ কৰিছিল। যদিও আৰ্য্যসকল অসমলৈ অহাৰ সঠিক বিৱৰণ পোৱা নাযায়, তথাপি পৌৰানিক আখ্যান সমূহত অসমৰ উল্লেখ পোৱা যায়। ডঃ বাণীকান্ত কাকতিৰ মতে কালিকাপুৰাণৰ নৰকাসুৰ খৃঃ পূৰ্ব ২য়, ৩য় শতিকাৰ। তেওঁ যদিও অসুৰ কুলৰ, তথাপি তেওঁ দ্বিজসকলক আৰ্য্যবৰ্তৰ পৰা আনি অসমত স্থাপিত কৰিছিল।

এইদৰে ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ বিস্তাৰৰ লগে লগে অসমত আৰ্য্য ভাষাই প্ৰাধান্য লাভ কৰিবলৈ ধৰিলে। আদিতে আৰ্য্যভাষীলোকৰ সংখ্যা নিচেই তাকৰ আছিল। ক্ৰমশ এনেলোকৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰিলে। অনাৰ্য্য ভাষাৰ সংস্পৰ্শলৈ আহি আৰ্য্যভাষাৰ গাঁথনিৰ পৰিবৰ্তন হ'ল। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে প্ৰাচ্য মাগধী অথবা কামৰূপী ভাষাৰ উদ্ভৱ হোৱা দেখা যায়, ৬ষ্ঠ শতিকাৰ পৰা দ্বাদশ শতিকালৈ সংস্কৃত ভাষাৰ লগতে ৰাজকীয় লিপি সমূহত কামৰূপী ভাষাৰো প্ৰচলন হোৱা দেখা যায়। প্ৰাচীন কামৰূপত কথিত 'কামৰূপী প্ৰাকৃত' আৰু অপভ্ৰংশৰ মাজেদি খৃঃ একাদশ শতিকা মানত অসমীয়া ভাষাৰ বিকাশৰ সূচনা হয়।

পণ্ডিত প্ৰবৰ ড° সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মাৰ মতে অসমীয়া ভাষা সংস্কৃত ভাষাৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা বুলি কৰা যুক্তি গ্ৰহণযোগ্য নহয়। ভাষাতত্বৰ ফালৰ পৰা বিশ্লেষণ কৰিলে সংস্কৃত ভাষাক বৈদিক ভাষাৰ পৰিমাৰ্জিত আৰু সাহিত্যিক ৰূপ বুলি বিবেচনা কৰিব পাৰি। পানিনীৰ ব্যাকৰণে এই ভাষাক উপযুক্ত বৈজ্ঞানিক যুক্তি প্ৰদান কৰিছে।

পাৰিপাৰ্শ্বিক অৱস্থা আৰু জনসাধাৰণৰ উচ্চাৰণৰ বৈশিষ্ট্য অনুসৰি বিভিন্ন অঞ্চলৰ প্ৰাকৃত ভাষাই বিভিন্নতা লাভ কৰিলে। কেৱল সাহিত্য চৰ্চাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি এনে আঞ্চলিক 'প্ৰাকৃত' সমূহক চাৰিটা ভাগত ভাগ কৰা হৈছে- পূৰ্বাঞ্চলত 'মাগধী' মধ্যাঞ্চলত 'শৌৰসেনী' দক্ষিণ-পশ্চিমাঞ্চলত 'মহাৰাষ্ট্ৰী' আৰু

উত্তৰ-পশ্চিমাঞ্চলত 'পৈশাচী'। ডঃ সুনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ৰ মতে মাগধীৰ পৰাই কামৰূপী ভাষাৰ উৎপত্তি হৈছে। ইয়াৰ পৰাই অসমীয়া আৰু উত্তৰ বংগৰ উপভাষাৰ সৃষ্টি হৈছে। সেই সময়ত উত্তৰ বংগৰ ৰংপুৰ, কোচবিহাৰ আদি অঞ্চল সমূহৰ প্ৰাচীন কামৰূপ ৰাজ্যৰ অন্তৰ্গত আছিল।

প্ৰাকৃতৰ শেষৰ স্তৰক অপভ্ৰংশ বুলি কোৱা হয়। মাগধী প্ৰাকৃতৰ প্ৰাচ্য-অপভ্ৰংশৰ পৰাই অসমীয়া ভাষাৰ উৎপত্তি হৈছে। ড° বাণীকান্ত কাকতিয়ে তেখেতৰ "Assamese, Its Formation and Development" নামৰ গ্ৰন্থত অসমীয়া ভাষাত আৰ্য্য আৰু অনাৰ্য্য এই দুই জনগোষ্ঠীয় শব্দৰ প্ৰয়োগ সম্পৰ্কে বিস্তৃত ভাবে আলোচনা কৰিছে। গুৱা, কদলী, তাম্বুল আদি শব্দ, ঠাই বা নদীৰ নাম বুজাবলৈ টিয়ক, তিপান, টিছু, গণনাৰ ক্ষেত্ৰত-কুড়ী, পোন আদি অষ্ট্ৰিক গোষ্ঠীৰ শব্দসমূহৰ প্ৰয়োগ দেখা যায়। সেইদৰে হাজো, হাকামা, চামতা, বৰমা, কমতা আদিৰ লগতে প্ৰত্যয় আৰু যৌগিক শব্দসমূহ তিৰ্ব্বত-বৰ্মী, বড়ো আদি ভাষাৰ পৰা অহা। সেইদৰে বুৰঞ্জী, খিলঞ্জীয়া, কাৰেং, মাইহং, হেংদাং আদি শব্দসমূহ টাই জনগোষ্ঠীৰ আহোম ভাষাৰ পৰা অহা।

অসমত মুছলমান/ইছলাম ধৰ্মীৰ আক্ৰমণ আৰু বসতিৰ পিছত বহুতো আৰবী-ফাৰ্চী শব্দও অসমীয়া ভাষাত জীন গৈছে। কিতাপ, দোৱাত, কাছাৰী, আদালত, খাজনা আদি শব্দসমূহ তাৰেই প্ৰমাণ। এইদৰে বিভিন্ন গোষ্ঠীৰ শব্দ ভাণ্ডাৰেৰে অসমীয়া ভাষা সমৃদ্ধ হৈ পৰে। ভাষা-সাহিত্যৰ ফালৰ পৰা অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যক তিনিটা যুগত ভাগ কৰা হয়—

(১) আদি যুগ— খৃঃ ৯৫০ৰ পৰা ১৩০০ খৃষ্টাব্দলৈ।

(২) মধ্য যুগ— ১৩০০ খৃঃ ৰ পৰা ১৪৯০ (প্ৰাক্‌শংকৰী)
১৪৯০ খৃঃ ৰ পৰা ১৭০০ (শংকৰী)
১৭০০ খৃঃ ৰ পৰা ১৮৩০ (উত্তৰ শংকৰী)

(৩) আধুনিক যুগ— ১৮২৬ খৃঃ ৰ পৰা ১৮৭০ (মিচনেৰী)
১৮৭০ খৃঃ ৰ পৰা ১৮৯০
(হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী, গুণাভীৰাম বৰুৱা)
১৮৯১ খৃঃ ৰ পৰা ১৯৪০
(বেজবৰুৱাৰ যুগ বা ৰোমাণ্টিক যুগ)
১৯৪০ খৃঃ ৰ পৰা- সাম্প্ৰতিক।

ইংৰাজসকলে শাসনৰ সুবিধাৰ বাবে বংগৰ পৰা বহুলোকক অসমলৈ আনিছিল। তেওঁলোকৰ অপপ্ৰচাৰৰ ফলত অসমত অসমীয়া ভাষাৰ সলনি বাংলাক ৰাজভাষা ৰূপে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰিলে। ১৮৩৫ খৃঃৰ পৰা প্ৰায় দুকুৰি বছৰ এনে ব্যৱস্থাৰ প্ৰচলন আছিল। মিছনাৰী সকলৰ আগমনৰ পিছত লাহে লাহে এই অৱস্থাৰ পৰিবৰ্তন হ'বলৈ ধৰিলে। ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ সুবিধাৰ বাবে মিছনাৰীসকলে স্থানীয় ভাষাৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰয়োগৰ বাবে চৰকাৰৰ ওচৰত হেঁচা প্ৰয়োগ কৰে। ১৮৩৯ চনত "অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ" প্ৰকাশ পায়। ১৮৪০ চনত তেওঁলোকে শিবসাগৰত ছপাশাল স্থাপন কৰে, আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনকে আদি কৰি কেই গৰাকীমান বিশিষ্ট ব্যক্তিৰ প্ৰচেষ্টাত ১৮৭৩ চনত পুনৰ অসমীয়া ভাষাক চৰকাৰী ভাষা হিচাবে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰা হয়।

স্বাধীনতাৰ পিছত, ভাষা ভিত্তিক ৰাজ্য গঠনৰ সময়ত অসমৰ পশ্চিম প্ৰান্তৰ জিলাসমূহ, বিশেষকৈ অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলা বংগৰ লগত চামিল কৰিবলৈ একাংশ লোকে চেষ্টা কৰিছিল, কিন্তু সেই সময়ৰ অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাৰ কিছু সংখ্যক বিশিষ্ট ব্যক্তিয়ে এনে কাৰ্য্যৰ প্ৰতিবাদ কৰি ইংৰাজ চৰকাৰক প্ৰয়োজনীয় নথি-পত্ৰ আৰু তথ্য যোগান ধৰাত অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলাখন অসমৰ সৈতে সন্নিবিষ্ট হৈ থাকিল। সেই সময়ত ধুবুৰী চহৰৰ এগৰাকী খ্যাতনামা আইনজীৱীয়ে এই ক্ষেত্ৰত অগ্ৰণী ভূমিকা লৈছিল। তেখেত আছিল প্ৰয়াত প্ৰমথ নাথ চক্ৰৱৰ্তী, অসম সাহিত্য সভাই তেখেতৰ কষ্ট আৰু ত্যাগৰ স্বীকৃতি স্বৰূপে তেখেতক "সীমান্ত প্ৰহৰী" সন্মানেৰে বিভূষিত কৰিছিল।

আজিৰ বিশ্বায়নৰ যুগত পৃথিৱীৰ বিভিন্ন অঞ্চললৈ মানুহৰ প্ৰব্ৰজন ঘটিছে। তাৰ ফলস্বৰূপে মানুহে নিজ মাতৃভাষাৰ সলনি আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ইংৰাজী ভাষাৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হোৱা দেখা যায়। অসমীয়া সকলো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। বৰ্তমান সময়ত অসমৰ প্ৰায় প্ৰতিটো অঞ্চলৰে কোনোৱা এজন হলেও দেশৰ অন্যপ্ৰান্তত বসবাস কৰি আছে। এনে স্থলত, সেই সকল ব্যক্তিৰ সতি-সন্ততি অসমীয়া ভাষা শিকাৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আছে।

ভাষা মনৰ ভাব প্ৰকাশৰ এটি মাধ্যম। গতিকে, আমি মাতৃভাষাৰ জৰিয়তে চিন্তা-কল্পনা কৰোঁ। আনকি স্বপ্নাৱস্থাতো আমি মাতৃভাষাৰ সহায় লওঁ। পিছে, সময়ৰ লগত খাপ-খুৱাই চলিবলৈ হলে সমাজ ব্যৱস্থাৰ পৰিবৰ্তন ঘটিবলৈ লাগিব। নহ'লে তেনে সমাজ পাহৰণিৰ গৰ্ভত লীন হৈ যাব। সেয়েহে, আমিও

মাতৃভাষাৰ লগত আন আন ভাষা শিকাত কোনো বাধা থাকিব নালাগে। পিছে, শিপাৰ পৰা আঁতৰি গ'লে গছ এজোপা মৰহি যোৱাৰ দৰে মাতৃভাষাক সমূলি পৰিহাৰ কৰিলে ব্যক্তিসত্বাও মৰহি যাব।

আধুনিকতাৰ ধাম-খুমীয়াত বহু ভাষা বিশেষকৈ জনগোষ্ঠীয় ভাষা সমূহ লুপ্ত প্ৰায় হৈছে। এনে ভাষা সমূহৰ প্ৰতি অহা ভাবুকিলৈ লক্ষ্য কৰি সমাজ তথা চৰকাৰে এই সমূহৰ উদ্ধাৰৰ বাবে সক্ৰিয় ভূমিকা লব লাগিব।

'মাতৃভাষা' শব্দৰ অৰ্থই হৈছে মাকৰ পৰা শিকা ভাষা, কাৰণ, এটি শিশুৱে জীৱনৰ আদি পাঠ মাকৰ পৰাই লাভ কৰে। গতিকে, মাতৃভাষাক অৱহেলা কৰিলে নিজৰ আইক অৱহেলা কৰা হ'ব। ই নিশ্চয়কে গ্ৰহণযোগ্য নহয়।

গোলাপৰ মুকুলন (Budding) প্ৰক্ৰিয়া

ড° শান্তনু শৰ্মা
প্ৰাণীবিজ্ঞান বিভাগ

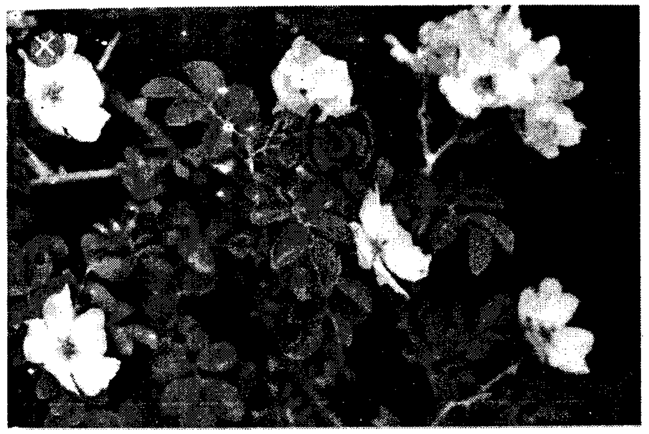

আমি সকলোৰে গোলাপ ফুল বৰ প্ৰিয়। নাৰ্চাৰীত কিনিবলৈ পোৱা উন্নত জাতৰ গোলাপ ফুলৰ গছবোৰৰ ডাল কাটি প্ৰত্যক্ষ ভাবে মাটিৰ ৰুলে ইয়াৰ পৰা শিপা নোলায়। কিবা কাৰণত শিপা আহিলেও আমাৰ ইয়াৰ মাটিৰ ৰাসায়নিক সংযুক্তিৰ লগত খাপ খাব নোৱাৰি সোনকালেই মৰি যায়। এই গোলাপবোৰৰ নতুন পুলি তুলিবলৈ মুকুলন বা Budding নামৰ বিশেষ প্ৰক্ৰিয়া এটাৰ সহায় লোৱা হয়। এই প্ৰক্ৰিয়াত থলুৱা লতা জাতীয় গোলাপ এজোপা, যাৰ শিপাৰ আমাৰ ইয়াৰ মাটিত বৰ্তি থকাৰ ক্ষমতা অধিক, তথা ইহঁতে মাটিৰ পৰা অধিক পুষ্টিকৰ দ্ৰব্য শোষণ কৰি গছজোপাক যোগান ধৰিব পাৰে, তেনে গোলাপ এজোপাৰ শিপাকে ধৰি কিঞ্চিত ওপৰৰ অংশত ভাল ফুল দিয়া উন্নত সঁচৰ (বহু ক্ষেত্ৰত বিদেশী মূলৰ বা জেনেটিক ইঞ্জিনিয়েৰিঙৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত) গোলাপ গছৰ মুকুল এটা এক বিশেষ কৌশলেৰে সংৰোপন কৰা হয়। প্ৰক্ৰিয়াটো এনে ধৰণৰ—

(১) মুকুলন প্ৰক্ৰিয়াটোৰ বাবে লতা জাতীয় বন গোলাপ এজোপা বিচাৰি ল'ব লাগে। প্ৰায়েই Budding কৰা গোলাপ গছৰ গুৰিৰ পৰাই এনে লতা ওলাই আহে। আমি গছজোপাৰ সুৰক্ষাৰ বাবে সাধাৰণতে এই লতাডাল কাটি দিও।

(২) কিছুমান সৰু সৰু টাব বা মাটিৰ মলাত বালিঅঁহীয়া মাটি ভৰাই লৈ লতা গোলাপ জোপাৰ পূৰঠ সেউজীয়া ডাল কিছুমান টুকুৰাকৈ কাটি ছবিত দেখুওৱা ধৰণৰে শিপা আহিবলৈ গিলাছ/মলাৰ মাটিত ৰোপন কৰিব লাগে। Rooting hormone ব্যৱহাৰ কৰিলে সোনকালে শিপা ওলোৱাত সহায় হয়। এই টাব বা মলাবোৰ পোনপটীয়াকৈ ৰ'দ নপৰা ঠাইত ৰখা উচিত। গুৰিত অলপীয়াকৈ পানীৰ যোগান ধৰিব লাগে। দেৰ/দুই মাহ মানৰ পাছত শিপা পূৰঠ হৈ এই কলমবোৰ Budding ৰ বাবে উপযুক্ত হয়।

(৩) এতিয়া এই কলম কৰা স্বাস্থ্যৱান পুলি এটাৰ কান্দৰ ছাল এখন চোকা চুৰী কটাৰীৰ আগেৰে ইংৰাজী "T" আখৰটোৰ দৰে আঁকিয়াই দাগ দি ল'ব লাগে।

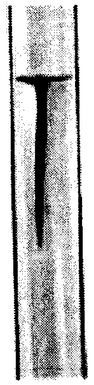

(৩)

(৪) "T" আকৃতিত আঁকিয়াই লোৱা ছালডোখৰ ছবিত দেখুওৱাৰ দৰে চেলাই লোৱা হয়। মন কৰিব লাগে, বেছি সময় এনেদৰে ৰখাৰ বাবদ/তীব্ৰ ৰ'দ বতৰত কামটো কৰিলে এনে incision ৰ ঠাইখিনি শুকাই লৈ কামটো বিফল হ'ব পাৰে। গতিকে এনেদৰে চেলাই লোৱা ছালখন লগে লগে পুনৰ জপাই থ'ব। দৰকাৰ হ'লে ইয়াত কিছু ছালকুঁৱৰী (Aloevera) গছৰ পাতৰ সতেজ বিজলুৱা ৰস সানি দিব লাগে।

(৫) এতিয়া ভাল সঁচৰ ফুল ফুলা গোলাপ গছ এজোপাৰ স্বাস্থ্যৱান মুকুল এটা ছবিত দেখুওৱাৰ দৰে এনেদৰে কাটি উলিয়াব লাগে। দেৰি নকৰি

মুকুলটোৰ কটা অংশটো শুকাই নাযায় মুকলটো incision টোত সংস্থাপিত কৰিব লাগে। নহ'লে মুকুলটোৰ তলৰ কটা অংশ শুকাই যাব পাৰে। দৰকাৰ হ'লে ইয়াৰ কটা অংশটো ছালকুঁৱৰীৰ ৰসৰ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

(৬) মুকুলটো ছবিত দেখুওৱাৰ দৰে সাৱধানে চেলাই

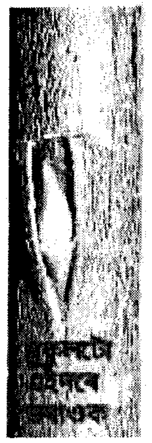

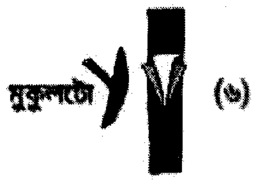

লোৱা লতা গোলাপৰ পুলিটোৰ ছাল খিনিৰ তলত ভৰাব লাগে, যাতে মুকুল আৰু পুলিটোৰ কটা অংশ মিলি থাকে। এতিয়া দুযোফালৰ বহলাই লোৱা ছাল দুছটা মুকুলটোৰ গাৰ ফালে চপাই দি আগতেই দীঘলকৈ কাটি ৰখা পলিথিনৰ ঠোঙাৰ ৰিবন দি পকাই মুকুলটোৰ মূৰটো বাহিৰলৈ উলিয়াই ৰাখি ছাল দুছটা বান্ধক। এতিয়া পলিথিনৰ ব্যৱহাৰ প্ৰায় নিষিদ্ধ কৰা হৈছে। ইয়াৰ বাবে অনুমোদিত বিশেষ চেল' ফেনৰ ৰিবন এবিধ কিনিব পোৱা যায়। ডাঙৰ নাৰ্চাৰী আৰু Online shopping Agency বোৰত এইবিধ সহজে উপলব্ধ।

(৭) গোটেই প্ৰক্ৰিয়াটোৰ আৰু এখন চিত্ৰ ইয়াত দিয় হৈছে।

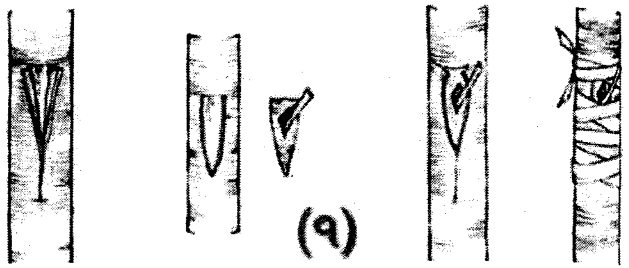

(৮) দুই তিনিমাহ মানৰ পাছত মুকুলটো বাঢ়ি গৈ ডাল ওলাই কলি ধৰি ফুল ফুলিবলৈ ধৰিব। এনে হোৱাৰ পাছত Budding কৰা মুকুলটোৰ ডালটো ৰাখি লতা গোলাপৰ পুলিটোৰ আন সকলো মুকুল আৰু মূৰটো চোকা চুৰী কটাৰীৰে কাটি পেলাব লাগে। দুদিনমান কুমলীয়া ৰ'দ পৰা ঠাইত Budding কৰা পুলিটো সুস্থিৰ হ'বলৈ দি সুবিধাজনক ঠাইত নি ৰোপন কৰা উচিত। ডাঙৰ টাবতো ৰুব পাৰি।

(৯) হাত দুখন কামটোত পটু হোৱাৰ পাছত আৰু এটা কাম কৰিব পৰা যায়; এজোপা লতা গোলাপৰ পুলিতে বেলেগ বেলেগ ৰঙৰ ভাল সঁচৰ গোলাপৰ মুকুল বেলেগ বেলেগ ঠাইত তথা দিশত এনেদৰে লগাব পাৰে। এনেদৰে মুকুলন কৰি এজোপা গছতে কেইবাটাও ৰঙৰ গোলাপ ফুলাব পৰা যায়।

*****

এপাহি ৰঙা গোলাপ আৰু সন্ত্ৰাস

ৰাইহানা ইছলাম
স্নাতক পঞ্চম ষান্মাষিক
অসমীয়া বিভাগ

আবেলিৰ ৰক্তাক্ত বেলিটো মাৰ যাওঁ যাওঁ অৱস্থা। ইফালে বসন্ত কাল, আনপিনে কুলিয়ে বিনাইছে। পদূলিত ৰক্ত জবা আৰু শেৱালিৰ আমোল মোল গোন্ধ চৌদিশে বিয়পিছে। পাঁচবজাত টিউচন, আজি দেউতাই থ'বলৈ নাযায়, কেইদিন ধৰি অকলে গৈ আছোঁ। যদিও দেউতাৰ গা বেয়া তথাপি থৈ আহিব বিচাৰিছিল কিন্তু নালাগে বুলি কৈ অকলে গুচি গলোঁ।

আলাসৰ লাডু, আইতাকৰ চকুৰ মণি।

সন্ধিয়া চাহ একাপ খাই চাইকেলেৰে ওলাই গলোঁ বাটত কেইবাগৰাকী ভণ্ড মানুহক দেখি গা শিয়ৰি উঠিল। বেগেৰে পেডেল মাৰি টিউচনত উপস্থিত হলোঁ। অংকৰ শিক্ষকে ধুনীয়াকৈ বুজোৱা অংকবিলাকো আয়ত্ব কৰিলোঁ। ছুটিৰ অলপপৰ আগত শিক্ষকে বহীখিনি চাই থাকোঁতে ৰবি ককাই ডুবিবৰ হ'ল। এতিয়া ৰাতি হৈ গ'ল, এনেয়ে বিলৰ কাষৰ ৰাস্তা তাঁতে টৰ্চটোও আনিবলৈ পাহৰিলোঁ। নানা ধৰণৰ কু-চিন্তাই মগজুত বাহৰ পাতিলে। এখোজ-দুখোজকৈ আগবাঢ়ি গ'ল। সৌ কৃষ্ণচূড়াৰ তলৰ দোকানটোত কৃষক কেইজনমানে বিড়ি ফুকি ফুকি অতীতৰ গল্প জুৰিছে। কি যে মগ্ন হৈ আছিল গল্পত। দোকানটোত আমোদজনক পৰিৱেশৰ সৃষ্টি কৰিছে। দোকানটোত গৈ দুটা লাডু দহ টকাত কিনিলোঁ, শুনিবলৈ পোৱা যায় দোকানীৰ ঘৈণীয়েকজনীয়ে ধুনীয়া লাডু বনায়। দোকানৰ দলৰ পৰা এগৰাকী খুড়াই পটককৈ সুধি দিলে—

"মইনা তুমি শৰ্মাৰ ছোৱালী নহয় জানোঁ?"

ময়ূৰী ঃ অ' খুড়া হয়। মোৰ নাম ময়ূৰী শৰ্মা।

খদন খুড়া ঃ বাহঃ ইমান ডাঙৰ হৈছোঁ, কোন শ্ৰেণী পালা?

ময়ূৰী ঃ মই এইবাৰ দশম শ্ৰেণীত পঢ়ি আছোঁ।

ৰাজু (আন এগৰাকী খুড়া) ঃ তোমাৰ পঢ়াশুনা চাগে ভালে হ'ব। তোমাৰ দেউতা আৰু আমি একেলগে পঢ়া। এতিয়া চোৱা আমি খেতিয়ক হৈয়ে আছোঁ। সময়ত ভালকৈ পঢ়া-শুনা কৰা নাই যে সেইকাৰণে আজি এনেকুৱা।

খদন খুড়া ঃ পিছে তোমাৰ আইতা কেনেকুৱা আছে?

ময়ূৰী ঃ অ' আইতাৰ দেহা বিশেষ ভাল নহয়। তথাপি আছে ভালে আপোনালোকৰ কথপকথোন আগুৱাই নিয়ক, মই আহিছোঁ। ৰাতি হ'বৰ হ'ল, মায়ে ঘৰত চিন্তা কৰি আছে চাগে।

খদন খুড়া ঃ অ' মইনা যোৱা.... যোৱা.... অলপ চাই মেলি যাবা আজি কালিৰ মানুহ ইমান ভাল নহয়।

ময়ূৰী ঃ ঠিক আছে, নমস্কাৰ।

বাকী থকা বাটৰ সংগী হ'ল জোনাকী পৰুৱা। ধুনীয়াকৈ উজলাই তোলা বাটটোত পখিলা খেদা দি আহি ঘৰ পালেহি। মায়ে পদূলি মুখত চাকিটো হাতত লৈ মোলৈ অপেক্ষা কৰি আছিল। ঘৰলৈ আহি হাত ভৰি ধুই চাহ জলপান খাই পঢ়াৰ টেবুলত বহিলোঁ। পঢ়া শেষ হোৱাৰ লগে লগে মায়ে পাক ঘৰৰ পৰা মাত লগালে।

মাঃ ময়ূৰী.... অ' ময়ূৰী.... দেউতা আৰু আইতাক লৈ আহা ভাত খাবলৈ।

ময়ূৰী ঃ দেউতা, অ' দেউতা, কি হ'লনো এতিয়াও শুই আছা ব'লা, মায়ে মাতিছে; ভাত খাওগৈ। আইতা আহা তুমিও।

মা ঃ চৰিয়াটো আগুৱাই দি হাত ধুই লওক।

দেউতা ঃ এনেই অন্ধকাৰ পৰিৱেশ, তোমাৰ পলম হ'ল কিয়?

ময়ূৰী ঃ অন্ধকাৰ পৰিৱেশ, তোমাৰ বন্ধুক লগ পালোঁ। কৃষ্ণচূড়াৰ তলত চাহ দোকানটোত। কথা পাতিলে, তোমাৰ কথা আৰু আইতাৰ কথাও সুধিলে।

দেউতা ঃ অ হয় নেকি কোন আছিল?

ময়ূৰী ঃ খদন খুড়া, ৰাজু খুড়া আৰু কেইজনমান আছিল।

মা ঃ বাৰু ভাল কথা, এতিয়া ধুনীয়াকৈ খাই বৈ আইতাৰ লগত শুই যাবি।

ময়ূৰী ঃ হ'ব মা।

পিছদিনা ৰাতিপুৱা টিউচন পঢ়িহে স্কুললৈ ওলাই যাব লাগে আঠ বজাত খাই বৈ চাইকেল লৈ ওলাই গলোঁ।

বান্ধৱী কেইগৰাকীৰ লগত মনৰ কথা পাতিলোঁ। টিফিনত দুলাল মণিৰ দোকানৰ পৰা তেতেলী কিনি আঁহত জোপাৰ তলত বহি জুতি লগাই খালোঁ। পূব দিশৰ পৰা ভাহি অহা মলয়াজাকে আৰু বান্ধবীৰ লগত বাৰ্তালাপ কৰি স্বৰ্গীয় সুখ অনুভৱ কৰিলোঁ। বেল পৰিলত শ্ৰেণীত গৈ পাঠদানৰ পিছত ছুটি হ'ল। চাইকেল লৈ উভতাৰ সময়ত দেখিলোঁ যে কালিৰ ভণ্ড মানুহকেইজন মোৰ পিছে পিছে আহি আছে। জীৱন-মৰণ চিন্তা নকৰি বেগেৰে চাইকেল চলাই কোনোমতে ঘৰ পালোহি। ঘৰলৈ আহি মাকক কথাবোৰ ভাঙি ক'বলৈ সাহস নহ'ল। ঠিক সন্ধিয়া টিউচনৰ সময় হ'ল, বহুত ভয়ো লাগি আছে। কি কৰোঁ কি নকৰো যেন লাগিছে। টিউচনলৈ ওলাই গলো। যাবৰ সময়ত অসুৰ কেইটাক দেখা নাপাই অন্তৰটো শীতল হ'ল। আকৌ ছুটিৰ সময় আহি গ'ল। গভীৰ ভয়ে অন্তৰত নিগাজীকৈ ঠাই বনাই ললে। যিহেতু, আজি টিউচনত পৰীক্ষা আছিল নাহিলেও উপায় নাই। ছুটি হ'লত আপোন মনে গান গাই চাইকেলেৰে উভতি আহি থাকোঁতে হঠাৎ আহি চাইকেলেৰে আগফাল-পিছফালে ছয়জন মানুহে মোক ঘেৰি দি ধৰিলে, দূৰ কৰবাত খদন খুড়াৰ হাঁহি মোৰ কাণত গুঞ্জৰিলে। লগে লগে চিঞৰি চিঞৰি মাত লগালোঁ।

খুড়া.... খদন খুড়া.... মই ময়ূৰী শৰ্মা, মোক এওঁলোকে বৰ বেয়াকৈ বেৰি ধৰিছে। মোক লৈ যাওক।

খদন খুড়া ঃ কোন হয়....? কোন হয়, ৰ'বা মইনা আমি গৈ আছোঁ।

খদন খুড়াৰ তৰ্জন-গৰ্জন শুনি ইহঁত বিলৰ কাষেদি পথাৰৰ মাজত দৌৰি সোমালগৈ।

আহি দেখিলে কোনেও নাই। মোক আগুৱাই দি তেওঁলোক ঘৰমুৱা হ'ল।

ঘৰলৈ আহিও মোৰ মুখৰ পৰা ইহঁতৰ ভয়ংকৰ হাঁহিৰ শব্দ আৰু হৈ যোৱা পৰিস্থিতি পাহৰিব পৰা নাই। ভাত খাবৰ সময়তো মাক বা দেউতাকক ক'বলৈ সাহস নহ'ল। টোপনিবিহীন ৰাতিও পাৰ হৈ গ'ল।

পিছদিনা স্কুলৰ পৰা আহি যেতিয়া আকৌ টিউচনৰ সময় হ'ল মাক ক'লো যে মা আজি দেহাটো বিশেষ ভাল নহয় আজি টিউচনলৈ নাযাওঁ। কথাটো শেষ নহওঁতেই দেউতাই মাত লগালে, "কিয় আজি পৰীক্ষা আছে নহয় তোমাৰ যাবই লাগিব।"

ময়ূৰী ঃ মা, মই নাযাওঁ, আজি মোৰ যাবলৈ মন নাই।

মা ঃ একো নাই মইনা, যোৱা নহ'লে দেউতাই খং কৰিব।

ময়ূৰী ঃ কৈ আছোঁ যে আজি নাযাওঁ কিয় ইমান জোৰ কৈ পঠাই আছা, আজি যদি যাওঁ আৰু উভতি নাহিম।

মা ঃ এনেকৈ ক'ব নাপায়.....!

চাইকেলখন লৈ বেগেৰে ওলাই গ'লো ওখোৰা মোখোৰা বাট, চৰাই চিৰিকটিও নিজ গৃহলৈ বুলি উৰা মাৰিছে, বিলৰ পদুমজাকো বগাকৈ সজাই তুলিছে প্ৰকৃতিৰ মনোমোহা পৰিৱেশ উপভোগ কৰি টিউচনত উপস্থিতি হ'লো। আজিৰ পৰীক্ষা ২৫ৰ ভিতৰত ২৪ পাই মনটো আপ্লুত হৈ গ'ল। বাটৰ ৰঙা কৃষ্ণচূড়াটোক এন্ধাৰে ঢাকি ধৰিছে। জোনাকী পৰুৱাৰ লগত কথা পাতিছো। জোনাকী পৰুৱাৰ লগত কথা পাতি উভতি থাকোঁতে পিছপিনৰ পৰা আহি কোনোবা এজন আহি মোৰ চকু মুখত কাপোৰ এটাৰে ঢাকি মোক পিছ ৰাস্তাত দলিয়াই পেলালে। আনুমানিক ছয়জন অসুৰে মোৰ কাপোৰ টানি ছিঙি উলংগ কৰি জন্তুৰ নিচিনাকৈ কামুৰি কামুৰি খেৰৰ তলত ঢাকি থ'লে।

ইফালে ঘৰত.....

মা ঃ ময়ূৰীৰ দেউতা, আজি প্ৰায় আঠ বাজিবৰ হ'ল আমাৰ ময়ূৰী এতিয়াও টিউচনৰ পৰা অহা নাই মোৰ বহুত চিন্তা হৈ আছে। এতিয়াও কিয় অহা নাই।

দেউতা ঃ ৰ'বা মই অলপ চাই আহো, তুমি চিন্তা নকৰিবা।

গোটেই ৰাস্তা, টিউচন আনকি ময়ূৰীৰ বান্ধৱীৰ ঘৰত গৈয়ো সুধিলে তাৰ একো খবৰ নাপালে।

ময়ূৰীৰ মাক আৰু আইতাকে কান্দি কান্দি অৱস্থা বেয়া কৰি পেলাইছে।

মাঃ অ' ময়ূৰীৰ দেউতাক মোৰ ছোৱালীক আনি দিয়া। ৰাতি ১০টা পাৰ হ'ল, আপুনি কিয় তবধ লাগি আছে? ব'লা ওচৰৰ থানাটোত যাওঁ।

দেউতা ঃ মোৰ ছোৱালী ক'ত গ'ল, হে হৰি মোৰ একমাত্ৰ ছোৱালী তুমি আনি দিয়া (কৈ কৈ কান্দি থাকিল)

মা ঃ ব'লা থানালৈ যাওঁ।

আইতা ঃ মোৰ কলিজা, মোৰ পখিলী, মোৰ মৰমৰ ক'ত গলি। হে হৰি, আমাৰ একমাত্ৰ বুকুৰ কুটুম তুমি আনি দিয়া।

মা ঃ মোৰেই ভুল, তাইক টিউচন যাবলৈ দিব নালাগিছিল। কিয় পঠিয়ালো? হে হৰি... কিয় পঠিয়ালে...? হে...হৰি...।

দেউতা ঃ মই পুলিচক কৈ আহিছোঁ। কেইগৰাকীমানে বিচৰাত লাগি গৈছে।

ওৰেটো ৰাতি কান্দোনত আউলি বাউলি হৈ থাকিল। ঘৰখনত এন্ধাৰমুখী পৰিৱেশৰ সৃষ্টি হ'ল। কাহিলী পুৱাতেই উঠি তাইৰ মা আৰু দেউতা যেতিয়া টিউচনৰ বাটৰ ফালে ময়ূৰীক বিচাৰিবলৈ গ'ল। এয়া কি, তাইৰ মৃতদেহটো বিলৰ কাষৰে খেৰৰ পঁজাৰ পৰা উলিয়াই আনি ওচৰেৰে কুকুৰ দুটাই তাইৰ হাড়কেউডাল চোৱাই আছিল। এই দৃশ্য দেখি ময়ূৰীৰ মাৰ দুচকু জাপ খাই গ'ল! দেউতাৰ মুখৰ মাত নোহোৱা হ'ল।

ঘৰৰ গোলাপ ফুলৰ কলিটিক কিছুমান বিষাক্ত পতংগই ধ্বংস কৰি পেলালে..... বিষাক্ত পতংগই ধ্বংস কৰি পেলালে।

****

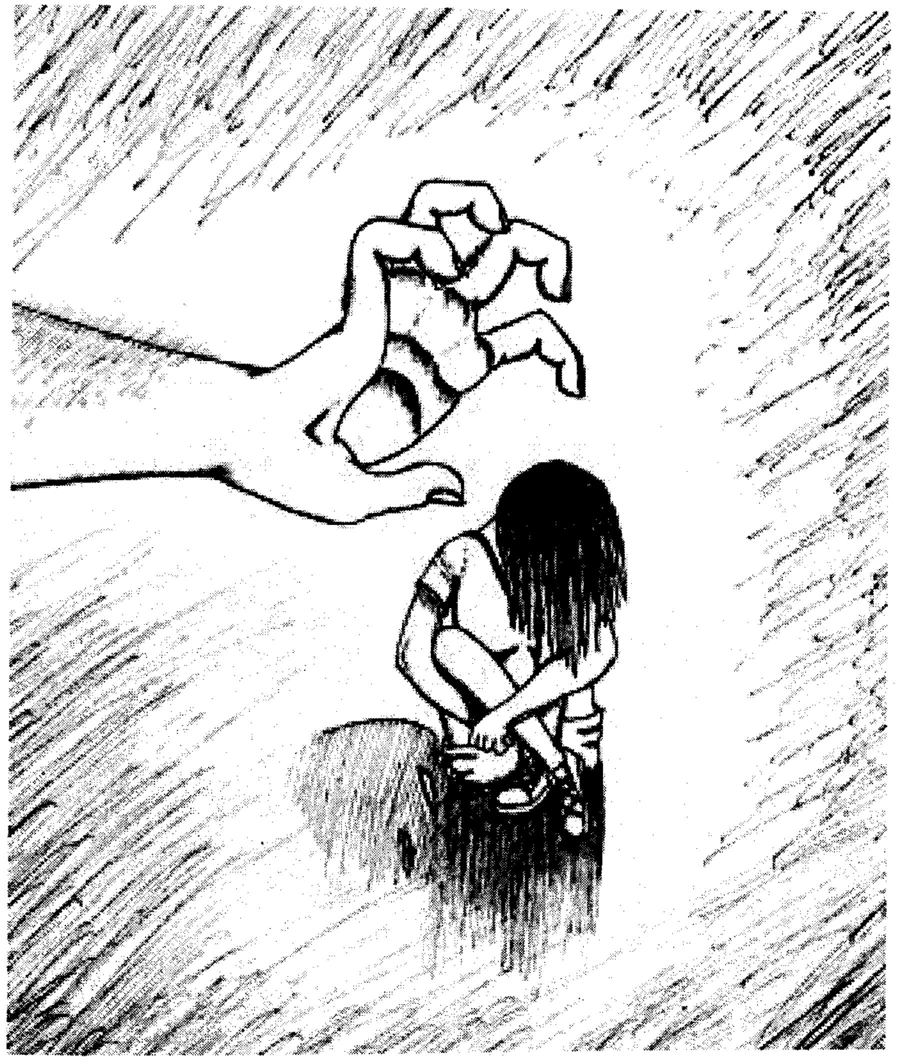

দেৱব্ৰত দাসৰ 'ধূসৰতাৰ কাব্য'

মুক্তি তিৱাৰী
স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ যান্মাষিক
অসমীয়া বিভাগ

অসমীয়া সাহিত্য জগতৰ এগৰাকী বিশিষ্ট ঔপন্যাসিক হৈছে দেৱব্ৰত দাস। দেৱব্ৰত দাসে ৰচনা কৰা 'ধূসৰতাৰ কাব্য' উপন্যাসখন ২০০৫ চনত প্ৰকাশ পাইছিল। 'ধূসৰতাৰ কাব্য' উপন্যাসখনৰ কাহিনী ভাগ উপস্থাপনৰ কোনো পৰিকল্পনা নাছিল বুলি ঔপন্যাসিক দেৱব্ৰত দাসে নিজেই ব্যক্ত কৰিছিল।

দেৱব্ৰত দাসৰ 'ধূসৰতাৰ কাব্য' উপন্যাসখন উত্তৰাধুনিক উপন্যাস হিচাপে উপন্যাসখনত মূলতে অনিশ্চয়তা, নিঃসংগতা আদি প্ৰকাশ পোৱা দেখা যায়। উপন্যাসখনৰ নায়িকা মন্দিৰা দুটি সন্তানৰ মাক হৈও নিজ পৰিয়ালক এৰি নিৰুদ্দেশ হৈছিল। মন্দিৰা নিৰুদ্দেশ হোৱাৰ আগত উকা কাগজৰ পাত এখিলাত দুটি বাক্য লিখি থৈ যোৱা দেখা যায়; এই দুটি বাক্য লিখিছিল এনেদৰে- "মই মোক বিচাৰি যাবলৈ ঠিক কৰিছোঁ। আনে মোক নিবিচৰাই ভাল।" (পৃঃ ৯)

এনেদৰে নায়িকা মন্দিৰাই নায়ক শেখৰক একো নোকোৱাকৈ অন্তৰ্ধান হোৱাত উপন্যাসখনত অস্পষ্টতা বা ধূসৰতাৰ স্পষ্টতা ফুটি উঠা দেখা যায়।

এনেতে উপন্যাসখনৰ নায়ক শেখৰে নায়িকা মন্দিৰাক অৰ্থাৎ নিজ পত্নীক বিচাৰি যাওঁতে বাটতে সমগ্ৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ যি জলন্ত সমস্যা, দুৰ্বিক্ষ, মন্ত্ৰীৰ দুৰ্নীতি, মাটিহীনৰ আন্দোলন, নাৰীক কৰা প্ৰতাৰণা আৰু লগ পোৱা প্ৰতি গৰাকী ব্যক্তি অৰ্ন্তদণ্ড আদিৰ মুখা-মুখি হ'ব লগা হৈছিল তাৰে বাস্তৱ সমাজৰ প্ৰতিচ্ছবি ঔপন্যাস গৰাকীয়ে উপন্যাসখনিৰ মাজেৰে উদ্ঙাই দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছে বুলি ক'ব পাৰোঁ এনেদৰে—

"দেশৰ অৱস্থা, ইলেকচনৰ ৰাজনীতি, এম. এল. এ. মন্ত্ৰীৰ দুৰ্নীতি, বানপানী, গাঁৱৰ ৰাইজৰ দুৰৱস্থা, মাটিহীনৰ আন্দোলন।" (পৃঃ ২২৩)

উপন্যাসখনত পুৰুষতন্ত্ৰ সমাজৰ আভাস পোৱা যায় চানী চৰিত্ৰটিৰ মাজেৰে। চানী অৰ্থাৎ সিদ্ধাৰ্থ নামৰ চৰিত্ৰটো গাওঁৰ পৰা গাভৰু ছোৱালী এজনী অৰ্থাৎ আৰতীক পলাই আনি চহৰত কাম দিব বুলি কাম দিয়া নাছিল তাৰ বাবদ ছোৱালী জনীক অচিনা ঠাইত চানীৰ সম্বন্ধীয় শেখৰৰ ঘৰত থাকিবলৈ দিছিল কাকো একো নোজোনোৱাকৈ আৰু নিজেও নিৰুদ্দেশ হৈছিল।

শেষত মন্দিৰা ঘৰলৈ উভতি আহিছিল যদিও শেখৰে বুজিব নোৱাৰিলে যে কি কাৰণত মন্দিৰা নিৰুদ্দেশ হৈছিল। আনহাতে উপন্যাসখনত কাল্পনিক আশ্ৰম এখনৰ সৃষ্টি কৰাও দেখা যায়। যাৰ জৰিয়তে আশ্ৰমত থকা ভকত আৰু বিধৱা নাৰী সকলৰ মনৰ কথাও জানিব পাৰি অৰ্থাৎ যি জলন্ত সমস্যাত ভূগিব লগা হয় [illegible]য়া উপন্যাসখনত বাস্তৱ চিত্ৰ প্ৰতিস্ফুটিত হোৱা দেখা যায়।

উপন্যাসখনৰ ভাষা ৰীতি সাৱলীল আৰু পোনপটীয়া আৰু আংগিকৰ ফালৰ পৰাও উচ্চমান বিশিষ্ট। উপন্যাসখনৰ উপস্থাপন ৰীতি, মানুহৰ গতিশীল জীৱন, চৰিত্ৰ-চিত্ৰণ, মনস্তাত্ত্বিক দিশ, উপন্যাসৰ কাহিনী অবাস্তৱ হৈও বাস্তৱ, প্ৰকাশভংগৰ বৈচিত্ৰময়তাৰ ছবি অংকন কৰিবলৈ ঔপন্যাসিকে সক্ষম হৈছে। উপন্যাসখনৰ আৰম্ভনী দবা খেলৰ মাজেৰে আৰু সামৰণী নাটকীয় ধৰণে দেখা পোৱা যায়।

ঔপন্যাসিক দেৱব্ৰত দাসে উত্তৰাধুনিকতাবাদী উপন্যাস 'ধূসৰতাৰ কাব্য' নামৰ উপন্যাসত উত্তৰাধুনিক যুগৰ সমসাময়িক পটভূমিত ব্যক্তিৰ সমস্যাসমূহৰ সুন্দৰ ৰূপত দাঙি ধৰিছে। ঔপন্যাসিক দেৱব্ৰত দাসে আশীৰ দশকৰ অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ চিত্ৰ অতি কৃতকাৰ্যতাৰে সাহিত্যৰ ৰূপ দিবলৈ সক্ষম হৈছে বুলি ক'ব পাৰোঁ।

সপোন

নুৰুল ইছলাম
স্নাতক চতুৰ্থ যান্মাষিক
ইংৰাজী বিভাগ

শ্ৰেণীত সদায় প্ৰথম হোৱা ল'ৰাজন এতিয়া Private বিদ্যালয়ত কাম কৰে। সপোনৰ পিছে পিছে দৌৰি থাকে। শ শ ডেকাৰ বুকুত ছুৰী বহুৱাই ক্লাছৰ আটাইতকৈ ধুনীয়া ছোৱালীজনীয়ে তাতকৈ বিছ, পঁচিশ বছৰে ডাঙৰ ধনী মানুহ এজনৰ সৈতে বিয়া-পাশত আৱদ্ধ হয়। কাৰণ তাইৰ ঘৰৰ মানুহক নিৰাপত্তা লাগে। সকলোৰে চকুত বেয়া দেখা ছোৱালীজনী আজি Beauty parlour চলায়, যত চিনেমাৰ হিৰোইনৰ অসংখ্য ভীৰ। এদিন নামজ্বলা সাহিত্যিক হ'ব বুলি শিক্ষকে ভৱিষ্যতবাণী কৰা ল'ৰাজন আজি স্ক্ৰিপট লৈ প্ৰদিউচাৰৰ, উপন্যাসৰ পাণ্ডুলিপিলৈ প্ৰকাশকৰ পিছে পিছে ঘূৰি ফুৰে। বেলেগৰ বহী চাই চুচুৰি বাগুৰি মেট্ৰিক পাছ কৰা ল'ৰাজন এতিয়া চাৰি-পাঁচখন JCB ৰ মালিক। তাৰ ডিঙিত এতিয়া তিনি চাৰিডাল মোটা সোণৰ চেইন। কাৰাটে, কুংফুত সদায় ব্লেকবেল্টৰ (Blackbelt) ৰ সপোন দেখা ল'ৰাটো এতিয়া গ্ৰিলৰ দোকানত হাতুৰি কোবাই, কাৰণ জীয়াই থাকিব লাগে। লতা মংগেশকাৰ হ'ব খোজা ছোৱালীজনী আজি তিনি সন্তানৰ মাতৃ। টেণ্ডুলকাৰ হ'ব খোজা ল'ৰাজন আজিকালি শিফট (Shift) সলাই ডিউটি কৰে, কাৰণ চেন্নাই ছুপাৰ কিং তেওঁৰ প্ৰিয়। এখনো খেল তেওঁ মিছ কৰিব নোখোজে। পঢ়াত সকলোৰে আদৰ্শ, এদিন আই পি এছ (IPS) ত ভৰ্তি হোৱাৰ সপোন দেখা ল'ৰাজন আজিকালি সংগঠন চলায়, কাৰণ দেশ সলোৱাৰ সপোন দেখে। কলেজত অনবৰতে দেশৰ প্ৰতি স্বাভিমানৰ কথা কোথা তীব্ৰ জাতীয়বাদী ল'ৰাজন আজিকালি আমেৰিকাত থাকে। মালটি নেচনেল কোম্পানীত কোটি টকাৰ দৰমহা পায়।

আচৰিত, আমি এদিন কি হ'ব খোজো আৰু কি হৈ যাওঁ।

সপোনৰ পিছে পিছে দৌৰি আধা বাটতে থমকি ৰওঁ?
কিয়??
কাৰণ, জীয়াই থাকিব লাগে।।
জীৱন অনিশ্চয়তা
অনিশ্চয়তাত জীৱন।
আৰু সেয়ে চাগে জীৱন ধুনীয়া।

বিপৰ্যয়ে আমাক সঁচাকৈয়ে শক্তিশালী কৰেনে?

দীয়া শৰ্মা
স্নাতক পঞ্চম ষাণ্মাষিক
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ

সহজ সৰলভাৱে গতিমুখী জীৱনটো হঠাৎতে প্ৰত্যাহ্বানমুখী হৈ উঠে। কিন্তু কিয়? ভাগ্যৰ ইংগিতৰ ফলত এয়া হয় নে কৰ্মৰ বিসংগতিৰ ফলত সংঘটিত হয় নে আউল লগোৱা বেছিজিল কথাবোৰ। এন্ধাৰে আৱৰা কোঠালিখনক যিদৰে এডাল ম'মৰ পোহৰে বিচ্ছুৰিত কৰি ৰাখে তেনেদৰে জীৱনৰ সফলতাই সকলো প্ৰত্যহ্বানকে প্ৰতুৎত্তৰমুখী কৰি তোলে। জীৱনৰ পথত আগবাঢ়ি যাওঁতে বিভিন্ন মুখৰ লগত চিনাকী হয় সেই চিনাকী মুখবোৰৰ ভিতৰত কোনোৱাই যদি অভিজ্ঞতাৰ জখলাত বগাব শিকায় আনকোনোৱাই তৰ্কৰ খণ্ডযুদ্ধত লিপ্ত হ'বলৈ শিকায় বিভিন্নজনৰ কথকতা অভিন্ন, খুব কম সংখ্যক মানুহেই পৃথিৱীত আছে যিসকলে সহজভাৱে নিয়াৰিকৈ জীৱনটোক শেষ মুহূৰ্ত্তলৈকে চলাই লৈ যাব পাৰে ইয়াৰ বিপৰীতে অসংখ্য মানুহৰ জীৱনত বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন বিপৰ্যয়ৈলে হেতালি খেলে। বিপৰ্যয় সকলোৰে জীৱনত নিৰ্দিষ্ট সময়ত নাহে বিভিন্ন সমময়ত আহে ব্যক্তিভেদে সময়কণ বেলেগ হে হয়। বয়স অনুসৰি বিপৰ্যয়ৰ প্ৰতিক্ৰিয়াও ভিন্ন, বিপৰ্যয়ৰ প্ৰতিক্ৰিয়া সাধাৰণতে নিৰ্ভৰ কৰে জীৱনত লাভ কৰা অভিজ্ঞতাৰ ওপৰত। অভিজ্ঞতা বুলিলে যে অকল কিতাপৰ জ্ঞানকে সামৰি ল'ব নোৱাৰে অভিজ্ঞতাৰ পৰিসৰ বিশাল জীৱনত পোৱা তিতা-মিঠা,আবেগ-অনুভূতি শিক্ষাৰ এক মিশ্ৰিতৰূপ। বিপৰ্যয়ে আমাক হতাশ কৰিব নোৱাৰে যদি আমি তাক ইতিবাচকভাৱে গ্ৰহণ কৰোঁ। মুঠতে বিপৰ্যয়ৰ অহ সময়কণে মনত বিভিন্ন প্ৰশ্নৰে মস্তিষ্ক উপশম কৰি তোলে যদিও নিজৰ নিজৰ মনটোক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পৰা ক্ষমতাটো ঈশ্বৰ প্ৰদত্ত। নিজৰ মনটোক নিয়ন্ত্ৰণ কৰি কৰি সাহসৰ সৈতে যদি সৎভাৱে যুঁজিব পৰা যায় ,তেন্তে নিশ্চিতৰূপে বিপৰ্যয় পৰাভূত হ'ব, ইতিহাস আজিও সাক্ষী হৈ আছে বুকুভেদি দিয়া দেশৰ হকে মহীয়সী নাৰী কনকলতাৰ চিৰপ্ৰবাহমান ভাতৃত্ববোধ দেশপ্ৰেম আৰু কৰ্তব্য পৰায়ণতাৰ কথা। জুইয়ে দহি দহি যেনেদৰে এটুকুৰা সোণ আঁটকধুনীয়াকৈ ৰূপ দিব পাৰি একেদৰেই বিপৰ্যয়ে আমাক দহি দহি জীয়াই থকা বৰ্তমান তথা ভৱিষ্যতৰ বাবে শক্তিশালী কৰে।

****

জীৱনৰ মায়াজাল

মশিৰ উদ্দিন আহমেদ
স্নাতক পঞ্চম ষাণ্মাষিক
ইতিহাস বিভাগ

লালা মহাজান, মানুহজনৰ আচল নাম- 'আদিল হক'। মানুহক সুদলৈ টকা ধাৰ দিয়ে। তাৰোপৰি দোকান, চাহ বাগান আদি তেওঁৰ ব্যৱসায়, বহুত সম্পত্তিৰ মালিক। কিন্তু ঈশ্বৰৰ প্ৰতি মুঠেই ধ্যান নাই। ধৰ্মগুৰুৱে উপদেশ দিলে কয়, প্ৰাৰ্থনা কৰি কোনে কি পাইছে? মই ঈশ্বৰৰ প্ৰাৰ্থনা নকৰি যিমান উপাৰ্জন কৰিছো, আজিলৈকে আমাৰ সমাজৰ কোনো প্ৰাৰ্থনাকাৰীয়ে সিমান উপাৰ্জন কৰিব পৰা নাই।

ধৰ্মগুৰুৱে চাহাবক কলে, "চাওক লালা চাহাব, এটা কথা মনত ৰাখিব, পিছৰ কালৰ জীৱনৰ তুলনাত পৃথিৱীৰ জীৱনখন অতি ক্ষনস্থায়ী। ৬০-৭০ বছৰৰ এই জীৱনটোৰ বাবে পিছৰ কালৰ সীমাহীন জীৱনটো বিনষ্ট নকৰিব। তাৰোপৰি সুদে মানুহৰ পইচা নবঢ়ায় বৰং কমায়হে। আনহাতে ঈশ্বৰৰ প্ৰতি বিশ্বাস আৰু প্ৰাৰ্থনা কৰিলে মানুহৰ বেয়া নহয় বৰং ভালহে হয়।

লালাই ক'লে- "ধেৎ, সেইবোৰ বাদ দিয়কহে, মৃত্যুৰ পিছৰ জীৱন আপুনি দেখিছে নেকি? তাৰোপৰি আমি শুনা পাইছো যে- মৃত্যুৰ সময়ত দেখুন ঈশ্বৰৰ নাম ললেই মানুহ স্বৰ্গ পায়। শুনক ধৰ্মগুৰু চাহাব!! মোকলৈ আপোনাৰ চিন্তা কৰিব নালাগে। ৬০-৭০ বছৰ প্ৰাৰ্থনা কৰি কষ্ট কৰাৰ প্ৰয়োজন কি? মৃত্যুৰ সময়ত মই দেখুন ঈশ্বৰৰ নাম লমেই। ধৰ্মগুৰুৱে তেওঁৰ লগত বাগযুদ্ধত নোৱাৰি তাৰ পৰা আঁতৰি আহিল। আৰু মনে মনে কলে- "ধৰ্মৰ নিমন্ত্ৰণ দিয়াৰ দায়িত্ব আছিল দিলো, বাকীখিনি ঈশ্বৰৰ হাতত।

লালা মহাজনৰ দুইজন পুত্ৰ সন্তান আছিল। গধুলি হলেই মদৰ গিলাচ ধৰে। জুৱা খেলত বৰ অভ্যস্ত। ধৰ্মগুৰুৱে সিহঁতকো উপদেশ দিলে। কিন্তু সিহতেওঁ তেওঁৰ উপদেশৰ প্ৰতি কানসাৰ নিদিলে। ধৰ্মগুৰুৱে মনে মনে ভাবিলে, "Like father like son", এনেদৰেই দিনবোৰ অতিবাহিত হ'বলৈ ধৰিলে।

এদিনাখন লালা মহাজনৰ ডাঙৰ পুতেকে মদৰ নিচাত এজন পুলিচ অফিচাৰক গাড়ীৰে খুন্দিয়াই মাৰিলে, তাৰ বিপক্ষে আদালতত 'কেচ্' চলিল, লালা মহাজনৰ পুতেকে অৰ্থৰ বলত ৰক্ষা পালে যদিও লালাৰ কেইবালাখ টকা বিনষ্ট হ'ল।

সৰু পুতেকে জুৱাত হাৰি হাৰি বাপেকৰ পৰা টকা লৈ লৈ শেষত মাকৰ সোণৰ গহনা, আ-অলংকাৰ আদিতো মনে মনে হাত দিলে। তথাপিও জুৱাৰ পইচা উভতাই দিব নোৱাৰাত সি ঘৰতেই আত্মগোপন কৰিবলগীয়া হ'ল। তাৰ জুৱাৰ সংগীবোৰ ঘৰলৈ আহি বাপেকক ধমক দিলে- "পুতেৰে যদি এসপ্তাহৰ ভিতৰত আমাৰ পইচা দিব নোৱাৰে তেন্তে তোৰ পুতেকক আমি শুদাই নেৰো। বাপেকে উপায় নাপাই তেওঁৰ এখন বহুমূলীয়া গাড়ী বিক্ৰী কৰি জুৱাৰ পইচা আদায় কৰিলে।

লাহে লাহে লালা মহাজান বুঢ়া আৰু দুৰ্বল হৈ আহিল। ব্যৱসায় বাণিজ্য পুতেকহঁতৰ হাতত গতাই তেওঁ অৱসৰ ললে। কিন্তু দুয়ো পুত্ৰই সকলো সম্পত্তি মদ আৰু জুৱাত উৰুৱাই দিবলৈ ধৰিলে। বাপেকে এই বিষয়ে একেবাৰে অজ্ঞাত। আনকি পুতেকহঁতে দুখন দোকানো বিক্ৰী কৰিবলগীয়া হ'ল। বাপেকে এই সকলোবোৰ তেতিয়াহে গম পালে, যেতিয়া এদিন আদালতৰ পৰা উকিল আহি লালাক কলেহি যে, "আপোনাৰ এই ঘৰটো বন্দকত দি আপোনাৰ পুত্ৰই ৩০ লাখ টকা আহমেদ চাহাবৰ পৰা ধাৰ লৈছে, ম্যাদ শেষ হ'বলৈ আৰু মাত্ৰ একমাহ আছে। তাৰ আগত পইচা আদায় কৰক অন্যথা এইঘৰখন আহমেদ চাহাবৰ নামত কৰা হ'ব। এই খবৰ পাই লালা মহাজনৰ ভৰিৰ তেজ মূৰত আহি পালে। আৰু তেওঁ হৃদৰোগত আক্ৰান্তহৈ হস্পিতাল পালেগৈ। তেওঁৰ অৱস্থা দিনক দিনে বেয়াৰ ফালে ঢাল খাবলৈ ধৰিলে। অৱশেষত হস্পিতালতেই তেওঁ শেষ নিঃশ্বাস ত্যাগ কৰিলে। তেওঁৰ পুতেকহঁতে তেওঁৰ ঘৰটো বচাব নোৱাৰিলে। মৃত্যুৰ সময়ত তেওঁক ধৰ্মগুৰুৱে ঈশ্বৰ নাম লবলৈ কৈ আছিল। কিন্তু লালাই কৈ আছিল, "মোৰ ঘৰ, মোৰ দুকান, মোৰ সম্পত্তি....।" তেওঁ আৰু ঈশ্বৰৰ নাম ল'ব নোৱাৰিলে। সেই বাক্য কেইটা কৈয়েই তেওঁ চকু মুদিলে।

******

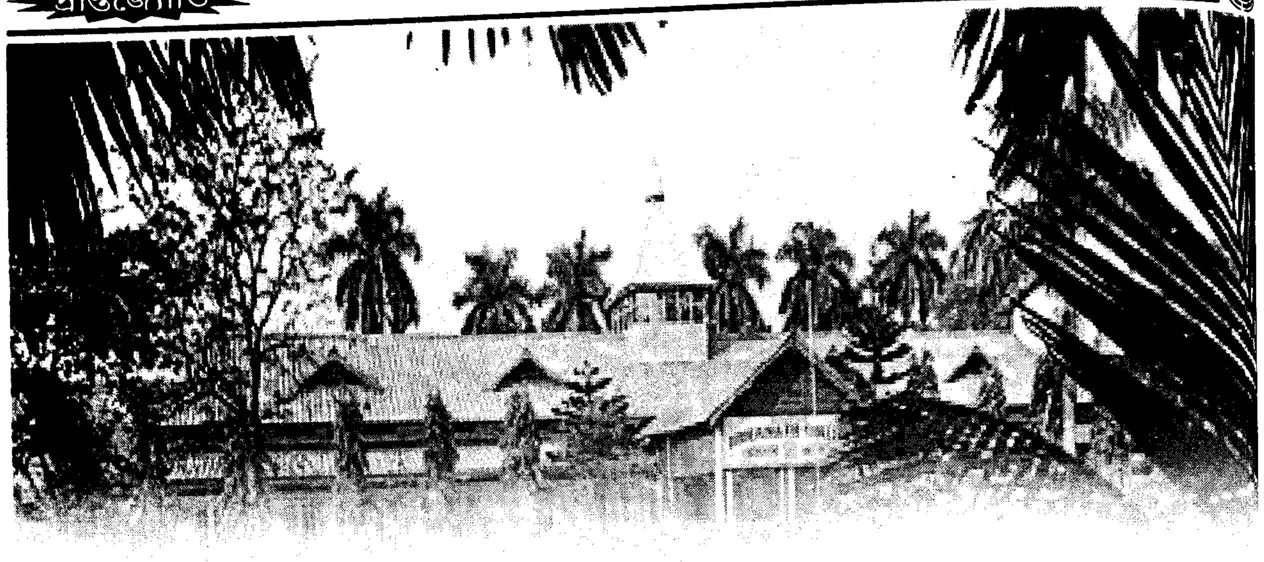

মোৰ স্নেহৰ ভোলানাথ কলেজ

মশিৰ উদ্দিন আহদেম
স্নাতক পঞ্চম ষান্মাষিক
ইতিহাস বিভাগ

হে মোৰ স্নেহৰ ভোলানাথ কলেজখনি
তুমি মোৰ জীৱনৰ সাধনাৰ গতি।
তোমালৈ জনাওঁ প্ৰণাম ভকতি
যুগে যুগে আমাক দিবা সুমতি।।

অতীতৰ স্মৃতিলৈ চাইছো উভতি
চৌদিশে বিৰাজমান তোমাৰ যশষ্যা খ্যাতি।
ঘাত-প্ৰতিঘাত সকলো ভেদি
বিলোৱা চৌদিশে নতুন জ্যোতি।।

তোমাৰ গৰ্ভত আছে মণি, মুকুতা, হীৰা-মতি
ঘনে ঘনে মনলৈ আহে তোমাৰ স্মৃতি।
তথাপিতো হোৱা নাই ক্লান্ত আৰু বিস্মৃতি
শতবাৰ জনাইছো সেয়ে ভক্তি ভৰা মিনতি।।

******

মা

মজনু ৰহমান
স্নাতক তৃতীয় ষান্মাষিক
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ

লোহ যেনে তুমি তেনে
সহ্য কৰা মা
বেলি যেনে তুমি তেনে
মৰম কৰা মা।
গাঁধ যেনে তুমি তেনে
কষ্ট ৰা মান
ফুল যেনে তুমি তেনে
হাঁহিৰে ভৰা মা।
ফৰিশতা যেনে তুমি তেনে
মন পোৱা মা
প্ৰেম যেনে তুমি তেনে
নিজে নোখোৱা মা।

******

ভালপোৱাৰ স্মৃতি

জয়ন্তী ৱালা দাস
দ্বাদশ শ্ৰেণী

চিনি পালো সন্মুখৰ মানুহৰ,
আমাৰ প্ৰতি মিছা অনুভূতি।
চিঠি লিখি লুকাই থওঁ কিতাপৰ ভাজত,
অণুভূতিৰ আকাশৰ নীলা ঠাইখিনিত।
কবলৈ একো নাই,
কতনা ৰঙীন সপোন।
দেখিছিলো তোমাকলৈ,
এটিও যে পূৰণ নহ'ল।
সেয়ে কেৱল স্মৃতি হিচাপে যেন ৰৈ গ'ল,
তোমাৰ অবিহনে নোৱাৰো থাকিব।
এবাৰ উভতি আহা,
তুমি মতা শব্দটো।
শুনিবলৈ আকৌ মন গৈছে,
তোমাৰ দৰে হিয়া উজাৰি মৰমো।
কোনেও নিদিয়ে!
তোমাৰ কাষত বহি থকাটো,
কেতিয়াও হয়তো হোৱা নাই।
কিন্তু এতিয়াও মনত পৰে,
তোমাৰ মৰমৰ কথা।

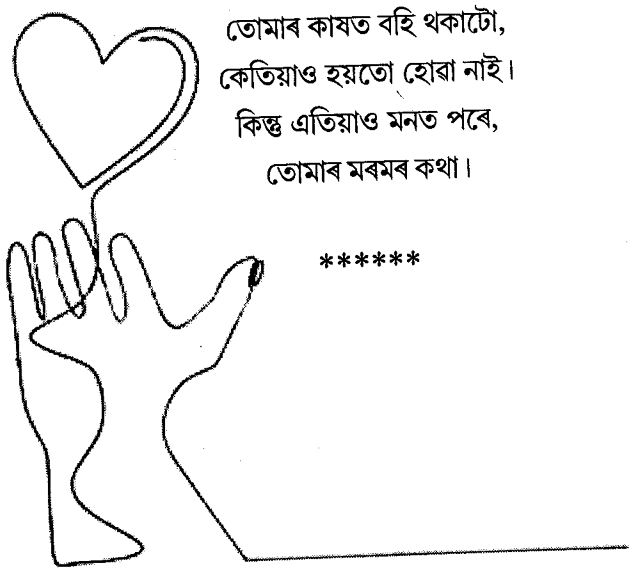

******

জকমকী জোন

ৰোশনা ৰানু
স্নাতকোত্তৰ দ্বিতীয় ষান্মাষিক
অসমীয়া বিভাগ

ৰাতি আকাশত জোনাকে চকু মেলি
মোৰ স্মৃতি লৈ প্ৰশ্ন কৰে.....।
নৱজাত কেঁচুৱাই খিলখিলাই হাঁহাৰ দৰে
জোনাকেও হাঁহি উঠে.....।
কিন্তু এই অসহ্য বিছতীৰ সুৰ
আহে কি যে বিৰক্তিকৰ .....।
ৰাতি আকাশত জোনক জিমিকেই
হৃদয়ৰ অন্ধকাৰ সাবটি লয়....।
মৰুময় শিলা হৃদয়ৰ শব্দ নামে
অশ্ৰু নিজৰী কেচা তেজ....।
হাজাৰ বিননী বুকুত বান্ধি ধুমুহা বই
হৃদয় শীতল নিৰ্থক ভাৱনা।

******

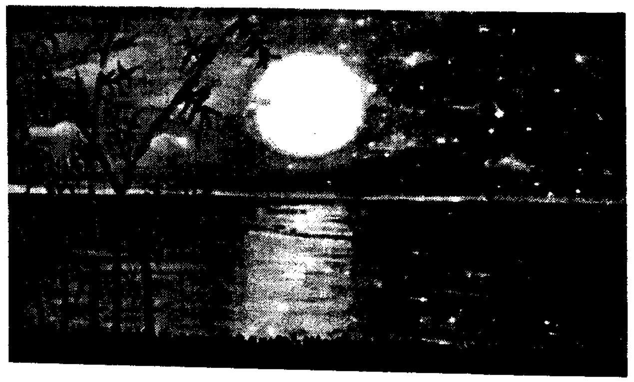

বসন্তৰ-ব'হাগীৰ মিলন

শীলা সৰকাৰ
স্নাতক চতুৰ্থ ষান্মাষিক
অৰ্থনীতি বিভাগ

বাগিচাৰ মাজেৰে সৌৰ আভাৰ কি যে নাচোন
কি বিৰহময়, চাৰিওফালে কিহৰ আয়োজন?
কুলিৰ মাত জুৰিৰ দৰে,
আঃ কি আশ্চাৰ্য!
গছ-লতা নতুন পোছাক পৰিধান কৰিছে
বতাহে নাচিছে, উমলিছে
আছেনো কি?
সেমেকা হাঁহি, হাজাৰ সপোন বুকুত
মনৰ পৃথিৱীত আজি ফৰকাল আকাশখন,
চাৰিওফালে সজীৱতা, প্ৰেমৰ মৃদু বতাহ
প্ৰেমৰ মহান ৰাগীত মত্ত বহাগীৰ মন
আজি বসন্ত-ব'হাগীৰ মিলন।

******

'হে প্ৰভু'

মজনু ৰহমান
স্নাতক তৃতীয় ষান্মাষিক
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ

'হে প্ৰভু' নোৱাৰিম ধৰিব তোমাৰ মাহাত্ম্য,
তুমিয়ে পৰম সত্য;
এতিয়া ভূমিত পৰীক্ষা,
মহামাৰীৰে দি আছা শিক্ষা।

'হে প্ৰভু' মানৱ জাতি মহা চোৰ,
ক্ষমা বিচাৰো ঈশ্বৰ মোৰ;
তোমাৰ ৰহমেৰে সকলো 'কাজ'
প্ৰাৰ্থনাৰ চৰণেৰে লোৱা 'ভাইৰাছ'।।

'হে প্ৰভু' ইয়াৰ যোগে দিও সৰণ,
ঠিক কৰোৱা সকলো ধৰণ;
তুমি বিহনে নগঢ়ে পাত্ৰ,
মোৰ প্ৰভু 'আল্লাহ' একমাত্ৰ।।

******

প্ৰেম নামৰ অভিশাপত

খালেদা আমিন
স্নাতক দ্বিতীয় ষান্মাষিক
অসমীয়া বিভাগ

প্ৰেম নামৰ অভিশাপত
ফুল কুমলীয়া শিশু হৈ আছে ধৰ্ষণ।
প্ৰেম নামৰ অভিশাপত
মনৰ জোখাৰে মন নপোৱা সংসাৰ চলি আছে অগণন।
প্ৰেম নামৰ অভিশাপত,
জীয়াই থকাৰ হাবিয়াস হেৰুৱাই
অস্থিৰতাত আপোন পাহৰি,
বিচাৰি পাইছে আত্মহত্যাৰ চিপজৰীৰে আগুৰি থকা পথ
প্ৰেম নামৰ অভিশাপত,
চৰিত্ৰহীন জীৱন পাৰ কৰি আছে বহুতেই।
প্ৰেম নামৰ অভিশাপত
যন্ত্ৰনাত দগ্ধ হৈ মৃত্যুৰ সতে লৰি আছে বহুতেই।
প্ৰেম নামৰ অভিশাপত
চকুৰ পানী নিজৰাৰে বৈ গৈ
সাগৰ পাইছেহি
তথাপি বন্ধ হোৱা নাই।
আপোনজনক বিতাকিত কৰা
মানৱৰূপী দানৱৰ অত্যাচাৰ উৎপীড়নে
মানৱতাৰ শ্লোগান পাহৰি
উলিয়াই আছে সহস্ৰজনৰ চকুলো।

******

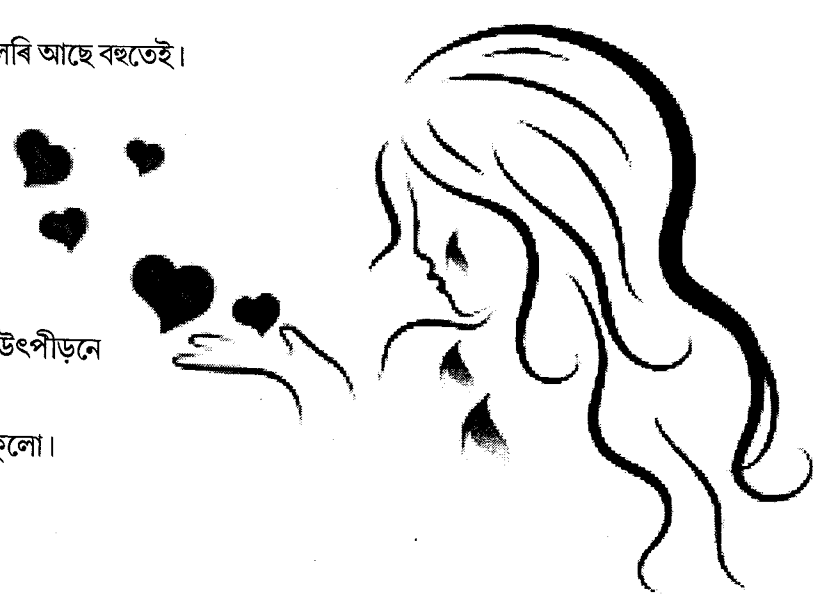

জীৱনৰ গতি

আৰজুমা খাতুন
স্নাতক দ্বিতীয় ষান্মাষিক
অসমীয়া বিভাগ

জীৱনৰ গতিত মই স্তব্ধ
হৈ পৰিছোঁ নাজানো
এই জীৱন গতিত
কিমান বাধা-বিঘিনি পাম
তথাপি জীৱন যুদ্ধ কৰি
থাকিমেই এদিন নহ'লে
এদিন সাফল্যৰ বাটত
আহিমেই জীৱন নামৰ
গতিত যিমানেই দুখ-কষ্ট
নহওক কিয় মই আগুৱাই
যামেই এদিন নহয় এদিন
সফল হমেই জীৱন গতিত
জীৱন নামৰ যাত্ৰাটো
সঁচাকে এটি যন্ত্ৰণা।

******

মোৰ মৰমৰ আই

ছৈয়দা খালিদা বেগম
স্নাতক প্ৰথম ষান্মাষিক
ইতিহাস বিভাগ

মা, তুমি আছিলা মোৰ ছাঁ জীৱনৰ দাপোন,
তুমিয়েই মোৰ আছিলা সবাতকৈ আপোন।
বিষাদ ডাৱৰে ঢাকে জীৱনৰ আকাশ,
তুমিয়েই আছিলা মোৰ সুখৰ প্ৰকাশ।
তোমাৰ বাবেই দেখিছোঁ এই জগতখন
মৰমেৰে ৰাখিছিলা তুমি আৱৰি তন-মন।
হে মোৰ জীৱনৰ লক্ষ্য স্বৰূপিনী,
হে মোৰ জীৱনৰ প্ৰেৰণাদায়িনী।
ভাগৰুৱা হৈ জীৱন পথত,
আশ্ৰয় লৈছিলো, আহি তোমাৰ কাষত।
তুমি মোক অকলশৰীয়া কৰি
এৰি থৈ গ'লা কত
তোমাৰ প্ৰতি অবিচল ভক্তি থাকি যাব
সদায় মোৰ হৃদয়ত

******

সময়

মনোজ কুমাৰ বৰ্মন
স্নাতক তৃতীয় ষান্মাষিক
গণিত বিভাগ

আজি কালি বুলি
বছৰ পাৰ হ'ল,
দিন গুণিব যাওঁতে
মন ভাঙি গ'ল।

সময়ৰ যি মূল্য
সেয়া বৰ মূল্যৱান,
যিয়ে জানে সেই কথা
তেওঁ বৰ ভাগ্যৱান।

কৰিম, কৰিম, কৰিম
বুলি থলো পেলাই,
সেই কাম কৰিব যাওঁতে
এতিয়া সময় নাই।

কালিৰ যিটো দিন আছিল
আজি সিটো নাই,
কালিৰ যিটো সুযোগ আছিল
আজি সেয়া নাই।

দিন যাব ৰাতি হ'ব
হ'ব সকলোৰে পৰিবৰ্তন,
এই সোণৰ সময়ৰ
নহ'ব কেতিয়াও পুনৰ আগমণ।

******

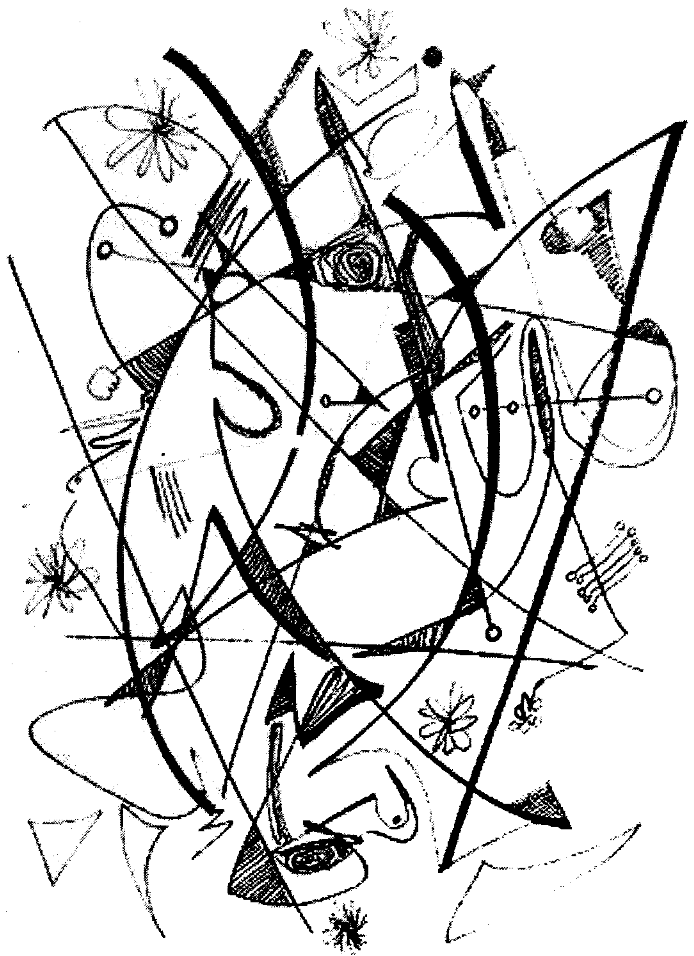

বিলীনতা

সুহান ইকবাল সেখ
দ্বাদশ শ্ৰেণী

গধুলীৰ নিলীম আকাশত
বিলীন হ'ব খুজিছো।
সেই সন্ধিয়াত নামি অহা চৰাই নহয়,
ৰাতিও লগ নে এৰা হৈ মেঘ হৈ।
বিলীন হ'ব খুজিছো
সেই নিশব্দ সাগৰত।
চুচৰি চুচৰি অহা সেই সৰু কাছটোৰ নিচিনাকে,
আশাত আছো মাথো এখন সৰু টৌৰ।
জ্যোৎস্নাময় ৰাতি, ফুল ভৰা বাগিচাখন
জোনাক বোৰেও যেন ৰখি আছে তোমালৈ।
পুৱাতে উঠিছো আবেলি হলহি,
ৰাতিতো বিলীন হম এ এই পৃথিৱীত।

******

আমি ভাওৰীয়া এই সংসাৰ নাটৰ

চিন্তি তালুকদাৰ
স্নাতক প্ৰথম ষান্মাষিক
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ

আমি যে ভাওৰীয়া
নহয় যে ভাগৰুৱা,
হয় মাথোঁ নাৰৰীয়া
এই সংসাৰ সাগৰৰ।

মনত লাগে ভয়
কিজানিবা হয়,
এই সংসাৰ নাটৰ যৱনিকা
পিছে, নহয় যে আমি ভাগৰুৱা।

আমি হ'লো কাঠৰ পুতলা
থাকিব যেতিয়ালৈ জীৱন,
খেলি যাম খেল
নকৰো কালৈকো ভ্ৰুক্ষেপ।

যেতিয়ালৈ থাকিব এই জীৱন নাট
পুৰণি নাটৰ পৰিব যৱনিকা,
ৰচিত হ'ব নতুন নাট
কৰিম অভিনয়।

******

নিয়ৰৰ সৰু সৰু টোপাল

চাহানাছ বেগম
একাদশ শ্ৰেণী

নিয়ৰৰ সৰু সৰু টোপাল
পাহিত জিলিকি আছে,
ইমান ধুনীয়া পাহিটি
নিয়ৰেৰে ভৰি পৰিছে।

নিয়ৰৰ সৰু সৰু টোপাল
গছৰ ডালত জিলিকি আছে,
সাজিছে জালেৰে নিজৰ বাঁহ
এই জালটি নিয়ৰেৰে ভৰি পৰিছে।

নিয়ৰৰ সৰু সৰু টোপাল
আবৰি ৰাখিছে পৃথিৱীখন,
শীতকালত নিয়ৰেৰে সজা
আমাৰ পৃথিৱীখন।

নিয়ৰৰ সৰু সৰু টোপাল
আকাশত বিয়পি আছে,
ইমান ধুনীয়া নিয়ৰৰ টোপাল
প্ৰকৃতিয়ে দিয়া এটি সুন্দৰ উপহাৰ।

******

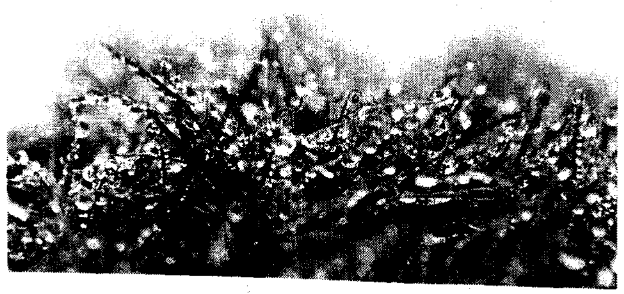

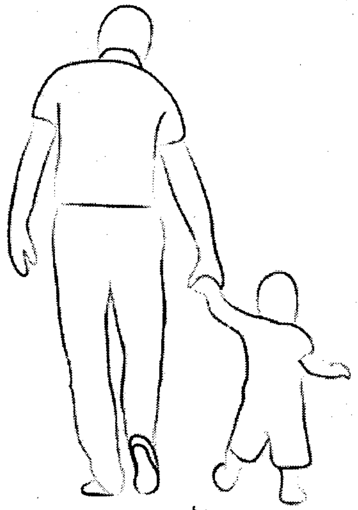

অ' মোৰ দেউতা

চাহানাছ বেগম
একাদশ শ্ৰেণী

অ' মোৰ দেউতা
তোমাৰ মনত আছেনে?
তোমাৰ সেই সৰু
অকণমানি ছোৱালীজনীক....

অ' মোৰ দেউতা
আকৌ এবাৰ আদৰি লোৱা
তোমাৰ দুষ্ট, অভিমানী
সেই সৰু ছোৱালীজনীক....

অ' মোৰ দেউতা
আৰু কেতিয়াও নাজাম
ভুল পথত যদি তুমি,
এবাৰ ক্ষমা কৰা....

অ' মোৰ দেউতা
তুমি মৰমেৰে মাতা
তোমাৰ সৰু 'মাজনী'
তোমাৰ ক্ষমা কৰাৰ অপেক্ষাত
কান্দি আছে....

******

স্তব্ধ ভৰলু

মৃগেন দাস
স্নাতক ষষ্ঠ ষাণ্মাষিক
অসমীয়া বিভাগ

বৈ গল তাই আজি
কালৰ বুকুত
যৌৱনময়ী বোৱতী নৈখন।
শাওনৰ কোবাল সোঁতটো
নাই তাৰ আজি চঞ্চলতা
প্ৰতিটো পল-অনুপল
আজি যেন তাই স্তব্ধ
যদি তুমি
ভৰলু,
আকৌ জী উঠিব বিচৰা
মই ব্ৰহ্মপুত্ৰ হৈ
জীপাল কৰি তুলিম
তোমাৰ চঞ্চলতাক
কোনোবা শাওন মাহত।

******

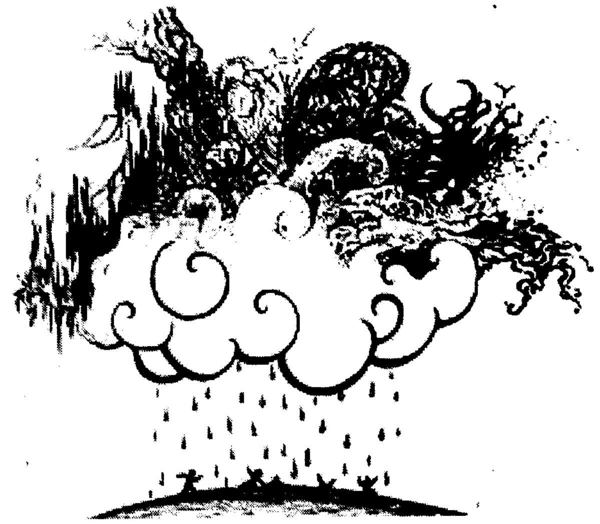

বৰষুণ

ভনিতা দাস
স্নাতক ষষ্ঠ ষাণ্মাষিক
অসমীয়া বিভাগ

এটোপ-দুটোপকৈ নামিছে ধৰালৈ
বৰষুণৰ টোপালবোৰ
গছ-বিৰিখৰ লগতে আমাৰ
মনবোৰক সজীৱ কৰিবলৈ
বৰষুণৰ টোপালে, তিতাই
দিয়া দেহটোত প্ৰাণ
পাই উঠিছে পুৰণি স্মৃতিবোৰ
নূপুৰ সদৃশ শব্দ গুঞ্জিছে
আজি মোৰ কাণত
তোমাৰ নামৰ
আকৌ মেঘ আঁতৰিব
ফৰকাল হ'ব
আকাশী গগণত
তোমাৰ নামৰ
জোনটিও দেখা দিব।

******

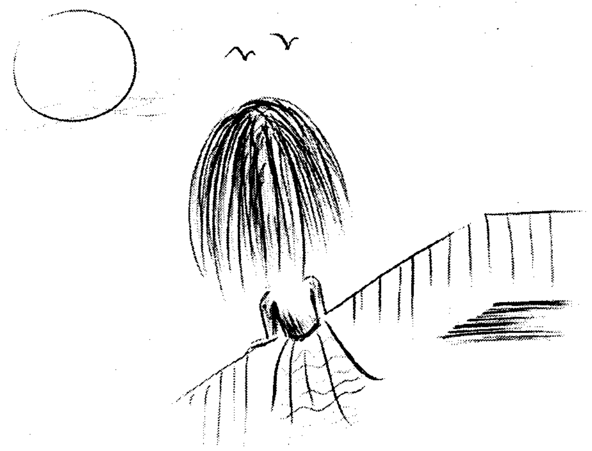

সংগ্ৰামী জীৱন

অপৰ্ণা পাল
স্নাতক ১ম ষান্মাসিক

ক্লান্ত আজি মই
আজিৰ যান্ত্ৰিক যুগত
চলিছে মোৰ অবিৰাম যাত্ৰা।
ভাগৰুৱা হৈ পৰিছো যদিও
থমকি ৰোৱা নাই মই,
মনত সাঁচি ৰখা আছে
এটি অপূৰ্ণ আশা।
বিফলতাৰ ধুমুহাই আগভেটি ধৰিছে
যদিও হোৱা নাই কেতিয়াও মই স্তব্ধ,
সপোনবোৰক এদিন
বাস্তৱত ৰূপায়ণ কৰিম
এয়াই মোৰ দৃঢ় সংকল্প।
প্ৰতিযোগিতাময় জীৱনত
পৰাজয়ৰ গ্লানি কত বাৰ যে
সহ্য কৰিলো তথাপিও
হোৱা নাই কেতিয়াওঁ ক্ষুব্ধ
সংগ্ৰাম কৰি হ'লেও এদিন
সফলতাক আজুঁৰি আনিম
এয়াই মোৰ জীৱনৰ
প্ৰকৃত উদ্দেশ্য।

*****

মৰমৰ বকুলপাহি

প্ৰিয়ংকা ৰায়
স্নাতক ১ম ষান্মাসিক

শুভ্ৰ ৰঙৰে আবৃত
তীব্ৰ সুবাসৰ অধিকাৰী
বাৰিষাৰ কালত তুমি
গছত থকা উজলি।
ধৰণীৰ বুকুত যেতিয়া
আহা তুমি নামি
বগা চাদৰৰে আবৃত কৰা
যেন ধৰণীৰ মাটিখিনি
এন্ধাৰ পোহৰৰ ৰঙ্গমঞ্চত
যেতিয়া দেখিবলৈ পাওঁ তোমাক
ইমান যে মনোৰম লাগে
শুভ্ৰ, স্নিগ্ধ তুমি ফুলপাহি
ইমান নো কিয় কৰা আমনি
দেখিলেই মন যায় ছুই চাবলৈ।

*****

English Section

Dewali & Fire Crackers

Dr. D.Chakrabortty
Principal, B.N.College, Dhubri

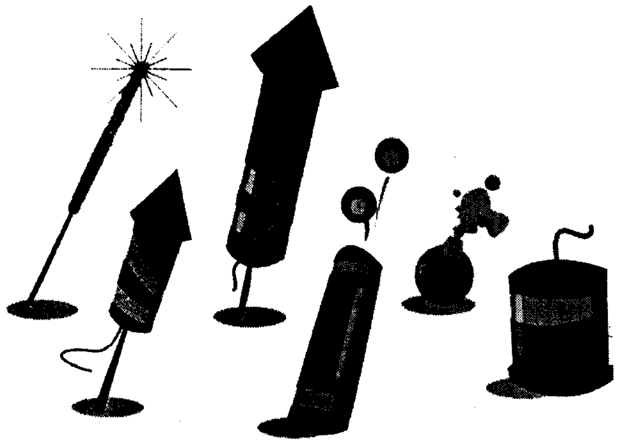

Every year before Dewali, the festival of light in India, lots of people become concerned with the spike in pollutant levels particularly in air. Different state governments start banning the burning of fire-crackers. Why should we restrict burning of crackers? What are the polluting effects of the chemicals produced due to burning of the fire crackers? We must know the answer to these questions to take an informed decision and to educate our fellow citizens in this regard.

The ingredients used in the fire crackers may be classified into four types namely

Fuel : It acts as fuel and supplies the energy. Commonly used fuels are Aluminium and sulphur.

Oxidising Agent : It supplies the oxygen required to burn the mixture in the fire-cracker. Lead oxide, nitrate, Barium nitrate, Potassium nitrate are commonly used oxidisers.

Reducing Agent : It is needed to burn the oxygen supplied by the oxidising agent. Charcoal, sulphur are generally used.

Binder : It is used to bind the mixture used to make the firecracker. Dextrin - a type of starch is often used as binder.

Regulator : It regulates the speed of the chemical reaction taking place due to burning of the fire cracker. Metals like aluminium, copper, strontium, barium are used as regulator.

Colouring Agent : These are some chemicals used to produce colour during burning. Compounds of lithium, barium, copper, antimony, arsenic etc are generally used as colouring agents.

All these produce toxic materials which act as air, water or soil pollutants.The chemicals like aluminium, compounds of lithium,strontium, barium, mercury, antimony are extremely harmful. Besides the gases produced due to burning of fire-crackers namely, nitrogen di-oxide, sulphur di-oxide, ozone are known air pollutants.

The National Air Quality Index (AQI) which is calculated on the basis of amount of certain gases and particulate matters in air is used as an indicator to categorize the air quality. Depending upon AQI, air may be categorized as good to very poor to severe. If we compare the AQI of some major cities of India just before Dewali and on the day of Dewali last year, it is observed that it invariably increases by several fold showing how the air is polluted due to burning of fire-cracker.

So, we must restrain ourselves from polluting the environment in the name celebration and enjoyment. Then the question arises - how to celebrate Dewali ? We must celebrate it in our traditional ways by lighting 'diyas' or 'chakis'. If available, the 'Green Crackers' developed by scientists of CSIR and NEERI, which do not contain chemicals such as lithium, arsenic, barium, lead etc may be used. We must socialize, visit our relatives, friends, help the needy in whatever way we can. In this way we can enjoy the true spirit of Dewali instead of polluting this beautiful planet.

Toxic Materials Used/Produced And Their Toxic Effects

Toxic Elements	Used To Produce/Produced As	Toxic Effects
Aluminium	Brilliant Whites	Contact dermatitis, bioaccumulation
Lithium Compounds	Blazing Red	Toxic, irritating fumes
Strontium Compounds	Blazing Red	Strontium can replace Calcium in body
Copper Compounds	Blues	Can bio-accumulate. Carcinogenic.
Barium Nitrate	Glittering Greens	Poisonous. Fumes can irritate respiratory track
Mercury (Mercurous Chloride)	Chlorine donor	Toxic heavy metal. Can bio-accumulate
Antimony Sulphide	Glittering Effect	Toxic smoke, Carcinogenic
Arsenic Compounds	Used as colorants	Toxic ash can cause lung cancer, skin irritation and wart formation
Lead Compounds	Oxidiser	Poisonous, bioaccumulation
Nitric Oxide	Produced as by-product	Toxic by inhalation
Nitrogen Dioxide	Produced as by-product	Highly toxic by inhalation. Produce acid rain
Sulphur Oxide	Produced as by-product	Produce acid rain
Ozone	Produced as by-product	Green House gas. Attacks & irritates lung
Source: http://www.backcountryattitude.com/toxic_fireworks.html		

AQI Category & Range

AQI Category	AQI Range
Good	0-50
Satisfactory	51-100
Moderate	101-200
Poor	201-300
Very Poor	301-400
Severe	401-500
Source: National Air Quality Index, CPCB	

Comparison of AQI before and after Dewali (at 9 pm)

Place	AQI	
	Just before Dewali (25.10.2019)	On Dewali Night (28.10.2019)
Delhi (Dwarka)	304	406
Jaipur (Adarshnagar)	120	233
Hyderabad (Sanathnagar)	51	201
Bengaluru (Jayanagar)	29	100
Guwahati (Railway Colony)	22	168
Source: CPCB		

The New Education Policy 2020: An Overview

Dr. Noor Hussain
Associate professor
B. N. College, Dhubri

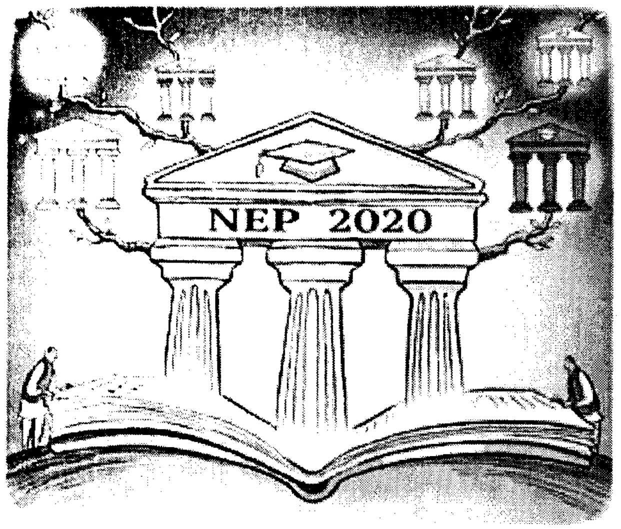

The Government of India adopted a National Education Policy (NEP) in July, 2020. This New Education Policy replaced the National Educational Policy of 1986. The New National Educational Policy is fairly comprehensive and highly ambitious in nature. It aims at bringing about radical changes in the education system within a decade and thereby making India a global power. It seeks to raise the Indian education to the international standards and provide quality education to all. This is undoubtedly a significant step forward for the education system in India. Some of the key highlights of the New Education Policy may be mentioned as follows:

Key Highlights of School Education

Affordable and quality education to all children in the age group of 3 -18 years.
A new structure in school education in 5+3+3+4 pattern, replacing the existing 10+2 structure.
Teaching in mother tongue upto 5th standard. A three-language formula to be followed from 6th standard onwards.
Emphasis on Activity-based learning instead of rote learning.
Vocational and Skill Education to be included in School Education; hence school curriculum to be redesigned to make it more suitable for children.
Use of Technology in education to make education more accessible and effective.
B. Ed compulsory for all teachers.
4-year integrated B. Ed to be conducted by Multidisciplinary colleges and Universities only. All Stand-alone B. Ed. colleges to be closed.
Two-year B. Ed degree to be modified to one-year degree for the present undergraduates, and it is to be offered by the institutions conducting 4-year B. Ed.
Teacher Eligibility Test (TET) to include a demo of live teaching class.

Key Highlights of Higher Education

All Higher Education Institutions (HEIs) are to be governed by National Higher Education Authority (NHERA), displacing the UGC.
Boards of Professional education like AICTE, NCTE, etc. will be changed into Professional Standard Setting Bodies (PSSBs).
A National Research Foundation (NRF) will be established. This foundation will grant

funding for outstanding research proposals from any discipline.
Higher Education Institutions are to be modified as Type I, Type II and Type III.
Type I -Research intensive Universities
Type II -Teaching intensive Universities
Type III -Teaching colleges
All colleges will be converted to Type III.
All institutions Type I, II and Type III will offer 4-year B. Ed programmes to link Higher Education with School Education.
Affiliation -system will be phased out and all institutions will be individual, autonomous.
Boards will be constituted with autonomy for Type I, II, III institutions.
Undergraduate Programmes with multiple exits.
M. Phil will be discontinued.
MOOC will receive special preference.
Academic Bank of Credit will be created to digitally verify a student's credits or performance.
Only qualified and permitted institutions will offer Open and Distance Learning (ODL).
NAA (now called NAAC) will recognize institutions as Yes / No only.
NAA will also assess Open and Distance Learning (ODL).

So, the New Education Policy will replace the existing School Education structure of 10+2 by a new pattern of **5+3+3+4**. This is a major change in the School Education system of India. In this new system, students are expected to spend more time in school. The new structure of the school education may briefly be discussed as follows:

Foundational Stage/ Pre-primary (5 years)

The foundation stage of education will comprise the first five years (ages 3 -8) in the schooling of child. This is further subdivided into two parts: the first 3 years of pre-school to be taught in *Anganwadi* or community based nurseries. This is to be followed by Class I and Class II of primary schooling, which will focus on activity-based learning. In tune with the vision of the NEP, RTE Act will be extended to include child education of 3 -6 years. The success of this stage of schooling depends on proper location/distribution of Anganwadi units and their proper functioning. As envisaged in the policy document, they should be strengthened in terms of infrastructure and manpower.

Preparatory stage/ Primary (3 years)

The preparatory stage of child education will cover from 8 -11 years of age. This stage consists of Classes III, IV and V. It is supposed to lay the foundation of learning. It will develop among the children the basic literacy and numeracy skills such as speaking, reading and writing. They will develop their understanding of various concepts and subjects like Science, Mathematics art and language.

Middle Stage/ Upper Primary (3 years)

The Middle stage or Upper Primary Schooling comprises classes VI, VII and VIII, covering the children from 11 to 14 years. During this stage of schooling students are expected to develop the core academic skills of reading and writing, and competencies of language. They will also receive training in life skills such as team work, problem solving activities and critical thinking.

Secondary Stage (4 years)

The Secondary stage consists of classes IX, X, XI and XII, covering the students of the age group 14 -18. Students will have to undertake 4 years of multidisciplinary study on the basis of the subject oriented pedagogical and curricular style of the Upper Primary but with greater depth, greater critical thinking and greater flexibility. They expected to complete a core curriculum comprising Mathematics, Science, Social science and English. In addition to the core curriculum, they will choose from wide range of electives, including vocational

subjects. Each year of the secondary stage will be divided into two semesters. In every semester students will choose 5 or 6 subjects.

It is obvious that Classes XI and XII will be integral part of the secondary stage. The concepts such as "Higher Secondary" and "Junior College" will be abolished.

The NEP 2020 proposes for Single Regulation for all levels of school education. It allows Sanskrit to be offered at all levels school and higher education. Coding is to be introduced from class VI. The Midday Meal scheme is to be extended to include breakfast. Counselors and social workers are to be engaged to take care of students' health -both physical and mental.

A significant aspect of the NEP 2020 is that examinations at school level will be held in classes III, V and VIII. On the other hand, Board Examinations will continue to be held for classes X and XII but they will be re-designed (NEP 4.36). An assessment body, NACSE (National Assessment Centre for School Education) will be set up under Ministry of Education re-design and set the standards for the examinations (NEP 4.37). Further, to make them easier for students, these examinations will twice a year. A student will get two chances to clear the examination.

As for the recruitment of teachers, TET along with a demonstration class room teaching will be mandatory for all teacher recruitments. By 2030, a four-year integrated B. Ed. degree will be the minimum qualification for teaching. The two-year B. Ed. degree will be continued for those who have already completed Bachelor Degrees. Again, these B. Ed. programmes will be adapted into one-year programme and introduced for those who will complete the equivalent 4-year multidisciplinary Bachelor Degrees or a Master's Degree. All such B. Ed Degrees will be offered only by the recognized multidisciplinary institutions of Higher Education. All stand-alone Teacher Education Institutions across the country will be closed.

It is a laudable step that the NEP 2020 proposes to introduce a large number of merit-based scholarships across the country to encourage students to pursue 4-year integrated B. Ed. programmes. It will go a long way to attract brilliant students to the teaching profession. Another remarkable point is that teachers are not be engaged in non- teaching activities such as election duties, cooking midday meals, etc.

The NEP envisions a complete transformation of the Higher Education scenario in India. The National Higher Education Regulatory Authority (NHERA) is to be the only regulator of Higher Education Institutes (HEIs) including medical institutes. A significant objective of the NEP is to increase the Gross Enrollment Ratio (GER) up to 50%. Another notable point is that the NEP emphasizes "holistic" learning and aims at breaking the barriers in terms of 'disciplines' or 'streams' within HEIs. Therefore it recommends that all HEIs be multidisciplinary. Further, it finds and considers that liberal arts education is crucial to the evolution of the young students into responsible citizens.

The NEP introduces 4-year multidisciplinary undergraduate programmes (Bachelor's degree) with multiple exit options. These programmes include professional as well as vocational courses. The programmes will be structured as follows:

a) Students completing 1 year of study will be awarded a diploma.
b) Students completing 2 years of study will be awarded an advanced diploma.
c) Students completing 3 years of study will be awarded a Bachelor's degree.
d) Students completing 4 years of study will be awarded a 4-year multidisciplinary Bachelor's degree. This is the preferred option (NEP 11.8)

The HEIs will have the flexibility to design their Masters Programmes. There may be a two-year programme for those who completed a three-year Bachelor degree. In this programme the second year is completely devoted to research.

One- year Masters programme for those students who completed a four-year Bachelor degree. Universities can also introduce an integrated five-year masters programme. For enrolling in Ph. D. programmes a students must have a masters degree or a four-year Bachelor degree with research. M. Phil will be discontinued.

The present terminology such as "Deemed to be University" or "Affiliating University" will be discarded and HEIs will be characterized as "Public" "Private" or "Private-Aided". All universities must develop into Multidisciplinary Research intensive Universities (RUs) or Teaching intensive Universities (TUs). Universities will have no affiliated colleges under them. By 2032, all affiliated colleges will have to transition to Autonomous Degree colleges. An Affiliated College, where necessary, will be allowed to merge with the affiliating university or to develop as a university itself.

Research Universities will primarily focus on cutting-edge research for knowledge creation and at the same time engage in 'high quality' teaching in undergraduate, postgraduate, Ph. D., vocational, and professional programmes. At present many HEIs do not offer undergraduate programmes. These institutions will be allowed to introduce undergraduate programmes. They have to aspire to become world-class research universities and compete with the international institutions. The primary objective Teaching Universities is to offer 'high quality' teaching across different levels of programmes -undergraduate, postgraduate, doctoral, certificate and diploma. They are also expected to contribute to research and when they achieve higher quality of research, they may develop into Research Universities (NEP 10.3 & 10.4). By 2040, all HEIs are expected to develop into multidisciplinary institutions with thousands of students on the roll.

One grey area in the categorization of the three types of HEIs is that the distinction between the RUs and the TUs is rather thin. Both will offer UG, PG, postdoctoral and diploma degrees. The only difference is that one will put emphasis on research and the other will on teaching. Another issue of concern is transformation of the Affiliated colleges, particularly the colleges in rural areas, into Autonomous colleges.

However, the NEP has emphasized "holistic learning" in the "liberal arts" in line with the long Indian tradition as exemplified by Nalanda and Takshashila. It is argued that holistic arts education will fully develop human capacities -intellectual, physical, aesthetic, emotional and moral. Therefore it advocates for integration of arts and humanities with STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) to increase human capacities for innovation, high -order thinking, teamwork, more in-depth learning and mastery of curricula across the disciplines (NEP 11.1 & 11.2). To achieve this end, NEP proposes to establish Departments in Language, Literature, Music, Dance, Theatre, Indology, education Pure and Applied Sciences, Economics, Sociology and Sports. The policy has also proposed to set up an Indian Institute of Translation and Interpretation (IITI) to make available high quality learning materials in Indian and foreign ;languages (NEP 22.11). It will help grow a multilingual and multicultural environment and create employment opportunities in India.

Another notable objective of the NEP is to integrate the vocational education with mainstream education -both school and higher education. The policy aims that 50% of the learners through school and higher education should have exposure to vocational education. This will help India achieve the Sustainable development Goal and reap the demographic dividend. To this end, vocational education will gradually be introduced in all educational institutes. The Ministry of Education will constitute a National Committee for the Integration Vocational Education (NCIVE) to oversee the integration and industry participation in vocational education (NEP 16.5).

Another objective of restructuring of Higher

education system is to promote research in HEIs. To focus and promote a research culture in the country, a National Research Foundation (NRF) shall be established. The primary functions of the NRF are expected to be a) fund competitive peer-reviewed grant proposals of across all disciplines, b) to facilitate research at academic institutions, mainly universities and colleges where research is at the nascent stage, through mentoring of such institutions, c) to act a liaison between researchers and relevant branches of government and industry, and d) to recognize outstanding research (NEP 18.9). The efforts of the NRF may well be carry forward with assistance from the Academics associated with national science and engineering institutions and societies in humanities and social sciences.

The NEP argues that transformation of the higher education in India needs the transformation of the regulatory system of higher education. So it envisions a common regulatory system for the entire higher education system in India.

A single regulator namely the National Higher Education Regulatory Authority (NHERA) will be set up to regulate in a 'light but tight' and facilitative manner, meaning that a few important matters -particularly financial probity, good governance, and full online and offline public disclosure of all finances, procedures, faculty/staff, courses, and educational outcomes -will be very effectively regulated, while leaving the rest to the judgment of the HEIs which is essential to institutional autonomy, innovation, and pursuit of excellence (NEP 20.4).

The fundamental aspect of the regulation will be accreditation of the HEIs, focusing on the basic norms, disclosure, good governance, and outcomes. This is to be carried out by an independent body, National Accreditation Authority (NAA). A new General Education Council (GEC) will be established to formulate the expected leaning outcome for higher education programmes. For this purpose GEC will constitute National Higher Education Qualification Framework (NHEQF) in sync with National Skills Qualification Framework (NSQF). Funding and financing of higher education will be taken care of by a commission called Higher Education Grants Commission (HEGC). The commission will carry out its function on the basis of transparent criteria including the IDPs of the institutions and the progress achieved in the implementation of the IDPs.

Many more vital issues have been highlighted in the NEP, such as Teacher Education, Adult Education, and promotion of Indian arts, languages and culture. It has also touched upon the issue of implementation of the policy. For successful implementation of the policy it proposes to establish an Apex Advisory Body for Indian Education and an Indian Education Service (IES) cadre. This and many other issues are not discussed as space does not permit. One thing, however, may be noted the NEP outlines India's vision to empower the citizens through high quality teaching-learning and research. This can be achieved only through a successful implementation of the policy

Works consulted

INSIGHTSIAS. Key highlights of the NEP. https://www.insightsonindia.com/social-justice/issues-related-to-education-sector/new-education-policy/key-highlights-of-the-nep/. (Acessed August 7, 2022).

iShiksha Editor. National New Education Policy 2022-23: NEP 5+3+3+4 Structure. https://ishiksha.net/new-education-policy/ (Acessed August 7, 2022).

Ministry of Human Resource Development, Government of India. "New Education Policy." https://niepid.nic.in/nep_2020.pdf (accessed September 20, 2022).

Pramod K. Nayar. New Education Policy: Reinventing Higher Education? 2019. https://ideas.repec.org/p/ess/wpaper/id13043.html (Acessed August 10, 2022)

Chocolate: the Love drug

Dr. Malabika Borah

Assistant Professor, Department of Chemistry

The love for chocolate is global. The essential ingredient in all chocolates is cocoa, which is made from the beans that grow in pods on the cocoa tree, Theobroma cocoa which grows in warm, tropical climates. Each Cocoa pod contains around 30-45 seeds called as beans and it is the nibs of these seeds, the cotyledons, from which the chocolate is made. From the moment the cocoa pods are picked up to the time that the first delicious square of chocolate reaches on the tongue, chemistry is playing a significant part. It influences the taste, colour, texture and aroma of the chocolate and once ingested, those chemicals continue to work their magic as they subtly influence the brain and body.

Cocoa solids and the chocolates that contain them, particularly the dark varieties, have long been considered as a rich natural source of antioxidants. Antioxidants are components which help to protect cells from naturally produced harmful free radicals that can bring about cell damage. Cocoa solids contain a range of flavonoids and phenols such as epicatechin and gallic acid which are the antioxidant substances that work to reduce cellular and arterial damage contributing to ageing and a number of chronic diseases including cancer, heart disease and strokes. However, many of these are lost in the chocolate-making process. The percentage of these components may be very different in different products depending on the processing technique. By contrast, white chocolate, which contains no cocoa solids at all, consequently contains almost no antioxidant flavonoids.

Chocolate can be a solid, a liquid or a paste and along with the cocoa solids and cocoa butter, generally contains some variety of added sweetener, such as sugar or condensed milk, to offset the bitter taste of cocoa. The major contents in chocolate include polyphenols, caffeine, methylxanthines, theobromine, magnesium, calcium, phosphorous, iron, zinc, catechins, carbohydrates, proteins, aldehydes, esters, ketones, pyrazines, acids, alcohols and lipids. Modern commercial varieties of chocolate can also include added flavours, preservatives, milk solids and modifiers.

The first step for the preparation of chocolate is fermentationof cocoa beans. It is a process in which growth of yeasts and bacteria occur in the pulp and it is conducted at cocoa plantations as a part of the cocoa beans' production. Drying of cocoa beans is conducted after fermentation to lower the moisture content and complete oxidative processes induced during fermentation of cocoa beans. After drying, cocoa

beans have 6-8% moisture. Low moisture content prevents mold growth and makes the beans more stable for transport and storage.

Roasting of cocoa bean is then conducted in a chocolate factory as a first stage of chocolate production. It is a high temperature process, usually conducted at temperatures between 120 and 140°C, which reduces contents of undesirable components, produces chocolate-specific aroma and flavour and decontaminates the cocoa beans. In this phase, all precursors formed in the previous phases react and form numerous compounds. Grinding and mixing of all chocolate ingredients are very important for achievement of the right particle size of all ingredients. The main ingredients used in chocolate production are cocoa liquor(obtained by grinding cocoa beans), cocoa butter (obtained by pressing cocoa liquor), sugar and milk (in the case of milk chocolate).

Conching is a mixing and heating treatment that is conducted to produce liquid chocolate, evaporate the volatile acids, achieve a proper viscosity, remove excess moisture and develop a desirable colour.Tempering is conducted thermally and results in stable and consistently sized crystals of cocoa butter which then affect growth of a stable crystalline network during cooling. These reactions are the most important for flavour and aroma development.

Scientists studying the chemistry of the heart, are the ones who can explain our obsession with chocolate. We crave chocolate when we feel low, because it contains phenylethylamine, a chemical that may raise endorphin levels in the brain. Other cocoa chemicals, such as theobromine and caffeine, are believed to increase alertness and anandamide reportedly stimulates the cannabinoid receptors in the brain, making us feel good. We probably may not notice a difference after a bite or two, however, according to the National Institute of Mental Health, a 60 kg person would have to eat about 12 kg of chocolate in one sitting to get any mind altering effect.

Chocolate reduces heart disease risk. Researchers believe chocolate's natural antioxidants, called flavonoids, improve our odds against cardiovascular diseases. These compounds may reduce blood clotting and ease blood vessel constriction, which helps prevent deposits from attaching to artery walls. Preliminary research suggests the amount in a 40 gram serving of commercial chocolate may be enough to produce measurable benefits.

In a study done by a University of Pennsylvania researcher found that 25% of women crave chocolate just prior to and in the first few days of menstruation. The researchers say that eating chocolate may relieve premenstrual depression and stress caused by a deficiency in magnesium. Since chocolate is high in the mineral, women may be self-medicating with chocolate, which also contains some of the minerals that balance magnesium, calcium, phosphorous, iron and zinc.

Researchers from a recent study say that chocolate may be an excellent source of catechins, which are polyphenols of the flavanol group believed to protect against various medical conditions. But most chocolate products have high sugar content. Too much sugar tends to lower the chromium level which is associated with the trace mineral copper. The resulting copper/chromium imbalance can lead to an increased tendency for bone loss, insulin and blood sugar disorders, heart disease, immune system and mood disorders, leukemia, dental carries, yeast infections, obesity and inflammatory conditions that may include chronic tonsil infections, rheumatoid arthritis and other problems of the immune system. Elevated copper levels also inhibit sulfur, which can adversely affect a person's memory and concentration.

In addition, chocolate triggers migraine headaches and breakouts. By altering cerebral

blood flow and releasing norepinephrine, some chemicals in chocolate, such as caffeine, phenylethylamine and theobromine, can trigger migraines. But a large amount of these chemicals are needed to start the migraine process and for most sufferers, chocolate alone does not initiate the migraine chain reaction. In addition, although chocolate does not actually cause acne, the sugars in most chocolate products can worsen skin eruptions. High glycemic load carbohydrates have been shown to cause the hormonal changes that occur with acne.

Despite the limitations of conventional chocolate and its processing, researchers have noted that higher levels of chocolate consumption is associated with a reduced risk of cardiovascular disease, possibly through effects on blood vessel function and better memory retention.According to the National Institutes of Health, all candy consumption, including chocolate, extends life by a year. Unfortunately, more is not better, because eating too much chocolate can lead to weight gain and obesity as chocolate is too high in calories and fat to ever be considered as a health food.

The health benefits of chocolate need to be weighed against its potentially unhealthy aspects and a small piece of dark chocolate each day, when eaten as part of a balanced diet, won't greatly improve your health, but it won't hurt either. Studies recommend that eating an average of one bar a day each helps us to live longer and feel a little bit better.

References

V. Barisic, M. Kopjar, A. Jozinovic, I. Flanjak, D. Ackar, B. Milicevic, D. Subaric, S. Jokic, J. Babic, The Chemistry behind Chocolate Production, Molecules2019, 24, 3163.S. Damodaran, K. L. Parkin, Fennema's Food Chemistry, 5th Ed.,

Taylor & Francis Group, 2017.

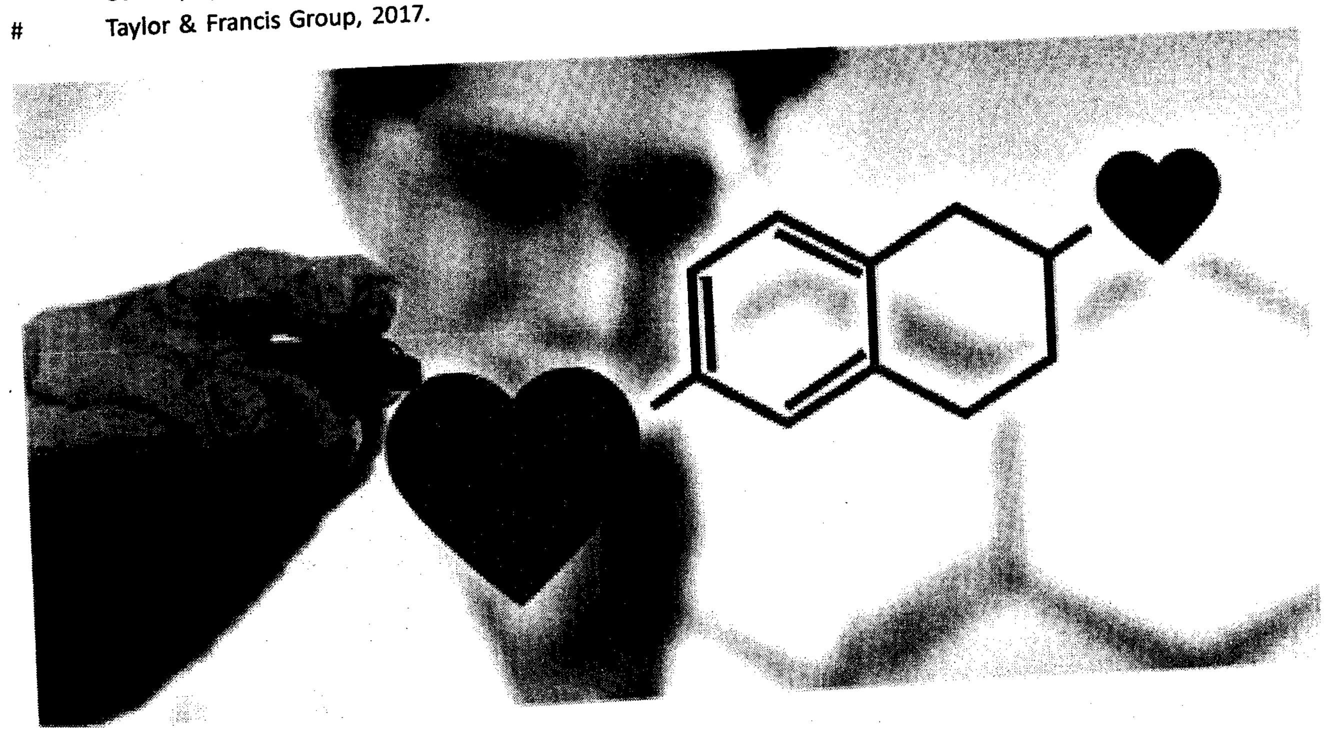

My Misadventures on Gunotsav Duty

Dwitun Basumatary
Assistant Professor, Dept. of English

It was a drizzly Thor's Day morning. By 7am it was drip a-drop outside my balcony when I started my off for my first day as External Evaluator(EE) during Gunotsav 2022. I picked up two of my drowsy friends and set off for the day. It was a bumpy ride from Dhubri to Gauripur when my friend's phone started to trinn. It was his Liason Officer(LO) who instead of ushering him to the station requested instead to be dropped himself by the External Evaluator(my friend). I could hear a few curses from my friend after the call cut. Anyway we picked up that blabbery LO and continued to roll. After a while we reached Golakganj where my LO was waiting for me: "I'm in a red bike" said he. We looked around and soon met my Vietnamese looking LO. Moving to my car sill he handed me my ID card and most respectfully pre- apologized as he requested me to find my own school by myself as he had another EE to usher. I obliged and we crossed the Golakganj bridge and reached the other side. After a while my friends and Mr. Blabber LO went their ways and I was left alone in that maze of a road.

I went along the International Market road and asked for directions(the phone network already lost coverage). About five people I asked pointed in the same direction. So along I went on and then took a turn to larboard. My car somehow managed to get through the line of parked coal trucks; but there was this parked truck in the middle of a narrow path whose driver left his cabin and went for lunch to don't-know-where hotel. So I was

প্রান্তজ্যোতি

stuck. Then a man approached me and I told him my lot; after which he offered me to take to my school saying he too works there as a cook or mali(forgive my memory) and also adding that he knows an alternate 'good' route to that school. I said hop in and he did in a jiffy pulling inside another of his friend(also works there). So on we trio continued.

This alternate route was narrow; just good enough for an e-rickshaw to pass through yet I zigzaged along. At one point it was so narrow -between two huge piles of stones- that suddenly the stones started tumbling from either sides down towards us. I quickly pulled the rear gear and waited the stones to finish tumbling. When it stopped the path between the stone piles became even narrower; yet somehow I passed through. Our 'good' route continued zigzag through betelnut trees and went straight into a beautiful tabernacle setup for some banquet. It was a dead end. My guides ordered the tabernacle to be dismantled(hahaha). Of course they were denied. I was forced to drive through people's sothal(lawn) and beyond. As I slowly drove, the tyres of my car was going over the pin walls(mud pin walls). My car gave a long smooching kiss to the house walls and after few minutes of driving in that unnatural highroad, with a thud the tyres touched the plain ground again. I went like "we made it Almighty" in my heart.

After a short drive through no-road I found myself in-front of the zero-line Indo-Bangladesh border road. I heaved a sigh of relief when I saw the smooth black topped road in-front of me. But what dismayed me the next second was the steep grassy climb up that road. The road was like 5ft high in-front of me. It was a 45 degree angle climb of wet grass. I tried gearing up and twice failed. In the third attempt somehow we made it up on the road with a long screechy scratch on the car's lower body. After that the jubilant trio us went along; happy us. In a short while we reached 'my school'(teehee).

It was 8:30am in the morning when I reached the school. I found no students waiting for me at the gate; the school didn't have a signboard. It was cats and dogs by now; I parked my car and we rushed inside the school verandah. I confirmed my school name with the teacher(contractual) there and waited. After a while my road guides bid me goodbye and left. Slowly students flocked in. It was 9am and the Headmaster hasn't yet made it to school. My heart saluted him for his laziness. For how can one be that late especially on a gunotsav day. I learnt the Headmaster was the only teacher in that school apart from the contractual teacher. The clock struck 9:20am and I ordered the school assembly be started. The school children sung the national anthem, did some physical stretching, orated proverbs etc. The time was now 9:40am and that's when the Headmaster came slowly in an E-Rickshaw; a man in his fifties. He walked slowly and waved me from afar and went straight to his cabin. Soon the assembly got over and I walked in to the Headmaster's office who was still busy in wiping the drizzles on his clothes. I greeted him and he looked me up and down and after a brief gaze asked me "Apunar porisoy?"(Your introduction please?). I was astonished. He should have known that and EE was supposed to be at his school on this day and after all I wore the EE ID card round my neck. Yet I briefly introduced myself and told him why I was there. After this he gave me a half winking smile and told maybe there is some kind of a misunderstanding as his School's gunotsav was on Saturday(two days hence). I went "Whaat!?' and asked him the school's name and school number. He politely replied a different name and a different number. I was aghast. I quickly apologized that I'm in the wrong school and asked him for directions. Hearing our commotion a local lad came in and offered me to take me to my actual school saying he knows the 'good' road to it. I quickly left(almost ran) towards my car. After this the lad and I went towards my actual School.

We went along the zero line border road again and went towards the left... or maybe towards the right I forgot exactly (I didn't forget, I'm lying I don't want to tell you the exact location). After a while he directed me to steer left, away from the border road. The path again became narrower and narrower until I found myself driving in paddy fields. "I think this should have been the road" said my lad now revealing his ignorance of the way. My car engine was growling in the 1st gear in the muddy path. After a while along we came across a small muddy rivulet with some wooden planks over it. My lad guide got out and inspected. After a minute's survey he ordered me to go forward saying the planks would hold. I restarted the engine and slowly drove forward. Suddenly the wooden planks gave way and my car went plop! down in the muddy rivulet. It was now impossible to get my car either forward or backwards. I was now laughing at my misfortune. But soon a young muscular guy looking like Bruce Lee wearing only a tugged gamocha came towards us. He beckoned another friend and together they offered to push the car out. We struggled there for a few minutes and managed to get the car backwards into a hard ground. Mr. Bruce Lee was all covered in mud. I felt really sorry for him but he was all smiling and politely replied he was already done working for the day and was on his way to have a bath so the mud didn't really matter.

I parked my car there itself; took a few belongings and walked towards my school along the paddy fields. After a few minutes walking I reached a small village and going through it I found my school. It was already 10am. The students, Headmaster, Teachers and School Management Committee Members were all waiting for me at the gate to welcome me. That's my tale folks; that's how I reached my school on the first day of Gunotsav duty. Goodbye dear reader, hope to meet you again in some other magazine or book somewhere in the future.

Mental Illness and how to Overcome it

Ubaidullah Ahmed
B.A. 4th Semester
Department of English

Mental health is the lesser explored side of our health. Mental health is also as important as our Physical health but people tends to ignore it, which sometimes even lead to suicides and insanity. According to WHO, "Mental health is a state of well-being in which the individual realizes his or her own abilities, can cope with the normal stresses of life, can work productively and fruitfully, and is able to make a contribution to his or her community." (WHO, 2018)

Mental illness results in unhappiness with one's own self, it sometimes make people frustrated and angered in trivial and insignificant matters, affecting his daily life, relationships as well as Physical Health. The Latin saying "mens sana in corpore sano" (Juvenal, 2016) 'a healthy mind in a healthy body', reminds us that mind is also equally important as our body is, and that one is connected to the other. So, just like we do physical exercise to keep our body healthy, we should also concentrate on keeping our mind healthy.

Different people approaches different methods for developing methods of improving mental health and leading a content life but here in this article, I will discuss an easy and simple process based on my research in four steps.

The First Step

The first step to improve your Mental health is 'self-acceptance'. It is simple yet it has a deep meaning as Dr. Maltz describes 'self-acceptance' in his book Psycho Cybernetics,

"Self-acceptance means accepting and coming to terms with ourselves now, just as we are, with all of faults, weaknesses, short comings, errors, as well as our assets and strengths. Self-acceptance is easier, however, if we realize these negative belong to us - they are not us. Many people shy away from healthy self-acceptance because they insist upon identifying their mistakes. You may have made a mistake, but this does not mean that you are a mistake. You may not be expressing yourself properly and fully, but this does not mean you yourself are no good." (Maltz, 2015)

If you make mistakes, you should revisit them, find out the reason of your failure and try to make it correct the next time you do it, learning from mistakes is an extremely important part of life. You not only have to accept your mistakes but also acknowledge your strengths. Yes! You might not be good enough in a particular thing but you have to realize that nobody is good at everything,

everyone has strengths and weaknesses. So find your strength and distinguish it with your weakness.

The Second Step

You have to find out the root of your illness, the reason of your suffering from depression, stress etc. It is an easily identifiable condition. After which you would find a way to solve it, first try to share your problems with family and the people who are close to you and then there are many professional methods that were developed for the sole purpose of countering mental illness e.g. Logotherapy, Morita Therapy and Psychoanalysis, you also have the option of consulting such practitioner too. By simply changing your perspective and your thoughts you can get rid of stress and anxiety, providing you with a clearer mind. Regarding our thought process, William James stated in his book Good Days Start with Gratitude: A 52 Week Guide to Cultivate.

"The greatest weapon against stress is our ability to choose one thought over another." (James, 2021)

The Third Step

Ask yourself questions 'why?', why are you here in the Earth. One of Nietzsche's famous aphorism says,

"Hat man sein warum? des Lebens, so verträgt man sich fast mit jedem wie?" (Nietzsche, 1990)

("He who has a why to live for can bear with almost any how,"Frankl, 2008).

So, the purpose of life is another important aspect of a healthy mind. You must acknowledge your duties towards your parents and the society and think that there is something that you can contribute to the world and without it the world would be less beautiful. Also, you must ask yourself what you want for yourself, you must find your burning desire, and work for it. Simply doing what you like will make you a lot happier.

The Fourth Step

Improve your self image, as long as you don't believe in yourself, you can't succeed. Dr. Maxwell Maltz say in his book Psycho Cybernetics, *"The 'self-image' sets the boundaries of individual accomplishment. It defines what you can and cannot do. Expand the self-image and you expand the 'area of the possible.' The development of an adequate, realistic self-image will seem to imbue the individual with new capabilities, new talents and literally turn failure into success."* (Maltz, 2015) If you think you are not cut out for this or that, the reason you failed is not because you don't have the ability to succeed but it is because you put a limiter on yourself by thinking that you can't. So, change the way you think about yourself, be determined, have patience and don't let anyone tell you that the sky is the limit when there are footprints on the Moon.

To conclude you should always keep in mind that you are responsible for your own happiness and you are the only one who can change it. Try to view matters through different perspectives, spend time with your family, avoid the things that puts unnecessary pressure on you and follow your resolution. By doing these simple things and believing; you can overcome any obstacle that disrupts our path.

References

Frankl, V. E. 2008. *Man's Search For Meaning.*, Ebury Publishing.
James, W. 2021. *Good Days Start With Gratitude: A 120 day guide to cultivate an attitude of gratitude.*
Juvenalis, D. 2016. *The Satires of Juvenal, Persius, Sulpicia, and Lucilius. Literally Translated Into English Prose, with Notes, Chronological Tables, Arguments, Etc.* Wentworth Press.
Maltz, M. 2015. *Psycho Cybernetics.* TarcherPerigee(TR).
(March 30th, 2018). Mental Health: strengthening our response. World Health Organization. Retrieved March 28th, 2022, fromhttps://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response.
Nietzsche, F. 1990. *Twilight of the Idols: or How to Philosophize with a Hammer.* Penguin Classics.

THE BOSE MYSTERY

Anindita Karmakar
B.A. 4th Semester
Dept of English

The mystery of Netaji's death is one of the most controversial topics in India. After the announcement from Tokyo on 23 August 1945 that says Netaji had died in a plane crash on August 18, 1945 a lot of conspiracies appeared within hours of his death and have persisted since then. The last stages of his life came out in bits and pieces, but not as a coherent whole. Therefore to find out the fact as a whole, accordingly the government of India appointed a Committee on 5th April 1956.

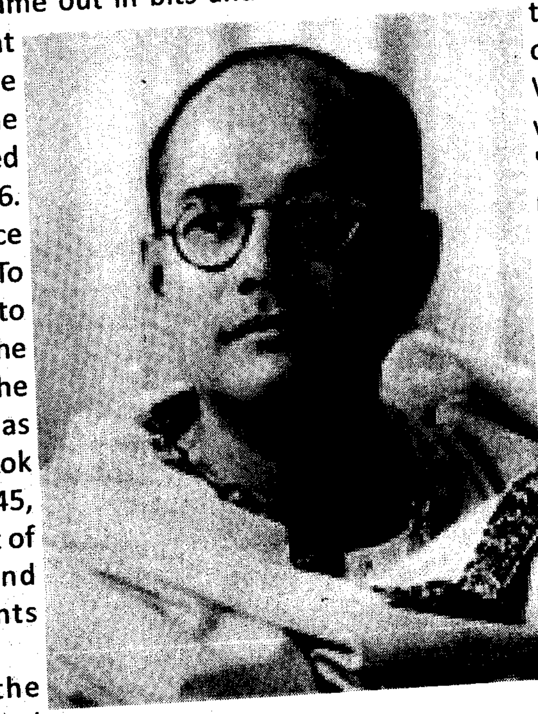

The terms of reference of the Committee were- " To enquire into and to report to the Government of India on the circumstances concerning the departure of Netaji Subhas Chandra Bose from Bangkok about the 16th August 1945, his alleged death as a result of an air craft accident, and subsequent developments connected therewith."

In 1970 , the Government of India appointed a new commission to enquire into the "disappearance" of Bose which was named after G.D Khosla, the single investigator of the Khosla Commission.

The Calcutta High Court also directed the Government of India for a vigorous inquiry, if necessary, by appointing a commission of Inquiry for the purpose of giving an end to this controversy, therefore in demand for a fresh inquiry into the matter to remove the mystery regarding the death of Netaji a motion was adopted by the West Bengal Legislative Assembly on 24 December 1998.

According to the announcement of Tokyo in 1945 , the Indian nationalist leader Netaji Subhas Chandra Bose died on 18 August 1945 from third - degree burns in a plane crash in Tokyo (Japan). Whereas Anuj Dhar a journalist was delivering a lecture on 'Why Subhas Bose's death mystery is India's biggest cover up', organised by Manthan. He has written several books on Bose and tried to reveal the mysteries of his death, and tries to explain the situations surrounding his death. According to Dhar, there are three major claims regarding the death of Netaji. " The first claim is the government version which is maintained even today. It holds that Netaji died in a plane crash when he was on his way to Japan to talk about surrender after the World War II."

"The second and the most notorious conspiracy theory of India is that Netaji was tortured and killed in Soviet Union which is promoted by Subramanyam Swamy and General G.D Bakshi nowadays , they proclaim that Netaji did not die in a plane crash but he was in Russia and

was killed by Joseph Stalin because Jawaharlal Nehru orde. to do so."

"The third claim is about the legend of Gumnami Baba which he says that Bose lived secretly as a mystic at Faizabad in Uttar Pradesh and who died in 16 September 1985."

He believes in the story of Gumnami Baba, not that he believes but he also provides evidences to proof his theory. He pointed out that there is no direct proof of the reasons behind his death but for the circumstantial evidence. " The plane crash theory is based on eyewitness account. There is no forensic proof ,his body was not available for verification and Netaji's ashes were flown to Tokyo where they are preserved even today".

During the 100th Birth Anniversary of Netaji approximately around 1997 the general public of India started demanding to bring the ashes of Netaji and immerse the ashes in River Ganga, which is present in the Renkoji temple. Mulayam Singh Yadav was the Defence Minister at that time,he said that he will bring the ashes from Tokyo. But the people of West Bengal filed a written petition in the Calcutta High Court that without confirming that the ashes present there are of Netaji, they are not going to bring that. Also, by the way of PIL (Public Interest Litigation) seeked the following directions upon the Union of India:

1. To declassify and disclose all the files related to Netaji including the INA,
2. To make a categorical statement whether name of Netaji was and still is in the list of war criminals drawn up after the Second World War and issue a press communique to the said effect,
3. Not to allow any agency, publisher or any person to publish the death story of Netaji in the alleged plane crash,
4. To disclose the stand of the Government of India regarding Netaji if he is found on Indian soil -"whether the Government will welcome him or hand him over to the allied forces for trial as war criminal", and
5. To produce all the records, files and documents as mentioned in Annexure "F" to the petition about the disappearance to Netaji since 18 August ,1945.

The petition was disposed of by a Division Bench of the High Court by its judgment and order dated 30 April, 1998 directing the Union of India to launch a vigorous inquiry giving an end to the controversy. Therefore, in exercise of the powers conferred by Shah Nawaz Commission and Khosla Commission of Inquiry Act, 1952 (60 of 1952), the Central Government appoints a Commission of Inquiry consisting of Mr. Justice M.K. Mukherjee, a retired Judge of the Supreme Court of India.

Soon after Anuj Dhar's claims about Netaji were debunked by the Mukherjee Commission, Dhar formed a not for profit organisation, Mission Netaji, which campaigns for the declassification of documents concerning Bose. Since then he have presented many evidences to prove the legend of "Gumnami Baba". In his book "Back from Dead: Inside the Subhas Bose Mystery" where he explains abo... the rumour of plane crash and the proofs that Netaji was living like a monk in Ayodhya and died in 1985.

The Narendra Modi government declassified 100 files relating to Netaji Subhas Chandra Bose at the National Archives has revealed some sparkling revelations including suggestions where Gandhi had suggested of Bose being still alive in many quarters and that he was not dead.. During the funeral of Subhas Chandra Bose his elder brother Sarat Chandra Bose received a letter from Mahatma Gandhi and told him not to perform any funeral.

For the Indian leadership the Bose mystery truly began on 29 August 1945 in New Delhi. The first spotting of Bose after his death was reported not by a gullible Indian but an American journalist embedded with the US army. Alfred Wagg, a stringer for the Chicago Tribune, rudely interrupted a press conference of Jawaharlal Nehru. He claimed Bose was "alive and seen in Saigon four days ago". On

11 September in Jhansi , Jawaharlal Nehru said that he did not believed in the "aircraft incident". A lot of times Netaji made his appearance in public but in disguise , it is said that he lived in different places in India. One such episode around 1950s is of Shaulmari sadhu or Baba Saradanand indoubt to be Netaji who lived in Falakata of Coochbehar district (West Bengal) with his wife and two daughters. February 1962 was the apogee of the Shaulmari episode. In the press conference on February 13, Satya Gupta, a former revolutionary of the group Bengal Volunteers which was formed by Subhas Chandra Bose, repeatedly harped on Saradanand's real identity while offering no clue about his whereabouts since 1945. On 19 February 1962 Nishi Kanta Banerjee, a former minister in Bose's government jumped on the bandwagon. He claimed that inquiries made by his former INA and Bengal Volunteers colleagues had revealed that " the sadhu baba there mostly resembles not only in looks but also in capacity and spirit- our Supreme Commander, inimitable Netaji". He was identified as Jatin Chakrabarti who was a member of revolutionary party. He was charged for the murder of Mr Davis, District Magistrate, Comilla. He was clearly related with Anushilan Party and was a chain smoker. Also the present sadhu in Falakata is a chain smoker. The identifier who was able to recognise him visited the ashram and his recognition was instantaneous. Long after the Shaulmari episode had petered out , the IB was still keeping an eye on Shaulmari sadhu. A memorandum dated 18 December, 1968 says that he was seen in Amarkantak in Madhya Pradesh. But if that was not Subhas Bose what was all that for? Why bother about all those absurdities when Netaji was officially dead?

The next and the foremost episode is of Gumnami Baba , who lived in Faizabad he is believed to be as Netaji, there are several eyewitnesses who claimed him to be Bose. He was never seen in public only those who entered his room recognised him. He was called Bhagwanji by the people which means a nameless holy man whose very existence was hard to pro.e, even by his handful of followers. Almost al. of them identified him from his loud and powerful voice from the other side of a curtain that blocked his sight completely. Despite his staying in that area for nearly three decade, no one had ever run into him in day time. Three decades after it surfaced, the Bhagwanji angle appears to be fitting so well in the jigsaw of Bose mystery that more and more people are beginning to think that the final act of India's longest running controversy might not have been enacted somewhere amid the lush environs of Southeast Asia or the snowy expanse of Siberia, but in the dusty Faizabad town. From the mid-1950s onwards , Bhagwanji lived in complete seclusion at various places in UP---Lucknow, Naimisharanya, Basti, Ayodhya and Faizabad.

For some time Bhagwanji lived with relative ease and comfort. There were hardly any occasions when he needed to step out. The last was when he needed a pair of eyeglasses. He went into a famous optician's shop. While he was trying out spectacles , he removed his headgear (turban) looking the appearance of Bhagwanji another customer was astouned. "Netaji!" he said. Then two young men prostrated in front of Bhagwanji, covered him and rushed out and the car sped away. This was the reason he used to keep moustache and beard. Bhagwanji told this a few years later to Pabitra Mohan Roy (INA service man).

Unable to cope with living in a populated part of the city and yet remaining unseen. Bhagwanji left Singar Nagar, took refuge in a Shiv temple on the banks of river Gomati. When it became unbearable to live there, he shifted to Naimisharanya. After Naimisharanya he shifted to Darshan Nagar in Faizabad in 1964 and the next year Ayodhya. By 1967 he was at Basti, where another local Durga Prasad Pandey, won his trust and lived there as Bhagwanji.

Using Pandey's contact, Bhagwanji went to Ayodhya where he shifted residences no less than

four times. During the mid-1970s he was lodged within the B ahmkund Gurudwara complex. In 1983 he found a place in Faizabad , so that he could be close to his new prominent disciples, surgeon Dr R.P Mishra and the Banerjee family. He was lodged in a rented shanty on the backside of a bunglow named "Rambhawan", where Jagadamba Maa took care of Bhagwanji.

The disciples would sit next to a curtain, grilled window to hear Bhagwanji speak from inside in flawless English, Urdu, Hindi and Bangla. His voice sounded more like that of an army commander's than a sadhu.

He was said to have passed away on 16 September, 1985. On September 19 evening a body draped in the Tricolour was swiftly moved out of Rambhawan and taken to the banks of river Saryu nearby for cremation. "Only 13 people were with him on his last journey. There should have been 13 lakhs" said Panda Ram Kishore who had housed Bhagwanji for a while at his residence in Ayodhya. The disciples of Bhagwanji , local and special ones coming from Bengal were ordered forbidding them to speculate about his identity to anyone "Don't tell anyone about me. It won't do good to the nation" he would warn his spellbound disciples. Lalita Bose made her own enquiries. Breaking down occassionally, she admitted to many in Faizabad that Bhagwanji appeared to be her missing uncle. Bhagwanji was the reason why Suresh Bose had stated before the Khosla Commission that his brother was alive. Several items were recovered from Bhagwanji's belongings which were sent to district treasury in 26 wooden boxes. Items contained huge collection of books, numerous Indian and foreign magazines and newspapers. Many letters were found, written to Bhagwanji from INA officers and mainly Pabitra Mohan Roy. Some of the letters were written from Bose family. Among artefacts found , there were framed photographs of parents of Netaji, his school, Netaji's photo in INA uniform, Netaji's family photo, photographs of several INA colleagues, German binocular, European crockery set , a Rolex golden watch, two golden Omega watches (similar to what Netaji's father gifted him) , smoking pipes and three US made Sheaffer pens. Several maps along with two hand drawn maps.

References

1. Report of The Justice Mukherjee Commission of Inquiry on alleged disappearance of Netaji Subhas Chandra Bose (Volume I).
2. Report published in June 1974 by Justice G.D Khosla (Netaji Enquiry Commission 1970).
3. Subhas Chandra Bose's Last Journey (Magazine).
4. Newspapers published reports on (Shoulmari Sadhu, Netaji In Red China, Netaji's Death, American Correspondent Says Netaji Is Alive).
5. Books of the author Anuj Dhar : "Condundrum (2019)", "India's Biggest Cover-Up", "Back from Dead: Inside the Subhas Bose Mystery".
6. Book of Chandrachur Ghose: "Bose".
7. Web series (Bose : Dead/Alive).
8. Podcasts of Abhijit Chavda, Anuj Dhar and Chandrachur Ghose.
9. Movies: Gumnami (2019) by Srijit Mukherjee.

Wordsworth and Poetry-A study

Mirza Sabana Prodhani
B.A. 4th Semester
Department of English

William Wordsworth, the second of five children, was born on April 7th at Cockermouth,in Cumberland. His father was the attorney to the Earl of Lonsdale and his mother came from a family of good social standing of Penrith. He lost his mother when only eight years old and father when only fourteen . His infancy and boyhood was happy ;he could roam among the fields of his beloved countryside ,in company with nature .He passed his infancy and boyhood partly at Cockermouth and Penrith. At eight years ,he was sent to school at Hawkshead, where he read whatever books he liked, Fielding's novels Don Quixote, Gulliver's Travels and the Tale of a Tub being among his favourites.

He did not care much for the university curriculum, his education was largely carried on by self-chosen reading and by communication with nature. Most of his time was passed in rambling through the streets of London and the urban rush and roar disgusted him. "Wordsworth celebrates the spirit of man ,living in harmony with his natural environment and away from the corrupt city" (carter & McRae2001:205) .Wordsworth was a voluminous writer, his poetic span covers a period of more than sixty years . The glorious decades from 1797 to 1807, the decade in which poet's powers were at their zenith, and in which he produced his best works.

As a poet of nature, Wordsworth stands supreme . He is "a worshiper of nature". Nature occupies in his poems a separate or independent status and is not treated in a casual or passing manner. Tintern Abbey is such a poem with Nature

as its theme .Wordsworth believed that the company of Nature gives joy to the human heart. In Tintern Abbey he expresses the joy he feels on revisiting a scene of nature ." Wordsworth records a personal search for the moments of insight and understanding which, he believed ,only nature could give."(Carter & McRae 2001 :205) .He believed that between man and nature there is spiritual intercourse. According to him, Nature deeply influences human character. InTintern Abbey he tells his sister Dorothy that. " Nature never did betray the heart that loved her ". Wordsworth believed in the education of Man by Nature . "......his isolation ,his inability to draw nourishment from the conventional attitudes and culture patterns of a select society, his desire to escape from his loneliness not by normal human companionship but by discovering man in general through external nature." (David Daiches 1999:861)

The greatest contribution of Wordsworth to the poetry of Nature is his unqualified Pantheism. He believes that God shines through all the objects

of Nature, investing them with a celestial light-" a light that never was on sea or land". Nature is a revelation and Wordsworth is the prophet. Wordsworth believed that beneath the matter of universe there was a soul, a living principle, acting, even thinking.

Wordsworth is not only the poet of Nature , he is also the poet of man". He relates in The Prelude how he has been led through love of nature to honour men. The love of Nature lead him to the love of man. Wordsworth's poetry of man can be considered in two ways: his poetry of man in relation of nature and his poetry of man in relation to human society. The interfusion of Nature and Man is one of the basic facts of Wordsworth's treatment of humanity. It was nature, says Myres, that slowly and gradually led him to the love of Man. Upto the end, Wordsworth depicted Man amid impersonal influences which glorify him and reduce the intensity of his sufferings and struggles.

Wordsworth is always subjective in his treatment of nature and man; his lyrics are all self-revealing. But there are some poems, like Tintern Abbey, The prelude, Ode on the Intimations of Immorality. These three great poems distinctly and frankly autobiographical, in these poems the poet either describes his life and experiences or directly reveals some aspect of his personality.

Wordsworth held certain theories of language and poetic diction which deeply influenced his work. He dislike intensely the artificial diction employed by the 18th century poets. Loving as he did Nature and the simple ways of rustics who hourly communed with the beautiful objects of nature . He considered uncomplicated language to be a better medium for poetry than the conventional diction used by the poets of that time. In his famous Preface to the Lyrical Ballads, he enunciated his theories.

The philosophical content of The Prelude is made up largely of Wordsworth's doctrine of Nature. The basic principle of this doctrine is the unity of man and Nature as parkers in one and the same life, which meant a preordained harmony between the two. Nature was animated by a soul which was the 'Eternity of thought', wisdom of love, joy and the central peace subsisting at the heart of endless agitation'.Wordsworthian doctrine is based on 'dualism' ;the entitles of mind and nature are wedded together but not fully identified, each retaining its separate strength to modify and colour the other.

"Wordsworth is sensitive as a barometer to every subtle change in the world about him. In The prelude he compares himself to an Aeolian harp, which answers with harmony to every touch of wind; and the figure is strikingly accurate, as well as interesting, fir there is hardly a sound,..." (Long 1985:382) Wordsworth's poetry has a soothing and tranquillising effect on the soul of man. Wordsworth purifies our heart by breathing into us the sweet influence of Nature. He appeals directly to our will and conduct .He heals the heart of those that approach him with a reverent and appreciating attitude. The great poet died of pleurisy in 1850,at the age of eighty. By the time of his death he had come to be regarded as the petrarch of English literature.

Reference

Foundation, P. (2022, March 29). *Lines Composed a Few Miles above Tintern Abbey, On Revisiting the Banks of the Wye during a Tour.* July 13, 1798 by William Wordsworth (https://www.poetryfoundation.org/) [Text/html]. Poetry Foundation; Poetry Foundation. https://www.poetryfoundation.org/poems/45527/lines-composed-a-few-miles-above-tintern-abbey-on-revisiting-the-banks-of-the-wye-during-a-tour-july-13-1798

Long,William J. 1985, *English Literature*, UshaRajkumar for Kalyani Publishers Ludhiana.

Sen,Dr. S. 1990, *William Wordsworth*,Unique Publishers.

Sen,Dr. S. 1990, *William Wordsworth* : Selected poems,Unique Publishers

Tilak, Dr. Raghukul,1974, *English Literature Series*, A Rajhans Publication.

Anonymous: A History of Hacking & Hacker Culture

Yeashik Ali Sk
B.A. 4thSem
Department of English

Hacking is a topic nowadays most people are familiar with, it it's not as small as it seems and is not as grand as some fictional work and the media outlets are exaggerated it to be. Different people have different prospective towards hacking, some lesser known people think that it's a skill that criminals use to defraud people. However illegally. For example, legitimate figures and law enforcement agencies sometimes use hacking technique in an effort to gather evidence on criminals and other malicious actors. On the other hand, some Hacktivists and cyber criminals use hacking as a part of organized crime or as a mean to hack a computer, or to gain publicity or notoriety,

others who are knowledgeable know that it is a twin-edged sword that has its own benefits and drawbacks. Hacking can be utilized legally and extorting victims, and spying on individuals or organizations. If we simply want to define Hacking then we can delineate it as a process of identifying

and exploiting vulnerabilities in computer and network to gain access to these systems.

The world's first known hack was done not in a computer, but through telephone line. In the early days of telephone, operators were required to connect customers though switchboards. The first operators were teenage boys. But they proved a bit too unruly and were more interested in playing jokes than in making connections. In 1878, two years after the invention of telephone, the Bell Telephone Company kicked a group of teenage boys off the company for repeatedly disconnecting customer calls. Consequently, the company opted to employ only women (Garber, 2014).

The discovery of electromagnetic waves in the late 19th century paved the way for Marconi's wireless telegraph and so the first true feat of hacking. In 1903, magician, inventor and wireless technology enthusiast Nevil Maskelyne disrupted John Fleming's first public demonstration of Marconi's 'secure' wireless telegraphy technology by sending insulting Morse code messages discrediting the invention (Wilson,2015:37-45).

The world's first large-scale occurred as cryptography with a group of American women during the World War II. Months before Pearl Harbor was attacked, the U.S. Navy was beginning to understand the importance to address the nation's intelligence deficiency. Thus a handful of letters sent to colleges in order to recruit talented young woman to train them in code breaking. The U.S. military's decision to tap 'high grade' young women and the women's desire to accept the summons and lend their wit and their hard-earned educations to the war effort was a major reason why America was able to build an effective code-breaking operation practically overnight (Mundy,2017:19).

The hacking we know today began in the 1960s at MIT, origin of the term 'hacker', where extremely skilled individuals practiced hardcore programming in FORTRAN and other languages.

In 1969, Bell Labs employee Ken Thompson invented UNIX and changed the future of the computer industry. Then in 1972, Dennis Ritchie invented the programming language 'C' which was specifically developed to be used with UNIX. Also in 1969, a network known as ARPANET was founded by the Defense Communication Agency(DCA) as a way of linking government offices. Over time, ARPANET has become what is now known as the Internet (Navarria, 2016).

In the 1970s, 'Captain Crunch' by John Draper devised a means of making free long distance calls and groups of phone hackers, later nicknamed 'Phreakers' emerged. The founders of Apple, Steve Wozniak and Steve Jobs, started building 'Blue-Boxes' in 1975, devices that communicated over telephones. By 1975, a jargon file was created by Raphael Finkel, Stanford systems programmer. The jargon captured the spirit of the Hacking culture with adjectives like 'Moby' and nouns like 'Frob' and descriptive terms like 'phase-wrapping,' a synonym for the noun 'wraparound' (Markoff, 2005:67).

During the early 1980s, the term 'cyberspace' emerged from William Gibson's novel Neuromancer. A group called the '414s' is one of the earliest hacker groups to ever get raided by the FBI and they get charged with 60 cyber intrusions. The infamous hacker groups 'Legion of Doom,' and 'Chaos Computer Club,' were founded at that time and are still two of the most widely recognized and respected hacker groups ever founded. As computer technology evolved, Malwares began tp emerge as well. In 1989, Cornell graduate Robert Morris became the first person to be convicted by jury trial of violating the Computer Fraud and Abuse Act for releasing the Morris Worm(1988) known as the first internet malware, from a computer at MIT (Kelty,2010).

During the 1990s, Kevin Mitnick was arrested after being tracked down by Tsutomu Shimomura. Mitnick trials among the most publicized trails in Hackers history (Markoff, 1995).

On march 1994 police arrested two hackers named Datastream Cowboy and Kuji for installing a password 'sniffer' in the network of US Air Force research facility.

In 2011, a LulzSec-affiliated hacker Cody Kretsinger hacked into Sony's PlayStation Network. The incident jeopardized the private data of 24.6 million users and led to the company withdraw its online services for 23 days. Cody received a yearlong prison sentence for his involvement in the Hacks on Sony in 2012 (Arthur, 2012).

As time and technology progressed, hackers found ways to exploit holes in OSes of local and remote machines. Furthermore Hackers discover the vulnerabilities in computer systems which, if not found, could someday arouse the breakdown of our progressively computer dependant civilization.

People in our modernistic society prefer to stereotype Hackers as well. All Hackers aren't overweight, pale skinned, wearing round glasses and black jacket with no social life. If someone thinks like that, they're completely mistaken.

Currently, we're see the commercialization of hacking. We can find many books that claim to teach people hacking methods, how to become a hacker, and seemingly disclose hacking tricks to the masses. Though it's true that there are hackers who engaged in baleful acts against users, they should never be used as a standard for other hackers.

REFERENCES

1. Garber, M. (2014, September 19). "When Phone Operators Were Unruly Teenage Boys." The Atlantic. Retrieved March 26, 2022, from https://www.theatlantic.com/technology/archive/2014/09/when-your-friendly-phone-operator-was-a-teenage-boy/380468/
2. Markoff, J. (1995, February 16). A Most-Wanted Cyberthief Is Caught in His Own Web. The New York Times. Retrieved March 26, 2022, from https://www.nytimes.com/1995/02/16/us/a-most-wanted-cyberthief-is-caught-in-his-own-web.html
3. Markoff, J. (2005). What the Dormouse Said: How the Sixties Counterculture Shaped the Personal Computer Industry. (67) New York: Viking Press.
4. M. Kelty, C. (2010, December 19). "THE MORRIS WORM."Limn.it. Retrieved March 26, 2022, from https://limn.it/articles/the-morris-worm/
5. Mundy, L. (2017).Code Girls:The Untold Story of the American Women Code Breakers of World War II. (1st ed., 19). New York: Hachette Books.
6. Navarria, G. (2016, November 2)."How the Internet was born: from the ARPANET to the Internet."The Conversation. Retrieved March 26, 2022, from https://theconversation.com/how-the-internet-was-born-from-the-arpanet-to-the-internet-68072
7. Phillips, T. (2016, April 26)."Five years ago today, Sony admitted the great PSN hack".Eurogamer. Retrieved March 26, 2022, from https://www.eurogamer.net/articles/2016-04-26-sony-admitted-the-great-psn-hack-five-years-ago-today
8. Wilson, D. (May 2015)."Rogue Oscillators".Fortean Times, (341), 38-44.

India's Most Widely Sold Novel

Anika Sanjida
B.A. 2nd Semester
Department of English

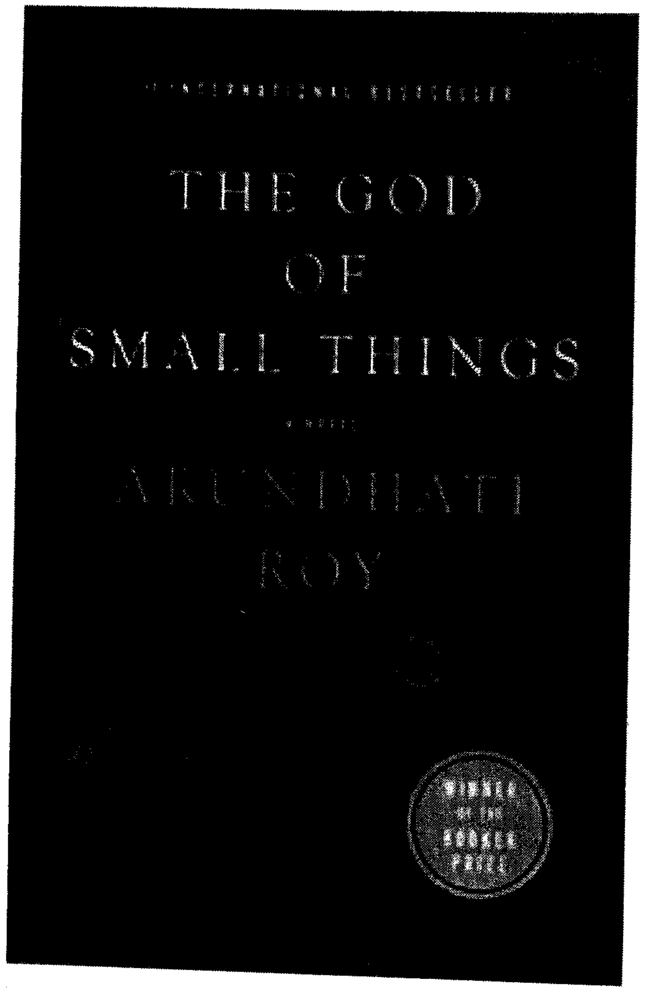

"The God of Small Things" is a family drama novel written by Indian author Arundhati Roy and published in 1997. This prolific novel follows the adjoint lives of twinned siblings Estha(brother) and Rahel(sister), which eventually builds up to the death of their cousin while they were all children, as well as substantiates what lays ahead. Though the novel apparently deals with the interpersonal complexities of one Indian family, it delves deeply into questions of social and cultural borders - particularly the long shadow of the Indian caste system and its limitations on who one can and should love. The novel is notable for its intermittent framework which makes extensive use of flashbacks and flashforwards to highlight the interconnectedness of the various events, both big and small, that shape Estha and Rahel's lives.

'The God of Small Things' is the most widely-sold novel ever to come out of India. The novel won The Man Booker Prize for Fiction in the year 1997.

Libraries are Still relevant in the digital age

Dalimi Roy
B.A. 4th Semester
Dept. of Pol Science

In the digital age finding information is as easy as pressing a button on your phone or asking google for help. The internet has become a necessity in everyday life, so it would seem libraries are losing their importance right?

No, that is wrong.Libraries have always been at the heart of the communities they serve. They are accessible and state space, providing access to huge resources of information and knowledge one cannot debate the fact that a visit to the library is on a decline. Even nearly three million Americans still use more than 120,000 libraries nation wide although mostly known as places to get books, today's libraries also provide a multitude of services that reach beyond something as simple as pressing a button on your smart phone.

There are many libraries or we can say modern libraries who have apps that can direct patrons exactly to the desired item within the building. However, its not just dusty old books that can be found in modern library. It consists magazines, newpaper, books, e-books, electronic media, computer access etc. If you can see in our own college library (Shew Narain Tantia Library B.N. Colleger), we have computer acess, free wifi connections, various journals etc which helps us a lot and as my personal view, many still loves to use physical copies of books, rather than e-books myself included. There are many students as well as adults who always visit to libraries and use to read physical copies of books though they have smart phones, computers, laptops etc. So how can one say that libraries are irrelevent in the present digital age.

Libraries can never be irrelevent in any age. Its magic is eternel. Albert Einstein said "The only thing you absolutely have to know is the location of libraries". They will continuously be relevent and in demand in the future. Since statistics have shown that they are still significant

centre for community. It was found that visiting the library s the most common cultural activity, Americans engage in by far. In 2019, American's Report of Leisure and activities have showed that 10.5 percent Americans trips to the Library.

We need Libraries even more in the digital age. The Librarians select the best and most popular books for the library which you can borrow for free. Academic libraries are used at universities. Some are open 24 hours a day and may have a coffee cafe inside. It creates a relevent atmosphere for the students where they can held group disscussion, sharing information and ideas, increases their thinking levels and also gets various knowledges from various sources, provided by libraries. In this regard, Neil Gaiman said, 'Google can bring you back a 100,000 answers but a librarian will bring you back the right one'.

Before the Internet, libraries were the best source of information available. But now we can find the same information on our phones, tablets or laptops. So there is no need to head down to the library anymore for any information. So what is the purpose of this buiding in every city around the world?

So, its important to clear up a common misconception. People do still use libraries to find out information.Unlike internet,library is a free source of knowledge. While most of us take the internet for granted, it is a privilege that we pay for it. If you can't afford an internet subscription the library is your only option.

From the above mentioned lines, it can be summerised that, the magic of library is eternal and it cannot be irrelevent in any age. It is still relevent and will be relevent in future times.

Contribution Of Indian Women In Science

Ankriti Prasad
B.A. 4th Semester
Dept. of Pol. Science

Excellence in science is a concept that India has been familiar with since way the times and women have been an active part of this quest for knowledge. Women are making every possible attemp to crave out a reputation for themselves in every sphere. To those who succeded and have contributed significantly to various discipline of science acts as role models for all girls aspired to make a mark in the field of science and technology.

Some of the greatest Indian women whose scientific endeavours have broadened the horizons of science on earth and even beyond AnandiBai Gopal Rao Joshi, she is the first female Indian physician and has a rich legacy. She inspired many women to pursue the field of medicine in India and the U.S. We have example of Kadambini Ganguly, Geneologist by profession. She was the first Indian to practice medicine. Anna Mani, an Indian physicist by profession. She made significant contribution in the field of Meterological instrumentation. Rajeshwari Chatterjee, first

woman scientist to pioneer the field of Microwave Engineering. Kalpana Chawla, she is the first Indo-American woman Astronaut and first Indian woman in space.

In contemporary times also, the works of Indian women scientist have been recognised nationwide. The role of this pioneering women also create value through diversity of thought. Collaboration between Gender Ethnicities, breaking all social hurdles would eradicate any enhanced problem and lead to further innovative discoveries we have many such instances, Dr. Uma Kumar, made an indelible mark in the area of popularizing Medical science among masses through electronic medias. Dr. Shweta Rawat along with her team developed a female specific full body protector to safeguard female troops deployed in Riot control Action. Dr. Amiya Rajbongshi, won National Award for outstanding efforts in encouraging Science and Technology through Print media and many others like Dr. K. Geeta Rani, women Excellence Award Winner, Madhuri Mathur, Dr. Nita Patel, Dr. Dhalini Gupta, etc.

As technology continues to make appearances, higher gender inclusivity in the tech industry can not only create value for consumers that identify as women but also help boost the economy. As it is said, there are "Two sides of a coin", so if we look to darker side, We cannot deny the fact that so few women get indulged in Science and Technology backed career. The reason behind this wide ranging from gender stereotypes to the traditional perception of a woman's role in the society and so on. Increasing number of women in science is no longer just an option its a necessity for science just as any other sphere desperately needs a change of perception. If we look to looming side, as far as their presence is concerned they have made significant contributions to scientific discovery and pushed the boundaries beyond human knowledge.

From excellent performance to heading ISRO and NASA, our women scientist have etched their names in history.

******

Good Traveller Bad Traveller

Kriti Kashyap
B.Sc. 4th Semester
Dept. of Zoology

We all know that these days, the world is on the move. Possibly never in the history of the human race have so many people gone out of their places of residence, routinely. While some may go to savour the pleasures of the Native place, other may go to the Reserved Forest in a nearby district to see the bird life there, and shoot them... with their cameras, of course. Still others move across the globe, taking in different cultures and geographical locations.

With the rise in disposable incomes across middle class families, these occassional holidays are becoming complacent these days. As a recent tourist who returned from the U.S. said, when asked why he hadn't told his friends he would be going to a "Foreign country", his reply was, "Who talks of going to U.S. these days? It's so common... Now if I had been going on something fancy, like a trip to Antarctica, or a cruise around the tip of South America, I would certainly have told you all."

This being the scene today among the rising middle classes, the Bilat Pherot seems to have lost his charm. It is also interesting to note that with this democratisation of travel, there are how many kinds of travellors. There are, for instance, backpackers, who travel on shoestring budgets, with their lonely planets and the internet as guides. They are actually quite savvy, and know fully well how to bargain hard for things on offer in the colourful Indian bazaars and also reasonably priced, clean and safe rooms even in otherwise pricey destinations. There are those who travel in groups, whether through a club or an organised for them to the last detail. There are also others who like the freedom that travelling alone, or in small groups brings them. There are those specialised it incraries. For instance, this batch of little old ladies travels from one litfest to another during season, meeting authors, discussing books, and generally having a whale of a time. Still others go on art tours, following the works of Great Masters across Italy, say or France. And there are the Music conference, or to some of the Sabhas in Chennai. To each her own of course.

Most people are now getting savvier about travel and certainly, things are much easier now. At one time, during the age of great sea voyages when luxury liners took glamorous people in posh state rooms across oceans, it was considered fasionable to travel in "style". This meant that there should be at least six matched pieces of monogrammed luggage, ranging from a large brass bound trunk to a hatbox. In between, there would be cases of various shapes and sizes all containing what was deemed to be "appropriate clothing" for the voyage. These included formulas as well as casuals, with carefully co-ordinated accessories, as well. These days, when travel has become so much more democrative, "travelling light" is the cool thing to do. The lighter the better. Heavy suitcases are looked at with disdain by veteran travellers who carry just small bags. The clothes they wear are of material easily washed and dried. So that they do not need to carry many changes. Even though wheelies are comparatively easy to move around, the freedom of travel is only felt when one has mastered the art of travelling light.

The thing about travel is that it does

broaden the mind. This may be a cliche, but like most cliches, it's true. The many cultures of the people around the world, their language, manners, cuisines and clothes, their religious practices and so many other things, are always intriguing. They tells us that ours is not the only way to live in the world, even through travel undertaken in the proper spirit, when we see people living and flourishing in cultures very different from us.

******

Gender Equality

Riya Saha
B.A. 2nd Semester
Dept. of Pol. Science

Gender equality also known as sexual equality or equality of sexes, is the state of equal case of access to resources and opportunities regardless of gender, including Economic participation and decision making and the state of valuing different behaviour and needs equally regardless of gender.

Gender plays a prominent role in many aspect of political violence. First, it contributes to its occurence. Second, sexual violence causes enormous suffering during conflict. Last, sustainable peace keeping depends on female inclusion and participation. The prominence of gender in political violence rests on the dominance of men over women in many aspect of political, social and economic life. In epicilities in family law and perversons in the marriage market, espcially polygyny, contribute to the perpetuation of male dominance herarchies in way that increase the livelihood and lots of political violence of everyone.

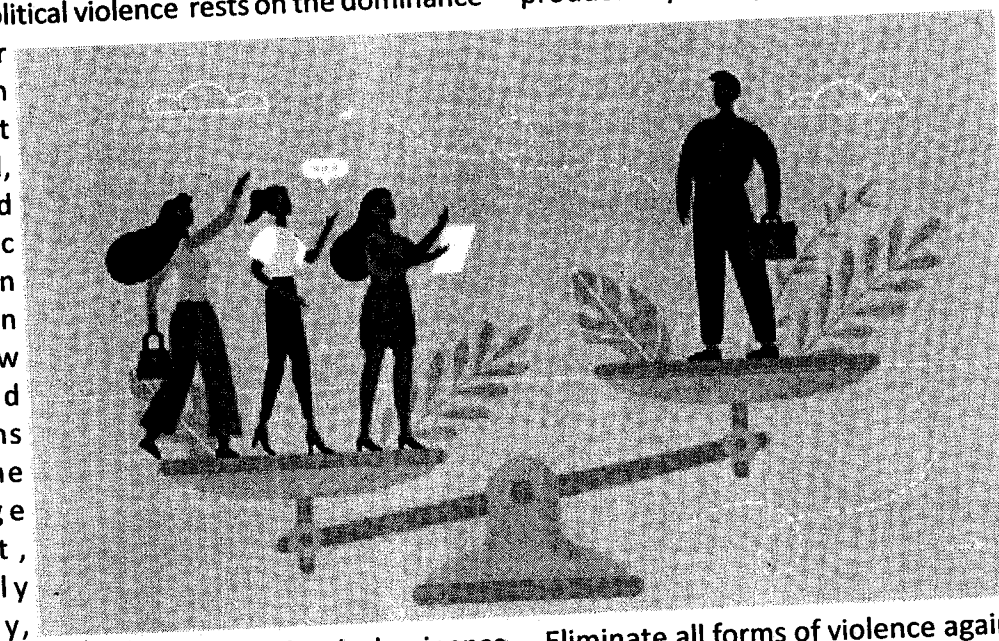

Gender equality is a goal in itself and a prerequiste for sustainable and peaceful development. Gender equality is achieved when women, men, girls and boys share equal rights, conditions and opportunities contribute to the development of society. All forms of violence against women and girls affect both the individual and society as a whole and are an obstacle to gender equality and development.

A society's prosperity increases when women and girls can contribute on the same terms as men and boys through their resources and knowledge. Poverty decrease and economic productivity and growth increase when women participate in the economy and the labour market.

Targets :

1. End all forms of discrimination against all women and girls everywhere.
2. Eliminate all forms of violence against all women and girls in the public and private spheres, including trafficking and sexual and other types of exploitation.

3. Eliminate all harmful practices, such as child, early and forced marriage and female genital mutilation.

4. Recognize and value unpaid eare and domestic work through the provision of public services, infrastructure and social protection policies and the promotion of many responsibility within the household and the family as nationally appropriate.

5. Ensure women's full and effective participation and equal opportunities for leadership at all levels of decision making in political, economic and public life.

6. Ensure universal access to sexual and reproductive health and reproductive rights as agreed in accordance with the programe of action of the international conference on population and development and the beijing platform for action and the outcome documents of their review conferences.

7. Undertake reforms to give women equal rights to economic resources, as well as access to ownership and control over land and forms of property, financial services, inheritance and natural resources, in accordance with national laws.

8. Enhance the use of enabling technology, in particular information and communications technology, to promote the empowerment of women.

9. Adopt and strengthen sound policies and enfroceable legislation for the promotion of gender equality and empowerment of all women and girls at all levels.

Gender equality is one of the metries in the 2021 but countries report, where survey participants were asked how closely they associate that attribute with a nation in 2021, the Natherland's was perceived as the most gender equal followed by Sweden, Denmark, Canada and Norway. The top scores, based on perception, have high rates of women representated in politics, relative to the rest of the world, and some particularly in the Nordic region, have been leaders in gender equality for decades.

Gender equality is when people of all genders have equal rights, responsibilities and opportunities. Everyone is affected by gender inquality, women, men, transgender deverse people, children and families. It impacts people of all ages and backgrounds. We need gender equality urgently. Gender equality prevents violence against women and girls. Its essential for economic prosperity. Societies that value women and men as equal are safer and healtheir. Gender equality is a human right. Everyone behefits from gender equality.

****

Seclusion

Noshin Ibtida
BA 4th Sem.
Dept. of English

Loneliness hits you.

At some point in everyone's life,
There will be a moment
When you feel : there isn't a single place
in the universe
Where you actually belong.

You encounter with numerous,
Yet can't vibe;
For etiquette feel urged to interact,
Thou art encircled by many, but
Still that surroundness yields nowt.

Nevertheless, what you wish for is solitude
In a distant setting bestowed with
the calmess of nature,
And when you are in a relieving sight
Far away from the crowd:
Thou perceive how the harmonious
environs cause to
discern contentment.

Lost Self hood

Sudipta Mahanta
BA 4th Sem.
Dept. of English

I'm at a point now,
Where I have neither grievance nor
grouse against anyone.
Where I feel neither sad nor happy
Where I'm neither depressed nor enthusiatic.
Where I'm neither mature nor childish
Where is my essence?
Where am "I" in-between?

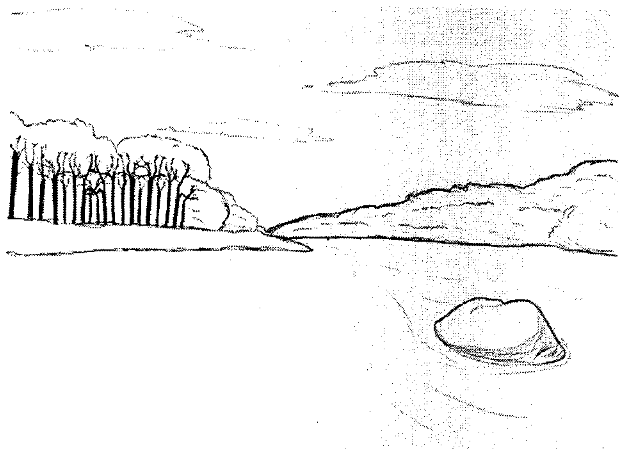

Just take it easy

Nurul Islam
BA 4th Sem.
Dept. of English

Our earth the nest of unknown faces
And of varied minds
This world is a miscellaneous collection
Of character of infinite kind.
Everyone done here, thinks of himself
Every work he does is for one self
Here people change colours
At every turning, at every corner.
Some boasts, others are silent
Some need failures, some with success
But after their fortune.
Some grow and while some remain cheerful
You won't find anyone in this world
Who talk through the heart and soul
They indulge in shadowy talks
And are a bunch of artful folks
As this world is too busy
In making every simple game fishy
So, I believe and follow the saying
That don't be crazy
Just take it easy.

Years

Simran Das
B.A. 6th Sem.
Dept. of English

It's been years and years and I hear you are still Alive.
What would happen to me if I found out you died?
Have you tried to forget me or did it come naturally?
Or do you still remember our short time?

It's been years and years since you faded into night
Do you still remember how to spell my name right?
Did you know that through the darkness I struggled to survive?
Do you care that I forgave you for your helpless fight?
For the words you did not say on that fateful night.

It's been years and years since I looked into your eyes.
In all this time I cannot forget we never said goodbye.
I cannot wait for your heroic return.
If you are touching a twin flame.
You are bound to get burned
All I can do is wish you the best.
I have learned and I learned
What to never expect.
It's been years and years.
And time marches on
And on And on And on.

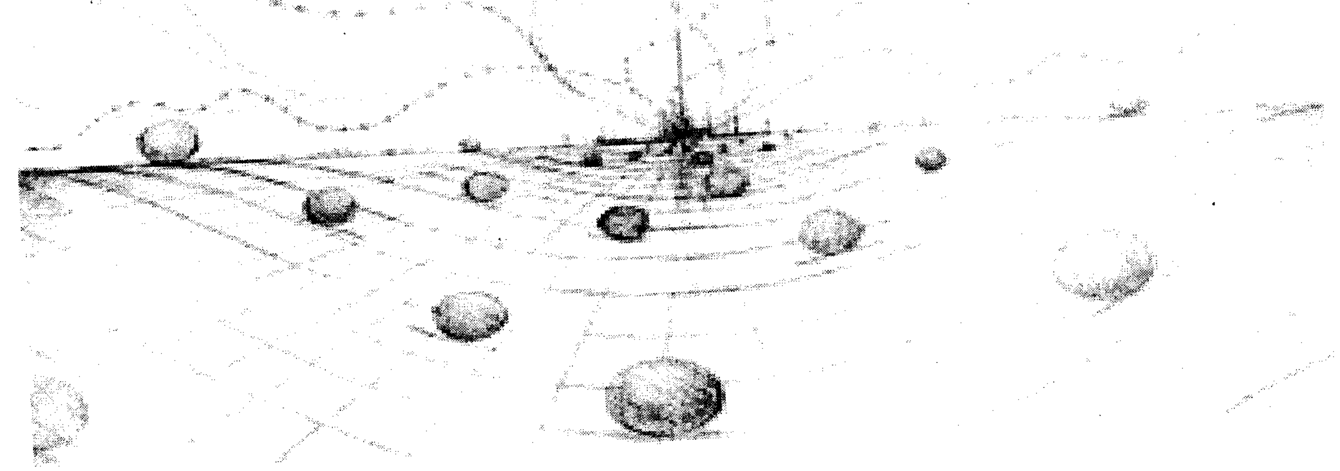

Sepian Leaves

Mirza Sabana Prodhani
B.A. 4th Sem.
Dept. of English

Scattered beauty, sepian leaves,
Golden hues, dusty path.
Rusty mind with amateur touch,
I here attempt the moments to clutch.
My heart singing, beating and writhing,
As I see the hopes in scattered beauty.
I could see the scattered dry leaves,
Scattered and crumbled but breathing;
For the branches new beginning,
Once again to bloom in coming spring,
The lurking joy in scattered beauty
And sepia hues found me.
As winter is tired to last forever,
Not even within me.

....

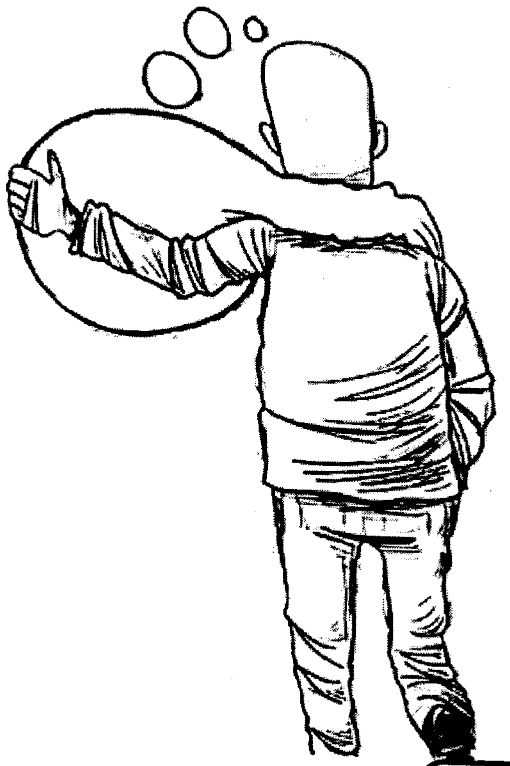

I Miss you daddy

Mamtazur Rahman
BA 2nd Sem.
Dept. of English

Daddy, you never said I'm leaving
nor said goodbye.
Unfortunately one morning find you are no more.
You know? A million times I cried.
Ask God to return you
As a million times I need you.

Can't you come and walk beside me again?
Hold my hand, call me to Namaz?
Daddy, have so many things to learn
That I yet don't understand.

Please come once again and teach me,
To keep safe from dangers everyday
Show me the way to do my
Best in college, in bad situation.

Everyone like me needs a gentle hand
To guide as to grow
You know? If love could have saved you
I can assure, death could not ever
Touch you.

Daddy, please come once again and
walk beside me
We have long way to go.

Life : The Pretty Journey

Arish Ahmed
B. Sc. 2nd Sem.
Dept. of English

In the ocean of tenderness
Without any reason
Bond of family is so special
It's not for sometime
It's from the rise of my birth
And from the dawn of my life.

I grew slowly and gradually
Understanding the phase of life
And found -

Life is not the same all the time
There may be spikes in some way
But, the flowers with butterflies are on the way

All the things do not ensure as per our desire
So, I accepted whatever approached by my route
And yes, the whole caboodle are been excellent!

Isn't life a pretty journey?
Yes, with the experience of joy, pain and strife
Life is a pretty journey that's within!

Your Presence

Sreelekha Roy
B.A. 2nd Sem.
Dept. of English

I enjoy your presence
I know that you are here on the same earth,
I know we will never meet again,
I know we will never share the comfort again,
I know the earth will never allow us to meet again,
But there will be a corner in my heart where
you will always live
The earth will allow us to meet there again and
Share the comfort again.

What Should I do ???

Rohit Kumar Mahanta
B.A. 2nd Sem.
Dept. of English

I found a girl
She tells me I'm a star
Motivates me and
Doesn't let me go far
And she's perfect on paper
But lying to my face
Does She thinks I'm kinda a boy
Who need to be saved?

And there's one more girls
She's from my past
We fell in love, but it didn't last
Cause the second I felt her touch
She pushed me away
I won't fight for love . . .
If you don't meet me halfway
And I say I'm through
But the poem is still for you.

All I want is love that lasts
Is all I want too much to ask...??
All I want is a nice girl
Are my expectations far too high . . .??
I try my best but what can I say
All I have is myself
At the end of the day
But, shouldn't that be
Enough for me ???

Open a Book

Rajdeep Saha
B.A. 2nd Semester
Dept. of English

Open a book
And you will find,
People and places of every kind.
Open a book
And you can be,
Anything want to be;
Open a book
And you can share,
Wondrous words you find in there
Open a book
And I will too,
You read to me
And I'll read to you.

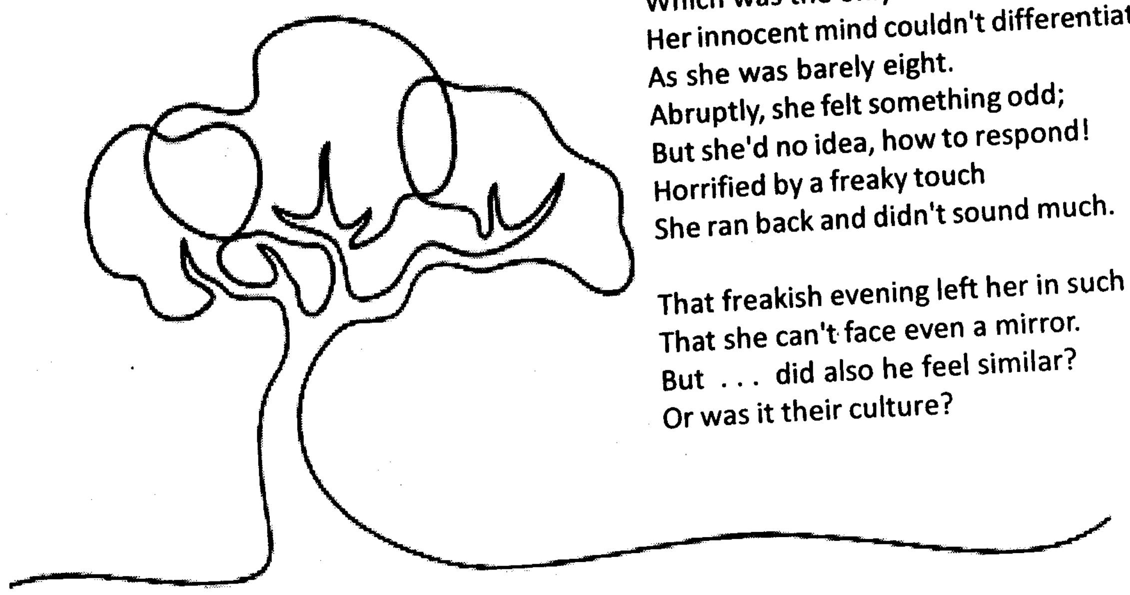

A Summer Evening

Monishree Nath
B.A. 2nd Sem.
Dept. of English

She was just a kid,
Wished if she were a mermaid.
But their lustful eyes,
Only could see her growing size.

It was a summer evening
She wore a frock, they said it was revealing
White coloured cotton, sleeveless . . .
A pretty and comfy summer dress.
He was in his balcony
And called her randomly
She ran there in the darkness . . .
Which was the only mess!
Her innocent mind couldn't differentiate
As she was barely eight.
Abruptly, she felt something odd;
But she'd no idea, how to respond!
Horrified by a freaky touch
She ran back and didn't sound much.

That freakish evening left her in such a terror
That she can't face even a mirror.
But . . . did also he feel similar?
Or was it their culture?

Bygone Days

Ubaidullah Ahmed
B.A. 4th Sem.
Dept. of English

It was a good day after all
Talked with some old pals after a long
Took a walk with the mates
In the dusk and the dawn
A bit of a chat
Made the memories flash,
And some new plans
Came in to our heads,
The wish of reunion
Near the tree of Banyan,
With a carefree face
Like the good old days,
Blessed by the heaven's grace
Where the memories remain.
Sitting in the armchair
Talking to my old lady
Old and worn with wrinkles,
Touching the flowers as if she
Tickles,
in our balcony
Telling these tales
Of the timeless treasures of heart .
She smiled at me
And said ;
Look the flower fell apart.

বাংলা বিভাগ

ঋগ্বেদে প্রতিফলিত ভারতীয় জীবনাদর্শের বর্তমান প্রাসঙ্গিকতা

ড° মৌসুমী ভট্টাচার্য
প্রধান অধ্যাপিকা, সংস্কৃত বিভাগ,
ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়, ধুবড়ী

প্রাচীন ভারতীয় সাহিত্যিক নিদর্শনরূপে 'ঋগ্বেদসংহিতা'য় ভারতীয় ঋষিদের বিচারের পরাকাষ্ঠা, ভারতীয় সমাজের ঔদার্য তথা আত্মিক বৈভবের সনাতন রূপ বিধৃত রয়েছে। ঋষিদের এই চিন্তা কোনো একটি নির্দিষ্ট গণ্ডীতে আবদ্ধ ছিলনা। তাঁদের চিন্তার মুক্তধারা সমগ্র বিশ্বে প্রবাহিত হয়েছিল। অতি প্রাচীনকাল থেকেই 'ঋগ্বেদসংহিতা' ভারতীয় সাহিত্য ও সংস্কৃতির ধারক ও বাহকরূপে ভারতীয় জীবনাদর্শের গৌরব বিশ্ববাসীর কাছে তুলে ধরেছে। ঋগ্বেদে লিপিবদ্ধ প্রাচীন ভারতীয় ঋষিদের অনুভূতিলব্ধজ্ঞান এদেশের মানুষের উচ্চচিন্তার বিকাশ সাধন করে ভারতকে জগৎসভায় শ্রেষ্ঠ আসনে প্রতিষ্ঠিত করেছিল। ঋষিদের এই উদার চিন্তার উৎকর্ষ বিশ্ববাসীর জন্য অন্ধকার থেকে আলোকের পথ উন্মোচিত করেছিল। এদেশ থেকে উৎপন্ন এই জ্ঞানের আলোক জগতের অন্যান্য প্রান্তে পৌঁছে গিয়েছিল এবং সেই জ্ঞান সেখানকার মানুষের চরিত্রগঠনে সহায়ক হয়েছিল। এই বিষয়ে 'মনুসংহিতা' গ্রন্থে স্মৃতিকার মনু উল্লেখ করেছেন—

'এতদ্দেশপ্রসূতস্য সকাশাদগ্রজন্মনঃ।
স্বং স্বং চরিত্রং শিক্ষেরন্ পৃথিব্যাং সর্বমানবাঃ'।। — অর্থাৎ এখানকার ব্রহ্মজ্ঞানী ব্রাহ্মণদের কাছ থেকে পৃথিবীর সমস্ত মানুষ নিজ নিজ আচার ব্যবহারের শিক্ষা নেবে।

বিশ্বজনীনতার আদর্শে সুপ্রতিষ্ঠিত ভারতীয় সংস্কৃতি বৈদিক কাল থেকে আরম্ভ করে বিভিন্ন পরিবর্তন এবং বিভিন্ন মত স্বীকার করে অদ্যাবধি স্বকীয় সমৃদ্ধি ও গৌরব সগর্বে ঘোষণা করছে। বৈদিক ঋষিদের উদার চিন্তায় বিশ্বের সমস্ত মানুষ 'অমৃতস্য পুত্রাঃ'— এই উদাত্ত আহ্বান জাতি-ধর্ম-বর্ণ-নির্বিশেষে বিভিন্ন সম্প্রদায়ের মানুষকে ঐক্যসূত্রে বেঁধে সমাজে সমরসতার ভাব এবং নৈতিকতার আদর্শ প্রতিষ্ঠিত করেছিল।

ভারতবর্ষে ঋষিদের আধ্যাত্মিক চিন্তার সংহতরূপ 'ঋগ্বেদসংহিতা'য় প্রতিফলিত হয়েছে। ভারতবর্ষ যে অধ্যাত্মবলে এবং নৈতিক আদর্শের দিক দিয়ে শীর্ষস্থানে পৌঁছে গিয়েছিল 'ঋগ্বেদসংহিতা'য় সন্নিবিষ্ট কিছুসংখ্যক মন্ত্র সেই কথাই প্রমাণিত করে। বিশ্বজনীনতার ভাবমূলক, রাষ্ট্রভাবনামূলক এই মন্ত্রগুলি মানবকল্যাণের জন্য এবং ধর্ম সংস্থাপনের জন্য সমভাবেই প্রেরণা দেয়। ঋগ্বেদে অহিংসা, পরোপকার, কারুণ্যভাব, সর্বজনের কল্যাণকামনা প্রভৃতি সদাচারের বর্ণন এ কথা প্রমাণিত করে যে ভারতবর্ষে 'আচারঃ পরমো ধর্মঃ'— অর্থাৎ আচার পরম ধর্ম বলে স্বীকৃত হয়েছিল। জীবনের প্রতি মানুষের উদার দৃষ্টিভঙ্গী ছিল। ঋগ্বেদসংহিতার আধ্যাত্মিকতা, বিশ্ববন্ধুত্বের ধারণা, সহিষ্ণুতা, ত্যাগের ভাবনা, সাম্যবাদের আদর্শ প্রভৃতি এদেশের বিশ্বজনীন চিন্তার প্রশংসনীয় রূপটি প্রকটিত করে।

ধর্ম-অর্থ-কাম-মোক্ষ- এই চতুর্বর্গ প্রাপ্তিই হল ভারতীয় সংস্কৃতির বৈশিষ্ট্য। ঋগ্বেদে ধর্ম কেবল নৈতিক আচার পালনের মধ্যেই সীমিত ছিল না। ঋষিদের অনুভূতিলব্ধ জীবনধর্মই ছিল প্রধান ধর্ম। অতি প্রাচীনকাল থেকেই ঋষিরা অনুভব করেছিলেন যে প্রকৃতির বৈচিত্র্যতার মধ্যে এক আধ্যাত্মিক শক্তি বিরাজ করে এবং প্রাকৃতিক বিভিন্ন কর্মকাণ্ডের মূলে তথা সমস্ত প্রাণীর হৃদয়ে সেই একমেবাদ্বিতীয়ম্ ঈশ্বরেরই অস্তিত্ব রয়েছে- 'একং সদ্বিপ্রা বহুধা বদন্ত্যগ্নিং যমং মাতরিশ্বানমাহুঃ'- অর্থাৎ এই একজনকেই ব্রাহ্মণেরা অগ্নি, যম ও বায়ু প্রভৃতি বহু নামে অভিহিত করেন। ঋগ্বেদে অনেক মন্ত্রেই এই বিশ্বব্রহ্মাণ্ডের স্থাবর ও জঙ্গম সমস্তই পরমাত্মার দ্বারা ব্যাপ্ত হয়ে আছে এই কথা বলা হয়েছে। এই একই পরমাত্মা আমাদের জন্মদাতা পিতা, তিনিই বিধাতা, তিনিই বিশ্বভুবনের সকল ধাম অবগত আছেন, তিনি এক অথচ সকল দেবের নাম ধারণ করেন। ঋগ্বেদ সংহিতার দশম মণ্ডলের ৯০ সংখ্যক সূক্তের ২নং মন্ত্রে বলা হয়েছে- 'পুরুষ এবেদং সর্বং যদ্ভূতং যচ্চ ভব্যম্...' —অর্থাৎ এই বিশ্বে যা হয়েছে অথবা যা হবে সমস্তই সেই পুরুষেরই প্রতিমূর্তিস্বরূপ। ঋগ্বেদের এই আধ্যাত্মিক চিন্তাই পরবর্তীকালে

ঈশোপনিষদে'র— 'ঈশা বাস্যমিদং সর্বম্' এই মন্ত্রে ধ্বনিত হয়েছে। এই মন্ত্রে উক্ত হয়েছে যে এই বিশ্বব্রহ্মাণ্ডের সর্বত্রই ঈশ্বর অধিষ্ঠিত আছেন। বিশ্বের স্থাবর জঙ্গম সবকিছুর মধ্যেই একই পরমাত্মা বিরাজ করছেন এই ধারণার মধ্য দিয়ে ঋগ্বেদীয় ধর্মের সর্বপ্রাণীসমভাবনার চিন্তা প্রতিফলিত হয়েছে। ঋগ্বেদের ষষ্ঠ মণ্ডলের ৪৭ সংখ্যক সূক্তে গর্গনামক ঋষি ইন্দ্রদেবতার কাছে যে প্রার্থনা করেছিলেন সেই প্রার্থনা ছিল সর্বসাধারণ মানুষের জন্য প্রার্থনা— 'উরুং নো লোকমনুনেষি বিদ্বান্ৎ স্বর্বজ্যোতিরভয়ং স্বস্তি'— অর্থাৎ হে ইন্দ্র! তুমি জ্ঞানবান, তুমি আমাদের বিস্তীর্ণ লোকে এবং সুখময়, ভয়শূন্য আলোকে নির্বিঘ্নে নিয়ে যাও।

প্রকৃতির প্রতি ঋষিদের উদাত্ত আহ্বান ব্যক্তিগত স্বার্থভাবনা অতিক্রম করে সমষ্টিগত ভাবনায় পর্যবসিত হয়েছে— 'মধু বাতা ঋতায়তে মধু ক্ষরন্তি সিন্ধবঃ' (ঋগ্বেদ- ১/৯০/৬)— এই মন্ত্রে বলা হয়েছে— আমাদের জন্য মধুময় বায়ু প্রবাহিত হচ্ছে, নদীসকল মধু ক্ষরণ করছে। কেবলমাত্র মানুষের প্রতিই নয় মনুষ্যেতর প্রাণীর জন্য ও ঋষিদের চিন্তা ঋগ্বেদের বিভিন্ন সূক্তে ইতস্ততঃ বিক্ষিপ্ত হয়ে রয়েছে। ঋগ্বেদসংহিতার ১০/৩৭/১১ সংখ্যক মন্ত্রে সমস্ত প্রাণীৰ সঙ্গে শান্তিপূর্ণ সহাবস্থানের কথা লিপিবদ্ধ করা হয়েছে। মন্ত্রে বলা হয়েছে- হে দেবগণ! আমাদের অধিকারভুক্ত যে দুই প্রকার প্রাণী আছে অর্থাৎ দ্বিপদ এবং চতুষ্পদ, সকলকে তোমরা সুখী কর। সকল প্রাণীই আহার করুক, পান করুক, হৃষ্টপুষ্ট, বলিষ্ঠ হোক এবং আমাদের সংসর্গে তারা অবিচ্ছিন্ন স্বচ্ছন্দতা লাভ করুক।

ঋগ্বেদে ভারতীয়দের জীবন ভোগ-ত্যাগসমন্বিত ছিল এবং ত্যাগের ভাবনা নিয়ে ভোগ সম্পাদন করাই জীবনের আদর্শ ছিল। ঋষি মন্ত্রে বলছেন- 'কেবলাঘো ভবতি কেবলাদী' (ঋগ্বেদসংহিতা ১০/১১৭/৬)। এই মন্ত্রটির অর্থ হল- যে অন্যকে না দিয়ে কেবল নিজেই খায় সে পাপের ভাগী হয়। ত্যাগের মাধ্যমে ভোগই হল ভারতীয় সংস্কৃতির আদর্শ। জীবনের প্রয়োজনীয় সামগ্রী আবশ্যকতার চেয়ে অধিক হলে তা দুঃখ নিয়ে আসে তাই প্রতিজন ব্যক্তি লোভাসক্ত না হয়ে যদি নিজের আবশ্যকতা অনুসারে অন্যকে দান করে ভোগ করে তাহলেই সেই ভোগ সার্থক হয়। এই প্রসঙ্গে ঈশোপনিষদের প্রথম মন্ত্রে উল্লেখ করা হয়েছে 'তেন ত্যক্তেন ভুঞ্জীথা'। ত্যাগের দ্বারাই অলৌকিক সুখ এবং অসীম আনন্দ লাভ করা যায়। ঋগ্বেদের ১/১২০/১২ সংখ্যক মন্ত্রে বলা হয়েছে- 'যে ধনবান লোক অপরকে প্রতিপালন করেনা তাকে ঘৃণা করি'- এই বাক্যটিতে দরিদ্রের প্রতিপালন এবং দানের প্রতি নিখিল মানব সমাজের দৃষ্টিকে অতি সুন্দরভাবে আকৃষ্ট করা হয়েছে। পরোপকারের প্রতি উৎসাহ দান করাই এ ঋকের মূল লক্ষ্য। যেহেতু এসংসারে সবকিছুই অনিত্য সেজন্যে সর্বজনের হিতকামনা ভারতবাসীর জীবনের মন্ত্র হোক এটাই ছিল ভারতীয় ঋষিদের কামনা।

ঋগ্বেদে মানবতার জয়গান করা হয়েছে। ঋগ্বেদে ঋষিরা বৃহত্তর সমাজের কল্পনা করেছিলেন- 'ভদ্রং ভদ্রং ক্রতুং অস্মাসু ধেহি'- অর্থাৎ আমাদের কল্যাণকর প্রজ্ঞা দাও। ঋগ্বেদ সংহিতায় জাতীয় সমরসতার যে অবধারণা পাওয়া যায় সেই ধারণা দেশকালের গণ্ডীর মধ্যে সীমাবদ্ধ ছিলনা। এই সমরসতার ভাবনা রাষ্ট্রিয় ঐক্য সুদৃঢ় করতে সহায়তা করে। মাতৃভূমির প্রতি শ্রদ্ধা তথা আনুগত্য সামাজিক, রাজনৈতিক, অর্থনৈতিক ভিন্নতা সত্ত্বেও মানুষকে ঐক্যসূত্রে বদ্ধ করে। ঋগ্বেদে সহনশীলতার ভাবনা, সত্যের সাধনা ও মোক্ষপ্রদায়িনী বিদ্যার বিষয়ে উল্লেখ করা হয়েছে। ঋগ্বেদে প্রাচীন ভারতের এই বিশ্বজনীনতার চিন্তা বৃহত্তর মানবজাতির কল্যাণ সুনিশ্চিত করে। ভারতীয় সংস্কৃতিতে এই বিশ্বজনীনতার চিন্তা থাকার জন্যই এই সংস্কৃতি বৈদিশিক আক্রমণ সহ্য করে ও স্বাতন্ত্র্য রক্ষা করতে সমর্থ হয়েছিল। অতীতকালেও ভিন্ন দেশীয় মানুষেরা আক্রমণের ছলে ভারতবর্ষে এসেছিল, কিন্তু এই সংস্কৃতির সমরসতার ধারায় মিলেমিশে একাকার হয়ে গিয়েছিল। বিশ্বকবি রবীন্দ্রনাথ ঠাকুরের উক্তি এক্ষেত্রে স্মরণীয়—

'শক-হুন-দল-পাঠান-মোগল
এক দেহে হল লীন।.....
দিবে আর নিবে, মিলাবে মিলিবে,
যাবে না ফিরে
এই ভারতের, মহামানবের
সাগরতীরে।' - (গীতাঞ্জলি, ভারততীর্থ, সংখ্যা ১০৬)

ভারতীয় সংস্কৃতির আন্তরিক দৃঢ়তা, অনৈক্যের মধ্যে ঐক্য, সহনশীলতাদি বৈশিষ্ট্যই এই ভূখণ্ডের অখণ্ডতা স্থাপনে মহত্বপূর্ণ ভূমিকা গ্রহণ করেছিল। পরন্তু এটা নিতান্তই দুর্ভাগ্যজনক যে সাম্প্রতিক কালে ভারতীয় সংস্কৃতির এ বৈভব মানুষকে আকর্ষণ করে না। পাশ্চাত্যসংস্কৃতির অন্ধানুকরণ তথা সংস্কৃত ভাষার প্রতি অবহেলা ক্রমে ক্রমে দেশবাসীকে মূল থেকে বিচ্ছিন্ন করে দিচ্ছে। সাংস্কৃতিক অবক্ষয় বর্তমানে এ দেশে

ভয়ঙ্কর পরিণতি নিয়ে এসেছে। 'Sanskrit Essays on the value of the language and the literature' এইগ্রন্থে সুপ্রসিদ্ধ সংস্কৃত প্রেমী Dr. V. Raghavan মহোদয় রুশদেশের V.V. Ivanov এবং V.N.Toprov এই দুজন পণ্ডিতের 'Sanskrit' নামক গ্রন্থে উল্লিখিত উক্তি উদ্ধৃত করেছেন। সংস্কৃতকে ভূয়সী প্রশংসা করে তাঁরা মন্তব্য করেছেন- Sanskrit has been the element which united the Indian sub-continent throughout the whole of India's history'.

সম্প্রতি নৈতিক আদর্শের অবক্ষয় ভারতীয়দের জীবন বিপর্যস্ত করে তুলেছে। সমাজে সর্বত্র উন্মত্ততা, পাশবিকতা প্রভৃতির কুপ্রভাবে দেশের যুবপ্রজন্ম অনুশাসনরহিত, নেতারা ভ্রষ্টাচারে লিপ্ত, মানুষেরা ভৌতিক সুখ আহরণে নিরত। রাষ্ট্রভাবনা বিবর্জিত শিক্ষা সমগ্রদেশের জনগণের নৈতিকোন্নয়নের পরিপন্থী হয়ে তাদের ভ্রাতৃত্ববন্ধনকে শিথিল করে দিচ্ছে। বর্তমানে মানুষের জীবনে নিরাপত্তা নেই, সর্বত্রই মানুষ শংকিত ও বিষাদগ্রস্ত। সমগ্রদেশ আতঙ্কবাদের দ্বারা আক্রান্ত। যেখানে সেখানে বিস্ফোট, অস্বাভাবিক মৃত্যু মানবতার অস্তিত্বে প্রশ্নচিহ্ন এঁকে দিচ্ছে। দেশে সচ্চরিত্রসম্পন্ন মানুষের অভাব তথা প্রাচীন নৈতিকবন্ধন উৎপাটনে তৎপর মানুষেরা নিজের দোষেই অন্ধকারে নিমজ্জিত হচ্ছে। কখন ও কখন ও আমাদের মনে সন্দেহ জাগে যে আমরা কি সেই ভারতবর্ষেই বাস করি যে দেশ থেকে একসময় বিশ্ববাসী শিষ্টাচারের শিক্ষা নিয়েছিল? আমাদের যে সমস্ত পুরোনো বিচারধারা ছিল সেগুলো আজ গ্রন্থবদ্ধ হয়ে বচনমাত্রেই পর্যবসিত হয়েছে। যে দেশের মানুষেরা সৌহার্দ্যপূর্ণ জীবনে অভ্যস্ত ছিল সে দেশে মানুষ মানুষের শত্রু হয়ে গিয়েছে। আমাদের বিচ্ছিন্নতার ছিদ্রপথে মানবতার শত্রু আতঙ্কবাদীরা ভারতভূমিতে প্রবেশ করে ভারতমাতার শরীর ক্ষত বিক্ষত করে দিচ্ছে। এ সময়টা কি দুঃসময় নয়? বর্তমানের এই স্থিতি রাষ্ট্রহিতচিন্তকাদের মনে জিজ্ঞাসা সৃষ্টি করছে এই স্থিতির উত্তরদায়ী কে হবে? কিভাবে এই দেশকে দুর্দশা থেকে মুক্ত করা যায়? কিভাবে ভারত আবার গৌরবের আসনে অধিষ্ঠিত হবে?

বিজ্ঞান ও প্রযুক্তিবিদ্যার প্রগতিহেতু আমাদের শিক্ষার মানদণ্ড উন্নত হয়েছে এ বিষয়ে কোনও সন্দেহ নেই, কিন্তু বর্তমান সামাজিক পরিস্থিতির দিকে তাকালে একথা মনে হয় যে কোথাও না কোথাও কিছু একটা অভাব রয়েই গেছে। বর্তমান শিক্ষা আমাদের ভৌতিক উন্নতির শীর্ষস্থানে নিয়ে গিয়েছে একথা সত্য, কিন্তু আধ্যাত্মিক উৎকর্ষের ক্ষেত্রে এখন ও বহুদূর যেতে হবে। Dr. V. Raghavan তাঁর 'Sanskrit Essays on the value of the language and the literature' এই গ্রন্থের ভূমিকায় বলেছেন- 'But all over the world there is a growing realisation that science and technology are not enough, and that serenity and wisdom must be recovered it modern man is to be rescued from the wasteland of the spirit'. পাঠ্যক্রমে নীতিশিক্ষার অভাবের ফলে মানুষের মন থেকে রাষ্ট্রভাবনা ও বিশ্বভাবনা অন্তর্হিত হয়ে যাচ্ছে। মানুষ কেবল স্বার্থভাবনার বশীভূত হয়ে নিজের হিতসাধনে মগ্ন হয়ে পরেছে। এ ধরণের সংকীর্ণচিত্ত সম্পন্ন মানুষেরাই সমাজের আন্তরিক বন্ধন শিথিল করে দিচ্ছে।

একটি দেশের সংস্কৃতি থেকে, শিক্ষা থেকে সেদেশের মানুষের মানসিক, বৌদ্ধিক ও চারিত্রিক বিকাশ সাধিত হয়। আজকের দিনের শিশুরাই ভবিষ্যৎ দেশের নাগরিক। তারা যাতে সুনাগরিক হতে পারে সেজন্য তাদের উপযুক্ত বৌদ্ধিক বিকাশের বাতাবরণ প্রদান করতে হবে। ভারতীয় সংস্কৃতির বিশ্বজনীনতার আদর্শগুলো শিক্ষার মাধ্যমে শিশুদের মস্তিষ্কে স্থাপন করতে হবে যাতে তারা পরবর্তী সময়ে সুস্থ বাতাবরণ নির্মাণে দেশবাসীকে প্রেরণা দিতে পারে। ঋগ্বেদসংহিতার 'সংজ্ঞানসূক্তে' ঐক্যভাবনার আদর্শ স্থাপনের জন্য যে প্রার্থনা করা হয়েছে ভারতীয়দের জীবনে সেই ঐক্যভাবনা অনুধাবনের যথেষ্ঠ আবশ্যকতা রয়েছে। সংজ্ঞানসূক্তে মন্ত্র আছে-

'সং গচ্ছধ্বং; সং বদধ্বং সং বো মনাংসি জানতাম্

....

সমানমস্তু বো মনো যথা বঃ সুসহাসতি'।।

(বঙ্গানুবাদ ঃ হে স্তবকর্তাগণ! তোমরা মিলিত হও, একত্রে স্তব উচ্চারণ কর, তোমাদের মন পরস্পর একমত হোক।........ তোমাদের অভিপ্রায় এক হোক, অন্তঃকরণ এক হোক, মন এক হোক, তোমরা যেন সর্বাংশে সম্পূর্ণরূপে একমত হও)। এ প্রসঙ্গে 'Towards a New World' গ্রন্থের 'The Heritage of All Mankind' প্রবন্ধে সর্বপল্লী রাধাকৃষ্ণণের একটি উক্তি বিশেষভাবে উল্লেখযোগ্য। তিনি বলেছেন- 'The spirit of India from the time of the Rg. Veda till today, asks to move together to develop common ideas and purposes.

ঐক্যভাবনার এরকম পারাকাষ্ঠা ঋগ্বেদ ছাড়া অন্য আর কোথায় পাওয়া যাবে? ঋগ্বেদে নিহিত মহৎ তত্ত্বগুলো মানুষের মনে উদারতার ভাব ও সদ্বিচার জাগিয়ে তোলে। এই সদ্বিচারের বলেই মানুষ অসত্য অতিক্রম করে সত্যে, অন্ধকার থেকে প্রকাশের দিকে এগিয়ে যেতে পারে। বৈদিক- সাহিত্যে সন্নিবিষ্ট হয়ে থাকা জ্ঞানরাশি মন্থন করেই এ বিচার পাওয়া সম্ভব হতে পারে জেনেই প্রতিজন ভারতবাসীকে ঋগ্বেদের বিশ্বজনীনতার গুরুত্ব উপলব্ধি করতে হবে। মানবীয় মূল্যবোধের এই আদর্শগুলোই একটি দেশ ও জাতিকে উন্নতির শীর্ষে নিয়ে যেতে পারে। এ বিষয়ে সর্বপল্লী রাধাকৃষ্ণণের 'Towards a New World' গ্রন্থের 'The Emerging New Society' শীর্ষক প্রবন্ধের একটি উক্তি উল্লেখ করা যেতে পারে। তিনি লিখেছেন- 'We need to look upon humanity not as a mere ogranisation but as a living organism united from within by those values which are inseparable from human dignity and freedom. When the sense of human community is absent, society becomes a riotous mob'.

সুদূর অতীতের কোন রহস্যময় নিভৃতে বৈদিক সাহিত্য স্বতঃস্ফূর্তভাবে আত্মপ্রকাশ করেছিল তা আজও রহস্যাবৃত হয়ে আছে। কিন্তু এ সাহিত্যের আদর্শ সমস্ত আবরণ উন্মোচিত করে আজও ভারতীয় সমাজকে আলোকের সন্ধান দিচ্ছে। ভারত পুণ্যভূমি, কারণ অতীন্দ্রিয় জ্ঞানসম্পন্ন ঋষিদের অনুভূতিলব্ধ আধ্যাত্মিক জ্ঞানের সুদৃঢ় ভিত্তিভূমিতে এ দেশের সংস্কৃতি পল্লবিত হয়ে উঠেছে। বিষ্ণুপুরাণের দ্বিতীয়াংশের তৃতীয় অধ্যায়ে ২৩ সংখ্যক শ্লোকে বলা হয়েছে যে- '.....জীবগণ জন্মলাভ করে- '......কদাচিল্লভতে জন্তু মানুষ্য, পুণ্যসঞ্চয়াৎ'। এই পুণ্যভূমি ভারতবর্ষ আধ্যাত্মিক উন্নতির বলেই শ্রেষ্ঠত্ব লাভ করেছিল। তাই শিক্ষা ব্যবস্থায় আধ্যাত্মিকতার স্পর্শবিহীন প্রচলিত কোন শিক্ষার দ্বারা আমাদের উন্নতির পথ কখন ও প্রশস্ত হতে পারেনা। সেজন্য ভারতীয় মনীষার মনোৎকর্ষের সাধক, বিশ্বজনীন উদার ও মুক্ত চিন্তার আধারে প্রতিষ্ঠিত ঋগ্বেদীয় আদর্শগুলো আজ ও প্রাসঙ্গিক। ভৌতিক সুখ-প্রদায়িনী বিদ্যা মানুষকে সাময়িক সুখের সন্ধান দিলেও কেবলমাত্র মুক্তি প্রদায়িনী বিদ্যাই মনুষ্যজন্মকে সার্থকতা প্রদান করতে সক্ষম। সম্পূর্ণ বিষয়টি আমাদের উপরই নির্ভর করছে, আমরা এই আদর্শগুলো গ্রহণ করব কি না? বর্তমান সামাজিক জীবনের বাস্তবিক পরিস্থিতির পরিপ্রেক্ষিতে এটি একটি বৃহৎ প্রশ্নচিহ্ন। ভারতীয় সংস্কৃতির আদর্শ, পরম্পরা ও রীতিনীতির প্রতি আস্থা বিশ্বজনীন ভাবধারার বিকাশে তথা পরিপূর্ণতা লাভে এবং অখণ্ডতা স্থাপনে অতি প্রয়োজনীয় একথা যত শীঘ্র আমরা অনুভব করব আমাদের মঙ্গলের পথ ততটাই প্রশস্ত হবে।

সহায়ক গ্রন্থসূচী ঃ

(১) ঋগ্বেদসংহিতা।

(২) মনুসংহিতা।

(৩) ঈশোপনিষদ।

(৪) গীতাঞ্জলি, রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর।

(৫) Sanskrit Essays on the value of the language and the literature- By V. Raghavau.

(৬) Towards a New World- By S. Radhakrishnan.

(৭) বিষ্ণুপুরাণ।

“আমি বিদ্রোহী নারী”

নিবেদিতা দেবনাথ মল্লিক

আমি বিদ্রোহী নারী
পুরুষের সমকক্ষ হয়ে আমি মহাকাশে দিতে চাই পারি।
আমি বিদ্রোহী নারী।
নারী রূপে জন্ম নিয়ে... লাঞ্ছিত অপমানিত হয়ে...
আমি এখন মুখ খুলে অপমানের সমস্ত জবাব দিতে পারি।
আমি বিদ্রোহী নারী।
যুগ যুগান্তর ধরে সমস্ত গঞ্জনা সমুদ্রসম বক্ষে নিমজ্জিত করে এখন
আমি চিৎকার করে বলতে পারি।
আমি বিদ্রোহী নারী।
ঘরের লক্ষী রূপে... নীরব হয়ে সব কাজ পূর্ণ করতে পারি।
প্রয়োজনে কালিকা রূপ নিয়ে আমি দুষ্টের সংহারও করতে পারি।
আমি বিদ্রোহী নারী।
অসহ্য প্রসব যন্ত্রণা সহ্য করে
হাসিমুখে আমি মায়ের দায়িত্ব পালন করতে পারি।
সন্তানের সুমঙ্গলের জন্য আমি নিজের অস্তিত্ব বিসর্জন দিয়ে বিদ্রোহ
করতে পারি।
আমি বিদ্রোহী নারী।
মহাপ্রলয় আমি... সমস্ত পৃথিবী কে নিমেষেই ধ্বংস করে দিতে পারি।
আমি বিদ্রোহী নারী।
আমি এখন মুখ ফুটে অন্যায়ের বিরুদ্ধে প্রতিবাদ করতে পারি।
জীবন সংগ্রামে আমি যোদ্ধা হয়ে
অনবরত যুদ্ধ করতে পারি।
আমি বিদ্রোহী নারী।

*****

লেখিকা ভোলানাথ মহাবিদ্যালয়ের প্রাক্তন ছাত্রী

শ্রেষ্ঠ কবি

অঙ্কিলা কুণ্ডু
স্নাতক চতুর্থ যান্মাষিক
বাংলা বিভাগ

হে রবীন্দ্রনাথ তুমি ই শ্রেষ্ঠ কবি
জগতে ঢেলে দিয়েছো সবকিছু।
গুণ, দোষ এবং ভালোবাসা,
উল্লেখ করেছো সব ভাষা।
হিন্দু, ফরাসী, খ্রীষ্টান,
জৈন, মাঝি, মুসলমান।
দেখেছো তুমি একই নয়নে,
তাই তোমার উচ্চস্থান এই ভুবনে,
এই ভুবন তোমায় ফিরে পেতে চায়,
প্রকৃতির এই সৌন্দির্যতায়,
হে রবীন্দ্রনাথ তুমি ই শ্রেষ্ঠ কবি,
তাই অর্জন করেছো সবই।

******

ভয় করো না ভয়

অঙ্কিলা কুণ্ডু
স্নাতক চতুর্থ যান্মাষিক
বাংলা বিভাগ

ভয় করো না ভয়,
দুঃখকে করো জয়।
ভয়ে লুকিয়ে আছে আমাদের জীবন,
যেটা থাকলে অপেক্ষা করছে মরণ।
ভয়কে ভয় পেলে, ভয় আরো ও ভয় দেখায়,
শান্ত মাথায় চিন্তা করে, এগিয়ে যাও সেথায়।
সেথায় মানে যেথায়, লক্ষ্য তোমার আছে,
বিপদের আশে-পাশে।
কিন্তু ভয় করো না ভয়,
তাহলেই ভয় মনের মাঝে রয়।
কখনো মনে হয়, আশে-পাশে ভয় ঘুরছে,
কত জায়গায় কত মানুষ মরছে,
কিন্তু মরণকে করো না ভয়,
এই পৃথিবীতে কেউ কারো নয়।
এই সংসার পরিবার ক্ষণস্থায়ী,
কিন্তু এই মরণ চিরস্থায়ী।
মরার আগ পর্যন্তই এটা আমার এটা,
মরলেই তো গেলো, কিছু নেই এক ফোঁটা,
তাই বলি ভয়কে করোনা ভয়,
আমার মন সেটাই কয়।
সম্পত্তি, সুখ কিছুই নয় চলে যাবে একদিন,
শুধু পড়ে থাকবে তুমি অসহায় দীন।
ভয় করো না ভয়,
দুঃখকে করো জয়।

******

ছলনাময়ী

বেগম জেছমিনাৰা খান
স্নাতকোত্তৰ দ্বিতীয় ষান্মাষিক
অসমীয়া বিভাগ

মনে পরে
তোমার সাথে ঐ প্রথম দেখা
মনে পরে
তোমার পাশের বেঞ্চে বসে গল্প করার কথা
তুমি আমি বিলীন হয়ে যাওয়া
সেই মিষ্টি সময়গুলো
কোথায় গেল সেই অসংখ্য
অপূর্ব ভালোবাসা।।
আমার প্রতি তোমার সেই ভালোবাসা
আমাকে দেওয়া তোমার শত শত কথা
এগুলোই আজ মনে আমার
হয়ে রয়েছে চিরন্তন
বিষাক্ত বেদনা।।

******

हिन्दी विभाग

आषाढ़ का एक दिन नाटक का मुल्यांकन

Sangita Singh Roy
Asstt. Professor of Hindi Dept.

'आषाढ़ का एक दिन' नाट्य लेखन की क्षेत्र में एक महत्वपूर्ण उपलिब्ध है। यह नाटक मोहन राकेश कृत पहला सर्वोत्तम व चर्चित नाटक है। नाटक की पृष्टभुमि ऐतिहासिक होते हुए भी पुर्णतया आधुनिक और यथार्थवादी है।

इस नाटक की प्रत्येक विषय-वस्तु कालिदास के जीवन से संबधित है परन्तु उसके प्रसिद्धि को प्राप्त होने से पहले उसकी प्रेयसी मल्लिका अपने प्रिय कालिदास को उच्चशिखर पर पहुँचाने हेतु अपने सर्वस्व न्योछावर कर देती है। वह केवल कालिदास की प्रेमिका ही नहीं, वरन् उसके काव्यसृजन की प्रेरणा भी है। मल्लिका गाँव की एक सीधी-साधी, सुशील, विनीत, प्रेममयी समर्पण भावना से परिपूर्ण युवती है। वह अपने प्रेमी कालिदास के साथ आषाढ़ की वर्षा मे पर्वत-शिखरो के बीच भींगकर पुलकित होती है। कालिदास के प्रति उसके मन मे असीम स्नेह है। मै जानती हूँ, माँ, अपवाद होता है। तुम्हारे दुख की बात भी जानती हुँ। फिर भी मुझे अपराध का अनुभव नही होता। मैंने भावना में एक भावना का वरण किया है। मेरे लिए यह संबंध सब संबंधो से बड़ा है। मैं वास्तव में अपनी भावना से प्रेम करती हुँ जो पवित्र है, कोमल है, अनश्वर है।[1] इस प्रकार मल्लिका के लिए कालिदास व्यक्ति न होकर एक भावना है। मल्लिका का जीवन उसकी अपनी सम्पत्ति है। वह उसे नष्ट करना चाहती है तो किसी को उस पर आलोचना करने का क्या अधिकार है? [2]

मल्लिका इस बात से परिचित है कि ग्राम प्रान्तर में रहते हुए कालिदास अपने सृजन प्रतिभा को विकसित करने मे असमर्थ है। इसीलिए उसके प्रतिभा को नई भूमि की नितांत आवश्यकता है-यह क्यो नही सोचते कि नयी भूमि तुम्हे यहां से अधिक सम्पल और उर्वरा मिलेगी। इस भूमि से तुम जो कुछ ग्रहण कर सकते है, कर चुके हो। तुम्हे आज ज्ञान नयी भूमि की आवश्यक्ता है, जो तुम्हारे व्यकित्व को अधिक पूर्ण बना दे।[3]

इस प्रकार मल्लिका कालिदास को आश्वस्त करती हुई उज्जयिनी जाने के लिए मना लेती है। कालिदास उज्जयिनी जाकर तमाम उच्चकोटि की रचनाओ का सृजन करता है। मल्लिका उच्चयिनी जाने वाले व्यवसायियो से उसकी रचना मंगवाकर पढ़ती है और उसकी याद में अपना सारा जीवन व्यतीत करती है। वह अभावपूर्ण जीवन व्यतीत करने के बावजुद भी अपने प्रिय कालिदास को बनती हुए देखकर खुश रहती है। वह तमाम कष्टो को बड़ी सहजता से सहन करते हुए अपने प्रिय कालिदास के प्रति अपने प्रेम की अटुट एवं सुश्रृंखलित बनाये रखती है। कालिदास की कृतियो में स्वंय को पाकर वह अपने जीवन को सार्थक समझती रहती है। मल्लिका का चरित्र एक ऐसी प्रेयसी और प्रेरणा का प्रतीक है जो कालिदास के अच्छे भविष्य की कामना करता है।

कालिदास अंत में मल्लिका के पास आता है और फिर से जीवन आरम्भ करने की बात करता है किन्तु जैसे ही वह मल्लिका के बच्चे की रोने की आवाज सुनता

है वैसे ही मल्लिका को कुछ कहने का मौका दिये बगैर ही एक भगौड़े की तरह पलायन करता है।

वस्तुत: मानव-मुल्यो को समझाना और उन्हे साहित्य के माध्यम से अभिव्यक्ति प्रदान करना कठिन कार्य है। फिर भी एक सशक्त साहित्यकार की तरह मोहन राकेश ने मानवीय संवेदना से जुड़े रहते हुए उसे अपने रचनाओ के माध्यम से उजागर करने का प्रयास किया है। वास्तव मे 'आषाढ़ का एक दिन' नाटक लेखन और प्रदर्शन दोने ही स्तरो पर व्यापक सफलता का आधार है। मोहन राकेश के सम्पूर्ण साहित्य में मानव-मूल्य दृष्टिगत होता है और पूरी प्रधानता के साथ। इसी मानसिकता से ओत प्रोत 'आषाढ़ का एक दिन' की मल्लिका अपने प्रिय कालिदास को उच्च शिखर पर पहुँचाने हेतु स्वयं के जीवन का होम कर देती है। इसके लिए वह कभी किसी के समक्ष शिकायत भी नही करती। विभिन्न विकट परिस्थितियो से जूझने के बावजूद भी निस्वार्थ भाव से अपने प्रिय कालिदास की कवि और उनके प्रेम को अपने अन्तर्मन से संजोये रखती है।

संर्दभ सुची-

1. जैन, नेमीचन्द्र मोहन राकेश के संपूर्ण नाटक. पृ.स. 32-33
2. बही- पृ.स. 32
3. मोहन राकेश : लहरो के राजहेस, राजकमल प्रकाशन-पृ.सं-20

****

"मैं खुश हूँ"

Deepa Kumari Choudhury
B.A. 6th Semester
Dept. of Hindi

एक महिला की आदत थी, कि वह हर रोज सोने से पहले, अपनी दिन भर की खुशियों को एक कागज पर, लिख लिया करती थी......... एक रात उन्होंने लिखा : "मैं खुश हूं" कि मेरा पति पूरी रात जोरदार खर्राटे लेता है, क्योंकि वह जिंदा है। और मेरे पास है ये ईश्वर का शुक्र है मैं खुश हूँ, कि मेरा बेटा सुबह सबेरे इस बात पर झगड़ा करता है, कि रात भर मच्छर-खटमल सोने नही देते यानी वह रात घर पर गुजरता है। आवारागर्दी नही करता ईश्वर का शुक्र हैं। मैं खुश हूँ। कि, हर महिना बिजली, गैस, पेट्रोल, पानी वगैरह का, अच्छा खासा टैक्स देना पड़ता हैं यानि ये सब चीजे मेरे पास मेरे इस्तेमाल में हैं। अगर यह न होती, तो जिन्दगी कितनी मुश्किल होती? ईश्वर का शुक्र है........ मै खुश हूँ। कि दिन खत्म होने तक मेरा थकान सें बुरा हाल हो जाता है। यानी मेरे अंदर दिन भर सखत काम करने की ताकत और हिम्मत, सिर्फ ईश्वर की मेहर से हैं.............मैं खुश हूँ। कि हर रोज अपने घर का झाड़ू पोछा करना परता है, और दरवाजे-खिड़कियो को साफ करना पड़ता है। शुक्र है, मेरे पास घर तो है। जिनके पास छत नही, उनका क्या हाल होता होगा? ईश्वर का शुक्र हैं..........

"मैं खुश हूं" कि कभी कभार, थोड़ी बीमार हो जाती हूँ, यानी मै: ज्यादातर सेहतमंद ही रहती हुँ ईश्वर का शुक्र है..........मैं खुश है, कि हर साल त्यौहारो पर तोहफे देने में, पर्स खाली हो जाता है। यानी मेरे पास चाहने वाले, मेरे अजीज रिशतेदार, दोस्त अपने हैं। जिन्हे 'तोहफा' दे सकूं अगर ये ना हो, तो जिन्दगी कितनी बेरौनक होती? ईश्वर का शुक्र है मैं खुश हूँ, कि हर रोज अलार्म की आवाज पर, उठ जाती हूँ। यानी मुझे हर रोज, एक नई सुबह देखना नसीब होती है। ये भी, ईश्वर का ही करम है।

****

माँ

Monoj Kumar Barman
B.Sc. 4th Semester
Dept. of Math.

मैं मंदिर मस्जिद
गिरजाघर गया,
पर मैंने भगवान को तब देखा
जब मैं घर गया।
बचपन में माँ की गोद में
बड़े आराम से सोता था,
बड़े होकर बिस्तर देखा
तो डर गया।
अपने अचल मे समेट रखा था
माँ ने मुझे,
मैं घर से निकलते ही
बिखर गया।
अंधेरो से जब जब टकराया
चीर कर निकला,
रोशनी माँ के साथ चली
मैं जिधर गया।
पूरी दुनिया का स्वाद चख कर
जब घर लौटा,
माँ ने अपने हाथों से खिलाया
मेरा पेट भर गया।

****

जिंदगी

Priya Devi
B.A. 2nd Semester
Dept. of Hindi

जिंदगी से तुमने क्या सीखा............?
बस साधारण ज्ञान! पढ़ा और लिखा।
यूहीं नही मिल जाता कही आश्रय
देना पड़ता है बुद्धिमता का परिचय।
अगर नही समझ पाये जीवन का अर्थ,
तो फिर ऊंची-ऊंची डिग्रीयाँ भी हो जाएगी व्यर्थ।
अध्ययन करना है तो खुद पर करों,
अपनी कमियों को पूरा करके बेहतर से भी बेहतर बनों।
समय सभी को एक समान ही मिलता हैं।
समय से ही समय को बदला जाता हैं।
कहते है लोग "जो है यहीं हैं!"
"जब आँख खुले तभी सबेरा"।
आये थे अकेले ही जाओगे अकेले ही।
"संसार हैं मोह-माया!
जैसी दृष्टि वैसी काया"।
तुम्हें पता है तुम कौन हो......?
तो फर्क क्यों पड़ता है कि किसने कितना समझा??
'तुम', तुम ही और 'मैं' मैं हूँ।
फिर तुलना किस बात की करना.......?
बदलाव लाना है तो खुद में लाओं,
दुसरों को क्यों बदलना?

लोगों से ज्यादा मिठे बनो तो वह मिठाई समझकर गटक लेते है।
कहते हैं न एड़ा बनकर पेड़ा खाना।
अगर समझ सको तो समझ लो नहीं तो बाद में पछताना।
तुम जैसे दिखाओगें तुम्हें वैसे ही देखेगा जमाना।।
कोई कहता हैं कि लड़की होना आसान नही होता,
तो कोई कहता हैं लड़का होना आसान नही होता।
अरे नासमझों जिंदगी का मतलब ही उलझन होता है।
जिंदगी की हर मोड़ पर जटिलता है,-
जिसे सुलझाना हैं, आसान तो किन्नर होना नही हैं।
जो समाज के अंग होते हुए भी समझा नही जाता हैं।
जिंदगी से कुछ पाने के लिए कुछ खोना पड़ता हैं।
कभी हँसना तो कभी रोना पड़ता है।
ठोकर लगी गिर भी गए तो क्या हुआ......?
फिर से उठकर संभलता पड़ता हैं।
****

बूढ़ी दादी की कविता

Raima Choudhury
B.A. 4th Semester
Dept. of Hindi

बूढ़ी दादी
बूढ़ी दादी लाठी लेकर,
घुमे सारी दुनिया।
उनको देखे सब जलते
क्योंकि उनमें थी क्षमता।।
हाँ ! वो बूढ़ी थी, परंतु
जुबान उनकी तेज थी,
प्यार बाँटते फिरती थी
दिन एक एसा आया
लाठी छोड़के चल पड़ी।।
****

हालत ने सबको बदल दिया

Afrin naz
B.A. 2nd Semester
Dept. of Hindi

कैसे बताऊ कि किस तरह से
टुट चुकी हुँ मैं।।
मुझे बयाँ करना नही आता
माना कि गलती मेरी है
लेकिन तु भी तो बेकसुर नहीं।।
यह कैसी दर्द है जो
रोने नहीं देती
आखों में आँसु लेकर,
होठों से हँसी
यह कौन सी गलियों में भटक गयी हुँ मैं
जहाँ सुनाने वाला हर कोई है,
लेकिन समझने वाला कोई नहीं
जिन्दगी ये तो बता कि किस
मोड़ पर ले आया तू अब मुझे
नजाने अब क्यों हर कोई
नफरत करने लगा मुझे
क्यों सबकी आँखों की काँटा बन चुकी हुँ मै।
क्या कसूर है मेरा।।
पहले इस मुसकुराहट के
बजह से मश्हुर थी मैं
आज यही मुसकुराहट के बजह से
बदनाम हूँ मैं।।
सब कहने लगे कि बदल चुकी हो तुम
अब मैं कैसे बताऊँ कि
बदली मैं नहीं बदल चुकी है हालात।।
****

মহাবিদ্যালয়ৰ অন্তঃচৰাত এভুমুকি

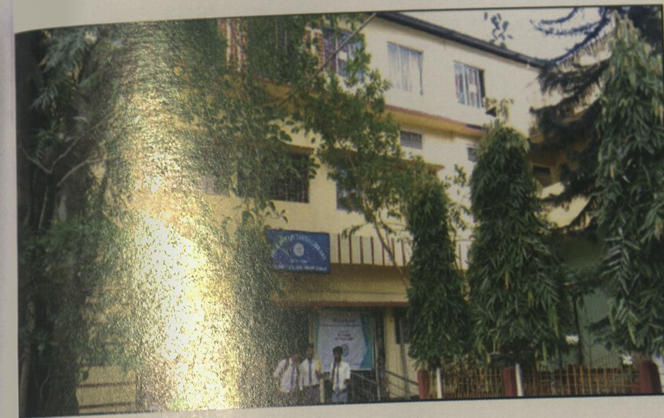

মহাবিদ্যালয়ৰ গ্ৰন্থাগাৰ

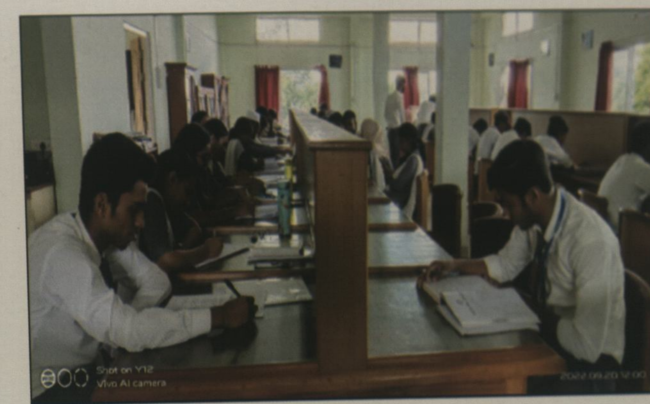

গ্ৰন্থাগাৰত অধ্যয়নৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী

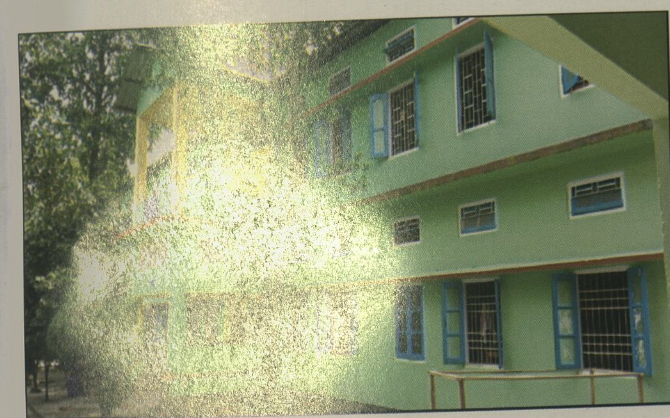

মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী নিবাস

মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰী জিৰণি কোঠা

মহাবিদ্যালয়ৰ ব্যায়ামাগাৰ

অসম ৰাজস্থানৰ সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ আৰ্হি ফলক

নৱাগত আদৰণি সভা

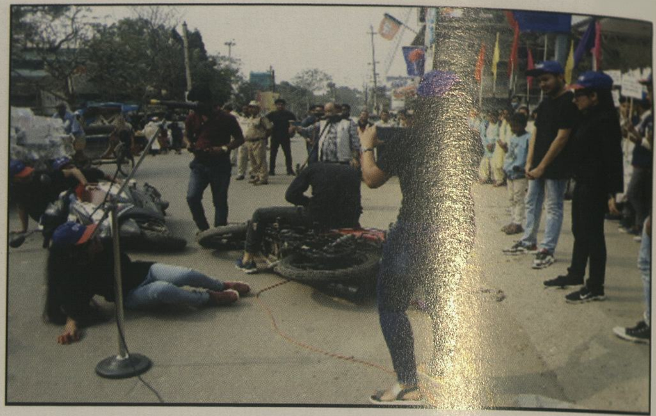

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ দ্বাৰা পথ সুৰক্ষাজনিত সজাগতামূলক বাটৰ নাট

ৰাগিয়াল দ্ৰব্যবিৰোধী সজাগতা সভা

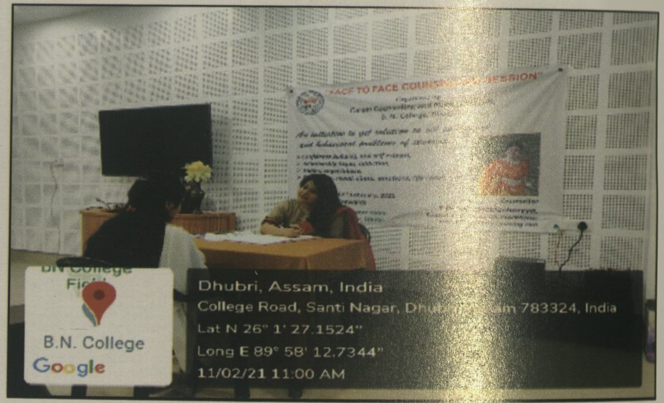

বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক পৰামৰ্শদান কাৰ্যসূচী

মহিলাকোষৰ দ্বাৰা ছোৱালীৰ উপযুক্ত বিবাহৰ বয়স শীৰ্ষক সজাগতা সভা

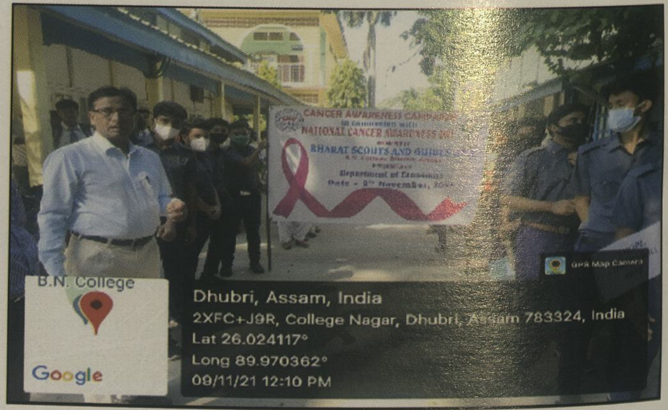

কৰ্কটৰোগ সম্পৰ্কে সজাগতা অভিযান

মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন কাৰ্যসূচীৰ আলোকচিত্ৰ

পদ্মশ্ৰী প্ৰতিমা পাণ্ডে বৰুৱাৰ স্মৃতিচাৰণ অনুষ্ঠানত মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপিকাসকলৰ দ্বাৰা লোকগীত পৰিৱেশন

মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰকাশন কোষৰ গ্ৰন্থ উন্মোচন অনুষ্ঠান

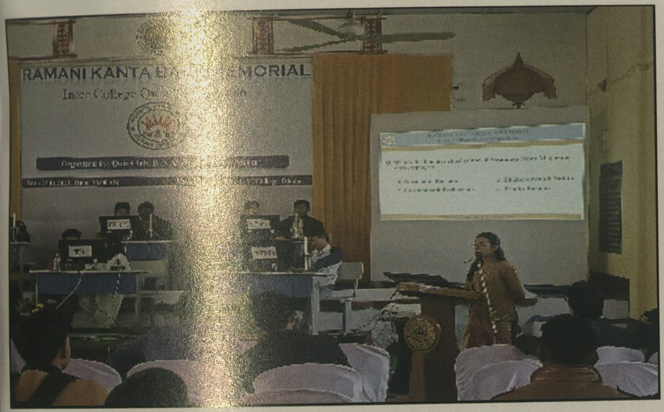

ৰমনীকান্ত বসু সোঁৱৰণি সদৌ অসম ভিত্তিক আন্তঃমহাবিদ্যালয় কুইজ প্ৰতিযোগিতা

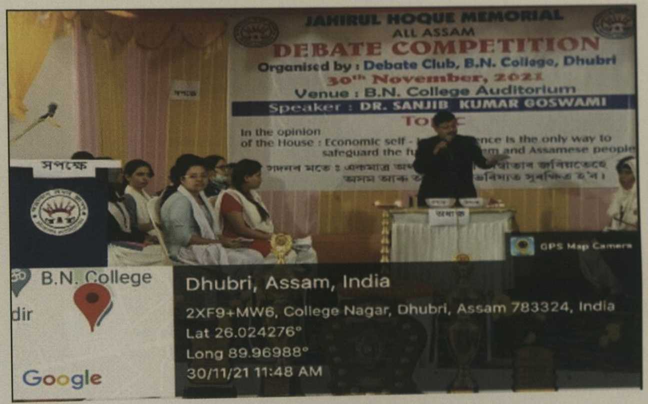

জেহিৰুল হক সোঁৱৰণী সদৌ অসম ভিত্তিক তৰ্ক প্ৰতিযোগিতা

পৰিৱেশ সজাগতামূলক অভিযান

মহাবিদ্যালয়ত মাননীয় শিক্ষামন্ত্ৰী মহোদয়ৰ পদাৰ্পণ

মহাবিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন কাৰ্যসূচীৰ আলোকচিত্ৰ

গ্ৰন্থাগাৰলৈ এখোজ কাৰ্যসূচীত গ্ৰন্থাগাৰিক
আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাৰ্তালাপ

দীক্ষাৰম্ভ কাৰ্যসূচী

মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক-অধ্যাপিকাসকল

মহাবিদ্যালয়ৰ এন.চি.চি. গোটৰ দ্বাৰা আয়োজিত
আন্তঃৰ্জাতিক যোগ দিৱস

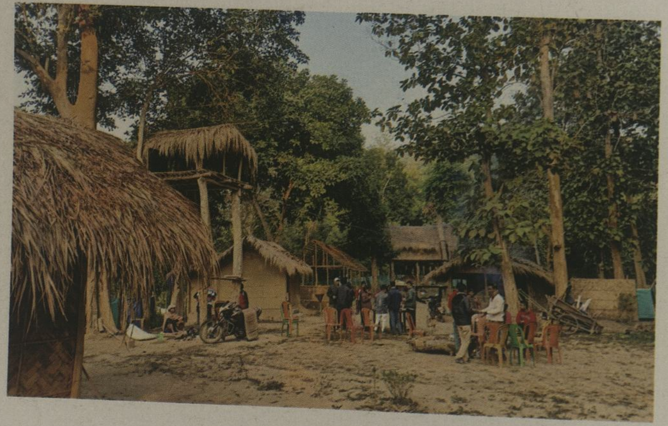

ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন

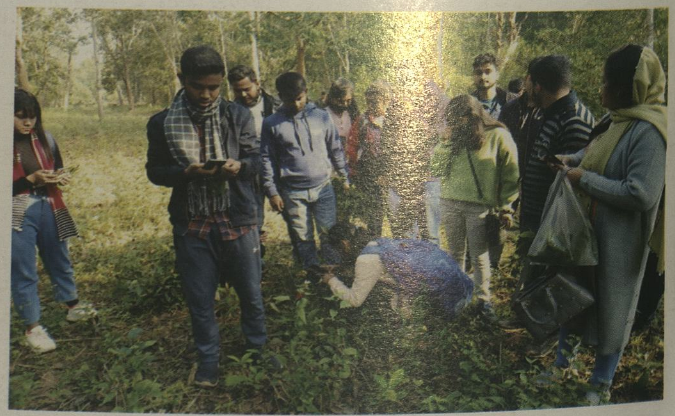

ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন

মহাবিদ্যালয়ৰ সেউজ গৃহৰ ভিতৰচ'ৰা